

Peter Driscoll - Barboza Belgeleri

PETER DRISCOLL / BARBOZA BELGELERİ

Diziyi Hazırlayan Nadir Yelkenci

YAYIN HAKLARI Copyright © PETER DRISCOLL Kesim Ajans/İnkılâp ve Aka 1983

Dizgi baskı

Yelken Matbaası

İstanbul 1983

PETER DRISCOLL

BARBOZA BELGELERİ

Dilimize Çeviren Oya Alpar

BEST SELLER Dizisi

İNKILÂP ve AKA

YAZARIN NOTU

1974 yılının Nisan ayında Portekiz'de gerçekleştirilen darbeden sonra Caetano rejimi devrilince ülkenin Afrika'daki sömürgelerini gözden çıkardığı anlaşılıyordu. Nitekim üç Afrika sömürgesinden Mozambik'de zenci milliyetçilerle Portekizliler arasında on yıldır süregelen gerilla savaşı iki ay içinde sona erdi. Eylül ayında Afrikalıların denetimi altında geçici bir hükümet kuruldu. 1975 yılının Haziran ayında ise Mozambik Halk Cumhuriyeti tam bağımsızlığını elde etti. Başkent, Lourenço Maraués, Maputo adını aldı. Bu öyküyü bağımsızlık savaşından sonra kaleme aldığım halde ben kentin herkesçe bilinen eski ismini kullandım. Bildiğim kadarıyla Goronga isimli bir köy yok. Savaş suçlarını soruşturmak için Birleşmiş Milletler'den de bir komite gelmedi. Fakat, Portekizlilerin sivillere ne denli gaddarca davrandıklarını Tanzania'ya kaçan mültecilerin ağzından dinledik. Ve bu öyküler 1974 yılının Aralık ayında Birleşmiş Milletler'ce yayımlandı. Eski Portekiz gizli polis örgütü etrafında dönen Zebra Operasyonu bir hakikattir. Ve 1974 yılının ortalarında meydana gelmiştir. Terno Branco Operasyonu ise benim yarattığım bir hayal ürünüdür.

Peter Driscoll

SÖZLÜK

FRELIMO: Frente de Libertação de Mocambique (Mozambik Kurtuluş Cephesi) Portekizlilere karşı gerilla eylemlerine 1964 yılında başladı. 1975'de elde edilen bağımsızlıktan sonra ilk Mozambik hükümetini kurdu.

PİDE: Policia Internacional e de Defesa do Estado (Sınır ve Devlet Güvenlik Polisi diye çevrilebilir) Geçmiş günlerde Portekiz ve sömürgelerinde iç güvenliği sağlayan bir organdı. 1970 yılında resmen dağılmıştır.

DGS: DirecçaoGeral de Segurança (Genel Güvenlik Kurulu) PIDE'nin yerini almıştır. Aynı görevleri yerine getirmiş ve 1974 Portekiz devriminden sonra dağılmıştır.

PSP: Polocoa de Segurança Publica (Kamu Güvenlik Polisi) Ulusal Jandarma.

FLECHAS: Portekiz Ordusunda özel yetiştirilmiş pilot komando timleri.

Flechaslar gizli haber alma alanında eğitilmişlerdir. Genellikle DGS subayları tarafından komuta edilenler ve Frelimo gerillalarına karşı düzenlenen fulmayihetme operasyonları düzenlemekle yükümlüdürler. Bütün kademelerindeki görevliler tam zencilerden oluşmaktadır.

ÖNDEYİŞ

Çalılıkların arkasına pusu kuran silahlı adamların hayal gibi birdenbire belirivermelerini, çocuk, korku dolu bir kadın çığlığının hafif patlama sesiyle kısılmasından anladı. Babasının kulübesinde uyuklarken, köyü saran bağışmaları, sert sesle verilen emirleri duyup gözlerini açtı ve uyku sersemi bu halde yatağın üstüne oturdu. Birkaç dakika sonra sert ayak sesleri kapının önünde kesildi. Adam kulübenin içindeki loş ışığa alışmak için gözlerini kırpıştırarak bakıyordu. Sonra başım eğip kapıdan içeri girdi. Omuzundan tüfek sallanan biçimsiz iri gövdesinin gölgesi tavana vuruyordu. Çocuğun üstüne eğilip, kabaca kolundan tutarak yatağın dışına çekti.

«Fora! Ande!»

Söylenenlerden anlam çıkaramayan çocuk aval aval karşısında duran adamın karanlık yüzüne baktı. Sonra böğrüne yediğı tekmenin acısıyla, saman kaplı yere düşüp kıvrandı. Davetsiz konuk tekrar çocuğun kolundan yakalayıp, yerden kaldırdı ve kulübenin kapısına doğru sürükledi. Omuzundan sallanan tüfeğı dışarı çıkarken kapıya takılınca, anlaşılmaz bir dilde küfürler savurdu. Çocuğun sırtında eski yırtık bir şort vardı. Hava ılık olduğı halde ayağı kalkarken titriyordu. Uyku sersemliğı ise şimdi korkuya dönüşmüştü.

Köyün diğeri ucunda ateşe verilen kulübenin ot duvarlarını ve bambu çerçevelerini saran alevler bir anda dama yükseldi. Baskıncılar yakaladıkları insanları birer ikişer köyün meydanına doğru sürüklüyorlardı. Bağırarak köylüleri uyarmaya çabalayan kadın, şimdi kulübesinin kapısının önünde garip bir pozda yerde yatıyordu. Çocuk inanmaz gözlerle, iğrenç kan gölünün içinde yatan solgun yüze bakınca, kadının kafasının arka tarafının uçmuş olduğunu gördü.

«Ande!».»

Tüfeğın dipçiğini kürek kemiklerinin ortasına yiyen çocuk, hâlâ şaşkınlık içinde, kurumuş çamur döşeli dört köşe alanda toplanan insanların arasına karıştı.

Köylülerin çoğı büzülerek yere çömelmiş veya birbirlerine sokulmuş oturuyorlardı. Hepsinin bakışları korku doluydu. Kadınlar çocuklarını sıkıca bağırlarına basmışlar, erkekler ise sessizce dikkat kesilmişlerdi. Köyün muhtarı olan babasının kalabalığın önünde yere çömelmiş oturduğunu gören çocuk gidip

onun yanma sokuldu. Köyün önderinden hafif cesaret alan çocuk usulca «Bizden ne istiyorlar?» diye sordu.

Yaşlı adam «Sus kımıldama» diye mırıldandı. Davetsiz gelen konuklara, saldırmayı bekleyen köpeğin bıkkın gözleriyle bakıyordu. Adamların bazıları kulübelerin arasında dolaşırken, sekiz on tanesi de, alanda toplanan köylülerin etrafını sarmışlardı. Görünümleri kadar, yürüyüş ve davranışları da yabancı olduklarını açıkça ortaya koyuyordu. Kaba görünümelerini garip giyimler içinde gizlemişlerdi. Sanki sırtlarındaki çanta ve silahların ağırlıkları altında ezilmiş gibiydiler. Komutan olduğundan kuşku duyulmayan, iri yarı uzun boylu adam, çocuğun anlamadığı dilde buyruklar verdi. Ve hemen ardından bazı kulübeler ateşe verilince, köy bir alev denizine dönüştü. Dehşet çığlıkları boşlukta titreşiyor, dağlanıp yanan hayvanların deri kokuları havayı sarıyordu. Hayvan sürüleri diri diri ağıllarında kızarıyorlardı.

Çocuk telaşla, «Bizden ne istiyorlar?» diye fısıldadı. «Bize ne yapacaklar?» Yaşlı muhtar yanıt vermedi. Başlarına gelecek belanın söylentileri oğlunun kulağına çalınmıştı. O sabah helikopterle gelen beyaz adam ve askerlerinin babasıyla yaptıkları konuşmalardan sonra tartışmalar alıp yürümüştü. Muhtar da tüm şimşekleri üstüne çekmişti. Oğlan ise korku ve merak arasında bocalıyordu, bu güne dek ne beyaz adam ne de helikopter görmüştü.

Kumandan alanın diğer ucuna geçmişti. Huzursuzlaşan nöbetçiler, karşılarında titreşerek bekleyen köylülere galiz laflar atmaya başladılar. Adamlardan biri aniden köylülerin arasına dalıp, genç bir kızı bileğinden çekerek ayağa kaldırdı. Şaşkın ve korku içinde beklediği grubun arasından öne doğru itekledi. Ve elini uzatıp kızın sırtındaki uzun Khenga' sini bir çekişte yırtınca, zavallının çırılçıplak vücudu meydana çıktı. Bu görünüm karşısında çaresizlik içinde kıvranan köyün erkekleri utançla başlarını başka yönlere çevirdiler. Kızın, ince ve diri vücudunu gören nöbetçilerin yılışık, adice gülümsemeleri hızla değişiverdi. Yabancılarla bakarken yüzü korkudan çirkin bir maskeye dönüşen kız, beceriksizce elleriyle göğüslerini ve cinsel organını örtmeye çalıştı. Fakat askerler kızın duyduğu korkudan tahrik olmuşlardı. Giysiyi yırtan adam, tüfeğinin namlusunu, kızın birbirinin üstüne kavuşturduğu uyluklarının arasına sokup, yukarıya doğru dürtükliyerek bacaklarını açmaya zorladı. Kız duyduğu acıyla inliyerek olduğu yerde kıvranınca köyün yaşlı muhtarı ayağa fırladı. Boğuk ve sert sesle «Kızı rahat bırakın» diye bağırdı.

Adamlar şaşkınlık içinde ihtiyardan yana baktılar.

«Onu rahat bırakın. İsterseniz beni öldürebilirsiniz ama kadınlarımıza dokunmayın.»

Kıza eziyet eden adam, tüfeğini kızın bacakları arasından geri çekip muhtara doğru yürüdü. Gözleri kin ve ihtirasla parlıyordu.

Tüfeğini ters çevirip, omuzuna kaldırdı ve silahının dipçiğini yaşlı adamın yüzünden bir kaç santim uzakta tuttu.

«Que e que tem, avo?»

«Kadınları rahat bırakın.»

Asker sırtarak, tüfeğin dibçliğini muhtarın yüzüne vurdu. Şaşkınlıktan soluğu kesilen yaşlı adam dizlerinin üstüne yuvarlandı. Kemiğe kadar yarılan yanağından oluk gibi kan akıyordu. Şaşkınlığını üstünden atan çocuk korku dolu çılgın gözlerle etrafına bakıyordu. İçinde büyüyen panik duygusuyla başlarına neler geleceğinin bilincine varmıştı. Kimse neler olduğunun farkında değil miydi? Yoksa kendilerini, en kötü savaşlarda bile insan oğlunun yapmayacağı bazı şeylerin var olduğuna mı inandırmaya çalışıyorlardı? Babasının davranışının boşa gittiğini biliyordu. Canını önermişti ama, onun yaşamının bir değeri olmadığı yargısına daha önceden varılmıştı.

Nöbetçi arkasını dönüp yerdeki adamın yanından uzaklaştı. Fakat şimdi adamların önderi alanın diğer ucundan geri gelmişti. Çıplak kızı görünce, kollarından tutan iki askere sert sesle bir şeyler söyledi. Sonra kanlar içinde yere eğilen yaşlı adama bakıp, kendi dillerinde bir cümle mırıldandı.

«Baba hıyanetliğin bedelini bilirsin.»

Muhtar korku dolu gözlerle yabancıнын yüzüne baktı, yanıt vermedi. Komutan parmaklarını şaklattı: adamlar isteksizce kızın kollarını bırakıp, köylülerin arasına ittiler. Tutsakların çevresini saran nöbetçiler, durdukları yerden uzaklaştılar. Ön tarafta bir kaç kişi kaldı. Buyruk verilince, sert metal şakırtılarıyla, silahlarını havaya kaldırdılar.

Zaten hiç sesleri çıkmayan insanların üstüne daha koyu sessizlik çöktü. Alevlerin çıtırdıkları ve yanarak ölen hayvanların iniltileri bile kesilmişti. Köylüler korkudan bir araya toplandılar. Çocuk ayağa fırlayıp çılgın gibi koşmaya başladı. İçinde kopan panikle, kör gibi yakındaki iki nöbetçinin arasından geçip koştu. Arkasından birinin bağırdığını duydu. Meydanın ortasında duran adamlardan biri tüfeğini omzuna aldı, ateş etmeden bir an önce durup, köylülerin koşan şekli izlemelerine fırsat tanıdı. Çocuk etini delip geçen kurşunun acısını duydu, sanki birisi şiddetle dizinin altına tekme vurmuştu.

Tökezlenerek tozların arasına yuvarlandı, sonra ayağa kalkıp tekrar koştu. Sağ bacağı hantalca sallandığı halde, hâlâ üstüne basıp koşabiliyordu. Köyün kenarındaki mango koruluğundan pek uzakta sayılmazdı.

Çevik adımlarla sendeleyerek, ağaçların arasına dalınca arkasından bağırdıklarını, iki el daha ateş ettiklerini duydu. Mango ağaçlarının arasından kendisini bereleyip zedeliyerek kuzeye, çalılıklara uzanan yolu bulmaya çabalayarak ilerledi. Kollarına ve şortuna takılan dikenler derisini çiziyorlardı. Çıplak ayakları uyuşana dek dar patikadan yürüdü.

Yorgunluktan bacakları kendisini taşıyamıyacak hale gelip de, patikanın kenarındaki diken gibi otların arasına düşünceye, boğulurcasına hıçkırarak soluk alana dek koştu. Sonra kustu. Daha sonra yattığı yerden kalkıp oturunca, ilk kez bacağındaki acıyı hissetti. Kurşun tam sağ diz kapağının altındaki kası delip geçmişti. Kurşun deliklerinden koyu yapışkan kan akıyordu, yaranın etrafındaki et ise morarıp şişmişti. Çok uzaklardan, kulağına bir seri otomatik silah atışı ve çılgınlıklar geldi. Sonra geride kalan tek tük bağırmalar da birer kurşun sesiyle susturuldu. Çocuk sırtındaki şortunu çıkartıp, yırttı ve sıkıca dizinin etrafına

sardı. Fakat şimdi ayağa kalkmaya çabalayınca, yaranın acısına dayanamıyordu. Bacağı da kendisini taşımıyordu artık. Vücudunun ağırlığını taşıyabilecek bir akasya dalı bulana dek patikada emekliyerek ilerledi. Sol ayağının üstüne basıp yerden kalktı ve yerde bulunduğu dala iki eliyle tutunarak, tekrar yere düşene dek sekerek ilerledi. Bu kez artık ayağa kalkacak kadar da gücü kalmadığını biliyordu. Elinden geldiğince vücudunu sürükleyerek yoldan uzaklaştı ve çalılıkların derinliklerinde bir karınca tepeciğinin yanında çırılçıplak üşüyerek yattı. Düşünceleri geçirdiği şoktan sanki felç olmuştu.

Kısa süre sonra birbirlerine seslenerek kendisini arayan adamların çıkardıkları gürültüleri duydu. Kan ızırını takip etmişlerdi ama, bacağını bağladığı yerde izler birdenbire yok olmuştu.

Adamlar araştırmaları fazla sürdürmediler. Çalılıkların arasına dağılıp, üstünkörü bir araştırma yapmak istediler fakat sonra aralarında çıkan bazı tartışmalar yüzünden geri dönüp köye gittiler.

Çocuk her nasılda uykuya daldı. Uyandığı zaman şafak söktüğünü görünce şaşırıldı. Vücudu berelenmiş, soğuktan kaskatı kesilmişti; bacağı da korkunç şekilde sancıyordu, fakat boğazı paralamrcasma susamıştı. Sopasını eline alıp, yola doğru emekledi, ve ayağa kalktı. Köye dönerse dereden su içebilirdi. Fakat ya adamlar hâlâ orada kendisini bekliyorlarsa ne olacaktı?

Kuzeyde ise bir yerlere sığınabilirdi. Çok uzun bir yoldu ama başka seçeneği yoktu. Köye arkasını dönüp patikadan sekerek ilerlemeye başladı.

BÖLÜM BİR KASIM 15, CUMARTESİ

Güney Afrika sınırından, Lourenço Marques'e üçte iki uzaklıkta bulunan Moambo, köyünden sık sık geçtiğim halde, o güne dek, bir iki düzine toprak renkli ufak binaların, güneş altında kurutulmaya bırakılan çanak çömlek gibi dizildiklerinin farkında değildim. Köyün tren istasyonu, tek elle çalıştırılan benzin pompası bulunan küçük bir garajı ve Afrikalıların verandasında uyuklayarak vakit öldürdükleri bir tür sürekli kampa dönüştürdükleri, sineklerden göz gözü görmeyen duvarlarında eski politik sloganlar yazan bir kantini vardı. Bu kantinden yirmi yarda aşağıda ise köyün tarlalarına açılan tozlu yolun hemen başında morg bulunuyordu.

Morg binasının iki yanında tozlu mor kadife perdeyle kaplı vitrinler vardı. Zenci polis müdürü müfettiş Akimo'ya geçmesi için tel kapıyı açıp bekledim. Adam davranışına aldırmadan kapıdan içeri girince peşine takılıp onu izledim. Loş morgtaki ışığa gözlerimi alıştıramıyordum birkaç saniye sürdü. Duvarlarda morglarda Portekiz zevkini gösteren, yaldızlı çerçeveler içinde ölen kişilerin resimleri ve plastik çiçeklerle süslenmiş şeffaf haçlar asılıydı. Siyah saten ceketli cenaze kaldıracısı masanın arkasından kalkıp başıyla bizi selamladı.

Akimo sert sesle kısaca kendisini tanıştırdı.

«Merhum Ricardo Gomez'le mi ilgili?»

«Evet. Senyor Joseph Hickey cesedi teşhise geldi.»

Cenaze kaldırıcısı mekanik bir şekilde benden yana, «Başınız sağ olsun, başınız sağ olsun» diye mırıldandıktan sonra, «Lütfen bu tarafa gelir misiniz?» dedi. Adam, din ayinlerine gelen yaşlı akrabalara hizmet etmeye alışmıştı. Beni de bunlardan biri sanması içimde açıklamaya gerek duymadığım bir sıkıntı yarattı. Dilim, damağım kurumuştu. Cenaze kaldırıcısı bizi, içinde tabut dolu küçük bir odadan geçirip, arka tarafta cenazeleri yükleme salonu olarak kullanılan ve Dodge marka eski bir cenaze arabasının durduğu bir yere soktu. Sonra soğuk hava tabutlarının bulunduğu gözlerden birini açtı. Cesedin üstündeki örtüyü çekince Akimo eliyle beni çağırdı.

Bir zamanlar ben de polistim. Trafik kazalarında canveren çok ceset gördüğüm için neyle karşılaşacağımı tahmin edebiliyordum. Emniyet kemerini bağlamadan, saatte seksen kilometre hızla giden bir arabanın içinde birdenbire ön camdan fırlamanın herkesin üstünde aynı etkiyi yaptığını görmüştüm. O sabaha kadar Lourenjo Maraues'deki temsilcim olan Ricardo Gomez tanınmıyacak halde değildi. Pek ağır yaralandığı söylenemezdi. Çarpma sonucu ani beyin ve iç kanamasından ölmüştü. Doğrusunu söylemek gerekirse Gomez çok şanslıydı. Yolun kırk yarda uzaklığındaki beton varillere çarpar çarpmaz ölmüştü.

Akimo belirli bir süre saygıyla bekledikten sonra «Evet?» diye sordu.

«Evet. O» dedim. «Onun olduğuna kuşku yok.»

«İmzala.»

Müfettiş, cahil bir kimse tarafından kargacık, burgacık yazılarla, özel ayrıntılarla doldurulmuş beyaz teşhis belgesini bana uzattı. Kel kafalı, tombul çift gerdanlı, kurt yeniği gibi delik deşik maun yüzlü bu ters adam bir saat önce Johannesburg'dan DETA Havayollarına ait geldiğim uçağı karşılamıştı.

Pasaportumu inceledikten sonra, dalgınlıkla gömleğinin üst cebine yerleştirir gibi yapmış ve şimdiye dek geri verme eğilimini göstermemişti.

Elimdeki formu cenaze arabasının üstüne koyup imzama atıp geri verdim.

«Hepsi bu kadar mı?»

«Şimdilik.»

«Zamanınızı boşa geçirmeniz beni ilgilendirmez ama benim vaktim çok değerlidir.»

«Boşa geçirmek ha?» Akimo kaşlarını çatıp, kuşkuyla yüzüme baktı. «Eskiden polis olduğunı söyledin... Nerde? Kenya'da mı?»

«Çok uzun yıllar önce, daha iyi para kazanacak yolların olduğunı bilmediğim günlerde.»

«Kesin teşhisin, ölüm soruşturmalarının ilk adımı olduğunı bilmen gerek.»

«Neden beni seçtin? Onu burada daha yakından tanıyanlar vardır.»

«Birdenbire hiç kimse tanıdığını itiraf etmek istemiyor. Mozambik'de hiç akrabası da yok.»

«Eski karısı var.»

«Onu tanıyor musun?»

Tarafsız kalmaya çalışarak «Tanımıştım» dedim.

«Onunla da konuşacağım. Evet seni buraya çağırmamın nedeni de konuşmaktı. Sen de herkes kadar onu iyi tanıyordun.»

«Pek sanmam. Açıkçası onu yeterince iyi tanımıyordum.»

Akimo tekrar kaşlarını çatarak «Hep aynı sözleri yineleyip duruyorsun» dedi.

Hiç de aptal değildi. Yalnız olayları biraz ağır kavriyor ve tek yönlü

düşünüyordu. Portekiz baskısında yetişip, birkaç ay önce bağımsızlığa

kavuşan, halk güvenliğini sağlayan tipik polis davranıştıydı. Gomez'in umutsuz hareketinin nedenlerinde benim de parmağım olduğuna kuvvetle inanıyordu.

Bunun nedeni ise kazadan sonra polisin, Gomez'in göze batmayan fakat büyük

bir özenle baktığı Opel Kadett arabasında yaptığı araştırmaydı. Ön koltukta

şoför mahallinin altında, ekose çantanın içinde çeşitli miktarlarda kullanılmış

otuz bin Amerikan doları ve Güney Afrika Havayollarına ait, Johannesburg, Rio

de Janerio gidiş bileti bulunmuştu. Lourenço Marques'de Alto Mae semtindeki

apartmanında da telaşlı kaçıışının izleri bulunuyordu.

Ölüleri cenaze arabasına yükledikleri odanın duvarındaki vantilatör çalışmaya

başlayınca, içerdeki ağır ve sıcak hava değişti, terden enseme yapışan

gömleğimin yakasından içeri serin rüzgâr doldu. Ölü kaldırıcısı soğuk hava

çekmecesini yerine itip, arkamızda huzursuzca kıpırdadı.

«Hickey hâlâ para hakkında bir şey bilmediğini mi iddia ediyorsun?»

«Bu konuyu tartışmalıyım» dedim. «Gomez'in benim adıma para kaçımasına gerek yok.»

«Fakat otuz bin dolarla sımra doğru gittiği de bir gerçek...»

«Benim görmediğim otuz bin dolar» diye kesinlikle sözünü kestim.

«Mozambik'de yaşayan her beyaz gibi parayı alıp ülkeden tüyecekti. Hem de zar

zor bulunan dövizlerle değil mi? Dolar bu gün altın külçelerinden daha zor

bulunuyor. Buradaki ofisini kapatacağını itiraf ettin. Gomez bu kadar yüklü

parayı dünyada kazanamazdı. Eğer paralar sana ait değilse nerden buldu?»

«Kaç kez söylemem gerek? Bilmiyorum.»

«Tahmin et. Tahmin etmeni istiyorum.»

Çaresizlik içinde omuzlarımı silktim. «Her halde yan gelir sağlayan bir yol

bulmuştu. Yasadışı bir yol olduğunu tahmin ediyorum. Bu da bana söylememesi

için geçerli bir neden. Zaten onu pek yakından tanımıyordum. Ben yasal işler

yapıyorum...»

«Makina kaçakçılığı. Buna yasal iş mi diyorsun?»

Bir an boş gözlerle yüzüne baka kaldım. Cenaze kaldırıcısı bize kapıyı açmış

çıkmamızı bekliyordu. Akimo olduğu yerde sanki kök salmışçasına

kımıldamadan duruyordu. Şapkasını çıkarmış, buruşuk mendiliyle kel kafasını

siliyordu. «Dedikodulara fazla değer veriyorsun» dedim.

«LM küçük bir kent değil mi? Söylentiler çabuk duyulur. İthalat işi yapan

önemli kişilerden birisisin. Rodezya'ya makina sokabilmek için burada özel bir

büro açtığın söyleniyor. Ayda iki belki de üç milyon esküdo kazandığın dillerde

dolaşıyor.»

Cin fikirli bir adam olsa" aptal pozuna yatıp beni konuştururdu. Fakat şimdi elinde hiç kanıt olmadan dedikodulara dayanarak konuştuğunu anladım. Dedikodudan pek zarar gelmezdi. «Pekâlâ ne olmuş Bağımsızlıktan bu yana tek kuruluşluk iş yapmadım. Halk Cumhuriyetinin yasalarına da karşı gelmedim.» «Benim kavgam başka. Ben polisim. Sen ise politika yapıyorsun.» Akimo inandırıcı olmaktan uzak bir el hareketiyle konuyu değiştirdi. «Beni ilgilendiren Gomez'in bu işe nasıl bulaştığı.» «Kayıtlarda yok mu?» Başını sallayınca «Peki» dedim. «Tüm Güney Afrika'da kullanılan özel imal edilmiş maden makinaları ithal ediyorum. Bunların bir kısmı Rodezya'ya gider. Geçmişte bu makinalar çoğu kez Lourenço Marques yoluyla gönderilirdi. Bağımsızlıktan sonra görev başına gelen yeni hükümet sık sık bu yolu kapatacağı tehditlerini savuruyor. Tehdit her an gerçekleşebileceğinden buradan çekiliyorum. On yıldır Portekizliler makinalarm bu yoldan taşınmasına göz yumdular, durumdan ben yararlanmadım ama başkaları gözlerini açmışlar. Gomez'i buradaki işlerimi düzene koymasına için tutmuştum. Küçük bir bürosu vardı sende gördün tek başına çalışırdı. Eline öyle büyük para filan geçmezdi. Yani otuz bin dolar gibi. Defterleri de inceledin, büyük miktarı saklamaya olanak yok. Ufak tefek harcamalar için ayırdığımız küçük bir esküdo hesabımız vardı...» «Küçük mü? Şimdi orada yüz yirmi bin esküdo var.» «İsterse iki bin İngiliz lirası veya beş bin Amerikan doları olsun beni etkilemez. Açıkçası sizin tekelci paranıza ne kadar elimi az sürsem o kadar iyi.» Akimo ciddi bir ifadeyle «Döviz kaçırmak suçtur» dedi. «Bak gidelim mi? Yolda konuşsak olmaz mı?» Akimo, cenaze kaldıracısına baştan savma teşekkür edip beni kapıdan dışarı çıkardı. Prensip olarak beyaz olduğum için mi yoksa eski bir polisin başka bir işte başarı göstermesini mi kıskandığı için bana güvenmediğine hâlâ karar verememiştim. PSP'ye katılmadan önce, eski kara sömürge günlerinde tüm öteki zenci Mozambikliler gibi Güney Afrika'nın altın madenlerinde çalıştığı halde, sapma kadar polisti. Maden işçiliği sırasında öğrendiği İngilizcesi de benim kaba Portekizcemden iyiydi. Eski haki gömleğinin omuzlarındaki apoletler yeni ve tertemizdi. Öbür Afrikalı polisler gibi Portekizlilerin onlara taktığı cipias adı hâlâ kalmıştı Akimo da bağımsızlığa kavuşmadan önce, çavuş olarak görev aldığı örgütte, beyazların sürekli rütbe almalarına karşın çavuş olarak kalması içinde burukluk ve acı bırakmıştı. Bence hâlâ doğal bir çavuşun yeteneklerine sahipti. Sağlam, metodik ve biraz da düş gücünden yoksundu. Dışarda korkunç bir sıcak vardı. Birkaç tane keçi cenazeevinin ön verandasındaki gölgeliğe sığınmışlardı. Hurma ağacının gölgesinde park edilen polis arabasına doğru yürürken saatime baktım. Kavurucu kasım sığağında öğleden sonra dördü on geçiyordu. Bu sezon da yağmurla1" gecikince Mozambik'de yılın en kötü zamanı başlardı. Sıcak insanları, uyuşuk, huysuz, gergin yapardı ama kendi içinde bulunduğum durumun hava ile hiç ilgisi olmadığı gibi bazı duygularımı da uyuşturmamıştı. Kendime ve Gomez denilen

o parçalanmış et yığınınına karşı karanlık bir öfke duyuyordum. Onun ölümüyle bir şey kaybetmiş değilim. Aslında yaptığı küçük işe karşılık iki ay daha maaş vermekten kurtulmuştum. Ama Gomez'i ilk gördüğüm günden beri adamın yalan söylediğini hissetmekle duyduğum kuşkular gerçekleşmişti. Akimo'nun inanılmıyacak kadar tozlu ve hurda Peugeot arabasına binip, o sabah dumanlı kafa ile saat dokuz onbeşte aldığım haberi tekrar düşündüm. Sabahın üçüne dek Salisbury'den gelen içkici müşterilerimi eğlendirmiştim. Birdenbire başucumdaki telefon çalınca toaş ağrısı ile uyandım. Sekreterim, Gomez'in öldüğünü haber veriyordu. Moamba yakınlarındaki askeri yol geçitine yaklaşırken arabasını yavaşlatmış sonra birdenbire paniğe kapılarak hızla blokların arasından geçmeye çabalarken beton duvarlara çarpıp ölmüştü. Sekreterimden Lourenço Marques'e kalkan ilk uçakta bana bir yer ayırtmasını ve üç aylık giriş çıkış vizemin ne durumda olduğuna bakmasını söyledim. Duş yapıp, traş olurken ve giyinirken aklımı kurcalayın tek düşünce vardı: Gomez'in neden böyle davrandığına bir türlü anlam veremiyordum. Zaman zaman garip davranışları vardı, ama ne olursa olsun düşüncesiz bir adam değildi. Arabasında yabancı para bulunması bile (Yabancı para bulundurmak yasalara aykırıydı, hele ülke dışına çıkarmak büyük suçtu) canına kıyması için yeterli bir neden değildi. Gomez'in bir şeylerden korktuğuna karar verdim.

Benim LM'de yapacak çok işim vardı. Buradaki bağlantılarımı derleyip toparlamak, ofisi kapatmak Gomez'in göreviydi en azından dört beş günümü alacaktı ki bunca süre Johannesburg'dan uzak kalamazdım. Beni havaalanından karşılayıp Moamba'ya götüren Müfettiş Akimo'ya yardımcı olmak eğiliminde değilim. Özellikle yanıtını bilmediğim soruyu ısrarla soruyordu: Gomez parayı nereden bulmuştu? Akimo, onun apartmanını ve ofisi özenle aratmış, özel banka hesabını ve bazı küçük yatırımlarının en ince noktalarını incelemiş ve en küçük ipucu elde edememişti. Kuşkusuz ben de merak ediyordum ve aklım başka yerlerde olmasa bu gizemli olayı baştan çıkarıcı da bulabilirdim. Otuz bin dolar Gomez'in üç yıllık kazancına eşitti: Benden kazandığı paranın her kuruşunu dövize çevirmiş bile olsa ki yasal yoldan asla başaramazdı karaborsa aynı oranda dolar ona üç veya dört misline mal olurdu. Yasadışı kârlı bir işten bir köşeye para sıkıştırdığı açıkça belliydi. Akimo, hurma ağacının altındaki arabayı çalıştırıp, Lourenço Marques'e doğru yola koyuldu. Kuru bir tabaka kızıl kahve toz bulutu sanki çalılıkların ve köyün üstüne asılmış kalmıştı. Güneş bulutsuz masmavi gökyüzünde öfkeler saçarak parlıyordu. Sıcaklık ve geceden kalmanın verdiği ağırlıkla baş ağrısı tekrar başladı. Boğazım kurumuştu.

Akimo «Buradaki işini ve Gomez'le olan ilişkini bilmek istiyorum,» dedi.

«Gel birer içki içelim» diye önerdim.

«Beyefendi içkiyi çok seviyor değil mi?»

«Gerek duyunca evet. Şimdi duyuyorum. Bir iki şişe bira ikimize de iyi gelir.»

Yüzüme bakıp, arabayı kantinin önünde durdurdu. Cebimden yüz esküdoluk bir banknot çıkartıp uzattım. Başını hayır anlamında sallayıp arabadan indi ve verandada oturan uyuşuk kalabalığın bakışları altında merdivenlerden çıktı.

Sırtında pis cepkenden başka giysi olmayan, vücudu verem dudu yaralarıyla kaplı bir çocuk dilenmek amacıyla mahcubiyetle arabaya yanaştı. İçimden tepen dürtüyle elimdeki yüz esküdoyu çocuğun avucuna sokuşturdum. Bir an avucundaki paraya inanamıyarak baktı ve sonra fikrimi değiştirmem korkusuyla, koşarak kantinin arkasındaki çalılıkların içine dalıp gözden kayboldu. Paranın çocuğa gereken penisilinden başka her şeye yatırılacağını tahmin etmek zor değildi. Duvarın üstündeki sloganlardan en büyüğünde gelecek zamanlar, Frelimo vencera, democracia triunfara, yazılıydı ama Mozambik Kurtuluş Cephesi Frelimo zaten bağımsızlık savaşını kazanmıştı. Zengin veya fakir, beyaz veya zenci, insan ne olursa olsun Demokrasinin zafere ulaşması düşünce sorunuydu, seçenekler aşağı yukarı hep aynıydı. Geri kalmış uçsuz bucaksız Güney Doğu Afrika'yı ilk gördüğümde («gelişmekte» olan deyimini kullanmak gerek) dünyanın en büyük sonuncu sömürge imparatorluğuydu. Kuzeyde Por tekizliler ile zenci Frelimo gerillaları arasındaki savaş, yıllardır kararsızlık içinde uzaktan uzağa yuvarlanıp gidiyordu. Savaş sahalarından sekiz yüz mil uzaklıkta gelişmekte olan güneydeki bu sömürge başkenti Lourenço Marques sokaklarında askerlerden çok turistlere rastlamak mümkündü. Son on sekiz ay içinde tüm bunların değiştiğini çok az insan görüp fark ediyor. Lizbon'daki darbe Afrika'daki sömürge savaşlarının yararsızlığına ve kazanamayacaklarına inanan düş kırıklığına uğramış, bir grup genç radikal subayın iktidara gelmesini sağladı. İktidarı ele geçirince ilk iş olarak, adı dillere düşen ve eski rejimi destekleyen gizli polis örgütü DGS'yi dağıttılar. İkinci adımları ise Afrikalı teröristlerden ayrılmak oldu. Mozambik'de savaş birkaç ay daha sürdü. Gerillalar moralleri çökük, Portekiz askerlerini ülkelerine dönmeye zorluyorlardı. Zaten yitirilmiş savaş uğruna kim can verirdi? Frelimo'nun bağımsızlığı elde edene dek çarpışacağı açıkça anlaşılınca, beyaz sömürgecilerin tepkisi panik oldu. Aralarındaki iğrenç çekişmede modern gerilla silahlarının her türüsüne başvuruluyordu. Zenci sivillerin sadakatini kazanmak için her iki tarafta napam, mayın, bubi tuzakları gibi silahların yanında gaddar yöntemleri de kullanıyorlardı. Ve sonunda aralarında sürekli, derin bir güvensizlik doğdu. Irkçılık ayaklanmaları, cinayetler, kundakçılık ve yağmacılık başladı. Frelimo gizlendiği yerden açığa çıkıp, tüm denetimi eline geçirdiği zaman ülkenin durumu berbattı. Benim ve Gomez'in işlerini kovalayan sivil Portekizli memurların çoğu ülkeden kaçmışlardı. Sert Frelimo yönetimi kayıtsız şartsız sosyalist rejim yanlısıydı. Beni ilgilendiren etkenler çok başka olmasa, yönetim ne şekilde olursa olsun aldırılmazdım. Hem sonra ben ne de olsa, dağlardan inen beyazların hiç çekinmeden küçümsedikleri Pimm'in devrinde, Kenya'nın zenci hükümet yönetiminde, tüm sorunlarına çözüm bulmasına ve ülkesini geliştirmesine tanık olmuştum. Ancak, Frelimo Birleşmiş Milletler'in ticaret kurallarını uygulamaya koyulunca ayaklanmalar süren komşusu Rodezya ile ticari bağlarını yasal olarak kesiyordu. Oysa Portekizliler bu duruma on yıldır göz yummuşlardı. Ve bu ticaret yasağı haberi ise benim işim gereğince ölüm demekti.

Akimo, elinde büyük şişe soğuk Laurentina biralarıyla çıka geldi. İçkilerimizi yudumlıyarak yola koyulduk. Ve ben bazı yerlerini atlıyarak Gomez'le olan ilişkiimi anlatmaya bağladım.

Gomez'le, dört yıl önce Johannesburg'da Spaghi'nin lokantasında bir öğle yemeğinde tanışmıştık. Laurenço Marques'de bir temsilci aradığımı duymuştu. Yol masraflarını ben üstlenince, uçağa atlayıp gelmişti. İyi iş deneyimi ve yerel güçlü ilişkileri vardı. Üstüne üstlük ağı çok sıkıydı. Anlayacağınız tam benim aradığım tipti. Beş yıl önce otuz yaşında baş müfettiş rütbesiyle Kenya polis kuvvetlerinden istifaya zorlanmış olmaktan bazen içim burkulsa da, artık ikinci mesleğime de iyice alışmıştım. Ben «Afrikalılaşıma» hareketlerinin ilk kurbanlarındanım: Polis koleji mezunları yıllık toplantısından, kendi elimle özel yardımcım olarak seçtiğim Kikuyu, görevimi elimden alıp, Nairobi'de Hareket Başkanlığına atandı. Belki de istifaya beni zorlamakla, yıllar sonra kendimin vereceği, kararı çabuklaştırmakla bana iyilik yaptığımı çok sonra anlayabildim. İşimden ayrıldığı ilk günlerde bile fazla burukluk duymadım. Üniforma içinde geçirdiğim on iki yılın tam anlamıyla zevkini çıkartmıştım. Fakat o yılları zevkli kılan, gençlik, heyecan, gözü karalık, ellilerdeki Kenya'nın zevk düşkününü yaşantısını bir daha ele geçiremeyeceğimi biliyordum. Afrika'ya yeni bir yönetim gelmişti. Bağımsızlığına yeni kavuşan bu kara ülkede benim için gelecek olsa bile, orta yaşta merkezde masa başında oturan, belirli saatlerde işe gidip gelen, bazı toplantılara başkanlık eden ve politik baskılar altında ezilen biri olacaktım. Oysa bazı sorumlulukları kendi adıma yüklenmeyi yeğlerdim. Birçok İngiliz meslekdaşım da benimle aynı günlerde kapıdışı edildiler ama ben onlar gibi «yurda dönmek» yerine Afrika'da kalmaya karar verdim. Benim yurdum burasıydı. Devon'da bir çiftlikte doğduğum halde, kendilerine özgür ve yeni bir yaşam kurma sevdasına kapılan anne ve babamla on yaşında Afrika'ya gelip, Naburu'nun doğusundaki sığır çiftliğinde büyüdüm. Birkaç kez yaptığım yolculuklarda, İngiltere'yi, rutubetli, kasvetli ve çok fazla kalabalık buldum. Havanın haftalarca kapalı kalmasından bunalıyor, Londra'nm yeraltı trenlerinde klostrofobiye yakalanıyordum. Orta sınıf İngiliz halkının işte ve eğlencede o yersiz nezaketlerini ise fazla zavallı buluyordum. Özlediğim yalnızca Afrika'nın, güneşi, temiz havası, kırsal yaşamın tozlu tadı ve kokusu değildi. İngiltere'ye fazla uygar olduğu için alışamıyordum. Heyecan duygusundan yoksundu. Afrika'da etrafımdaki toplumun dokusunda hissettiğim heyecan serüven de diyebilirsiniz duygusunu burada bulamıyordum. Ellilerde Mau Mau'larm meydana çıkması ve birkaç yıl ardarda gelen kuraklık çiftliği ve anne babamın düşlerini perişan edince, İngiltere'ye döndüler. Ben Afrika'da kalmayı yeğledim. Fakat bu tutkum bana çok pahalıya mal oldu. Ben de her müptela gibi ödediğim bedelin karşılığını aldığımı düşünüyordum. Dünyada polis mesleğinden daha güzel bir iş yoktu. On sekiz yaşında polis örgütüne girdiğim ilk günlerde bir iki kez ölümle burun buruna gelmişim. Aberdare ormanlarında, devriye birlikleriyle Mau Mau kabilesinden geri kalanları ararken, birden saldırıya uğramıştık. Eski tip Lee Metford'dan atılan

303'lük mermi omuzuma saplanmıştı ve az kaldı kan kaybından öbür dünyayı boyluyordum. Daha sonraları yasak bölgelerde avlananlarla silahlı çatışmalara girdim. Somali sınırında Shifta asilerine karşı çarpışan yarı askerî bir örgüte kumandanlık yaptım. Görevimin sayesinde bahriye subaylarından daha zindeydim. Saldırlara karşı kendimi koruma güdülerimde bıçak gibi bileylenmişti. Çalılıkların arkasında elinde sılanla sızı bekleyen birisinin varlığını bilmek kadar hiç bir şey insanın reflekslerini geliştiremez. Bir kez ölümle yüz yüze geldikten sonra, ben silahımı çekmeden başkasının bana ateş etmesine fırsat vermedim. Afrika'ya duyduğum tutku, evliliğime de mal oldu. Niriam, Surrey'li bir borsa tüccarının kızıydı. Seyahat acenta1 arm in kamera safarisi adını verdikleri iki haftalık Kenya gezileri sırasında yattığım birkaç İngiliz kızından biriydi. Benimle evlenmek için geri döndü. Fakat zamanla, iklimden, görevimin gerektirdiği zorunluk ve tehlikelerden nefret etmeye, zencilerden korkmaya başladı. Umutsuzca çabalarla üç yıl İngiltere'ye geri dönmesini teşvik ettiğim halde günün birinde kendiliğinden çıkıp gitti. Kağıt üstündeki boşanma hazırlıklarıyla birlikte yollanan mektupta, inatçı, saldırgan ve dik başlı olmakla suçlanıyordum. Sanırım bir dereceye kadar bu üç niteliğe de sahiptim. Sanırım ki yine bu üç nitelik yeni işimde başarı sağlamama yardım etti. Yeni mesleğime alışmam garip olmakla birlikte yararı da dokunmadı sayılmaz. Polis olmaktan başka hiç bir yetenek sahibi olmayan, benim gibi masum birçok kişi sivil hayata atıldıkları zaman, masa başında taşıdıkları otorite yeteneklerini de kendileriyle birlikte götüreceklerine inanırlar. Ama kazın ayağı böyle değildi. Onların çoğu sonunda anılarıyla yaşayan, sıkıntılarını içki şişelerinde boğmaya çabalayan, güvenlik görevlisi veya otel detektifliği görevini yürütürlerdi. Zamansız istifamın özetini çıkarttıktan üç gün sonra Nairobi'den uçağa atlayıp, Johannes'burg'a geldim. Diğer Doğu Afrikalı beyazlar gibi uhuru'nun ilk günlerinde güneye taşınmaya isteksizce karar vermişim. Bir köşede biriktirdiğim paralarla iş tazminatımı iki yıl vadeli hesaba yatırıp, gelişmekte olan Güney Afrika maden endüstrisine Avrupa ve Kuzey Amerika'dan maden makinaları ithalinde uzman bir şirkette az maaşla kendime iş buldum. Ve işin girdi çıktısını alfabetesinden öğrenmeye koyuldum. İşin yolunu yordamını kavramak kolaydı. Gereksinme duyduğum teknik bilgileri kitaplardan ve broşürlerden öğrendim. Çok uluslu büyük maden şirketlerinde planlama ve satın alma bölümlerindeki ilişkilerimi geliştirerek, Kanada, Amerika, İsveç, Almanya gibi ülkelere seyahat edip, daha sonra bana çok yararı dokunacak imalatçılarla tanıştım. İthal, edilen malların çoğunun Güney Afrika yerine gayri resmi yollardan Rodezya'ya sevk edildiğini öğrenmem de uzun sürmedi. İngiltere'den kopan bu İngiliz kolonisi, tek yanlı ilan ettiği bağımsızlığının ikinci yılını sürüyordu. Güney Afrika ve Portekiz hükümetlerinin göz yummalarıyla, Rodezyalılar, Birleşmiş Milletlerin koyduğu ticaret yasalarının pek çoğunu atlatmayı başarmışlardı. Bizler gibi aracılar, onların tütün, krom ve yeşil taş papuklarını pazarlayıp, karşılığında ekonomilerini yaşatacak gerekli malzemeleri satın alıyorduk. Bizim firma da

Rodezyalılara bilgisayarlı çözüm sistemleri, bakır, krom ve kömür madenlerini açacak geliştirilmiş delme makinalarını sağlıyordu.

Yöntem çok basitti. Aslında ana şirketin yan kuruluşları olan ve Güney Afrika'da sayıları birkaç düzineye varan paravan «maden firmaları» adına denizaşırı ülkelere siparişler veriliyordu. İsmarlanan mallar Cape Town veya Durban limanlarına indiriliyor, gümrükten çekildikten sonra hayali firmalara yollanıyordu. Gerçekte mallar bir süre depolarda yattıktan sonra, «kullanılmış mal» gibi tekrar Rodezyalılara satılıyordu. Yasaların açıklarından yararlanıp, konşimentolarda Güney Afrika'ya ait gibi gösterilen mallar, Pretoria hükümetinin saygınlığını yitirmeden, ülkenin Rodezya'ya aracılık yapmasını sağlıyordu. Bu işle ilgili herkesin dönen dolaplardan haberi vardı. Satıcılar da bu pazarda at koşturuyorlardı. Fiyatlar yüksek, kârlar mükemmel ve gizli anlaşmalar yapan firmalar arasındaki rekabet çok zorluydu. İşin girdi çıktısını öğrenmek için kendime tanıdığım iki yıllık süre dolunca, adıma bir firma kurup serbest çalışmaya başladım. Ve Rodezya konusunda uzman olmaya karar verdim. Bu kararı ne politik inançlarım, ne de zenci kitlelerin beyazları tehdit etmelerine karşı almıştım. Serbest işe atıldığım ilk günlerde uluslararası ticaretin politika ve duygusallıktan uzak kaldığını fark ettim. Rodezyalılar da işin aslını biliyorlardı. Ama ne çareki bizlersiz yapamıyorlardı. Sık sık kanlarını emdiğimizden yakınırldı. Onlara yanıt olarak göze aldığım tehlikeleri gösterirdim. Pretoria'daki İngiliz elçiliği, kendilerine politik danışman adı verilen adamlarla doluydu. Bunlar arı gibi çalışıp, Güney Afrika, ithalat, ihracat istatistiklerini incelerler, Salisbury, Bulawayo ve ticari yasalara karşı gelme eğilimindeki ajanlarla işbirliği yaparlardı. Bir kez malların geldiği yol ve aracı adamın kimliği tesbit edilirse vay geldi başınıza. İngilizler anamızdan emdiğimiz sütü burnumuzdan getirmek için ellerinden gelen her çabayı gösterirlerdi. Örneğin, düşman siyah Afrika limanlarından biri kulaklarına ufacık bir bilgi fısıldayacak olsa, Cape Town'a inen mallara el koymaları işten bile değildi. Benim ise İngiliz vatandaşı olarak atıldığım tehlike çok büyüktü. Pretoria'daki adamlardan birinin dikkatini çekecek olsam pasaportum elimden gidiverirdi. Pasaport gidince işim de giderdi. İşte her şey bu denli basitti. Gezi özgürlüğümü yitirince, işin temelini oluşturan satıcı ve alıcılarla kurduğum şahsi ilişkilerden elde ettiğim yararları bir anda yitiriverirdim. Rakiplerimle aradaki boşluğu seve seve doldurunca ben ağzımı havaya açardım. Bu saydığım nedenlerle Rodezya konusundaki kişisel ilişkilerimi asgarî ölçüde tutmaya çaba gösteriyordum. Adıma kurduğum ticaret şirketi kısa sürede gelişti ve büyümeye başladı. Almanya ve Kanada'daki imalatçılardan imtiyazlar kopardım. Gomez'i tanıdığım zaman, Johannesburg'daki ofisimde on ikisi, çalışıyordu; Durban ve Cape Town limanlarında ise iki şubem vardı. Johannesburg'un kuzey yamaçlarındaki tepelerde küçük bir evde yalnız yaşıyordum. Bir de Jaguar X 12'ye sahiptim. Çok çalışıyordum, zengindim, kadınsız kalmıyordum ve kendime göre mutluydum. Yeni işimde piştikçe, birkaç yıl önce vicdanımın beni rahatsız edeceği şeyleri yapma alışkanlığını edindim. Ahlak ölçülerim

değişmemişti ama bazı şeylerin üstünde daha az titizlikle duruyordum. Pek fazla olmamakla beraber içimde azıcık pişmanlık yok değildi. Polisler sık sık, insanların en öfkeli, sahtekar ve onursuz durumlarına tanık olurlar ve zamanla kendi otoritelerini sessiz bir şiddet tehdidi altında saklamayı becerirler. Kötüleri kuşkucu, olur. Aralarındaki iyiler ise ulaşabilecekleri en büyük lüksün mutluluk olduğunu bilirler. Ben de zaman zaman bu duygulara kapılıyordum. Böyle düşünmeye başlayınca, asıl kilişğimi içimde sakladığım durumun bana gerçekten uyup uymadığını merak ederdim. Her zaman az para ile yaşamaya alışkın olan ben aslında fazla para kazanmaya gerek duyuyor muydum. Bazen, ölümle yaşam arasındaki kıl payı farkı belirleyen ve hayatta kalabilmeyi sağlayan, o keskin sezilerimin işe yaramaz hale düşmelerinden pişmanlık duyardım. Doğrusunu söylemek gerekirse, Akimo'ya Gomez hakkında Spaghi'de ilk tanışmamızda öğrendiklerimden fazlasını anlatamazdım. Adamın garip yeteneklerinden biri de kendi hakkında, bilmeniz gerektiğinden fazlasını söylememesiydi. O da karısından boşanmıştı. Muhasebe eğitimi görmüş, Lourenço Marques'de kendi adına kurduğu seyahat acentası, hiç bir suçu olmadığı halde iflas etmişti. Portekiz sivil servisindeki göreviyle (ne gibi bir görev olduğunu asla öğrenemedim) yıllarca önce Mozambik'e gelmiş ve Afrika'yı çok sevdiği için ülkesine dönmeyip yerleşmişti. Zayıf, kemikli yüzlü bir erkekti. Solgun cildinde geçirdiği kara sarılığın izlerini taşırdı. Hastalığı yüzünden doktoru içki içmesini yasaklamıştı. Ve bu yüzden şişe şişe Pedra de Agua isimli maden suyu içme alışkanlığına tutulmuştu. Zamanla bu alışkanlığının adamın ilginç yönlerinden biri olduğu dikkatimi çekti. Böylece pek göze batmayan fakat beni her zaman şaşırtan şahsiyetinin derinliklerine inemedim. Avrupa kent giysilerine düşküdü. Hazır safari takımlar yerine, dik yakalı jarse gömlekler ve pantolonlar giyerdi. Çevresindeki dışa dönük, hafif şımarık, kolonistlerden çok farklıydı. Zaman zaman garip çıkışlarına rağmen çok akli başında, içine kapanık, dalgın havalı, kişiliksiz davranışları olan bir adamdı. Birlikte olduğumuz zamanlar çoğunlukla havadan sudan söz ederdik. Bazen körfezde kocaman levrek balığını nasıl yakaladığını veya sinsi imalarla en son cinsel ilişki sinedeki başarılarından söz ederdi. Fakat günün birinde bu cinsel ilişki öykülerinin zavallı birer düş ürünü olduklarını anladım. İçinde saklandığı zırhın üstünde ufak bir çatlak olduğundan bu zaafını hiç kurcalamadım. Eski karısı ile karşılaşp, bana tanıştırmak zorunda kaldığı zaman onu ilk kez huzursuz gördüm. Joana Gomez kendisinden şaşılacak kadar genç, kendine dönük, güzel ve havasında belli belirsiz duyumsuzluk sezilen bir kadındı. Kısa evlilikleri acı sonla bitmişti. Gomez anlaşılması zor olduğu kadar esrarengiz bir adamdı. Politik görüşlerinde fanatik sağcı olduğunu öğrenmem de tamamen bir rastlantıdır. Politik sahada benim pek kuvvetli düşüncelerim yoktu. Fakat işimin başarısı şimdiki politik durumun devamına bağlıydı. Bundan dolayı Rodezya'yı ilgilendiren her türlü gelişmeyi özenle yakından izliyordum. 1974 İngiliz genel seçimlerinden hemen sonra Lourenço Marques'e gitmiştim. Yeni işçi hükümetinin Salisbury'e Konservatiflerden daha fazla baskı yapp

yapmıyacaklarını merak ediyordum. Düşüncelerimi Gomez'in yanında yüksek sesle yineleyince, Wilson ve Heath'm Komünist Partisinin paralı ajanları olduklarından ve hiç bir değişiklik yapılmıyacağımdan söz etti.

Tüm ciddi fanatikler gibi yorumu bir düşünce değil de hakikat gibi gösteriyordu. Sessizliğimden cesaret alıp küçük bir tirada başladı: Liberal çöküş, Rusların tüm Batı hükümetlerinin içine sızmalarına olanak sağladı. Bu günlerde Avrupa Moskova'nın avucuna düşmek üzere. Koloni güçleri, ellerindeki topraklarını, ağaçlardan inen vahşilere uysallıkla teslim etmeye başladıklarından bu yana çökme devam ediyor. Sağ kanat kolonistleri arasında, zencilerle kızıkların birleşip, Hıristiyanlık ve medeniyeti yıkacaklarına inanıyordu.

Duygularına saygı gösterip onunla tartışmaya gerek duymadım. Bu konuşmamızdan sonra, zaman zaman bana diğer garip teorilerini de açıkladı. Gizemli bir havaya bürünüp,, türlü politik gelişmeler hakkında içten bilgi aldığına dair imalar yapardı. Ve günün birinde Gorongo kıyımını onayladığını herkesin önünde açıklayıverdi.

Akimo «Nasıl oldu?» diye sordu.

«Gorongo'yu anımsıyor musun?»

«Unutmak çok zor.»

Gorongo, Pungwe nehrinin güneyinde çalılıklar arasında kurulmuş küçük bir köydü. Bir yıl önce, Haziran ayında, savaşın son günlerinde köy yerle bir edildi. Ve elli kadar yerli kurşuna dizilerek öldürüldü. Eğer doğru anımsıyorsam bir Flechas birliği Portekizliler, Mozambik'den topladıkları zencilere, saldırgan kontrgerilla taktikleri öğretmişlerdi o civarlarda gizlenen Frelimo gruplarını arıyorlardı. Köylüler gerillaları saklayıp, yalnız bilgi vererek komandoları yanıltmışlardı. Elleri boş dönen birlikler tüm köy halkını kurşuna dizdiler. Hayatta kimse kalmadı. Bu savaşın en çirkin şiddet gösterilerinden biriydi. Birkaç yıl önce Vietnam Mai Lai katliamı kamuoyunda nasıl yankı uyandırdıysa, bu olay da aynı tepkiyi gördü. Operasyon sonunda Portekizliler yıkıldılar. Hiç birinde savaştacak güç kalmadı. İyice Frelimo'nun arkasına saklanıp, onların desteğine sığındılar. Ve bağımsızlık sözü vererek ateş keşi hızlandırdılar. Olayın hemen ardından Flecha'lara kumanda edenin beyaz bir DGS subayı olması, Portekiz gizli polislerinin kütle halinde tutuklanmalarına yol açtı. Bağımsızlıklarını kazandıktan sonra, Frelimo hükümeti, Birleşmiş Milletlere başvurup, bir komitenin vahşeti incelemesini istediler. İşte bu raporun yazılıp yayınlanmasından hemen sonra Gomez o garip gösterisini yaptı.

Akimo'ya «İşin bu ucundaki bazı pürüzlü formaliteleri kaldırmak için buraya gelmiştim,» dedim. «Gomez'le birlikte avukatımıza yaptığımız ziyaretten geri dönerken bana bir bira ısmarlamayı teklif etti. Sanırım aslında kendisi maden suyu içmek istiyordu. Çarşının karşısındaki o küçük gürültülü barlardan birine girdik. O günlerde her yer Frelimo askerleri ve parti üyeleriyle dolup taşıyordu. Kapıdan içeri girdikten birkaç dakika sonra birisi bize laf atmaya başladı. Adam çok içmişti. Birleşmiş Milletler raporu da yeni yayınlanmıştı, nefesi bira kokan

adam parmağını Gomez'in yüzüne sallıyarak, Portekizlilerin akıl almaz vahşi düşünceleri hakkında söylev veriyordu.

«Gomez öylesine öfkelenmişti ki onu hiç bu halde görmemiştim. Birdenbire avazı çıktığı kadar bağırmağa başladı. Günün birinde herkes Goronga'nın hakiki öyküsünü öğrenince Birleşmiş Milletlerin belgelerinin hiç değeri kalmıyacak diye bağırıyordu. Kendisinin içerden aldığı bilgiler vardı...

«Durum çığrımdan çıktı. Frelimo Gomes'e saldırmaya kalktı, adamın yolunu kesip, Gomes'in kolundan tuttuğum gibi koşarak bardan dışarı çıktık. Çarşının içine dalıp izimizi yok ettik. Nasıl istersen öyle karar ver. P'akat ondan sonra Goronga'nın hiç sözünü etmedi,» dedim.

Akimo «Hiç anlam vermedim,» dedi. «Goronga hakkındaki iç bilgileri hangi cehennemden almış? Biraz üşütük galiba?»

Akimo'ya Gomez'in zenci askerlere kara maymun diye laf atarak, onların öfkelerini tahrik ettiğini söylemekten kaçındım. Gomez bağımsızlıktan önce bu terimi çok sık kullanırdı fakat sonra akıllılık edip kullanmaz olmuştu. Gomez' den nefret etmiyordum ama onu iyi de tanımiyordum.

Akimo gurultularla büyük bir yudum bira içti ve «Pekala onu işe aldığın yerde kalmıştın. Sonra ne oldu?» diye sordu.

«Bir aylık deneme süresi tanıdım. Yeteneğini gereğinden fazla kanıtlayınca, sürekli işe başladı. Firmanın buradaki şubesi için endişe etmeme gerek yoktu. Ayda iki üç kez gelip işleri kontrol ediyordum ve yaptığı hiç bir şeyde en ufak hata yoktu.»

Arabayla hızla dar yolda sahile doğru ilerliyorduk. Konuşurken dışarı bakıyordum. Moamba ile Lourenço Marques arasında, kent denilebilecek ize rastlamak güçtü. Fakat seyrek çalılıkların ardından, saman bambu ve çamurdan eğri büğrü çinko kaplı kulübeleriyle Afrika köyleri gözüküyordu. Zaman zaman bu sefaletin arasında dikdörtgen şeklinde tuğladan yapılmış, kara kapılı pis kokulu kantinler beliriyor•du, gerçekte tüm Mozambik bu tip köylerden kurulmuştu. Aşağı yukarı beş yüz yıldan beri buraya yerleşmiş bulunan Portekizlilerin, egemenlikleri süresince varlıklarını ismen sürdürmüşlerdi. Esir tacirleri ve bazı uyuşuk memurlar, diğer yerlere nisbeten daha emniyetli olan sahillerde yerleşmeyi yeğlemişlerdi. Sahilden içerlerde yaşayan zenci savaşçılar da sıcağın altında küçük taş kalelerinin içinde mahzur kalan Portekiz garnizonlarının sıtmadan kırılarak ölmelerini sağlamışlardı. Son zamanlarda bile zenciler iç kısımlara bağlılıklarını inatla sürdürüyorlardı. Gelişmeler gösteriden ibaretti. Bu gün bile yalnızca üç büyük kent ve bir düzine kasaba vardır ve bunların çoğu genellikle sahilde yer almaktadırlar. Geri kalan kısmı ise koskoca sahalarda kötü ulaşım, dağınık idarelerle yönetilen az nüfuslu yerleşim merkezleridir. Şimdi Frelimo'nun millileştirdiği Avrupalıların sahip oldukları büyük pamuk ve şeker kamışı çiftlikleri, el değmemiş büyük alanlara yayılan çalılıklarla birbirlerinden ayrılırlar. İklim, öncülüğe engel olmuştur. Ülke yılın dokuz ayı sıcaktan kavrulduktan sonra rutubetle dolar. Nem ve sıcak beyaz adamın tüm enerjisini alıp götürür.

Dört yıl önce Mozambik'de beni, Lourenço Marques'i Malvernia da Rhodesia sınırına bağlayan beş yüz kilometre uzunluğundaki dar demiryolu ilgilendirdi. Portekizliler ticaret yasaklarına, Güney Afrikalılardan daha gevşek davranıyorlardı. Malvernia'da petrol akıyordu. Güney Afrika ticaret yollarına ilaveten benim de aynı yoldan yararlanmam için hiç bir sebep yoktu. Lourenço Marques yoluyla Johannesburg'da teslim alman mallar ,sahilden yine geri yollanabilirdi. Böylece ben de zaman kaybından depolama ve tekrar sahiplerine gönderme gibi masraflardan kısıarak kâr edecektim. Kar etmek kadar zamanında malı teslim etme rekabetinde de ilerleyecektim. Lourenço Marques'de fazla kalabalık bir İngiliz konsoloslugu vardı, bu yüzden bir kez daha adımın gizli kalması gerekiyordu. Burada gizlice adıma ipleri oynatabilecek iyi bir idareci gerekti. Gomez'de bu hesaba tıpa tıp uymuştu.

Akimo birdenbire «Ona ne maaş veriyordun?» diye sordu.

«Ayda on beş bin esküdo. Daha sonra yirmiye çıkardım.»

«Benim kazandığımdan iki misli fazla,» diye zenci adam tatsızca söylendi.

«Onu bu denli değerli kılan neydi?»

«Çok iyiydi. Onsuz işleri idare edemezdim. O...»

«Devam et.»

«Hafifçe tehlikeli konulara yaklaştığımı bildiğim halde «İşleri ayarlamasını biliyordu,» dedim. «Sözü geçen kişilere etki edebiliyordu. Görevin bir kısmı gayri resmi yaklaşımlar kurmaktı.»

«Yani demek istediğim» Akimo sözlerine ara verip, bira şişesini ağzına dayayıp, gürültüyle yudumladı. «Rüşvet mi?» Bir an gözlerini yoldan ayırıp, yüzüme baktı. «Haklı mıyım?» İlgi sistemi ha? Aradaki iyi bağlantı ile gereken yere ilgi gösterdin mi istediğin her şeyi elde edersin. Sahte konşimentolar liman teslim kağıtları gibi şeyler düzenliyecek adamlara gerek vardı. En önemlisi ise Rodezya ile iş yapabilmek için herşeyden önce içişleri bölümünden temiz kağıdı alması gerekti. Bu da ona çok pahalıya mal olmuştur. Eh kasanızda pek fazla yük yoktu değil mi? Frelimo pişmiş aşa su katıyor. Buradan çekilmenin sebebi bu mu?»

Yavaşça başını salladım. «Bir dereceye kadar herkes bu işe bulaştı. Yaşamak için çabalıyacaksın.»

«Vay canına ne polismişsin» diye Akimo mırıldandı.

«Polis gibi düşünmemeyi öğrendim hepsi bu kadar. İşte sana herşeyi anlattım.»

Pekte uzun sürmemişti. Akimo'ya Gomez hakkında tarif edemediğim fakat kesinlikle emin olduğum bazı görüşlerimi bile anlattım. Fakat fazla ilgilenmedi. Akimo kanıtlar" dan anlıyordu benim elimde ise en ufak ipucu yoktu. Ofise yaptığım ziyaretler sırasında dikkatimi çekmişlerdi ismini vermek istemeyen kişilerden gelen telefonlar, elden yollanan üstünde «özel» yazan ve işle hiç ilgisi olmadığı açıkça belli olan küçük paketler belki bu ufak tefek rastlantılar hiç bir şeyi kanıtlamazlardı ama içimden gelen bir his bana Gomez'in görüldüğünden çok başka bir kişi olduğunu söylüyordu. Lourenço Marques'e yaklaşmak

üzereydik, çalılıklar geride kalmış, bastonlara ve köylülerin küçük dükkanlarına yaklaşmıştık. Espirito Santo körfezini geçince, Delagoa Bay yamaçlarına serpilen modern apartman bloklarıyla kent karşımıza çıkacaktı.

Akimo inatla yine aynı konuya döndü.

«Arkadaşları kimlerdi? Boş zamanlarını nasıl değerlendirirdi?»

«Çok sayıda ahbabları vardı ama hiç yakın dostu yoktu. İş hayatımızın dışında hiç beraber olmadık belki yanılıyorum. Boş zamanlarında ne mi yapardı? Sadece balık tuttuğunu biliyorum.»

«Apartmanında olta filan yoktu.»

«Belki başka bir yerde saklıyordu. Körfezin ilersinde balık avladığını biliyorum.»

«Peki ya seks?»

«Sık sık sözünü ederdi.» Birden durakladım. «Aslında cinsel gücü yoktu. İktidarsızdı.»

«Bunu kendisi mi söyledi?» diye Akimo hızla sordu.

«Hayır boşandığı karısı.»

«Birbirinize bu denli yakın mıydınız.»

«Bir kez.»

Akimo diğer soruyu düşünene dek içimden beş saniye saydım. Sonunda kabaca «Onu düzdün mü?» dedi.

«Bir kez. Yasalara aykırı değildi.» diye telaşla ekledim.

«Boşanalı iki yıl olmuştu. Her ikimiz de bekar yetişkinlerdik.»

«Peki Gomes'in haberi var mıydı?»

«Hayır» dedim. «Bak doğrusunu istersen, kendimi hergele gibi hissettim.

Kadının üstünde hiç bir hakkı olmadığı halde ona' ihanet etmişim gibi hissettim. Hem böyle şeyler iş hayatını etkiler. İşte bu yüzden kadınla bir kez yattım. İlişki denemez... senin tabirinle: düzüşmeydi.»

Lourenço Marques'i batıdan doğuya kesen iki büyük uz wT bulvardan biri olan Pinherio Chagas da arabayla ilerliyorduk. Bir zamanlar Portekiz birliklerinin ve burjuva çiftlerin gezip dolaştığı kaldırımlarda, Frelimo askerleri yer almışlardı. Çalılıklarda savaştıkları günlerde, kendilerini kamufle etmek için giydikleri yeşil üniformalı, ince uzun boylu zenciler, kaldırım kahvelerinde oturuyor, bazıları ise fazla çeşit bulunmayan dükkanların yoksul vitrinlerine bakıyorlardı. Akimo'nun beni Merkez Karakoluna götüreceğini tahmin ediyordum. Fakat arabanın hızını kesmeden bulvarın sonuna doğru ilerledi ve sola saptı. Daha önce kalacağımı söylediğim Polana Otelinin önünde durdu.

«Başka soru sormayacak mısın?»

«Nasılsa buralardasın. Gerekirse gelip seni bulurum.»

«Dükkanı kapatana dek buradayım.»

Otel araba yoluna sapıp, tenteli kapının önünde durdu. Burası biraz olsun serindi. Otel bahçesindeki kırmızı çiçekli hurma ağaçları denizden gelen hafif meltemle sallanıyorlardı. Beyaz şortlu cin gibi küçük Afrikalı çocuk arabanın kapısını açtı. Akimo arabadan inmeme bekledi.

«Galiba bir şeyi unuttuyorsun» dedim.

Alayla gülümseyip, pasaportumu koyduğu gömlek cebine eliyle vurdu.

«Pasaportun numarasını biliyor musun?»

«Evet.»

«Kayıt olurken yeterli, Hickey seni aradığım zaman bulacağımdan emin olmalıyım. Aklma estiği anda Jo'burg'a dönmeni istemiyorum.»

«Bunu yapamazsın, benim konsolosluğa...»

«Hickey beni İngiliz konsolosluğu ile tehdit etme. Ticaret yasalarını hiçe sayan birisisin değil mi? LM de yardım istemek için başvuracağın en son bina orası. Soruşturmam sona erince bunu sana geri vereceğim nasıl olsa birkaç gün daha buradasın. Tabii seni suçluyacak bir şey bulmazsam. Gitmek istediğin zaman bana yirmi dört saat önce haber ver. Anlaşıldı mı?»

Yenildiğimi anladım. Omuzlarımı silkip arabadan indim. Arka kapıyı açıp, zenci çocuğun koltuğun üstündeki küçük valizimi ve evrak çantamı almasını bekledim.

Telefon numaram sende var» dedi Akimo. «Belki aklına başka bir şeyler gelir değil mi?»

Toz toprak içindeki Peugeot'yu gazlayıp gidişini izledim. Can sıkıcı bir adamdı. Üstelik olayları deşmekten de hoşlanıyordu. O dakika işlerimi ne kadar deşeceğini tahmin edememiştim.

BÖLÜM İKİ

19 KASIM, ÇARŞAMBA

Gomes'in ölümünden dört gün sonra izlendiğimi ve gözetlendiğimi fark ettim. Aralık ayında sözleşme sona ermeden önce yazıhaneyi boşaltmak istiyordum. Bunun için zamanımın çoğunu, Lorenço Marques'deki ofisimin sorunlarını çözümlüyüp, faturaları ödeyerek, defterleri inceleyerek geçirdim. Kısacası Gomes'in yapması gereken işleri gerçekleştirdim. Çarşamba sabahı ofiste birkaç saatlik işim kalmıştı. Eğer Akimo, kenti terk etmeden yirmi dört saat önce kendisine haber vermemde direktmemiş olsaydı, aynı gün öğleden sonraki uçağa atlayıp gidebilirdim. Sabah yazıhanedeki işlerimi bitirdikten sonra, öğleden sonra Polona yüzme havuzunun kenarında vakit öldürmeye karar verdim. Böylece ertesi sabah ilk uçağa atlayıp havaalanından doğruca ofisine gidebilecektim. Polona'da her zamanki en üst katta kaldığım daireyi bana ayırmışlardı. Can güvenliği korkusu Güney Afrikalı turistleri kaçırdığından, Laurenço Marques'deki otellerin çoğu kapanmışlardı. Polona'da kaldığım aynı daireyi istemem sevinçle kabul edilmişti. Sabah erkenden kalkıp, kahve ve sıcak çörekle kahvaltı yaptım. Johannesburg'daki sekreterime ve Salisbury'de özel alakamı gerektiren birkaç müşteriye ve Akimo'ya telefon ettim. Polis müfettişinin cumartesi günü pasaportumu alıp toz olduğundan beri sesi sedası çıkmamıştı. Beni döviz kaçırmakla suçlamaktan başka uğraşlar bulduğuna kuşkusuz çok sevinmiştim. Telefonda verdiğim kararları, akli başka düşüncelerle doluymuşcasına dinleyip, pasaportumu daha sonra geri getireceğini

söyledi. Saat sekiz buçukta taksiye atlayıp, birinci katını, bağımsızlıktan sonra Portekiz veya Brezilya'ya kaçan sigorta şirketiyle paylaştığım, Cumhuriyet Bulvarındaki ofisime gittim. Gomes yanında yarım gün çalışan sekreter ile ayak işlerine bakan Afrikalı çocuğun işlerine aylarca önce son vermişti. Şimdi ofis bomboştu. Odada bulunmadığım zamanlar kapıyı kilitleyip arayanların giriş katındaki gazeteciye haber bırakmalarını belirten bir not asıyordum. Şimdiye dek de haber bırakan olmamıştı. Yalnız o sabah postadan bir telefon faturası çıkmıştı. Gomes'in ne denli yetenekli olduğu bu gibi ufak işlerden anlaşılıyordu. Yazihaneyi de mükemmel idare etmişti. Tutku derecesinde tertipliydi. Muhaberat, faturalar, teslim evrakları, gümrük göstergeleri, hesaplar, banka dekontları, her şey titizlikle dosyalanmış hazır ve kolay bulabilir hale sokulmuştu. Geçen Cumartesi belgeleri teker teker gözden geçiren Akimo, bir bakışta otuz bin doların ip ucunu yakalamak için başka yerlere bakması gerektiğini anlamıştı. Mamafi, tüm bu tertip ve düzende kişilik yansımasına da ayrıca özen gösterilmişti. Gomes, mektupların altında asla ismini yazmamıştı, anlaşılmaz imzasının altında firmanın adı göze çarpıyordu. Diğer belgelerde de kişiliğini yansıtan tek iz yoktu. Pazar gününden beri, her kağıdı tek tek okuyup, çoğunu temizlikçi kadının dökeceği çöp tenekesine attım. Ofisi tasviye etmeme gerekli yerel Ticaret Odasına ve Johannesburg' da bana yararlı olacak evrakları ayırdım. Trenle Johannesburg'a yollanacak dosya dolabı dışında tüm möbelleri satmıştım. Saat onbirde tüm işlerimi tamamlamıştım. Lourenço Marojpes'e geldiğimden bu yana en sıcak günü yaşıyorduk. Bir haftadan beri elektrikler kesikti. Havalandırma aygıtları çalışmıyordu. Pencereleri ve dış kapıyı açık bırakarak azıcık esinti yaratmamaya çalıştığım halde, ofisin içindeki hava boğucuydu. Ayağa kalkıp, yan odadaki lavabonun başına gittim. Gömleğimi sırtımdan çıkartıp, yüzüme ve göğsüme su çarptım. Kurulanırken, lavabonun üstündeki aynaya yansıyan aksimi inceledim. Kenya'da geçirdiğim yıllardan bu yana birkaç kilo almıştım. Belim hafifçe kalınlaşmıştı. Boyum bir doksan sekizdi. Vücutum orantılı şekilde geniş olduğundan fazla uzun boylu durmuyordum. Pazularım iri ama güzel görünümlü değildi. Zarif bir boksörden çok, güçlü bir güreşçiye benziyordum. Sağ omuzumla, köprücük kemiği ve göğüs kasları arasındaki çukurlukta Mau Mau'nun 303 lük mermisinin girdiği yerde küçük bir iz kalmıştı. Tropikal iklimde geçen yirmi yılın zorlu izleri yüzümden okunuyordu. Cildim, otuz dokuz yaşın gereğinden fazla kırıışmış ve sertleşmişti. Kuvvetli güneş ışınları altında yanan açık tenli kişiler gibi kızıl kahverengine dönüşmüştü. Açık kumral saçları arasında sarı teller göze çarpıyordu. Nerdeyse beyaza dönüşmüş kalın kaşların altından mavi gözler bana bakıyorlardı. Polisleri bir görüşte tanırdım ama bu izleri kendi yüzümde bulamıyordum. Miriam ise benim de polislere benzediğimi söylerdi. Gözlerimde hesapçı, uzak, rahatsız edici bir merak okunduğunu ve bakışları kendisini çok huzursuz kıldığından yakınırdı. Ama eski karım benim her davranışımı kınayıp, yakınırdı. Aynaya arkamı dönüp, gömleğimi giyerken, ofisin tahta döşemelerinde gıcırdayan ayak sesleri duydum. Sanki birisi parmaklarının ucuna

basarak usullacık uzaklaşıyordu. Bir konuk mu gelmişti? Hayır sanmıyorum. Gömleğimi giyip, düğmelerimi ilikledim, ve sonra kapıya yöneldim. Dışarda ve merdivenlerde kimseyi görmeyince yanıldığımı anladım. Ve kafelerden birine gidip bira içmeğe karar verdim. Bakışlarımı son kez ofisin içinde dolaştırdım, dışarı çıkıp kapıyı kilitledim. Aşağıdaki gazeteci dükkanına uğrayıp, sabah gazetesi NOTİCAS'ı, Johannesburg'dan gelen bir gün önceki akşam gazetesi, STAR'ı ve benim için ayırmalarını istediğim SOUTHERN AFRICA FINANCIAL MAIL'ı aldım. Öğle güneşinin kavurucu sıcağında, Cumhuriyet Bulvarının köşesindeki büyük kafeye doğru yürüdüm. Sıcaktan körfezin üstünde oluşan pus, hurma ağaçlarının tomurcuklarını bile soldurmuştu. Hâlâ yağmurdan eser yoktu. Kafeye yaklaşırken, etrafımı saran dilenci ve piyango satıcılarını elimle savuşturup, tentenin gölgeleri altındaki en dipteki masaya oturup, bir şişe bira ısmarladım. Bir iki dakika elimdeki Portekiz gazetesine dalıp, sonra başımı kaldırdım. O anda birisinin beni izlediğinden kuşkulandım. Sabah ofise geldiğimde, kapının önünde duran adamı, ofisten dışarı çıktığımda, gazeteci dükkanının köşesinde, gösterişli ilgiyle elindeki NEWSWEEK dergisini karıştırırken görmüştüm. Şimdi yine uzaktaki masaların arasında durmuş tereddütle bana bakıyordu. Kısa boylu, tombulca, soluk yüzlü, devlet memuru kılıklı bir adamdı. Sirtında gri safari bir takım ve ayaklarında siyah parlak boyalı papuçlar vardı. Gözlerinde kara gözlükler, koltuğunun altına sıkıştırdığı ucuz evrak çantasını sıkıca tutmuştu. Kapının eşliğindeki ayak seslerini anımsayınca, beynimde şimşek çaktı. Adam yanıma yaklaşmakta tereddüt ediyordu. Belki de cesaretini yitirmişti.

İki seçim hakkım vardı. Ya adama aldırılmıyacak, veya sırrının meydana çıktığını belirtecektim. Lourenço Marques'i ziyaret eden diğer yabancılar gibi ben de şu veya bu şekilde gizlice yaşmaya çabalayan insanlara alışmışım. Tam bir dakika yabancı ile birbirimizin gözlerinin içine baktık. Sonra adam, tereddütle öne doğru adım atıp, masaların arasından geçerek bana doğru yürümeye başladı.

«Merhaba.»

Küçük adam göğsüne bastırıldığı çantasına sıkı sıkı sarılarak masanın önünde durdu. Sanki ayaklarının altında yay varmışcasına bir kaç kez topuklarının üstünde sallandı.

«Merhaba Senyor.» Sonra «Senyor Hickey değil mi?» diye sordu.

«Beni izliyordun değil mi?» dedim.

«Bağışlayın.» Bir kez daha topuklarının üstünde yaylanıp, solgun yanaklarını titreten sinirli gülüşle güldü. «İzlemek mi? Hayır. Sizinle güven içinde konuşabileceğimiz fırsatı yakalamaya çalışıyordum.»

«Eğer döviz satın almak istiyorsanız vaktinizi boşa harcıyorsunuz.»

Adam şaşkınlık içinde «Senyor» dedi. «Karaborsa. Hayır hayır, beş dakikanızı alabilirmiyim...»

Adamın bir tür kirli işler çevirdiğini anladım. Bir zamanlar yalnızca zenci kadın simsarları ve dilenciler yabancıları rahatsız ederlerdi. Bu günlerde ise beyazlar

da eski dolarını, yabancıların avuçlarına koyup, ülkeden dışarı kendileri adına bazı şeyleri kaçırmamız için yalvanyorlardı. «Son üç saattir etrafımda döneşip duruyordun.» dedim. «Ofisimi gözleyip, merdivenlerden aşağı kaçmadın mı? Niçin o zaman benimle konuşmadın?»

«Ah. Sizin aradığım kişi olduğunuzdan emin olmam gerekti. Merhum Senyor Gomes'in patronusunuz değil mi? Gazeteciden kim olduğunuzu öğrenene dek bekledim.»

Tekrar topuklarının üstünde sallanıp, yüzündeki yumuşak hatları, çiğ hamur gibi kırıştıran telaşla, sinsice güldü. Usulca «Gomes hakkında mı konuşmak istiyorsun?» diye sordum.

«Evet senyor.» Birdenbire büyük keder gösterisiyle «Trajik bir olay» dedi.

«Sen kimsin?»

«Bana Filipe dersiniz işimiz daha kolay olur.»

Gizemlilik, endişe ve telaş havasını uzun süre provayla kendisine mal etmesini çok komik bulduğum halde, bu görünümün altında, zorlukla bastırıldığı tehlikeli bir isteri krizinin gizlendiğini hissettim. Konuşmamız sırasındaki duraksamayı fırsat bilen, Filipe telaşla karşımdaki iskemleye oturdu. Evrak çantasını masaya yerleştirip, küçük tumbul ellerini üstüne koydu. Öne doğru eğilip, fısıltıyla hızla konuşmaya başladı.

«Senyor Gomes'le ben tanışmıyordum. Benim de onun gibi hesap vermek zorluğunda bulunduğum bir patronum var. Senyor lütfen sırtlarımı size açmama izin verin. Biz Avrupalıların bu güç günlerde birbirimize güvenmemiz gerekir değil mi? Bağımsızlıktan önce Gomes'in sivil yönetimde ve özellikle içişleri bölümünde bazı kişilerle yakın dostluklar kurduğunu bilmem biliyor musunuz? Bu ilişkileri zaman zaman sizin adınıza da kullanırdı.» Filipe muhtemel bir karşı koymayı önlercesine elini kaldırdı. «Bilmemezlikten gelmenize gerek yok. Durum herkesçe biliniyor. Tabii ilişkilerini kendi adına da kullanması çok doğaldı. Kısa süre önce benim ve patronumun bağlı bulunduğu bir grup adına, brökratik küçük bir sorunu çözümlemeye söz vermişti.»

«Siz ne tür bir grupsunuz?»

Filipe umursamadan «Oh gayri resmi bir topluluğuz. Özel bir adımız yok. Açıkça söylemek gerekirse, daha çok yardım işleriyle uğraşıyoruz. Gomes de kısa süre önce aramıza katılmıştı. Mamafî bizim adımıza yapmayı kabul ettiği yardımın da karşılığını alacaktı. Bu arada büyük ölçüde bir para el değiştirdi.»

«Ne kadar?»

«Bilmiyorum. Para işleriyle patronum ilgilenir. İşin kötü yanı takas işi gerçekleşmeden Gomes öldü. Parayı almış fakat karşılığında vermesi gerekenleri bizim elimize ulaştıramamıştı.

«Onun borçlarından beni sorumlu tutmıyacağımızı umarım.»

«Pek değil.»

Öfkeyle «Daha neler. Gomes'in aracılığı ile iyilik yapmaya çalışan amatör yardım sevenler grubu kazık yediyse bana ne.»

Filipe heyecanla oturduğu yerde birkaç kez yaylandı.

«Sorun para değil. Önemli olan bazı belgelerin Gomes'in elinde kalması.» Sesini kısarak, «Bu çok nazik bir konu. Acaba ona ait evrakları ayıklarken, sözünü ettiğim belgelere rastladınız mı? Onları bana verebilir misiniz? Bir düşünün bakalım.»

«Belgeler neye aitti?»

«Kişisel belgeler. Barboza adında biri için düzenlenmiş, pasaport, kimlik kartı, nüfus kağıdı ve bazı evraklar.» SaA nırım, Filipe isimden söz etmeden önce bir süre tereddüt etti. «Luis Barboza adında bir mimar. Vilanculos'da yaşar. Onu tanımazsınız.»

«Patronum dediğiniz adam mı?»

«Hayır.»

«Peki kim? Bu işe nasıl karıştı? Tüm bu gizem havası hiç hoşuma gitmiyor.»

«Senyor onun kimliğini açıklamam doğru olmaz. Yoksa neden beni aracı olarak kullansın?»

Filipe solgun gülüşlerinden biriyle güldü. «Fakat sizinle açık konuşmaya kararlıyım. Sözünü ettiğimiz kişi çok zengin ve yardım sever. Mozambik'de yerleşen ve özellikle zenciler yönetimi ele aldıktan sonra, yaşam şartları çok güçleşen beyazların iyiliği için çalışır. Bizim küçük grubumuz, güç duruma düşen kişilere, imkanlarımız içinde yardım ve parasal destek sağlar. Şimdilik yaptığımız işlerle kimsenin ilgisini üstümüze çekmek istemiyoruz. Söylediğim gibi uyguladığımız bazı yöntemlerimiz de örgütümüz gibi gayri resmidir. Bakın çok açık konuşuyorum. On sekiz ay önce bu sözü edilen Senyor Barboza bize baş vurdu ve özel belgelerinde bazı sorunlar çıktığını söyledi. Gao da doğmuş ve bin dokuz yüz altmış bir Hint istilasına dek orada yaşamış. Yerleşip Hint tabiyetini kabul edince, haliyle Portekiz vatandaşlık hakkını yitirmiş.»

«Daha sonra Mozambik'e gelip Vilanculos'da mimarlık yapmaya başlamış. Savaş sonunda inşaat sektörü yavaşlayınca, burada para kazanamayacağını anlamış. Tek seçeneği Portekiz'e dönmek, fakat durumundaki gariplik ülkeden çıkmasına engel oluyor.

«Patronum bu sorunu Gomes'e açmış. Onun işlerindeki dostlarının aracılığıyla kayıtlarda ufak tefek değişiklikler yapıldı. Barboza'nın Goa'da değil de burda doğduğu yazıldı. Açıkça yasa dışı davranıldığını biliyorum. Diğer yeni belgeleri tamamlamak için, yeni bir kimlik kartı, pasaport ve nüfus kağıtları düzenlemek gerekiyordu. Tüm bu işlemler bağımsızlıktan hemen önce tamamlandı. Fakat güvenlik açısından, Barboza işlerini tasviye edip, ülkeden ayrılana dek belgeleri Gomes'in saklaması uygun görüldü. Barboza işlerini tamamladı ve ülkeden ayrılmaya hazır. Fakat Gomes öldü. Belgeler kayıp. Eğer kağıtlar polis eline geçecek olursa Barboza'nın başının belaya gireceğini siz de takdir edersiniz.»

«Tabii sizin örgüt ve patronum dediğin adamın da başı belaya girer,» dedim.

«Senyor iyilik gayesiyle yapılan davranışlarımızı kınayanı azsınız.»

Filipe yüzüme sofuca bir bakış fırlattı. «Ayrıca söylediğin gibi yasadışı bir davranışta!» dedim.

«Yasalar değişebilir Senyor Hickey. Onları meydana getirenlerin davranışlarını yansıtan değişikliklere uğrarlar.» Tekrar sesini kısarak, «Düşünün, geçen yıl, terörist ve katil olarak adlandırılan bazı kişiler, şimdi bu ülkenin yasal hükümetini kurdular. Toplum değerleri bu denli hızla değişirken, kuşkusuz bizlerde bunlara kendi görüşlerimizi ekleyebiliriz değil mi?» dedi. Birkaç saniye, Filipe'in tombul, solgun ve endişe dolu yüzüne bakakaldım. Anlattığı öyküyü karşı koymadan dinlemem gizli ittifaka göz yummam anlamına gelmesinden hiç hoşlanmadım. Filipe'in çok açık konuştuğunu iddia etmesine rağmen bana herşeyi doğru anlattığına da inanmış değildim. Anlattığı öyküden ortaya iki soru çıkıyordu. Eğer talihsiz Barboza bin dokuz yüz altmış birde Portekiz vatandaşlık hakkını kaybetmiş ise, ikamet konusunda aynı Portekiz yasalarının geçerli olan Mozambik'de daha sonra nasıl yaşamıştı? Ve bozuk giden işlerini tasviye etmek neden on sekiz ay sürmüştü? Fakat aklıma gelen bu soruları beni ilgilendirmedikleri için sormadım. Kendi kendime omuzlarımı silktim.

«Evet, sözünü ettiğiniz kağıtları hiç görmedim.»

«Fakat bulabilirsiniz.»

«Şüpheliyim. O ofisin içindeki her kağıt parçasını elden geçirip inceledim. Gomes'in öldüğü gün polis hem ofisi hem de evini aradı. Eğer belgeleri bulsalar benim haberim olurdu.»

Birdenbire masanın üstünde ikimizin arasına gökten düşercesine, açık ağzını parmağıyla işaret eden garip bir yaratık belirdi: Savaş sırasında hasımların dizdiği mayınlardan bacakları kopan kurbanlardan biri daha güneye dinlenmeye gelmişti. Filipe sabırsız bir el hareketiyle dilenciye başımızdan savıp, isteksizce lastik topuklu ayakkabılarının üstünde sallandı.

«Belgelerin varlığından kuşkulananmanız saçma, nıuhak kak bir yere gizlemiştir. Niçin onları bulmaya çalışmıyorsunuz senyor? Bakın, eski patronu olarak araştırma ve gereken soruşturmaları yapabilecek durumdasınız. Benim ise elimde hiçbir yasal yetki yok. Sizin geçerli mazeretiniz var benimse yok. Hem söylediğim gibi bazı şeyleri de gözönünde tutmak gerekiyor.

Rastgele, «Patronunun elinde fazla döviz bulundurma olanağı var mı?» diye sordum. «Örneğin dolar?»

«Bütün söyleyebileceğim elinde bol imkanları olması.»

«Otuz bin dolar kadar mı? Gomes'e ödediği bu kaçlar mı? Bana da aynı miktarı öder mi dersin?»

Filipe usulca, «Onun bonkörlüğünden faydalanmaya bakmak akıllıca bir iş değil,» dedi.

«Oh canım yalnızca teorik konuşuyoruz. Eğer bu Barboza belgelerini bulacak olursam ki hiç sanmıyorum onları polise teslim etmek benim görevim. Üstelik kendimi güvence altına almak için bu konuşmayı da polise bildirmem gerek.»

Filipe'i şaşırtmak için bu sözleri umursamadan söylemişim. Fakat hiç beklemediğim bir yanıt verdi.

«Sonra pişman olursunuz.» Telaşla sinirli gülücüklerinden biri dudaklarını süsledi ama, birdenbire kara gözlüklerinin arkasında sert sert baktığını anladım. «Büyük bir aptallık edersiniz. Beni yanlış anladınız. Size para teklif edilmedi. Fakat bu işin sizi ilgilendireceğini düşündüm.»

Tombul ellerinden biri hızla işe girişip, plastik evrak çantasının fermuarını açtı. Diğerini ise çantanın içine daldırıp, gri renkli kağıtlar çıkardı. Filipe kağıtları masanın üstünden benden yana itti. Kenarlarından birbirine iğnelenmiş, bir düzine kadar fotokopilerdi. En üstteki kağıt boştu. Fakat ortasında solgun dikdörtgen şeklin içinde daktilo ile yazılmış birkaç satır göze çarpıyordu. Uzun bir seri numarası ve Portekizce yazılmış anlaşılmasız anlamsız bir takım başlıklar vardı. Ve tüm bu yazıların ortasında büyük harflerle yazılmış JOSEPH HICKEY ismi bir yabancı gibi duruyordu.

«Tanrı aşkına bu nedir?» diye sordum.

«Bir dosyanın kopyası. Orijinali patronumun elinde. Konu sizsiniz senyor Hickey, daha doğrusu ozambik'deki ticari eylemleriniz. Daha açık söylemek gerekirse, Rodezya ticari kanunlarına karşı yasadışı malzemeler temin etmişiniz. Lütfen dosyayı iyice inceleyin. Bakın ne kadar düzenli tutulduğunu anlayacaksınız. DGS'nin kayıtları her zaman mükemmeldir.»

Herhalde şaşkınlık içinde bakıyordum. DGS devrimden sonra dağıtılan Portekiz gizli polis servisiydi. Farkında olmadan, «DGS neden benim için dosya açsın? Hayır inanamıyorum,» dedim.

«Kanıt burada senyor. Tüm politik polisler gibi kendi varlıklarını yasal kılmak için dosya tutmayı kendilerine iş edinmişler. Siz de Portekiz topraklarında ticaret yapan yabancı bir işadamıyız. Sizin ve işlerinize karşı ilgi göstermeleri de doğaldır. Tabii sizin yaptıklarınıza karşı gelmiyorlar gelmekten de çok uzak fakat dostlar ve düşmanlar için dosya tutmak onların adetleri olmuş. Tabii dostlar için öğrendikleri bazı şeyler de ara sıra çok yüz kızartıcı oluyor.»

Şaşkınlığım, nefrete sonra da birdenbire korkuya dönüştü. Bir an gözlerimi inatla bana bakan kara camlardan ayırıp, elimdeki dosyanın sayfalarını çevirdim. Yazılanlar Portekizce olduğu halde anlaması kolaydı. Tarih sırasına göre düzenlenmiş ve birkaç satırı tutan seri başlıklar vardı. Bazı günler ve faturalar, konşimento numaraları, malları teslim eden yabancı firmaların isimleri Salisbury ve Bulawayo' da malları teslim alanların adlarını tanıdım. Bu bilgilerin yanı sıra, dört yıl önce Birleşmiş Milletlerin «Stratejik mallar» listesi ilan ettiği malzemeleri, Lourenço Marquez kanalıyla Rodezya'ya nasıl gönderdiğim, DGS'nin geçen yıl dağılmasına dek tüm detaylarıyla dosyaya geçirilmişti. Demek ki birisi benim hakkımda onlara sürekli bilgi sızdırıyordu.

Buz gibi sesle «Bunu nerden ele geçirdin?» diye sordum.

«Patron ben değilim. Nasıl ele geçirildiğini bilmiyorum. Fakat dosyanın gerekliliğinden şüphe etmiyorsunuz değil mi? Bizim elimize düştü diyelim ve onu İngiliz konsolosluğuna teslim etmemizi istemiyeceğinizi düşündük. Tabii eğer pasaportunuzun sizin için değeri varsa.»

Tehdit, poker kurallarından habersiz, elindeki kağıtları oynamakta adeta tereddüt eden acemi oyuncunun sinsice davranışıyla açıklandı. Fakat sonunda masanın üstünde üç as yattığının Filipe de farkındaydı. Hakkımdaki bilgileri içeren bu dosya İngiliz Konsolosluğunun eline geçecek olsa pasaportum bir değil bin kez elimden giderdi. Dahası, İngilizler ellerine geçirdikleri somut kanıtları kamu oyuna açıklayıp, malları bana sağlayan yabancı firmaların isimlerini açığa çıkartıp, hükümetlerine baskı yapmaktan da geri kalmazlardı. Hiç bir şeyden haberim olmadığı halde sızıntı benim uçtan geliyordu. Bu olay duyulacak olursa, hiç kimse bana güvenip işbirliği yapmazdı.

Dişlerimi sıkarak, «Pekâlâ» dedim. «Daha önce bana şantaj yapan olmamıştı. Ama tanıları anladım. Fiatm nedir bakalım?»

«Senyor, Barboza belgelerinden başka ne olabilir ki?»

«Tanrının belası kâğıtlar bende yok. Ben...»

«Bulması pek zor olmasa gerek.»

«Onları nerede aramaya başlayacağımı dahi bilmiyorum.»

«Düşün ve vakit kaybetmeden aramaya başla.»

«Fazla vaktim yok. Yarın sabah buradan gidiyorum.»

«Hayır.» Filipe, fotokopileri elimden alıp, çantasına yerleştirdi. «Senyor Hickey bu bir görevdir. Görevler de insanların zamanları hakkında mazeret dinlemezler.

Tabii sizin yola çıkmanıza engel olamayız ama eğer gidecek olursanız, dosyanın orijinali de yarın akşama kadar İngiliz konsolosluğunun eline geçer.

İyice düşünülmesi gerektiği için ima ediyordum. Geçmişinizden kaçamazsınız.

Eğer polise haber verecek olursanız başınıza aynı şeyler gelecektir.» Ayağa

kalkıp, evrak çantasını koltuğunun altına sıkıştırdı. «Söylediğim gibi, siz bu belgeleri bulmak için herkesden daha iyi durumdasınız. Ve sanırım çok becerikli bir kişisiniz. Yirmi dört saat vaktiniz var. Polona da kalıyorsunuz değil mi?

Lütfen yarın öğle vakti orada telefonumuzu bekleyin. Eğer belgeleri bulursanız daha sonra sizinle buluşacağımız yeri ayarlarız.»

«Eğer bulamazsam?»

Tekrar gülümsüyerek evrak çantasını okşadı. Çoğu kendilerine güvenleri olmayan küçük adamlar gibi eline geçirdiği zorbalık fırsatının tadını

çıkartıyordu. «O zaman» dedi «Sizin için büyük şanssızlık olacak.»

Kızla aklını çalıştırıyordum. Belki fiatı iki katma çıkartmak isteyen şantajcının bir oyununa geliyordum. «Size başka bir şey teklif ediyorum» dedim. Şimdi hemen Jo'burg'a telefon edip istediğiniz banka hesabına, istediğiniz isme on bin Güney Afrika parası yatırırım...»

Filipe, «Bizi satın alamazsın» dedi. Patronumun paraya gereksinmesi yok.

Onun istediği belgeler.»

«Ama çok gülünç, ya onları bulamazsam? Beni tehdit ettiğin şeyle kağıtları bulmama olası yok.»

«Tam tersine, senin mükemmel arama olanakların var.»

Sanki iki tarafın da çıkarlarını gözetken iyi bir iş anlaşması imzalamışcasına hafif resmi selam verdi.

Umutsuzca «Yirmi bin» dedim.

«Uzattın ama.»

Son kez daha topuklarının üstünde yaylanıp, arkasını döndü. Öğlen yemeği ve siesta vakti için telaşla evlerine dönen kalabalığın arasına karışarak gözden kayboluşunu şaşkınlıkla izledim. Bir saat sonra otele dönünce şaşkınlığım korku ve endişeye dönüştü. Kendi kendime tüm bunların gülünç olduğunu yineleyip durduğum halde, kötü tehditle dolu gerçeğin yok olmasına yeterli değildi.

Filipe'le konuşmamızın hemen ardından ofise dönüp Gomes'in bu garip belgeleri saklayacağı yerlerin izlerini bulmaya çabaladım. Giriştiğim iş başından beri ümitsizdi. Bir kez önce buraya Akimo girmişti. Pek fazla düş gücü işlemeyen biri olsa dahi çok tecrübeli ve metodik bir polisti. Bilinen yerleri aramakla işe başladım: möblelerin altını ve yanlarını, tuvaletdeki rezervuarların içlerini, havalandırma aygıtı yerleştirilince, dış duvarda açık kalan vantilatör oyuklarını, (vidaların üstünde duran yeni tornavida izlerini Akimo'nun buraları da gözden kaçırmadığını kanıtladı.), havalandırma aygıtının içini, hep aradım. Ve hiç bir şey bulamadım. Ofiste kalan kağıtları tekrar araştırmaya gerek yoktu. Akimo onları gözden kaçırmış olsa bile benim görmemem olanaksızdı. Tüm duvarları inceledim. Hepsi masif tuğladan yapılmıştı. Yalancı bölmeler yoktu. Tavanın boyasını bile inceledim. Buraya taşındığımızdan beri ofiste badana boya yapılmamıştı, eğer tavanlarda ve duvarlarda bir kurcalama olsa hemen belli olurdu. Yer masif betonu. Üstü de parça parça muşamba ile kaplanmıştı. Burada da saklanacak yer yoktu. Düşünecek vakit bulunca, boş yere zaman kaybettiğimi anladım. Eğer işler Gomes'in planlayıp düşündüğü şekilde gelişseydi şimdi Brezilya'da yaşıyacaktı diye düşündüm. Kaçarken Barboza belgelerini burada bırakacak olsa, ortadan kaybolduğu fark edilince, apartmanının ve ofisin otomatikman aranacağını düşünmüştü. Peki evinin aranmasında sakınca var mıydı? Evet, vardı sanırım. Mozambikliler ona dokunamazlarsa bile, sahte Portekiz belgelerinin varlığı Lizbon'a haber verilecek ve Portekiz'in askeri yönetimine dostluk gösteren Brezilya'dan smırdışı edilmesi istenecekti. Yapılacak en akıllıca iş belgeleri ortadan yok etmektir. Yalnız evet, Filipe ve esrarengiz patronunun düşünmedikleri bir nokta vardı yalnız Gomes yapılan pazarlıkta kendi üstüne düşen sorumluluğu ülkeden dışarı kaçıktan sonra da taşıyacaktı. Bu da şu anlama gelirdiki belgeleri daha sonra müşterilerinin bulabileceği emin bir yere saklamaktı.

Karşımda kocaman iki sual dikilmiş bekliyordu. Gomes neden kaçıyor? Bu Tanrının belası belgelerin önemi neydiki yirmi bin doları geri çeviriyorlardı? İşe bakmki yirmi bin dolar da Gomes'in öldüğü zaman yanında taşıdığı otuz bin dolar kadar değerliydi. Sahte belgeleri yaratmak için kaç paraya anlaşmışlardı? Vilanculos'da kendi halinde yaşayan küçük bir mimarın selameti için bu kadar çok para harcamaya değermiydi?

Sorulara yanıt bulamıyordum. Bildiğim tek şey birdenbire korkunç kötü, anlamsız bir şantaja kurban gidiyordum. Eğer Barboza belgelerini bulup, ortaya çıkaramazsam Filipe' in elindeki dosyayı İngiliz Konsolosluğuna vereceğinden

hiç kuşku duymuyordum. Ve o her işe burunlarını sokmaya meraklı kişiler de kısa sürede üstüme saldıracaklardı. Sonuç değişmeyeceğinden yarın uçağa binip kaçmanın da hiç anlamı yoktu. Zaman zaman hafif pişmanlık duysam bile, kendime kurduğum ve içinde tatlı rahatlıkla yaşadığım dünyam yıkılacaktı. Elimden geleni yapıp o lanet olasıca kağıtları bulmam gerekti. Tüm dünyamı bir anda yıkabilecek tehdit aslında çok komik görünmekle birlikte, yabana atılmıyacak kadar da ciddiye. İçeriye girebileceğimden kuşku duyduğum Gomes'in apartmanında yapacağım araştırmalar da ofisteki kadar boştu. Eğer belgeleri ortadan kaldırmadıysa, onları çok özel bir yere sakladığından şüphem yoktu. Onları öyle bir yere koymuş olmalıydı ki, Gomes kaçtıktan sonra burada araştırma yapmak hiç kimsenin aklına gelmiyecekti. Yine başladığım yere döndüm: nerede araştırma yapacağımı bilemiyordum. Polona'ya dönünce vakit geçirecek daha iyi bir şey bulamadığım için havuzda yüzmeye karar verdim. İkinci kez ofiste yaptığım araştırmalardan sonra hem serinleyip rahatlar, hem de daha iyi düşünebilirdim. Mayomu giyip, otelin arka merdivenlerinden aşağı indim. Çimli sahayı geçip havuza daldım. Havuzun sığ köşesinde birbirlerine su atarak oynayan bir kaç çocuk ve renkli şemsiyelerin altında içkilerini yudumlayan üç beş yerel Portekizliden başka kimsecikler yoktu. Altı kez havuzu bir baştan diğerine yüzdükten sonra sudan çıktım. Çimlerin üstünde yürürken Joana Gomes'i gördüm. Birkaç metre ilerde, şemsiyenin gölgesinde masada tek başına oturmuş, dudaklarında alaycı gülümseyişle bana bakıyordu. Gözünde kara gözlükler, sırtında ise açık yeşil pamuklu bir tulum vardı. Yerde çimlerin üstünde kocaman hasır bir çanta, masanın üstünde ise buzları eriyen büyük bir bardak içki duruyordu. Buzlu sek Bacardi olmalıydı: İçkileri gibi diğer zevklerinin de güçlü ve sert olmalarından hoşlanıyordu.

«Merhaba» dedi.

Masanın önünde durdum. «Seni buraya hangi rüzgar attı?»

«Arada şırada içki içmeye gelirim. Evim hemen bu yolun üstünde unuttun mu?»

«Özür dilerim. Seni arayıp, baş sağlığı dilemem gerekirdi. Hâlâ ülkede olduğundan haberim bile yoktu.»

Omuzlarını silkti. «Aslında dul sayılmam. Sahi ölmüş adamın boşanmış karısına ne isim verirler?»

«Büyük bir şok değil mi?»

«Onun için üzüldüm sanırım. Sanki bir yabancının değil de çok uzaktan tanıdığım birinin ölüm haberini duymuş gibi oldum. Doğrusunu istersen böylesine duygulanacağımı beklemiyordum.»

Eğer onun davranışlarını bilmeseydim, bu soğuk ilgisizliğinden hoşlanmazdım ama kendisi dahil herkese karşı duygularında alaycı, ruhsuz bir tutum içindeydi. Kimbilir kaçınıcı kez, Gomes'de ne bulup evlendiğini düşündüm. Ama aynı soru başarısız evlilikler kadar başarılı evlilikler için de geçerliydi. İnce atletik vücudu, koyu tenli oval latin yüzünü çevreleyen, kısa siyah astragan kuzusu gibi kıvrırcık saçlarıyla tam anımsadığım gibi hiç değişmemişti. Komik görüntülü

saçları insanda garip bir etki yaratıyordu. Onunla karşılaştığımız anda parmaklarımı bu saçların arasına sokup dolaştırmak istemiştim.

Birdenbire bana yarım edebileceği aklıma geldi. «Acelen var mı?» diye sordum. «Yoksa sana içki ısmarlayabilir miyim?»

«Her iki soruna da hayır dersem?»

«İstenmediğimi anlamıyacak kadar aptal değilim sanırım.»

Kara gözlüklerini çıkartıp, yumuşak hafif alaylı gülüşüyle güldü. «Pekala, acelem yok. Eğer bilmek istiyorsan canım sıkılıyor. Gazeteden bir hafta izin aldım. Jtzburg'a gidip biraz alış veriş yapmayı düşünüyordum. Burada doğru dürüst satın alınabilecek hiç bir şey kalmadı. Maalesef, zenci sosyalist hükümetimiz, böyle anlamsız harcamaları hoş karşılamıyor. Yabancı döviz bile bulamadım.»

«Ama Bacardi bulunuyor. Hâlâ aynı içkiyi mi içiyorsun?»

«Evet.»

Koşarak yandaki masadan bana iskemle getirip, başımızda dikilen garsona işaret ettim. Masaya oturup, kendime bira Joatna'ya da buzlu sek Bacardi ısmarladım. Aramızdaki samimiyet garip bir nezakete dönüşmüştü.

Cinsel ilişkide rol alan iki kişi, birbirlerinin kişiliklerinden çok o günkü durumu anımsıyorlardı. İlk kez rastlantımız da garipti: Lourenço Marques'in kuzeyindeki, Incomati nehrinde su aygırları ve timsahların arasında turistleri gezdiren gemilerin birinde tanışmıştık. O günlerde hâlâ turistler vardı.

Johannesburg'dan Lourenço Marques'e yaptığım aylık gezilerden birinde, aptal gibi uçak yerine araba yolculuğunu yeğlemiştim. Tam o günlerde, sağanak halindeki yaz yağmurları başlamıştı. Sınıra yakın yolun bir kısmı seller altında kalınca, Jaguar LM arabamla hafta sonu Lourenço Marques'e takılıp kalmıştım.

İş saatlerinin dışında hemen hemen hiç görmediğim Gomes, hafta sonu beni yalnız bırakmamak zorunda kaldı. Pazar günü arabayla Vila Luisa'ya gidip, Incomati nehrinin ağzındaki turist gezdiren gemilerden birine bindik. Gomes diğer yolcuların arasında Joana'yı görünce biraz bozuldu. Ağzının içinden mırıldanarak eski karısıyla beni tanıştırdıktan sonra, elindeki maden suyu bardağına sarılıp, geminin diğer ucuna gidip, Joana ile beni barda baş başa bıraktı.

Kadın gezi süresinde bir kez olsun su aygırları, ve timsahlara gözetmeden barda Bacardi içti. Vakit öldürmek için tek başına bu geziye çıkmıştı. Gazete kütüphanesinde çalışıyordu ama tanıdığım diğer kütüphanecilerden çok farklıydı. Noticia adlı yerel sabah gazetesinde Pazar günleri de çalışmaktan zevk duyuyordu. İzine çıktığı günlerden ise nefret ediyordu. Görünümü mutsuz asık yüzü, dolgun dudakları, şehvetli cinsel duygularını yansıtan, hafif kıvrık burun kanatlan vardı primitif zevklerini yansıtan, canlı renkli giysileri ve kocaman çantalara olan tutkunluğu ilk görüşte beni etkilemişti. O günlerde yirmi sekiz yaşlardaydı. Saf kan Avrupalı olduğu halde, sanki kıta damgasını ona da basmışçasına isim veremediğim Afrikalı bir yanı vardı. Koloni ordusunda görevli bir asker ailesinin Mozambik'de doğan çocuğu olduğunu anlattı. Sürekli Afrika'da yaşadığını öğrenince hiç şaşırmadım.

Annesinin genç yaşta öldüğünü, ülkedeki askeri üsleri dolaşan babası tarafından yetiştirildiğini anlattı. Sürekli babasından söz etmesi, ikisinin arasında gelişen güçlü sevgiyi kanıtlıyordu. Frelimo'ya karşı açılan savaşın ilk haftalarında babasını yitirmesi korkunç bir darbe olmuştu. Dokuz yıl sonra bile babasının ölümünden acı bir tutkuyla söz etmesi çok şaşırtıcıydı.

«Mayın tarlasına düşünce, yüzlerce parçaya bölünüp öldü. Hiç bir insan bu şekilde ölüme layık değildir. Dikenli çalılıkların üstünden toplayabildikleri parçaları gömdüler. Sivillerin moralleri bozulmasın diye cenaze töreni de gizlice yapıldı. Sanki kim alıracaktı ki? Burada Güneyde kimsenin savaştan haberi yoktu ki. Hâlâ da farkında değiller ya. Kafelerde oturup, gazetelerden Lizbon politikasını ve Paris modasını izlemekten başka iş yaptıkları yok. Babam onların böyle yaşayabilmeleri için mi öldü? Gömülmeden önce herkesin babamın cesedini görmelerini isterdim kanlı et parçalarından oluşan plastik bir torba.»

O zamanlar Lourenjo Marques Üniversitesinin İngilizce dil bölümünün birinci sınıfına devam ediyormuş. Babası öldükten sonra üniversiteye boş verip, ailenin eski dostu isim babasının yanına gitmiş. Büyük sevgiyle kızın üstüne titriyen ihtiyar dostun, babasını kimlerin öldürdüğünü ve onları asla bağışlamamasını öğütleyerek zehir gibi bir kinle yaşamasına sebep olduğunu sanıyorum.

Üniversiteyi bitirdikten sonra Gomes'le felaketle sonuçlanacak evliliğe girişmiş. Evliliğinin yıkılmasının nedenlerini de umursamadan anlattı. Adeta kendisini savunur ses tonuyla, sık sık neden başka ilişkilere girdiğini de anlattı. Barın kenarına yaslanarak yaptığımız sohbet sırasında gizli hiç bir şey kalmamıştı. En önemli konu öğleden sonra sıcağında zaman ilerleyip, içkiler tazelandikçe aramızda gelişen cinsel akımdan hiç söz edilmedi.

Fakat işaretlerden her şey açıkça anlaşılıyordu. Eğer arzu edersem Joanna hazırды ve ben de arzu ediyordum. Böylece Lourenço Marques'de akşam yemeğinde buluşmaya karar verdik. Ve daha sonra onun evinde büyük açlık içinde çılgınlar gibi seviştik. işte aramızdaki ilişki böyle başlayıp, böyle son bulmuştu. Benim boşa gittiğinden yakındığım hafta sonu, onu da Pazar sıkıntısından kurtaran fiziksel boşalımla sona erip bizi rahatlatmıştı. Ertesi sabah onun yanından ayrılıp, Johannesburg'a dönerken, yolda birbirimizi kullanarak Gomes'e ihanet ettiğimizi düşünerek, belirsiz karamsarlığa kapıldım. Artık onun karısı değildi ama aramızdaki ortak pay da Gomes'di. Yatakta sevişirken Joana'nın zevkle inliyerek bana saldırması sırasında da Gomes'in kocalık görevlerini yerine getiremeyeşini düşünmüştüm. Joanna'nın böyle vicdani duygulara kendisini kaptırdığını sanmıyorum. Zaten kaptırması için de sebep yoktu. Gomes'i benden daha iyi tanıyordu fakat ondan söz ederken sesindeki alaycı tondan hoşlanmıyordum. O günden beri de birbirimizi görmemiştik.

Laf açmak amacıyla «Hala Noticia'da mısınız?» diye sordum.

Tabii aynı can sıkıcı isteyim gün geçtikçe de daha sıkıcı oluyor. Bu günlerde Genel Valinin verdiği davetler yerine, fındık kooperatiflerinden söz ediyoruz.

«Portekiz'e dönen büyük göçe katıldığını sanıyordum.»

«Niçin?» Kocaman çantanın içine elini daldırıp, bir Camel sigara paketi çıkardı.

Eski alışkanlığımı anımsamış olmalı ki bana sigara ikram etmedi. «Ben buraya aitim.»

«Yönetim zenci hükümetin elinde olduğu halde mi? Hiç te memnun görünmüyorsun.»

Sigarasını yakıp omuzlarını silkerek sorumu geçiştirdi. «Ya senden ne haber? Senin de durumun pek iç açıcı değil sanırım.»

«Olabilir. Rodezya bağlantılarım açıklamam gerekmez. Zenci polis müfettişi tarafından sorguya çekildim...»

«Akimo» dedi. «Beni de sorguya çekti. Fakat ona bilgi vermedim.»

«Gomes'i Güney Afrika'dan para kaçırmaya benim zorladığıma inanıyor.»

«Brezilya'ya kaçıyordu değil mi?»

«En çabuk Johannesburg yoluyla kaçılır.»

«Niçin oraya kaçıyordu? Ve neden şimdi?»

İçkiler geldi hesabı imzaladım. «Çok büyük ve çok uzakta olduğu için. Ve orada Portekizce konuşulur. Bir Portekizlinin gözden kaybolması için en iyi yer.

Neden şimdi? Evet, bir şeyden korkmuş kaçıyordu. Nedeni hakkında bir fikrin var mı?»

Joana kıvrık saçlı başını salladı. «Onu doğru dürüst tanııyordu bile. Akimo bu sözlerime de inanmadı. Resmen iki yıl evli kaldığımız halde, aslında evliliğimizin iki hafta içinde sona erdiğini ona anlatamadım. Sen neden sona erdiğini biliyorsun.»

Gomes'in birkaç kez onunla beceriksizce sevişmeye kalkmasından sonra, aralarında bu konu hiç tartışılıp konuşulmamış.

Eski kinini sesine yansıtarak, «adamın kafasına hitap edemediğim gibi, fiziksel heyecan da uyandıramadım,» dedi. «Eh geriye de ne kalıyordu? Birlikte yaptığımız en heyecanlı iş, Catembe'deki kulübesinden balığa çıkmamız oldu.»

Bacardisini yudumlayıp, esfle güldü, şimdi o günleri kendisine yapılan bir şaka gibi anımsıyordu. «Aslında balığa çıkmaktan da büyük zevk almıştım.»

Aklıma bir soru geldi. Sormadan önce duraksadım fakat sonra kaybedecek bir şeyim olmadığını düşündüm. «Filipe isimli adamla her hangi bir iş yaptı mı?»

«Filipe kim?»

«Bilrrtlyorum. Küçük, soluk yüzlü, tombul, tencereden» taşacakmış gibi yerinde duramayan sinirli bir tip. Yardımsevenler grubundan olduğunu iddia ediyor,» diye umursamaz: şekilde ilave ettim. «Gomes'in teslim etmeyi unuttuğu bazı kağıtları almak için bana başvurdu.»

Joana ilgisizce, «Bana bir şey anımsatmıyor,» dedi.

«Öyle bir örgütle ilişkisi olduğunu anımsamıyor musun?»

Filipe'in dediğine göre yerlerinden olan beyaz insanların iyiliğine çalışan gayri resmi bir yardım kuruluşuymuş.»

«Gomes girişken biri değildi. Hele yardım işleriyle hiç uğraşmazdı. Ficamos'lar var ama onlara da uymuyor.»

«Ficamos?»

«Hiç duymadın mı?»

«Hayır. Açıklyabilir misin?»

Yine omuzlarını silkti. «Kelimenin anlamı «burada kalıyoruz» demektir. Bağımsızlıktan önce zaman zaman, gözdağı vermek için ürkütücü hareketler yapan biç gruptu. Aşırı sağcı ve ultra beyaz bir topluluktur. Söylentilere göre DGS onları destekliyordu...»

«Onlar» dedim. Birdenbire o dosyanın anısı ile birlikte aklıma şu soru takıldı: «Peki o bilgiler Filipe ve örgütünün eline nasıl geçmişti?»

Joana «Gomes de üyeydi,» dedi. «Hepsi anti komünistler, kendilerini Afrika'da beyazların haklarını savunmaya adanmışlardı. Bir baskı grubuydu. Aslında Lizbon'un kendilerini zencilere satmamalarını güvence altına almak istiyorlardı ama sonunda korktukları başlarına geldi. Tabii yasadışı bir örgüttü. Kötülük saçmaktan çok hepsi çılgındılar, fakat beyaz hükümetin içinde banker, çiftçi, işadamları gibi bazı etkili dostları vardı. Bana göre gizli polisten de çok kişiyi tanıyorlardı.»

«Bu söylediklerinden emin misin?» diye sordum.

«Günlerimi okumak ve gazete haberlerini dosyalamakla geçiriyorum. Hafızam mükemmeldir. Hem Gomes de bu işe karışmıştı.»

«Parayı nereden bulduklarını biliyor musun?»

«Hayır bu hiç rapor edilmedi. Gayriresmi olarak evet bir fikrim var.» Kuşkuyla yüzüme bakıyordu. «Joe Hickey, bunlardan sana ne?»

Eğer daha fazla öğrenmek istiyorsam ona güvenmem gerekti. Sorduğu soruya rağmen, diğer insanların hareketlerine fazla merak göstermeyecek kadar kendisine dönük biriydi. Konuşmaya başlamadan birkaç saniye tereddüt ettim. «İkimizin arasında kalacak mı?»

«Pekala.»

«Filipe denen bu adam, temsil ettiği örgütün adını bana vermekten çekiniyor. Arkasında patronum dediği zengin bir adam var. Bu kayıp kağıtları ele geçirmek istiyorlar ve onları bulmam için bana baskı yapıyorlar.»

«Buna şantaj demem fazla süslü bir kelime mi olur?»

«Ne dersen de. Eğer onlara belgeleri teslim etmezsem", işimi ve beni yok edecek durumdadır. Ve onları nerede bulacağımı da bilmiyorum.»

«Öyleyse seni tehdit etmelerinin anlamı yok.»

«Benim için anlamı çok fazla diyebilirim. Eğer patron denilen adamın kimliğini öğrenirsem Filipe atlatıp ona yaklaşabileceğimi düşünüyorum. Belki onu ikna edebilirim. Eğer Ficamos ve onun örgütü aynı grupsa...»

«Herkesin bildiğine göre, Ficamos üç yıl önce doğal bir ölümle öldü fakat bu onların yeraltında gizli çalışmalarına engel olmaz. Bilmiyorum. Sana şundan başkasını söyleyemem: Emmerich adında çok zengin bir Alman şeker kamışı çiftçisi de bu örgüte üye idi.» Birkaç saniye dikkatle yüzüme baktı. «Bu ismi hiç duydun mu?»

«Evet. Ülkedeki en büyük şeker imalatçısı değil mi?»

«Çok güçlü bir adamdır. Aşırı sağda eski bir kolonisttir. Savaş sırasında Frelimo askerlerini Beria yakınlarındaki malikanesinden uzak tutabilmek için çoğu

ordudan kovulan paraşütçülerden meydana gelen özel bir ordu kurdu ve hâlâ askerleriyle topraklarının kuşatılmasını bekliyorlar. Kendine ait malları devletleştirirlerse onlarla savaşaacağına yeminler ediyor. Ficamos'lara gizli bağışlarda bulunuyordu. Tabii büyük paralar veriyordu. Bu paraları Gomes kanalıyla ödediği için ben biliyorum. Para eski işi seyahat ajentasının muhasebe defterlerinden filtre edilip geçirdi.»

«Gomes seni de mi bu işe karıştırdı?» diye sordum.

«Hayır. Ben kazaren öğrendim. Evlendikten birkaç hafta sonra onun adına gelen bir paketi açınca, içinden yüzbin esküdo nakit para çıktı. Bunu bana açıklamasını isteyince: Emmerich'in aylık bağışı olduğunu söyledi.»

Yavaşça «Tanrım» dedim. «Akimo'ya bundan söz ettin mi?»

Başını sallayıp, kara gözlüklerini taktı. «Zenci polis soruşturmalarına karışmak akıllıca bir iş değil. Hem, benim bilotiklerim Gomes'in ölümüne ışık tutmaz.»

«Fazlasıyla tutabilir,» dedim. «Yanında otuz bin Amerikan doları bulundu. Emmerich büyük bir ihracatçı değil mi? Yani şu veya bu şekilde her zaman her tür yandancı parayı eline geçirebilir.»

«Niçin Emmerich'i veya bir başkasını suçluyayım?»

Uzun boylu, şortlu bir Güney Amerikalı yanımdan geçip yakınımızdaki bir masaya oturup, garsonu çağırıp, yüksek sesle viski ısmarladı. Joana gözlüklerinin üstünden yüzüme bakıp, Bacardisini yudumladı.

«Gomes'in gizemlerle dolu bir adam olduğundan her zaman şüphe ederdim,» dedim. «Fakat gizli kapaklı çevirdiği işlerin hiç birini kanıtlayamadım. Sen benden daha başarılısın.»

«Aslında pek değil. Neden şüphe ediyordun?»

«Parmakla gösterebileceğim bir şey yok. Genellikle davranışları şüphemi çekerdi. Asla isimlerini söylemeyen o garip telefonlar, onun adına gelen esrarengiz paketler. Tüm bu ufak olaylar onun iki ayrı dünyada yaşadığı şüphelerimi kuvvetlendirdi. Garip politik düşünceleri, hiç beklenmedik anlarda ağzından kaçınverdiği bazı gizli bilgiler. Gorongo olayındaki o sersemce davranışı bana ipuçları verdi.»

Şansımızın nasıl yardım edip de Gomes'le birlikte o bardan kazasız belasız pazar yerine kaçtığımızı Akimo'ya anlattığım şekilde Joana'ya söyledim. Dalgın dalgın beni dinleyip başını salladı.

«Evet onun anlattığı gibi davrandığına tanık oldum. Ama pek aşırıya kaçmamıştı. Diğer yandan Birleşmiş Milletlerin katliam hakkında hazırladığı raporda halkla ilişkiler egzersiziydi.»

«Hiç okumadım.»

«Frelimo kendi reklamını yapmak için Birleşmiş Milletle ri davet etmişti.

Frelimo'nun arzu ettiği şekilde bir soru:, turma yaptılar: o elli kişi Antonio Gil adındaki DGS su ha yının yönettiği Portekizli Flechas birliklerince öldürülmüşlerdi.»

«Yani başka sonuçlar da elde edebileceklerini söylemeli istiyorsun?»

«Erişebilirler demedim. İşin başından beri sonuç öylesine ayan beyan belliydi ki onu desteklemek için hiç gayret sarfetmediler. Her neyse, onlar soruşturmalara başladıkları man Gorongo ismi de Mai Lai, Sharpeville veya buna benzer gaddarlıkların yer aldığı diğer isimler gibi efsaneleşmişti. Bunlar iyi ve kötü kişiler için sembol haline gelmiştir. Hakikat her ikisi arasında olmalı. Yani poder de opinio. P3u deyimi biliyor musun? Halk düşüncesinin gücünü?»

«Gomes'in gizli bilgilere sahip olduğunu cidden düşünüyor musun? Veya bu bilgilerin onu yurt dışına kaçmaya zorlayacağına inanıyor musun?»

Joana «Sanmıyorum» dedi. Asıl katliam haberine nasıl tepki gösterdi?»

«Tepki göstermesi mi gerekiyordu? Aslında ne yaptığım bilmiyorum,» diyerek hafızamı yokladım. «Olayın hemen ardısıra ofiste yoktu. Evet, bunu çok iyi anımsıyorum. Çünkü hafta sonu onun yerini almak için buraya geldim.

Salisbury'e acele gönderilmesi gereken bir parti mal vardı. Cuma sabahı telefon edip, Nampula'da ırkçılık ayaklanmalarında kuzeninin öldüğünü ve ailesine yardım etmek için oraya gitmesi gerektiğini haber verdi. O günlerde tüm gazeteler Gorongo olayından söz ediyorlardı.»

Joana buz gibi sesle «Nampula'da kuzeni yoktu» dedi. «Mozambik'de hiç bir akrabası yoktu.»

Birdenbire Akimo'nun aynı şeyleri söylediğini anımsudum. «Demek yalan söylemiş. Ama neden?» dedim.

«Belki rastlantıdır. Gorongo olayı on iki Haziran Çar* samba sabahı meydana geldi. Yani seni ayın on dördü Cuma

günü aramış.» Bu kez çok ilgilenmişti. Tarihler kütüphaneci kafasında su gibi akıyordu. «O günlerde neler olduğunu anımsıyor musun? Ordu Nisanda darbe yaptı. Lizbon'da ordu DGS ajan ve subaylarını yakalılarak gizli polis örgütünü dağıtmaya başladı. Burada Mozambig'de DGS'nin durumu belirsizdi. Kimse onları sevmiyordu ama, Portekiz birlikleriyle omuz omuza Frelimo'ya karşı çarpışıyorlardı. Gecikme ve kargaşalık vardı. Sonunda Gorongo Katliamı orduyu harekete geçirdi.

«Ayın onbeşi Cumartesi günü DGS'nin adamlarını toplamaya başladılar. Operasyonun şifre adı Zebra'ydı. Gorongo olayını yöneten Gil dahil bazıları kaçtılar. Tarihlere dikkat ettin mi?»

«Yani Gomes'in de saklandığını mı söylemek istiyorsun? Bir şeylerden mi korkuyordu?»

«Geçen günde kaçmaya çabalarken bir şeylerden korkuyordu.»

«Fakat üç gün sonra Nampula mı neresiyse oradan geri döndü. Ve aşağı yukarı on sekiz aydır benim yanımda çalışıyordu.»

«Belki yine onu korkutan bir şeyler oldu. Bilmiyorum.» İçkisini bitirip, ayağa kalktı ve yere eğilerek pantolonunun paçasındaki kırıksıklıkları düzeltti.

Doğrulurken, bir an dik göğüslerinin sert başlan, ince pamuklu kumaşı delecik gibi öne doğru fırladı.

«Gitmem gerek. «İçkiye teşekkürler.»

«Bir şey değil.. İlginç bir konuşmadı ama o belgeleri bulmama yardımcı olmaz.»

Kara gözlüklerinin arkasındaki gözlerini üstüme dikip gitmek istemiyorcasma yüzüme baktı. Aklım Barboza belgeleriyle öylesine meşguldüki, onun başından beri farkında olduğu duyguyu anlamamıştım Gomes'in ölümünden sonra aramızdaki ilişkinin değişeceğini anlatmaya çabalıyordu. «Kente geldiğimden haberin var mıydı?» diye sordum.

«Geleceğini tahmin ediyordum. Sakın böbürlenme Joe buraya seni aramaya gelmedim.»

Sesindeki sertliğe rağmen, aramızdaki elektrik akımını anladım. Yapacak daha iyi uğraşı yoktu. Aklım böylesine karmakarışık olmasaydı Joana'da ilgi uyandırdığımı düşünürdüm. Fakat ben bilinç altından onun iyi kurtarıcı olduğunu düşünerek uyanmıştım. «Öğlen yemeğine kalabilir misin?» dedim.

«Özür dilerim kalamam. Bir saat ofiste çalışmam gerek.»

«Akşam yemeğine ne dersin?»

Yan masadaki Güney Afrikalı garsonu çağırıp, yine viski ısmarladı. Adamın sıtma görmemiş sesi, havuzun her köşesinde çınlıyordu. Hiç sakınca duymadan ikimizi süzüp, herhalde aramızdaki ilişkiyi çözümlenmeye çabalıyordu. Ama yanıldığına bahse girebilirdim. Joana uzun soğuk bakış fırlattıktan sonra, bilgiç bilgiç güldü. Aklımdan geçenleri bilmesede dahi bilirmiş gibi gülümsüyordu.

«Pekala, ama bütün gece Gomes'den söz etmiyeceksek, akşam yemeğine çıkarım.»

«O konuyu açmamaya söz veriyorum. Saat sekizde Polona barında iyi mi? Sonra gideceğimiz restorani seçeriz. Tabii bu kentte gidilebilecek yer kaldıysa.»

Joana kesinlikle «Karadis yemek istiyorum,» dedi. «Taze tutulmuş, yanında tereyağ ve limonla servis yapılan ızgara dev karadisler yemek istiyorum.

Delegoa Körfezinde dünyanın en lezzetli karadislerini pişiriyorlar. Frelimo'nun değiştirmeye gücü yetmediği tek şey de bu.»

«Öyleyse karadis yiyoruz. Peninsula diye bir yer vardı...» Birdenbire kafamda şimşek çaktı. «Klübeden söz etmiştin. Balıkçı kulübenden.»

«Körfezin diğer yakasında. Gomes oltalarını ve balık takımlarını orada saklardı.»

«Hâlâ duruyor mu dersin? Acaba kullanılabilir halde mi?»

«En ufak bilgim yok.»

«Birdenbire aklıma geldi. Belki de o belgeleri kulübeye saklamıştır. Tam yerini biliyor musun?»

«Catambe'nin doğusundaki kumsalda, körfezi geçip kumsala doğru yürü, bir kilometre kadar sonra karşına bir dizi Goan balıkçılarının kulübeleri çıkacak. Eğer yanılmıyorsam Gomes'inki en sondaki. Balıkçılara sorarsan sana gösterirler.»

«İlgilendiğimi ilan etmek istemiyorum. Akimo'ya kulübeden söz ettin mi?»

«Gerek yoktu. Gomes orada kulübesi olduğunu, bilinmesini istemezdi. Ben de varlığını dahi unutmuşum.»

Gizli belgelerin saklanacağı yer olmadığı belliydi ama denemekte yarar vardı. Eyleme geçmemekten daha iyiydi. Joana kocaman çantasını omuzuna asıp, gitmeye hazırlandı. Meraklı bir kadın olmayışına hayran kaldım. «Pekala sen hiç Emmerich denilen adamla tanıştın mı?» diye sordum.

«Evet.»

«Nasıl biri?»

Eliyle abartılmış anlamsız bir hareket yaptı. «Bir imparatorluk yönetiyor ve imparator gibi davranıyor.»

«Belki bu gece bana onun hakkında bildiklerini anlatır.sın.»

«Daha iyisini yaparım. Şimdi ofise gidiyorum. Elimizdeki dosyasından bir kopya çıkartırım.» Arkasını dönüp gitmek üzereyken, durakladı. «Rastlantı çok garip. Belki budalaca düşünüyorum ama Goronga köyü onun malikanesinden birkaç kilometre uzakta yani uzaktaydı. Birleşmiş Milletler soruşturmasında tanıklık yapması istendiği zaman kabul etmedi.»

«Anladım.» Sinek küçük fakat mide bulandırıcıydı. Katliama uğrayan köy, Gomes'in ölümündeki esrar perdesinin ardında hayalet gibi dikiliyordu. «Pekala akşama görüşürüz,» dedim.

Joana'nın arkasından kalçalarını sallıyarak, masaların arasından geçişini izledim. Sonra gürültücü Güney Afrikalının da onun arkasından baktığını farkettim. Adamın benden yana dönüp beğeniyle başını sallamasını anlamamazlıktan geldim. Beynimin içini sanki kurtlar kemiriyordu.

Olay çok basitti. Eğer Barboza belgelerini bulup, Filipe'in karşısında temize çıkmaktan başka şey düşünmeseydim, aklımdan diğer konuları silip atmazdım. Ve olayın ne denli basit olduğunu hemen anlardım. Gomes, Emmerich, Goronga, DGS Arap saçı gibi birbirine karışan, benim için hiç bir anlam ifade etmeyen tüm isimlerin, bana şantaj yapmalarında ortak bir sebep vardı. Ben yaptıkları şantajla ilgileniyordum. Ve onların isteklerini yerine getirememekten korkuyordum. Catembe yollarına düşüp balıkçı kulübesine yapacağım ziyarete ümit bağlamıyordum. Ne de olsa gizli belgelerin saklanabileceği güvenli bir yer değildi. Odamda mayomu çıkartıp, pantolon ve gömleğimi giydikten sonra, aşağıdaki barda ayaküstü bira ve büftekli sandöviç atıştırıp, kentın eski bölümü Baix'a gitmek üzere taksiye atladım.

İlk günden beri Akimo'nun peşime adam takacağından şüpheleniyordum. Şimdiye kadar bu duruma pek aldıriş etmemiştim ama bu gün emin olmam gerekti. Filipe veya ona bağlı birinin de beni izleme tehlikesi vardı. Bir zamanlar Lourenço Marques'in fildişi ve köle ticareti yaptığı küçük limandan kalan son parça Portekiz kalesinin dışında şoförün parasını ödeyip taksiden indim. Sararan boyalarının güneşi gözümün içine yansıttığı, harap binaların, önündeki, parke taşlı dar yoldan ilerliyerek rıhtıma yürüdüm. Sıcak kavurucuydu. Portekizliler tepelerdeki havalandırma aygıtlı evlerine çekilmişlerdi. Kapı aralıklarında uyuklayan birkaç dilenci ve ayakkabı boyacısı çocuklardan başka sokakta kimsecikler yoktu. PSP'nin geri kalmış, beceriksiz polislerden oluştuğunu biliyordum. Ne denli ilginç bir yabancı olsam da günün bu saatinde kimsenin

peşime takılmıyacağıma karar verdim. Arabavapuru rıhtımına yaklaştığım zaman takip edilmediğimden emindim. Saat bir buçukta hareket edecek vapurun kalkmasına birkaç dakika kalmıştı. Yolcuların çoğu pazardan sebze ve tavuk satın alan köylü kadınlardı. Arkamızda, limana dizilen teknelerin ardından Lourenço Marques'in gökyüzüne ulaşan binaları gözüküyordu.

Eğer balıkçılıkla ilginiz yoksa, körfezin diğer yakasındaki manzaraya bakıp oyalanabilirdiniz. Siesta saatine gömülen Catembe sıkıcı, tozlu küçük bir köydü. Goan balıkçıları, sahilin yukarısında çamurlu nehrin körfeze döküldüğü yerde, kumsalın üstüne sırayla dizilmiş tahta kulübelerde yaşıyorlardı. Yıllar geçtikçe bazı balıkçıların bu kulübeleri terkettiklerini duymuştum. Herhalde, Gomes de böylece eline boş bir kulübe geçirmişti. Sahile yakın yerlerde barbunya ve tekir tutulabiliyordu. Kayıkla körfeze açılınca, köpekbalığı dahil her türlü büyük balık yakalama olanağı vardı. Sözüün kısası balıkçılık için ideal bir yerdi. Goanlar dışa kapalı bir topluluktu. Etrafta kimsecikler görünmüyordu. Herhalde Gomes'in gizli yanma burası çok çekici gelmişti.

Kulübelere yaklaşırken, kumsalın üstündeki sazlıkları kendime siper ettim. Belki böyle davranmama gerek yoktu. Çünkü bütün köy öğlen uykusuna dalmıştı.

Kulübelerin altındaki boşluklarda ters çevrilmiş kayıklar duruyordu. Ağlar da kızgın kumların üstünde kurumaya bırakılmıştı. Etrafta hiç hareket yoktu.

Aralarında büyük mesafeler olan kulübelerin açık ön kapılarına asılan plastik şeritler sıcak havada pestil gibi sarkıyorlardı. En uçtaki kulübeye doğru

yürürken, sıkıca kapatılmış tahta kapısı ve tek penceresinde kaba bir panjur görünce Joana'nın kulübeyi doğru hatırladığını anladım. Bu Gomes'in kulübesiydi.

Kulübeyle aynı hizaya gelince, kumsala uzanan tahta basamakları ihtiyatla çıkıp dar verandada durdum. Nemli ve yumuşak tahta kapının üstünde paslı bir asma kilit vardı. Omuzumu kapıya dayayıp, tüm gücümle menteşelerin üstüne abandım. Kiliti tutan vidalar gıcırtyla gevşediler. Birdenbire üçyüz metre

ilerdeki kulübenin altında bir hareket sezinledim. Gölgeliklere sığınmış gri tüylü küçük bir köpek, isteksizce iki kez havlayıp, dilini sarkıtarak tekrar kumların

üstüne yatıp uyuşuk bir merakla bana bakmaya başladı. Gerilim içinde tekrar kapıya döndüm. Herhangi bir soruşturmaya hazırlıklı olabilmek için iki dakika

kadar aklımdan söyleyeceğim yalanları düşündüm. Fakat köpek varlığıma alışmış ve kaşınmaya başlamıştı. Ben yine kilitle uğraşmaya başladım.

Tahmin ettiğim gibi ham keresteden yapılan kapı ve çerçevesi, deniz

kenarındaki Güney Afrika rutubetine dayanamıyarak yumuşamıştı. İki kez hızla abandım. Menteşeler sökülünce, sürgüyü çektim. Kapı açılıverdi. Dikkatle

etrafıma bakındım. Köpek havlamayı çoktan kesmişti. Görünürlerde kimseler yoktu. Kulübenin içine girip telaşla kapıyı ka« pattım.

Tahtaların arasından sızan loş ışıkta gözlerimi kırıştıtararak durdum. Onbeş metre kare büyüklüğünde tek odalı kulübenin arkadaki verandaya açılan tel bir

kapısı daha vardı. Gomes'in kısa süre önce buraya geldiğinden kuşum yoktu.

Karakterindeki tertip ve kişisizlik buraya da yansımıştı. Odanın içindeki tek eşya ayak ucunda dürülerek bırakılmış uyku tulumu bulunan, kamp yatağı ile

katlanan iskemleydi. Duvara çakılı rafın üstünde gaz ocağı, birkaç tabak, iki tava ve basit gereksinimleri giderecek bir dizi konserve kutusu vardı. Karşı duvardaki rafın üstünde ise yatay konmuş biri açık denizlerde kullanılan pahalı model, diğeri çaparı, diğeri de basit model orta boylu üç olta duruyordu. Alttaki küçük rafın üstünde de bölmelere ayrılmış ve içinde çeşitli olta malzemeleri bulunan tahta bir tepsi vardı. Yerdeki eski torbanın içeriğini karıştırınca, yıllardır Gomes'in topladığı çeşitli boylardaki balık bıçaklarını metrelerce naylon misinaları ve çeşitli deniz malzemelerini buldum. Adamın bu özel hobisini kiskanmadım desem yalan. Hiç kimseye duyurmadan haftalarca burada tek başına yaşayabilirdi. Geçen Haziran ayında Nampula'da bulunması gerektiğinde de acaba buraya mı saklanmıştı? Kulübenin ortasında dururken aldatıldığımı hissettim. Odanın içinde ne dolap ne de çekmece vardı. Duvarlar, yer ve dam kirişlerle tutturulan yekpare tahta parçalarından yapılmıştı. Herhangi bir şeyi saklıyacak ne oyuk ne de delik vardı. Rafın üstündeki tencere ve kavanozların içerisini araştırdım. Konserve kutularını elime alıp, teker teker salladım. Sonra torbanın içindeki balık bıçaklarından biriyle uyku tulumunu kesip içindekileri yere silkeledim. Fakat aradıklarımı bulamadım. Düş kırıklığım, karamsarlığa dönüştü. Herhangi bir şey bulma ümidiyle, değil de başladığım işi sonuna kadar götürme dürtüsüyle kulübenin arkasındaki verandayı da gözden geçirmek istedim. Kenarında kırık dökük parmaklıkların bulunduğu veranda da, yer ve duvarlar gibi yekpare tahtalardan yapılmıştı. Fakat eskiden burda da ön kapıdaki gibi kumsala inen merdivenler vardı. Ama şimdi merdivenler kaldırılmış ve boşluğu da tahtalarla kapatılmıştı. Tam arkamı dönüp tel kapıyı kapatırken, güneş ışığında parlayan küçük çeliğin ışıltısı gözüme ilişti. Tekrar verandaya çıkıp, merdiven boşluğunu kapatan tahtaları incelemeye başladım. Bunların da diğer tahtalar gibi renkleri yok olmuş ve eskimişlerdi. Belki de civardaki kulübelerin birinden sökülmüşlerdi. Fakat tahtaları tutan çiviler parlak ve yeniydiler. Paslanmaya karşı galvanize edilmiş türden değillerdi. Rutubetli iklimde paslanmanın hızı düşünülürse birkaç hafta önce çakıldıkları kolayca anlaşılıyordu. Ne bulacağımı bilmeden verandanın üstüne yatıp, dikkatle kenarından aşağı baktım. Merdiven boşluğunun altı acaba neden kapatılmıştı? Sonra birdenbire anladım. Üst ve alt tahtaların arasında orijinal tahtanın kalınlığına uyan on sekiz santimlik bir boşluk vardı. Buluşumdan heyecandan yerimde duramaz olmuşum. Kulübeden içeri girip, Gomes'in alet adavat torbasının içinde bulabildiğim en büyük bıçağı aldım. Verandaya çıkınca tahtaları kanırmaya koyuldum. Kulübenin arkasında köyden birinin beni görmesine olanak yoktu. Zaten başladığım işi de birkaç dakika içinde tamamladım. Yerdeki tahtalar da kapı gibi çürümüşlerdi. Birincisini yerden kaldırınca aradığımı buldum. Plastik torbaya sarılı ince bir tomar kağıt karşımda duruyordu. Hayır hayır bir tomar değil birkaç taneydiler. Telaşla diğer tahtaları kaldırınca şaşkınlıkla oyuğun içine baka kaldım. Özenle plastik torbalara sarılmış tam üç takım kağıt vardı. Aralarından birini seçip torbanın ağzındaki yapışkan bantı koparıp, içindekileri yere döktüm. Üç ayrı belge buldum:

Portekiz pasaportu, nüfus kağıdı ve Portekiz vatandaşlarına ait kimlik belgesi. Küflenmeyi önliyecek nem emici hapların yanı sıra, vaftiz kayıtlarını gösteren belgeler, eskilikten sararmış, Lizbon'dan alman bir lise diploması, uluslararası sağlık karnesi, şoför ehliyeti ve yarım düzine kadar bunlara benzeyen belgeler de torbanın içindeydiler. Filipe'nin deyimiyle Bir insanın varlığını kanıtlayacak tüm gerekli belgeler vardı. Fakat işin kötü yanı, aradığım Barboza belgeleri yerine Casimiro Nunes isminde birine ait belgeleri bulmuştum.

Diğer torbanın içinde de Francesco Gauveia Machado adında birine ait belgeler vardı. Üçüncüsünde ise iki torba iç içe konmuştu. Seyahat ajentalarının bilet ve diğer belgeleri muhafaza için müşterilerine verdiği tipten üstünde American Express yazılı mavi kalın bir cüzdan çıktı. İşte Barboza belgeleri de bunun içindeydi. Üç ana belgenin dışında adamın varlığını kanıtlayacak on iki ayrı evrak daha vardı. Dar verandanın üstünde yere çömelip önüme saçılan kağıtlara bakarak anlamlarını kavramaya çalıştım. Acaba Barboza gibi vatandaşlık konusunda sorunları olan diğer iki beyaz adam da mı Gomes'e başvurmuşlardı? Belki sadece Filipe'nin «patronuna» yardım etmekle kalmıyordu. Hükümetteki güçlü dostları sayesinde bazı sorunları olan kişilere belgeler sağlıyarak kendisine iyi bir gelir kaynağı bulmuştu. Birdenbire aklıma gelen bu fikir pekte tutarsız değildi. Nasıl Güney Afrika'daki zenciler işe girerlerken, doğum yerleri ve belirli bir kentte ne süre yaşadıkları araştırılması, nasıl sahte belge endüstrisinin doğmasına sebep olduysa, Mozambik' in değişen yönetim sisteminde Portekizliler de aynı sorunlarla karşılaşmış olabilirlerdi.

Yoksa bu iş daha derinlere mi iniyordu? Filipe'in Barboza hakkında anlattıklarının bir kelimesine dahi inanmamıştım. Hele özellikle belgeler yerine kendisine teklif ettiğim otuz bin doları geri çevirmesi bunu iyice kanıtliyordu. Filipe'in istediği belgeleri bulmuş olsam bile onun aklına küçük bir kuşku sokmuştum. Tüm kâğıtların, telaş içinde kısa süre önce buraya sakladıkları gün gibi aşıkardı. Kulübe hakkında yanılmamıştım. Güvenli bir gizleme yeri değildi. Herhalde Gomes de bu yeri geçici seçmişti. Belki Brezilya'ya ulaştıktan sonra Filipe'in «Patronuna» belgeleri nerede bulabileceğini haber verecekti. Birdenbire aklıma gelen bu düşünceler bana yine Gomes'in korktuğu için kaçmaya çalıştığı kuşkusunu güçlendirdi. Ortak bir ipucu bulmak gayesiyle pasaportların ve kimlik kartlarının yazılarını dikkatle okudum. Barboza hakikaten Goa'da doğmuş olabilirdi ama elimdeki belgeler doğum yeri ve tarihini kesinlikle 1933 Lizbon olarak gösteriyordu. Mesleği danışman mimardı. Satış elemanı Nunes 1928'de Estremadura'da Sintra kentinde doğmuştu. Diş teknisyeni Machado ise 1937 yılında Angola'nın Luanda kentinde dünyaya gelmişti. Bu üç saygı değer kişi şimdi Vilanculos, Lourenço Marques ve Beria'ya yerleşmişlerdi. Kendi hallerindeki bu üç insanın birbirlerini tanıdıklarını belirtecek en ufak ipucu bulamadım. Fakat pasaportlarda iki benzerlik vardı: Hepsi de Lourenço Marques'deki Portekiz İçişleri Bakanlığında aynı tarihlerde geçen yıl Mayıs ve Haziran aylarında verilmiş ve hiç kullanılmamışlardı. Üçünde de ne giriş ne de çıkış damgaları vardı. Mayıs ve Haziranın ilk haftaları, Gorongo katliamı ve

devrim sırasında, Joana ile kuşkularımızdan söz ettiğimiz zamanlara denk düşüyorlardı. Fakat belirli ilintilerden yoksun varsayımı uzatmakta yarar yoktu. Bir şeyler açıklar ümidiyle Barboza'nın pasaportundaki resmi inceledim. Karşımda kırk yaşlarında, çok şişman bir adam duruyordu. Bir zamanlar keskin ve ince hatları şişmanlıktan kaybolmuştu. Koyu sürmeli gözlerinin üstünde ince çerçeveli gözlükler vardı. Arkaya doğru taradığı siyah saçları seyrelmiş ve tepesi açılmıştı. Dudaklarının üstünde ise kalemle çizilmişcesine düzgün ince bir bıyığı vardı. Tahminen bir doksan beş boyunda filandı ama bu da bir Portekizli için fazla uzun sayılırdı. Elimdeki resmi Machado ve Nunes'in fotoğraflarıyla karşılaştırdım. Karşımda canlılıktan yoksun kendini beğenmişliğe dek uzanan üç ayrı kişi duruyordu. Malzemedeki benzerlik ve fotoğraflardaki aynı ışık tonu ilk önceleri ilgimi çekmedi. Sonra birdenbire kafamda şimşek çaktı. Her üçü de, geri plandaki aynı belirsiz dekor, aynı suni ışık ve aynı makinayla çekilmişlerdi. Diğer bir deyimle aynı stüdyoda aynı fotoğrafçı çekmişti. Ve bu adamların üçü de Mozambik'de birbirlerinden en az üç dört yüz mil uzaklıkta yaşıyorlardı. Şüphelerim başından beri Filipe'in yalan söylediğini fısıldıyordu. Fakat ancak şimdi Barboza adında birinin var olmadığına emindim. Machado ve Nunes adında da kimseler yoktu. Bu isimlere düzenlenen tüm belgeler sahteydi. Ve işin aslı Filipe'in inanmamı istediğinden çok daha ciddiydi.

Huzursuz olacağım sonuçları düşünmek dahi istemiyordum. Tüm ümitsizliğime rağmen Filipe'in aradığı belgeleri bulmuştum. Çok güzel. Yarın öğleyin telefon edince hiç soru sormadan belgeleri kendisine teslim edip, karşılığında DGS'nin hakkımda tuttuğu dosyayı alıp gidecektim. Fakat aklıma gelen soruları bir türlü kovmayı beceremiyordum. Filipe'in mimar hakkında uydurduğu masal, pasaportumu kaybetmekten daha mı korkunçtu? Acaba elime geçirdiğim diğer belgelerin varlığından haberi var mıydı?

Şimdi çelişkilerle başbaşa kalmıştım. Filipe ve ismini bilmediğim örgütünden mi yoksa Akimo ve polisten mi korkuyordum? Sahte kimlik belgeleri büyük bir suçu veya ona benzer bir eylemi örtbas etme için mi düzenlenmişlerdi? Polise haber vermeyince onların suçunu paylaşacaktım. Artık yakalanacak olursam pasaportumun elimden gitmesi en son endişelenecek durumdu. Diğer yandan elimdeki belgelerle Akimo'ya gitsem, Filipe vakit kaybetmeden dosyayı hiç şüphesiz İngilizlere teslim edecekti. Olasılığa karşı hakikat ağır basıyordu. Ya kendimi korumayı seçecek veya elime geçen bu küçük fırsatı değerlendirecektim. İki çelişki arasında bocalarken, Filipe kazandı. Belgelere bir kez daha kısaca göz attım. Nunes'in nüfus kağıdındaki işlek el yazısını, kahve lekesini, Barboza'nın ehliyetindeki veriliş tarihindeki karışık karalamaları görünce sıradan bir yapaylık içinde hazırlandıklarına güven getirdim. Elimdeki belgelere sahte demeye bin tanık isterdi. Çünkü bu tip küçük hatalar, mükemmelin yanında daha inandırıcıydılar. Belki de hakikiydiler de ben yanıliyordum. Galiba ben de düş gücümü fazla çalıştırmaya başlamıştım. Yalnız, birkaç saat önce Filipe ile karşılaşmak şanssızlığına uğramakla başımı iyice belaya soktuğumdan kuşku duymuyordum. Kendimi toplayıp, buralarda fazla

oyalanmamam gerektiğini düşündüm. Kağıtları derleyip, tomar yaptım. Machado ve Nunes'inkileri oyuğa yerleştirip, tahtaları tekrar çıkardığım yerlerine koydum. American Express cüzdanını elime alıp, kulübenin ön kapısına gittim. Kapıyı aralayıp, dışarıyı gözledim. Balıkçı köyü hâlâ uykudaydı. Dışarı çıkıp, uzaktan bakıldığında kurcalandığını anlaşılmıyacak şekilde kapıyı sıkıca kapattım. Sonra merdivenlerden inip, kumsaldaki sazlıkların arasına dalıp, araba vapuru iskelesine doğru yürüdüm. Kulübeye girdiğime yalnız köpek tanıktı. Polana'daki daireme dönünce, birkaç dakika, yarma kadar cüzdanı nereye saklayacağımı düşündüm. Üstümde taşıyamıyacağım kadar kalın ve büyüktü. Teorik olarak en emin yer otelin kasasıydı. Fakat resepsiyonda çalışanlara güvenim yoktu. Portekiz yönetiminde tüm otel katiplerinin DGS'nin muhbirleri oldukları söylenirdi. Aralarından bazılarının şimdi de zenci polisler muhbirlik yapmalarına hiç şaşmazdım. Tuvaletteki sifonun veya havalandırma aygıtının içine saklamayı düşündüm. Ve sonunda en görülebilecek yere, başucumdaki komidinin çekmecesine koymaya karar verdim. Eğer ben dışardayken odama hırsız girecek olsa, belgelere dönüp bakmak aklına bile gelmezdi. Azimli biri odamı araştırmaya karar verirse, nereye saklarsam saklayayım, nasıl olsa onları bulacaktı. Fakat hiç kimsenin odama girip eşyalarımı araştırmıyacağıma emindim.

Joana «Adam Portekiz yönetiminde yasa içinde yasaymış,» dedi. «Büyük toprak sahibi, yegane ihracatçı, asla hata yaptığı görülmeven ve tüm yönetimi avucunun içinde tutan biri, Firmasının ismi Açucar Emmerich Limited, Hâlâ ülkenin tüm üretiminin yüzde altmış elinde. Yaptığı işe çiftçilik denemez. Zirai ticaret deyimi daha doğru: şeker kamışı yetiştiriyor. Ürünü kendi fabrikasında üretip, paketliyor ve ihraç ediyor. Malın çoğu İran körfezindeki tatlı seven Araplara satılıyor.»

«Araplarda petrol gelirlerinden elde ettikleri kârlarla, aldıkları malın karşılığında dolar ödüyorlar.»

«Frelimo herifin canına okumak istiyor ama daha eyleme geçemedi. Devrimci sosyalizmi destekleyen, ülkede liste başındaki ilk kurban. Diğerlerini satın alabildiler ama Emmerich'e dokunamadılar. Belki yeni yönetimde elde ettiği adamlar vardır. Ama ona karşı baskı gün geçtikçe artıyor. Geçen gün hükümetten biri onun için Mozambik'deki son prazeiro deyimini kullandı.

«O ne demek?»

Kahvelerimiz ikinci kez tazelenince, garsona iki kadeh daha vanilya kokulu brendi ısmarladım. Bu günlerde lokantalar fazla iş yapmadıklarından, servis anında yerine getiriliyordu. Peninsula'nın diğer müşterileri, dip masada kara bira içerken aralarında Portekizce konuşarak tartışan dört Frelimo askerleriydi. Zencilerin Portekizce konuşmalarını yadırgıyordum. Hepsi ayrı kabilelerden geldikleri halde eylem hareketlerinin resmi dili Portekizceydi. Joana oturduğu yerde elinden geldiğince, askerlerin varlığını yadsımaya çabalıyordu. Prazeiros Afrikaya ilk yerleşen beyazlara denir. On yedi ve on sekizinci yüz yıllarda ele geçirebildikleri toprakları kendilerine mal edip burada yaşayan

zencileri de esir edip kullandılar. Kendi yasalarını kendileri koyup, başka otoritelere boyun eğmediler. Zamanla bu sistem bozuldu fakat Prazeiros'lar mücadeleden yılmadılar. Aralarından biri dört saldırıyı savuşturup, bir piyade alayını ortadan kaldırdıktan sonra teslim oldu. Emmerich'in de aynı mücadeleye girişeceğinden şüphe yok.»

Olayları tüm çıplaklığıyla soğukkanlılıkla anlatırken, sesinde hafif bir hayranlık sezinledim. İnsanların çoğu genellikle yöntemlere karşı direnen kişilere büyük hayranlık duyarlardı. Filipe'in «patronu» olduğundan şüphelendiğim Emmerich hakkında iki sebepten bilgi toplamak istiyordum: Birincisi Ficamos harekatı süresince, Gomes'le olan ilişkisi, diğeri ise Gomes'in arabasında bulunan otuz bin doların kaynağını merak etmemdi. Doğrusunu söylemek gerekirse, aslında Emmerich hakkında fazla bilgi edinmekten de çekmiyordum. Adam hakkında duyduğum her şey bana anlamadığım bazı işlere fazlasıyla karıştığım hissini uyandırıp, huzurumu bozuyordu. Filipe'in aradığı belgeleri bulmuştum. Bedeli ödeyip buradan tüyecektim. Bu arada Joana Polana barına elinde Emmerich'in üç yıllık yaşantısını gözler önüne seren fotokopilerle çıka gelince ilgilenir numarası yaptım. Balıkçı kulübesine yaptığım ziyaretten hiç söz etmedi. Yemekten önce Bacardi içerken gazete kupürlerinin bazılarını tercümede bana yardımcı oldu. Bağımsızlıktan önceki gazetelerin hepsinde adamın yaşam öyküsü yinelenmişti. Sıfırdan başlayıp nasıl milyoner oluşu anlatılıyordu. Afrika'daki diğer Almanlar gibi, İngiliz, Fransız ve Portekizlilerin sömürge imparatorluklarının desteğine boş verip, kendi gayreti ile zengin olmuştu. Gazetelerin «şeker kralı» adını verdikleri bu kişi aslında azınlık sakson aristokratlarından Freihur Heinrich von MetzradtEmmerich sülalesinden gelen bir barondu. Gençliğinde Büyük Krizde tüm paralarını yitirince, Afrika'ya giden bir şilebe binmeyi başarıp, beş parasız Mozambik'in ikinci büyük kenti, Beira'ya ayak basmıştı. Ülkenin büyük topraklarını elde tutan firmalardan kredi koparmayı başarıp, Pungwe Nehrinin ağzındaki zengin milli topraklardan on hektar satın alıp, şeker kamışı yetiştirmeğe başlamıştı.

Afrikamn bu yöresindeki topraklardaki yoğun sulama olanakları, yılda birkaç kez ekin alma fırsatı sağlıyorlardı. Böylece kısa sürede akıllara durgunluk verecek başarı elde etmişti. Şimdi Açucar Emmerich altı bin hektarlık mümbit topraklara sahipti. Benim hesabıma göre on beş bin arlık veya yirmi dört mil metre karelik şeker kamışı tarlaları vardı. Adamın bunları elden çıkarmak istemeyişinin nedenlerini çok iyi anlıyordum.

Yıllarca önce Alman bir kadınla evlenmiş, fakat karısı malikanenin yalnızlığına dayanamamıştı. Gazetelerdeki söyleşilerden Emmerich'in kazak bir erkek olduğu anlaşılıyordu. En yakın dostları civardaki bekar çiftçiler ve oralarda üslenen askerlerdi. Eğlence anlayışı ise bütün gece poker oynamak veya Beira'daki subay garnizonunda içki içmektir. Çocuğu yoktu. Yalnızlık canına yetince, karısı Hamburg'a dönmüştü. Civarda üstlenen Portekiz askerleri ülkelerine dönmek zorunda kalınca, Emmerich'in bir iki komşusundan başka kimsesi kalmamıştı. Altmış yaşlarındaki Emmerich, hüküm sürdüğü

topraklarının ortasındaki evinde tek başına yaşıyordu. Fotokopilerde çok iyi çıkmış bir iki fotoğrafına da rastladım. Resimlerin birinde, evinin verandasında kum torbalarının arkasında elinde otomatik tüfekle kaşları çatık saldırganca bakıyordu. Fotoğraf bir yıl önce savaş süregelirken çekilmişti. Savaşın başladığı günlerde, eski Portekiz paraşütçülerinden meydana getirdiği kendi özel güvenlik ordusu kurmuştu. Bu davranışıyla o sıralarda çevreye sızmaya başlayan Frelimo gerillalarını açıkça malikanesine saldırmaya davet ediyordu. Fakat gerillalar onun meydan okumasına kulak asmamışlardı. Topladığı özel ordusundaki askerler hâlâ silahları elden bırakmadıkları gibi aylık almaya da devam ediyorlardı. Emmerich için savaş daha sona ermemişti.

İnatçı kişiliği yüzünün kaba hatlarında açıkça görülüyordu. Güçlü omuzlarının üstünde kısa kesilmiş gri saçlı sivri kafası yükseliyordu. Ülkeye ayak bastığı günlerde, vahşi iç kısımlarda yerleşmeye öncülük edecek beyazlara yasalar çok az kısıtlamalar tanıyordu. Böylece Emmerich de uzun süredir kendi bildiğini okumaya alışmıştı. İşini hâlâ eski uygulamalara göre yürütüp, Afrikalı işçilerine karşı tutumu sert ve babacandı. Yeniliğe karşı da düşmandı. Diğer deyimle, etrafındaki değişimleri kabul etmeyen eski zaman kolonosuydu. Eğer biraz daha yaşlı ve zengin ve de daha az gerçekçi ve şüpheli olsaydım ben de ona benzerdim. Çeşitli zamanlarda sağ kanat eylemcileri Ficamos'ların direniş hareketlerini desteklemişti. Joana, Polona'ya elinde şapka kutusu büyüklüğünde bir çanta ve vücudunun güzel hatlarını tam anlamıyla ortaya seren, sarı bir kaftanla geldi. Oradan volkswagen ile Peninsula'ya gidip, istediği karadisleri ısmarladık. Tereyağları çenesinden aşağı akarken, bardak bardak soğuk beyaz şarabı içip, bilinçsiz bir gustoyla ve adeta şehvetle yemek yiyordu. İkinci kadeh brendilerimizi bitirince, garson başımıza dikildi. Ve fincanlarımızı bir kez daha doldurmak isteyince, kaşlarımı kaldırıp, Joana'ya baktım. Joana, birkaç şişe biradan sonra tartışmaları daha gürültülü hale gelen, köşedeki Frelimo askerlerine baktı.

«Az gürültülü bir yeri yeğlerim. Baixa'da hakiki fado müziği yapan bir yer biliyorum. Gitmek ister misin?»

Bu gün öğlenden sonra araba vapuruna giderken sıcaktan kavrulan Baixa sokakları bomboştu. Sayısız batakhanelerin, birkaç gece kulübünün ve yüzlerce zenci orospunun birer odalı evlerinin bulunduğu, içki, zevk ve sefanın hüküm sürdüğü Majör Arajuo sokağı gece olunca birdenbire canlanıvermişti.

Frelimo'nun katı tutumu bile bu sokaktaki zevk aleminin önüne geçememişti. İki barın arasındaki dar merdivenden çıkılan Fado kulübünde, duman kaplı salonda alçak tahta masanın arkasına sıkışıp, brendi içerek Lizbon tavernalarının müziğini dinledik.

İki şarkının arasında «Niçin Birleşmiş Milletlerin soruşturmasına yanıt vermediği reddetti?» diye sordum.

«Boşuna vakit kaybettiklerini, işi ört bas etmeye çalıştıklarını söyledi. Hem olay hakkında hiç bir şey bilmediğini iddia etti. Köyün kendi arazisine çok yakın olduğundan, ondan bilgi almak istediler. Buna bile hayır dedi. Komitenin

elinden hükümetten onu konuşmaya zorlamalarını istemekten başka çaresi yoktu.»

«Acaba hakiki sebebi saklamak zorunda olduğu bir şeyler mi var?»

«Belki.»

«Belki Goronga'da olanlarla Gomes'in ölümü arasında bağ vardır. O köy neden katliama uğradı?»

«Sorun da bu zaten. Hiç kimse neler olduğundan emin değil. Herkesin varsayımı değişik.»

Çantasından bir Camel sigarası çıkartıp, yaktı. «Köyde kimse hayatta kalmadı. Olayın sorumlusu ise ele geçmedi. Korkunç olay savaş tam sona ermek üzereyken meydana geldi. O çevrede bir Frelimo hücresinin faaliyet gösterdiğinden şüphe ediliyor. Bir gece önce, pusu kurup, askeri bir konvoyu saldırıp, birkaç er öldürmüşler. Flechas köye gelip, gerillaların nerede saklandıklarını soruşturmuş. Öyküye göre köylüler kasten yanlış bilgi vermişler. Ve böylece öğlenden sonra tekrar köye dönen Flechaslar tüm köy halkını kurşuna dizmişler. Ertesi sabah cesetler bulundu. Köyün yakınındaki misyoner papazlardan birisi orduya haber verdi. Olay duyulunca harekete geçmekte oyalandılar. Ciddi soruşturmalar başlıyana dek aradan geçen zaman zarfında Flecha örgüt üyeleri dağıldı ve izleri yok oldu. Başkanları, Beyaz DGS adamı da bulunamadı. Hakkında çeşitli söylentiler var. Tabii tüm Nazi savaş suçluları gibi onun da Güney Amerika'ya kaçtığı söyleniyor. Bazıları onu Caracas, Salisbury, Durban Macao ve Meiborne'da gördüklerini bile iddia ediyorlar. Olaydan birkaç gün sonra başlayan Zebra Operasyonuna rağmen onun gibi birçok kişiyi ele geçiremediler.»

Melankolik müzik tekrar başlamıştı. Biraz daha brendi içtik, kısa süre sonra Joana başını omuzuma yasladı. Parmaklarımı siyah kıvrıkcık saçlarının arasına sokunca, başım çevirip beni uzun uzun öptü. Her ikimizin de vücudunu titreme aldı. İçimde dayanılmaz arzu ve istek duyuyordum. Gomes'in ortadan kalkmasıyla kendimi suçlu hissetme duygusu da kaybolmuştu.

Cronistas tepelerindeki evi, Polana'dan pek uzak sayılmazdı. Yatak odasında kaftanı bir çekişte çıkardı. Yüzü gibi, uzun, ince, bacaklarında, diri vücudunda, dik ve dolgun memelerinde de Afrikalı havası esiyordu.

Zevkin doruğuna erişirken, hafif çığlık atıp bana sarıldı. Şiddetle kendisini bıraktığı zevkte bile içe dönüklük seziliyordu. Ona zevk verdiğim halde sanki bu olayda benim rolüm yokmuş gibi davranıyordu. Daha sonra, elleriyle vücudumu okşarken, sağ omuzumdaki yaraya dokunup ne olduğunu sordu.

«Mau Mau'lardan kalma kurşun yarası.»

«Zenci piçler» diye mırıldandı.

Ellerini gövdemden aşağı doğru indirerek bana iyice sokuldu. Beni tekrar heyecanlandırmak istiyordu. Eğer arzunun pençesine yeniden takılmamış olsaydım, onun bu sözünün üstünde düşünürdüm.

Tekrar seviştikten sonra, Joana bana sarıldı ve ikimiz de uyuduk. Birdenbire uyandım, ışığı yakıp saatime bakınca, on ikiye on kaldığını gördüm.

Barboza belgelerinin ve onunla ilgili isimlerin Gomes, Emmerich, Ficamos, Filipe numaraların, karmakarışık birbirine girdiği garip bir düş gördüm. Düşümde, Polano'daki dairemde sakladığım cüzdanın da kaybolduğunu anlayınca deli gibi uyandım. Görüntü öylesine korkunçtuki dehşetten sıırıslıklam ter içinde kaldım. Tabii duyduğum korku çok saçmaydı hiç kimsenin kağıtlardan haberleri yoktu ve nereye sakladığımdan da bilgileri yoktu fakat kendi selametim için belgeleri daha gizli bir yere saklıyabilirdim. Bu düşünceleri aklımdan atmaya gayret ettim ama boşuna. Birkaç dakika yatağın içinde yattıktan sonra, derhal otele dönüp, belgeleri kontrol etmem gerektiğini anladım. Mantıksızca davransam bile, belgeleri emin bir yere saklamadıkça rahat edemiyecektim.

Joana'yı uyandırmadan yataktan kalkmaya çabaladım, fakat yattığı yerde kımıldayıp, «Ne oluyor?» diye mırıldandı.

«Birkaç dakikalığına otele dönmem gerek.»

Elimi yakalayıp, son sevişmemizin sıcaklığını ve ıslaklığını taşıyan uyluklarının arasına soktu. «Gidemezsin Joe. Yine sevişmek istiyorum.»

«Daha sonra sevişiriz. Şimdi yapmam gereken bir şey var.»

«Ne?»

«Salisbury'den önemli bir telefon beklediğimi anımsadım.»

«Buraya bağlat.»

«Oteldeki bazı notlarıma bakmam gerek.»

Uyluklarının arasından elimi çekip yataktan kalktım. Hakiki sebebi açıklamama gerek yoktu. Kendi kendime bile bunu itiraftan çekiniyordum. Böyle aptalca bir sebepten sevişmemizi yarıda kesmekle de kendimi budala yerine koyduğumu biliyordum. Giysilerimi giyerken Joana öfkeyle yüzüme bakıyordu. Yatağın kenarına gidip, omuzundan öpünce, somurtarak başını çevirdi.

«On beş dakika sonra dönerim.»

«Ha şimdi böyle konuşuyorsun. İsteddiğini aldın gidiyorsun. Yoksa başka bir kadın mı var?»

Birdenbire böyle kıskançlık göstermesi garibime gitti ve güldüm. «Saçmalama. Geri döneceğim.»

«Gitmen gerekiyorsa git. Arabamı al.»

«Yürümek daha kolay.»

Ilık gecede, havayı ağır yasemin kokusu sarmıştı. Körfeze bakan boş yollarda ilerlerken, birbiri ardına hiç anlamı olmayan isimleri ve olayları düşünüyordum. Fakat bu isimleri çifter • çifter ayırınca anlamları hafifte olsa belirmeye başlamışlardı. Filipe ve Emmerich evet. Gomes, Emmerich, Ficamos evet. DGS ve Ficamos, DGS ve katliama uğrayan köy Goronga. Başka bir isim başka bir bağlantı daha vardı. Birbirine dolanmış oltanın iplerindeki esas düğümü çözünce, tüm sorunlar aydınlığa çıkacaktı.

Polona'ya ulaşmam beş dakika sürdü. Bahçekapısmdan içeri girip, araba yolunda ilerledim ve geniş Edward stili lobiye girip, resepsiyondan anahtarımı aldım. Otel müşterilerinden birkaç kişi barda toplanmışlardı. Aralarında sabahleyin

havuzun yanındaki gürültücü Güney Afrikalı başıyla beni selamladı. Asansöre binip en üst kata çıktım.

Dairemin ana kapısını açınca, Afrikalıların çok sevdikleri el sarması ucuz sigaranın, pis tütün kokusu burnuma çarptı. Oda servisinin yatağımı açmaya geldiğini tahmin ettim. Niçin geç saatte odama yatağımı açmaya geldiğini düşünmeye fırsat bulmadan salondan içeri girip kapıyı kapattım. Sonra, hemen hemen arkamda kalan sağ taraftaki banyo kapısının önünde hafif bir hareket sezinledim. Tepki göstermeye olanak bulamadan, birisi sağ kolumum tutup arkaya büktü. İmdat istemek için ağzımı açınca, terli bir el ağzımın üstüne kapandı. Bütün gücümle dişlerimi ağzımın üstüne kapanan ele geçirdim ve adamın can acısıyla geri çekildiğini fark ettim. Kolum bir an serbest kaldı, sonra kuyruk sokumuma yediğim korkunç tekmeyle karşı duvara fırladım. Haki üniformalı iki Afrikalı, oturma odasından içeri girdiler. Bir tanesi, elini ısırduğım arkamdaki adama telaşla emir veriyordu.

Fakat emir vermekte gecikmişti. Tam kafamın ortasına vurulan darbeye öne doğru bir kaç adım savrulup, baygın yere, yıkılmadan önce haki üniformalı adamlardan birinin kollarının arasına düştüm. Bayılmadan bir an, karsımda duran adamın müfettiş Akimo olduğunu gördüm. Diğer elinde Amerikan Express cüzdanını tutuyordu.

BÖLÜM ÜÇ

20 KASIM, PERŞEMBE

Kapatıldığım hücreden ikinci kez, soruşturma odasına götürülürken neyle karşılaşacağımı bilmiyordum. Birinci seansta başımın ağrısından, sorulan soruları anlamakta ve vereceğim yanıtları bulmakta büyük zorluk çektim. Başıma gelen bu tatsız olay bir düş gibiydi. Polis beni adeta sürükliyerek Polana'nın arka merdivenlerinden indirip, bir arabaya soktu. Elini ısırduğım, başıma vuran adam yol boyunca, ağzının içinden küfürler savurarak kanayan elini emip, beni çimdikledi.

Soruşturmanın sonunda Akimo'ya tutuklandığımı İngiliz Konsolosluğuna haber vermesini söyledim. Yanıt yerine, yumruk attı. Mideme yediğim korkunç yumrukla, iki büklüm masasının önüne düştüm. Dayanılmaz öfke, yorgunluk ve çaresizlik hissi tüm benliğimi sardı. Daha sonra, hücrede» sidik lekeli ince şiltenin üstünde uzun süre uyanık yattım.

Bildiğim tüm karakol hücreleri gibi pis kokuyordu. Asit fenikli sabunlu sular dahi korkunun etkisiyle, ter fişkırın vücutların o ağır ekşimiş kokularını yok edemezlerdi. Duvarlar parlak yeşildi. Tavandan sarkan keskin ışık aitmda uyumaya olanak yoktu. Bu şartlar aitmda vakit geçirmek zorlaşıyordu.

Basımdaki dayanılmaz korkunç ağrı zamanla sızıya dönüştü. Teneke maşrapadan bana su veren, koridorun ucunda dikilen nöbetçiden başka, sık sık demir parmaklıklı hücrenin kapısına dayanıp, sargılı elini sallıyarak anlaşılmaz şekilde Portekizce konuşan elini ısırduğım polis memurundan başka kimseyi görmüyordum. Zaten onu da bir süre sonra nöbetçi koridordan kovdu.

Farkında olmadan uykuya dalmış olmalıyım ki, bir süre sonra yağsız menteşelerin gıcirtısıyla yerimden sıçrılarak uyandım. Nöbetçi ayağa kalkmamı işaret etti. Beceriksizce sallanarak koridora çıktım. Saatim, kemerim ve paramla birlikte, ayakkabılarımın bağlarını da almışlardı.

«Ne var?» diye sordum.

«Arkadaş konuşmak yasak.»

«Peki saat kaç?»

«Altı buçuk.»

Altı buçuk. Demek altı saatten fazla hücrede kapalıyım. Bu arada düşünmeye bol bol vakit vurdum. Hayatımda hiç, bu kadar kötü duruma düşmemiştim. Tabii başıma açtığım belaya düşüncesizliğim sebep olmuştu. Ticari yasalara karşı gelerek kaçakçılık yapmam da artık umrumda değildi. Şimdi tutuklandığımın İngiliz Konsoloslukuna haber vermesini istiyordum. Tek umudum onların bana yardım elini uzatmalarıydı.

Nöbetçi bir metre kadar arkamdan yürüyordu. Diğer hücrelerin önünden geçtik. Sonra başka bir polisin kilidini açtığı çelik kapıdan geçip, beton basamaklarla, merkez binasının birinci katına ulaştık. Nöbetçi dar ve loş koridorun üstüne dizilmiş kapılardan birinin önünde durmamı söyledi. Odanın Portekizli eski sahibinin isminin yerinde, kaba harflerle MÜFETTİŞ JORGE AKİMO yazan kart yapıştırılmıştı. Nöbetçi saygıyla kapıyı vurup, içeri girmemi işaret etti, sonra arkamdan kapıyı çaktı.

Sokağa bakan odanın perdesiz pencerelerinden içeri dolan gün ışığında kamaşan gözlerimi kapattım. Akimo'nun odası da benim hücrem kadar çıplak fakat kullanışlıydı. Muşamba döşeli yerlerde halı yoktu. Odanın tüm möblesi: üç tahta iskemle, resmi formların bulunduğu küçük bölmeli boş bir kütüphane, ve üstünde Barboza'ya ait olanların yanında Gomes'in kulübesinde bulunan diğer belgelerin yayıldığı köşeye yerleştirilmiş tahta bir masa vardı. Pasaportlar, kimlik kartları ve diğer belgeler iskambil falı gibi masanın üstüne dizilmişlerdi. Kanıtlar tüm tantanalarıyla karşımda duruyordu.

Bu kez odada, pencerenin pervazına dayanmış, kendisini kucaklarcasma kollarını göğsünün üstünde kavuşturup, ellerini koltuk altlarına sokmuş bir Afrikalı daha vardı. Sırtında proleter görüntülerini kanıtlamak telaşındaki Üçüncü Dünya politikacıları arasında pek revaçta olan Çin modasına uygun pamuklu bir üniforma giymişti. Fakat bu adamın atletik vücuduna kalıp gibi oturan giysinin usta bir terzi elinden çıktığına şüphe yoktu. Yakışıklı sayılabilecek, dar uzun asık yüzü vardı. En belirgin tarafı yanaklarında ve alnındaki kabile çizgileriydi. Parlak siyah derisinin üstünde, koyu mavi zikzak çizgilerden, Portekizlilerle amansız bir savaşa tutuşan, kuzeydeki Makonde kabilesinden geldiğini anladım. Yüzüme diktiği acaip kara gözlerinden hiddet fıskırıyordu. Fakat bu gözlerin polis gözleri olmadığına kesinlikle emindim. Portekizlilerin boşalan devlet hizmetlerinde görev almış, ateşli bir parti üyesi olabileceğini düşündüm. Masasının arkasında oturan Akimo yüzünü ekşitmiş bana bakıyordu. Diğer adamın titizliği yanında, pasaklı ve yorgun görünümü

vardı. Siyah derisi grimsi renge dönmüştü. Sabahın erken saatlerindeki serinlikte, tavandaki vantilatör bile çalıştırılmaya başlamadığı halde, gömleğinin koltuklarının altı ter lekeleriyle ıslanmıştı.

«Sana soracağım başka sorularım var,» dedi. «Bu kez bizimle işbirliği yapacaksın.»

«Konsolosumu görmek istiyorum,» dedim.

«İsteğini not ettik.»

«Bu ne demek oluyor? Konsolosa haber verdiniz mi vermediniz mi?»

«Birdenbire İngilizlerden yardım istiyorsun ha? Dört yıl onların yararlarına karşı çalıştıktan sonra ne yardımı ümit ediyorsun?»

«Buna benim hakkım var...»

«Bana haktan söz etme,» diye Akimo terslendi. «Bu binanın içinde hiç bir hakkın yok. Bir zamanlar polis olduğuna göre bunu bilmen gerek. Eğer dava açılacak olursa konsolosluğa haber vereceğiz.»

«Yani beni mahkum mu edeceksiniz?»

«Bakalım.» Anlamlı şekilde pencerenin önünde duran adamdan yana baktı.

«Yasal işlemler çok ağır üerler. Karar vermek aylarca sürebilir.»

Canım sıkılmıştı. «Anladım.»

«Otur.»

Akimo'nun masanın .karşısındaki gösterdiği iskemleye oturdum. Ama bu ufacık nezaket bana hiç güven vermedi. Makonde'nin önünde hata yapmak istemiyordu tabii bu onun için pekte kolay olmuyordu ama anlattığım öykünün bir tek kelimesine dahi inanmadığını açıkça belirtiyordu. Filipe'in varlığına da inanmıyordu. Ve bir kez kendi kendine karar verdi mi düşüncelerini değiştirmesi çok zordu. Beni budala yerine koymuştu. Bir gece önce geç vakit Polana'ya pasaportumu geri vermeye gelmişti. Bütün gece dışarda olduğumu öğrenince, bazı sebeplerden onu atlatmamdan şüphelenmişti. Böylece yedek anahtarla odama.girip, araştırma yapmıştı. İşte her şey bu denli basitti.

Akimo önüne yaydığı belgeleri işaret etti. «Bunları eline geçirdiğini yadsımıyorsun?»

«Barboza isimlisini evet. Diğerlerini Gomes'in kulübesinde nerede bulacağımı söylemiştim.»

«Bulmuş olabiliriz. Ama nerede olduklarını sen biliyordun.»

«Sadece dünden beri.»

«Barboza adındaki kişinin hakiki kimliğini biliyorsun.»

«Senden öğrendim.»

Akimo pencerenin önündeki adama kuşkuyla baktı. Yüzü bereli adam hareketsiz durdu.

«Hickey işe iyi başlamadın. Tek şansın bizimle işbirliği yapmandır. Hâlâ sokakta sana yanaşan adamın öyküsüne sarılıp kalmak mı istiyorsun?»

«Ve birkaç saat içinde sen de belgelerin saklı oldukları yeri buldun ha?»

«Evet. Büyük bir şans eseri. Senyora Gomes sözünü edene dek kulübenin varlığından haberim yoktu. Ona sor.»

«Kendine tanık bulma çabasımdasm,» diye düşüncesizce yanıt verdi. «Pekala, kağıtları bulunca, madem onların kuşku çekici olduğunu düşündün de neden bana getirmedin?»

«Sana Filipe'ten korktuğumu söyledim.»

«Benden çok Filip'ten mi korkuyorsun?»

«O zaman korkuyordum.»

Akimo yorgun gözleriyle öfkeyle kötü kötü yüzüme baktı. Herhalde bana tekrar vurmamak için kendisini zor tutuyordu.

«Hickey, Filipe senin düşlerinin yarattığı biri. Bize onun hakkında neler anlatabilirsin? Hiç bir şey.»

«Çünkü hakkında bir şey bilmemi istemiyordu.»

«Eğer bana fırsat verecek olursan sana onun varlığını kamtlayacağım.»

«Bok kanıtlarsın.»

Aynı teklifi daha önce de yapmıştım. Fakat bir kez karar veren Akimo'nun düşüncesini değiştirmesi çok zordu.

Usançla, «Öğlen üzeri Filipe, Polana'ya telefon edip beni arayacak,» dedim.

«Bırak otele gideyim. Telefonla konuştuktan sonra buluşulacak yeri ayarlar sana haber veririm.»

«Hani ondan korkuyordun.»

«Pasaportumu ve diğer değerli belgelerimi onun yüzünden yitiberilirim. yitirmektense Mozambik hapishanelerinde çürümeye razıydım. Filipe sizi Barboza'ya götürür. Zaten aslında Barboza'nın peşinde değil misin?»

Akimo yardım umarcasma tereddütle penceredeki adamdan yana baktı.

Makonde sanki canı sıkılmışcasma sadece içini çekmekle yetindi. Çizgilerle bereli yüzü ve hafif kamburunu çıkartarak içümiş vücuduyla, kabilesindeki sanatkarların tahtadan oydukları garip, fakat yakışıklı heykeller gibi hareketsiz duruyordu. Adamın sessizliğinden yüreklenen Akimo, «Hickey bilgi almak istediğimiz»kişi sensin. Seninle ilk kez Gomes hakkında konuşurken, benden sakladıklarını anlatmaya koyulacaksın. Hâlâ bildiklerini yadsıyor musun?»

«Evet.»

«Senin yanında dört yıl çalıştı. Bunca zaman hiç ondan şüphelenmedin mi?»

«Asla. Tabii olayın içinde bulununca anlamı başka.»

Polis «Yalan söylüyorsun,» dedi.

Onunla tartışmanın anlamı yoktu. Birdenbire Makonde konuştu.

«Belki söylemiyordur.»

Odadan içeri girdiğimden beri söylediği ilk kelimelerdi. İkimizde ondan yana döndük. Hâlâ pencerenin pervazına dayanmış, kendisini kucaklar gibi duruyordu. O garip parlak kahverengi gözlerini üstüme dikmiş bana bakıyordu ama konuşurken kimseye hitap etmeden boşluğa, benden üçüncü şahıs gibi söz ediyordu.

«Belki doğru söylüyordu hiç olmazsa bu konuda. Gomes kendisini iyi saklamış. Patronunun onun hakkında bir şeyler bilmesine olanak yok.»

Hiç tartışma kabul etmeyen kesinlikle konuşuyordu. Tezimi savunacak fırsatı yakalayınca, «Eğer buna inanıyorsanız anlattığım tüm öyküye de inanmanız gerek. Barboza işini nereden bilebilirdim? İzin verin de kanıtlayayım. Filipe'i size göstereyim,» dedim.

«Olanaklardan biri bu.» dedi Makonde.

«Onun varlığına inanıyor musun?»

«Şimdilik düşüncelerim her öneriye açık.»

Akimo'ya gözümün ucuyla bakarak, «Birisinin bana inanmasına sevindim,» dedi. Oyunun dışında kaldığına daha doğrusu oyundan atıldığına çok bozulmuştu. Polisle, politikacıların arasındaki eski antipatiyi hafifçe sürtüştürmekte yarar vardı. «Akli başında birisiyle konuşmak güzel» dedim.

«Kiminle konuştuğumu öğrenebilir miyim?»

«Raoul Sousa. Bölge Valisi. Baire bölgesi. Tutuklandığınızı haber alınca uçağa atlayıp geldim.»

«İltifat ediyorsunuz.»

«Hayır. Beni ülkenin çıkarları ilgilendiriyor, sizinkilerle ilgim yok.»

Raoul Sousa pencerenin kenarından ayrılıp, benim arkama geldi. Saldırıya hazır bir kedi gibi çok güzel ve dengeli bir yürüyüşü vardı. İsmi anımsadım. Devrim Hareketlerinin, halk kahramanı askerlerindendi. Daha sonra yöneticiliği seçmişti. Savaş sırasında cesur ve gözü pek gerilla önderi diye ün yapmıştı.

Bağımsızlıktan sonra, Mozambik'in bölündüğü on bölgeden birindeki Portekiz Valisinin yerine atanmıştı. Lourenço Marques'deki merkezi hükümetin dışında, ülkedeki en önemli politik görevlerden birini üstlenmişti. Gazetelerde, Sousa'nın anavatanı Makonde ülkesinin köylü kabile orijininden ayrılmadığını

okumuştum. Ama diğer Frelimo liderleri gibi devrim hareketlerine entellektüel uçtan girdiğini biliyordum. Tüm Afrika kolonilerinde aynı öykü binlerce kez yinelenmişti: Misyoner okulundaki eğitimi beyazlarla birlikte liseye devam hakkı kazanması, daha sonra Lizbon, veya Coimdra veya belki de Moskovadaki Patrick Lumumba Dostluk Üniversitesinde birkaç yıl burslu okuduktan sonra gözü açılmıştı. Böylece Marksist olup, milliyetçilik davasına gönülünü kaptırmış ve zamanla «silahlı mücadeleye» katılmak üzere ülkesine dönmüş.

Katı ve tutucu, esprisiz konuşmalarından, yalnızca ülkedeki özel mülkiyeti yok ederek, kollektif yaşam kurma mücadelesinde olmadığını, orospuluk, sarhoşluk ve boğa güreşleri gibi kolonicilerin getirdikleri tüm aşağılık izleri silmek amacıyla olduğunu belirtiyordu.

Su gibi akıcı İngilizcesi de renksizdi. Konuşması her nedense Amerikan aksanına çalıyordu.

«Hiekey beni yanlış anlama. Senin tarafını tutmuyorum. Sen devrime karşı gelen sınıf temsilcilerinden birisisin.»

o Yani diğer bir deyimle beyaz kapitalist bir sırtlanım. Bu da size karşı hile yapmıyacak kadar aklım yok demek değildir.»

«Frelimolar ırkçı değillerdir. Hakikatları gözönünde tutmayı biliriz. Son zamanlara kadar Mozambik'deki nüfusun yüzde üçü her şeye sahipti. Ve aşağı

yukarı bu yüzde için tümünü de beyazlar meydana getiriyorlardı. Bağımsızlıktan sonra bunların çoğu ülkeyi terk ettiler. Kalanlar ise zenginliğe karşı çıkan topluma uymak zorunda kalacaklarını zamanla öğrenecekler. Aralarında bazılarının ise eski subaylar, DGS ajanları ancak devrim yasalarına göre yargılanmaları gerek. Hâlâ gizlice onların tarafını tutanlar var. Sizin durumunuzdaki beyazlardan da otomatikman şüpheleniyoruz. Akimo eski memuru hakkında öğrendiklerini anlat bakalım.»

Müfettiş suratını asıp omuzlarını silkti. Doğrusunu söylemek gerekirse boşa zaman harcadıklarına inanıyordu.

«Gomes'in, İçişleri Bakanlığında yakın bir dostu vardı. Bu iyi dost aynı zamanda eski meslektaşydı. Andrande adında Portekizli, emekliliği yaklaşmış eski bir kolono. Emeklilik hakkını yitirmemek için bağımsızlıktan sonra burada kalmak zorunda kaldı. Bu dost Cuma akşamı Gomes'e telefon edip onu uyarmış. Bakanlığın bodrumunda devrimden beri kaybedilen ve DGS'nin yakmaya fırsat bulamadığı dosyaların bulunduğu haberini vermiş. Bu dosyalar özel ve çok gizli düzenlenmişler. Aralarında Gomes'e ait olan da varmış.»

Akimo sustu ve kaşlarını çatarak yüzüne baktı.

«Şimdi neden kaçtığını anladın mı ha? Yanında çalışan adam, Portekiz gizli polisine bağlıymış.»

«Komik» dedim. «Polisleri nerede görsem tanıdığımı sanırdım.»

Oda kısa sürede ısınınca, kurumuş ter kokan gömleğimin koltuk altlarında ıslak lekeler belirmeye başladı. Akimo da sıcaklığı hissediyordu. Mendiliyle çıplak kafasını silip, ayağa kalktı ve tavandaki vantilatörü çalıştırmak için duvardaki düğmeye basınca, alet gürültüyle dönmeye başladı. Sonra yine sandalyesine çöküp, öyküyü anlatmaya devam etti.

Akimo'nun dosyanın varlığından geçen Pazartesi geç vakte kadar haberi yokmuş. Ama öğrendikten sonra Gomes' in kaçış nedeni açıkça ortaya çıkmış. Eski memurlardan Andrande'nin, Gomes'in kulağına kar suyu kaçırma olasılığı kuvvetlenince, adamı tutuklamışlar ve suçunu itiraf ederken başka bilgiler de vermiş. Gomes'in, Lizbon'dan sivil memur göreviyle Afrika'ya atandığını anlatmış. Bu atanmanın doğruluğu da kanıtlanmış.. PIDE'nin dosyalama bölümünde çalışıyormuş. 1970 yıllarında PIDE gücünü ve popüleritesini yitirince, resmen dağılmış ve bazı memurları da başka bir örgütün içinde kaynayıp gitmişler. Gomes'e Lizbon'daki titiz ve dikkatli politikacıların gözlerinden uzak yeni bir görev verilmiş. Aslında eskiden beri yaptığı işi bu kez gizli devam ettirecekti. Mozambik'in dışında ve çevresindeki bölgelerde faaliyet gösteren DGS ajanlarına gerekli belgeleri sağlayıp, seyahat olanakları yaratacağı. Gösterişsiz olmakla birlikte çok önemli bir roldü. Frelimo gerillalarına üslenme olanakları tanıyan Zambia ve Tanzania gibi düşman siyahi ülkelere sürekli sızma eyiliminde olan DGS ajanlarına olanaklar sağlamaktı. Gomes'in adma kurulan seyahat ajansı, adres ve haber merkezi haline gelmişti. Gomes, Andrande ve diğer memurlarla yakından işbirliği yaparak genellikle göçmen rolüne giren Afrikalılara sınırları aşmış, Frelimoların arasına sızmaya

çalışan ajanlara sahte belgeler sağlıyorlardı. Benimle tanışmadan önce bir yıl kadar seyahat ajentası işini başarıyla yürütmüş. Fakat DGS, Dar es Salaam'daki Frelimo merkezine sızan adamlarının kendilerine ihanet etmesinden kuşulanmışlar. Seyahat ajentasının varlığı tehlikeye girmiş. Vakit kaybetmeden orayı tasviye edip, Gomes'i daha az şüphe çekecek bir işe benim yanıma yerleştirmişler. Güçlü dostlarının sayesinde gereken belgeleri sağlayıp, diğer rakiplerini atlatarak benim yanımda çalışmayı başarmış. Büyük yetenekle hem benim, hem de kendi işlerini güzelce idare etmiş. DGS'nin benim hakkımda tuttuğu dosyadaki bilgileri de Gomes vermiş.

Daha sonra Portekiz'deki devrim gerçekleşince, DGS'nin bir zamanlar korku ve dehşet saçan ajanları, bu kez kendi canlarını yitirmekten korkmaya başlamışlar. Ve ülkeden kaçışmaya başlamışlar. Nisan ayının sonlarına doğru Gomes, Andrade'den çok acele on iki belge düzenlemesini istemiş. Fakat bu DGS'nin her zamanki rutin işlerinden biri değilmiş. Belgelerin karşılığında on beş bin dolar ödül verilecekti. Beyaz adamlar adına" düzenlenecek belgelerin bu güne kadar yapılanların en iyileri olmaları da gerekiyordu. Yalnızca Afrika'daki sınır kapılarında değil, dünyanın her yerinde geçerli olmaları gerekiyordu. «Aralarında basit bir çalışma sistemi kurmuşlar» diye sözü alan Raoul Sousa açıklamaya başladı. «Beyazlar ölünce, kimlik kartları, pasaportları ve nüfus kâğıtları ölüm ilamı ile birlikte kayıtlara geçirilmek üzere Bakanlığa geri verilir. Andrade'nin elinden her gün bunun gibi düzinelerle kâğıt geçiyordu. Bir hafta içinde on iki adama uyacak belgeleri buldu. Eline geçen belgeleri dosyalarına koymayıp, Gomes'e veriyordu. Daha sonra Gomes nüfus kâğıdını, kimlik belgesi olarak kullanıp, orijinalini kaybettiğini iddia ederek yeni kimlik belgesi çıkarttırıyordu. Tabii başvurduğu isimdeki adam kayıtlara göre yaşıyordu. Ve böylece yeni kimlik kartları elde etmekte güçlük çekmiyordu. Bunun üzerine Gomes birkaç gün sonra elindeki kimlik kartıyla, pasaport almak için başvuruyordu. İşler kolayca yürüyordu. Orijinal belgeler yok edilip, yeni elde edilen kimlik kartıyla, şoför ehliyetleri, sağlık karneleri ve gereken tüm belgeler bir çırpıda sağlanıyorlardı. Hatta Gomes eski dostları sayesinde bazı belgeleri eski tarihli bile çıkarttırabiliyordu.»

Sousa sandalyemin arkasında sinirli adımlarla aşağı yukarı dolaşıyordu. «Bir hafta içinde Gomes on iki kişi için tüm belgeleri hazırladı. Aslında kimlik sahiplerinin hepsi öldükleri halde, resmen sağ gözüküyorlardı. Hiç birini Mozambik'de yakınları yoktu. Kâğıtların sahteliğini ortaya çıkartacak akraba tehlikesinden uzaktılar. Örneğin mimar Barboza anacı babası ölmüş, orta yaşlı bir bekârdı. Geçen yıl Nisan ayının yirmi dokuzuncu günü Vilanculos'da zıpkınla balık avlarken boğulup ölmüştü.»

Zenci adam susup yüzüme baktı. «Vakit gelince, bu on iki kişi yeni kimliklerine bürünüp, ülkeden kaçacaklardı. Tabii kaçakların hakiki kimlikleri hakkında Andrade'nin hiç bir fikri yok. Fakat Akimo'ya on iki kişinin yeni kimliklerindeki isimleri verdi. Göçmen kayıtları, dokuz kişinin geçen yıl Haziran ayında Mozambik'i terk ettiklerini gösteriyor. Geri kalan üç takım belge

de birkaç saat önce bulundu. Geçen yıl Haziran ayındaki olayları anımsıyor musun?»

«Uyumuşcasma «Zebra Operasyonu» diye mırıldandım.

«Evet DGS'nin adamları tutuklanıyorlardı. Bazılarının Rodezya'ya geçip saklandıklarını biliyorduk. Gomes gibi ilişkileri belirlenmiyenler de serbestçe dolaşıyorlardı. Fakat Gomes de önlem almak için birkaç gün ortadan yok olmuş. Aralarında en çok ele geçirilmesi istenilen on iki kişiden dokuzu en ufak iz bırakmadan yok oluverdiler. Üç kişiden ikisi, Andrande'den haber beklerlerken, Zebra Operasyonunun başladığını geç öğrendiler. Büyük bir şans eseri kaçmaya fırsat bulamadan yakalandılar. Savaşta işledikleri suçların cezasını çekmek için yargılanıyorlar. Bu ikisi Frelimo sempatizanlarını öldürüp, şüphelendiklerine işkence yaptıkları suçlarıyla yargılanıyorlar.»

Sousa masanın yanında gidip, üç kimlik kartının arasından ikisini seçip, kucağıma attı. «Casimiro Nunes ve Francisco Gouveia Machado. Hakiki isimleri Camacho ve Strauss her ikisi de DGS ajanı. Fotoğraflarda kaçacakları zamandaki görünümleri: kontakt lens, değişik saç biçimleri. Fakat yeni kimliklerine bürünmeye vakit bulamadılar.

«Katil, soruşturma uzmanı ve Flecha gruplarının kumandanlarına dokuz kişinin nerede saklandıklarını sorduk. Portekiz'deki hükümet değişikliğinden ve buradaki Afrika' daki yönetimden korkanlar özenle planlar yapmışlar. Adıgeçen on iki kişilik grup operasyonlarına Terno Branco şifre adını vermişler.»

Bir an iki zenci adam göstereceğim tepkiyi dikkatle izlediler. «Ne anlama geliyor?» diye sordum.

«Brezilya Portekizcesinde Beyaz Giysi anlamına gelir. Brezilya'da tüm insanların beyaz tropikal giysiler giydiklerine inanılan bir efsane vardır. Afrikalılar anlamasın diye bu gizli isim takılmıştı.» Sousa söylediklerine gülmedi. «Yeni büründükleri kimliklerle, Brezilya'da yeni bir yaşama başlamak istiyorlardı. Kendi hakiki isimleriyle hiç bir yerde güvenlik içinde olmayacaklarını biliyorlardı.

«Her adam yalnız kendi kimliğini biliyordu. Ne Camacho ne de Strauss belgeleri sağlayan kaynaklarla ilişkileri yoktu. Diğer deyimle, her ikisi de Gomes'i tanımıyorlardı. Zamanı gelince, kendilerine verilecek şifreli haberle, belgeleri nereden alacaklarını öğrenecekleri söylenmişti. Ülkeyi' güven içinde terk edecekleri güne kadar, beyaz sempatizanların yanında saklanacaklardı. Bu sivillerin tümü de Ficamos hareketleri üyeleriydiler.»

Yanıt vermedim. Sousa yeniden aşağı yukarı yürümeye başladı.

«Geri kalan Ficamos eylemcilerinin operasyonları destekleyip, para yardımları yaptıkları biliniyor. Her DGS ajanı için iki kademeli kaçış yolu sağlamışlar buna birinci ve ikinci aşama adını vermişler ülkeden teker teker kaçacaklar ve tedbir olarak birinci yol açığa çıkacak olursa ikinci yola baş vuracaklardı. Planın başarıyla gerçekleştirildiği ortada. On iki kişiden kaçan on kişinin en ufak izlerine rastlanmadı. O zamanlar günde binlerce Portekizli kaçarken aralarında on kişinin kaynaması çok kolaydı.»

Uzanıp, elimde tuttuğum kimlik kartlarım aldı ve yerlerine koyup, sıradaki üçüncü kartı çekip aldı.

«Bu on kişinin arasında en fazla ele geçirmek istediğimiz biri'var. Goronga'yı anımsıyor musun?»

Yavaşça başımı salladım. Makonde dikkatle elindeki karta bakıyordu.

«Orada meydana gelen olaylara özel ilgi gösteriyorum. Goronga benim yönettiğim bölgedeki bir köydü. Bir zamanlar Portekizlilere karşı yapılan operasyonlarda oradaki gerilla güçlerini yönetiyordum. Silahsız elli kişiden oluşan köy halkının tümü Flechas birliklerince öldürüldüler. Soğuk kanlılıkla işlenen cinayet, benim hücreme yapılan yardımın bedelini canlarıyla ödediler. Katliamı yöneten adam ortadan yok olan on kişiden biri. Terno Branco Operasyonu sonunda diğerleriyle birlikte Brezilya'ya kaçtığını sanıyorduk. Fakat şimdi hâlâ Mozambik'de olduğu kanıtlandı.»

Sousa elindeki kartı bana uzattı. Kartı tutan eli hafifçe titriyordu. Başımı kaldırıp, şaşkınlıkla zencinin yüzüne baktım. Derin izlerin arasındaki oyuklarda ter tanecikleri belirmişti. Güçlü duyguların etkisiyle gözbebekleri de büyümüştü. «Luis Pinto Barboza» dedi. «Diğer adıyla elli kişiyi öldürmekten sanık DGS başkanı Antonio Carlos de Nobrega Gil. Ülkeden kaçmak üzere olduğu anlaşıldı ve sen Hickey nerdeyse onun kaçmasına yardımcı oluyordun.»

Arapça'na dönen olayların esas düğümü, bulamadığım ilişki Gil'di. Başımı Akimo'dan yana salladım. «Bana her şeyi anlatmıştı.»

Müfettiş homurdanarak «Bunca zamandır biliyordun» dedi.

Gözlerinde uzak bir bakışla Sousa «Bilsin veya bilmesin, onu bulmamız için bize yardım edeceksin,» dedi.

Budala gibi «Nasıl?» diye sordum.

«Var olduğunu sandığımız Filipe'in yardımıyla. Bir an onun varlığını kabul edelim. Onu tutuklayamayacağız, istediklerini vereceğiz. Onunla buluşup, Barboza belgelerini verene kadar seni serbest bırakacağız tabii ki polis kontrolü altında. Gil ülkeden kaçma atılımını yapana kadar seni el altında tutacağız. Ya onu yakalarız veya seni tutuklarız. Kendi özgürlüğüne onun selametinden daha fazla değer verdiğine inanıyorum Hickey.»

İki zenci detektifin gözetiminde saat on birde serbest bırakıldım. Her ikisi de çiçekli gömlekler ve soluk poplin pantolonlar giymiş polisler, ellerime kelepçe vurmadıkları halde, beni aralarına almış öylesine yakın yürüyorlardı ki polis olduklarını bundan daha iyi ilan etmelerine imkan yoktu.

Beni istemiyerek serbest bırakan Akimo, merkez binasının merdivenlerine kadar gelip, parlak gün ışığı altında gözlerini kısarak yüzüme baktı. Korkunç sıcaklığın altında başım yine ağrımaya başladı. Üstüme sinen hücrenin pis kokusuyla kendimi çok kirli ve pasaklı hissediyordum. Ayakkabılarımın bağlarını taktım. Elimden aldıkları diğer eşyalarım ve Barboza'nın belgelerini içeren zarfı da koltuğumun altına sıkıştırdım.

Polislerden biri köşebaşmda park edilen harap Chevrolet'in şoför mahaline geçti. Diğerleri kapıyı açmış içeri girmemi bekliyordu. Akimo'ya döndüm.

«Bu ikisi ayaklarımın altında dolaşırken, planımızı başaramayız,» dedim.

«Elindeki belgelerle seni gözümüzden ayıracağımızı mı sanıyorsun?»

«Bak, Filipe sinirli bir tip. Aptal da değil. Peşimde bunlarla onunla buluşmaya gidersem yine saklandığı deliğe girer. Bırakta bu işi kendi planıma göre çözümliyeyim.»

«Onunla birlikte kaçacaksın değil mi?»

«Elimde pasaportum yokken bir yere kaçmam.»

«Hayır olmaz. Eğer bana kalsaydı sen hâlâ hapiste yatıyordun. Bu küçük olayın Sousa'ya benim haklı olduğumu göstereceğini ümit ederim. Filipe adındaki dostun düş ürünü. Gil olayında onun değil senin parmağın var. Hickey uzun süre hapis yatacağın belki on belki on beş yıl. Pasaportun olsun veya olmasın seni kaybetme tehlikesini göze alamam. Çalılıkların içinde saklanacak çok yer var. Haydi şimdi git. Dört saat sonra Filipe'le birlikte veya onsuz tekrar buraya döneceksin.»

Onunla daha fazla tartışmak anlamsızdı. Sousa'ya Filipe'le buluşmamın önemini anlatana kadar tam bir saat uğraştım. Polis taktiklerini öğrenmekle kendisini yormıyacak kadar dar görüşlüydü. İnatçı Akimo ise her işe burnunu sokarak uygulayacağım planı bozdu. «Pekala bu iki maskarayla birlikte Polana'dan içeri adımı mı bile atmam,» dedim. İsyân bayrağını elimize alıp yürüyüşe başlamak daha iyi. Ben yürürüm bunlar da peşimden gelirler.»

İtiraf etmese dahi Akimo haklı olduğumu anladı. Otele doğru yol alırken, İngiliz Konsoloslğunun köşedeki bina olduğunu gördüm. Eski ve görkemli bina güven ve gizlilik telkin ederek karşımda duruyordu. Bir koşuda oraya sığınıp, durumumu onlara anlatıp, beni korumalarını sağlayabilirdim ama Akimo bir noktada haklıydı. Bu güne kadar yaptıklarına karşılık onlardan da anlayış göreceğim kuşkuluydu. Kendimden başka hiç kimseye güvenemezdim. Dört saat. Filipe'in telefonunu saat üçe kadar bekliyecektim. Onun tam vaktinde beni aramasına dua etmekten başka çarem yoktu. Chevroletin içinde birinci vitesle yolda birkaç metre arkamda beni izleyen adamlarla birlikte Filipe' le buluşup Barboza belgelerini teslim etmeme olanak yoktu.

Polana'da tutuklandığının kimse farkına varmadığı için on bir saatlik yokluğumun farkında değillerdi. Peşimden gelen iki polisle birlikte asansöre doğru yürürken, holdeki adam elime bir sürü telefon mesajları tutuşturdu. Arayan Joana'ydi. Sabahleyin saat dörtte, yedide ve onda aramıştı. Kendi kendime gülümsedim. Sonunda meraklı olduğu meydana çıkmıştı.

Asansörün içinde ensemdeki iki zenci dedektifi görmemezliğe gelmeye çalışmam pek kolay olmadı. Üçüncü katın koridoruna gelince yine köpek gibi peşime düştüler. Aralarında tek belirgin fark birinin sakallı diğerinin de sakalsız, olmasıydı. Dairemin kapısını açtım. İçeri girince, sakallı adam elini uzatıp, anahtarı istedi, kapıyı kilitledikten sonra anahtarı cebine attı. Sonra odanın bir köşesine biri diğerine de biri oturup, huzursuzluk içinde beklemeye başladılar.

Saat onbiri yirmibeş geçiyordu. Filipe'in telefon etmesine kırk dakika vardı. Canım bir içki istedi. Telefonun yanına gidip, almacı kaldırıncaya arkamda sessiz bir hareket sezindim. Sakallı adam almacı elimden alıp yerine koydu.

«Telefon yok,» dedi.

«Oda servisini arıyacaktım.»

«Telefon yok,» diye yineledi.

Omuzlarımı silktim. «Peki. İnşallah duş almama da karışmamız değil mi?»

Yanıt vermedi. Sorarcasına arkadaşına bakmasından her ikisinin de çok az İngilizce bildiğini anladım. Her ikisini de odada bırakıp, soyundum ve duşa girdim. Buz gibi soğuk su iğne gibi tenime batarken, hapishanenin pisliğini temizleyip, yorgunluktan sızlayan vücudumu dinlendirirken, yirmi dört saat içinde gelişen olayları düşündüm. Herşey, Filipe adında ufak tefek bir adamın bana şantaj yapmasıyla başlamış, şimdi de ben ona ihanet etmeye çalışıyordum. Tabii eğer bir katliamın ortaya çıkmasında rol oynamaya ihanet denilirse.

Antonia, Gil, namı diğer Barboza ismindeki bir adamın tutuklanmasına yardımcı olabileceğim önemli bir rolü üstlenmiştim. Tabii eğer bu rolü istediğim gibi oynamaya olanak bulursam adam avucumuzun içine düştü demektir. Hakkımda DGS'nin tuttuğu dosyayı da ele geçirip, ortadan kaldırma şansını elde edecektim. Eğer rolümü istediğim gibi oynayamazsam, Mozambik hapishanelerinde on beş yıl çürümenin yanında dosyanın varlığı hiç sayılırdı. Raoul Sousa alternatifleri tüm çıplaklığıyla açıklamıştı: Ya Gil'i ele geçiririz veya seni hapse atarız. Çok nazik ve kolayca bozulabilecek bir dengeydi. Bütün iş Filipe'in bana güvenmesine dayanıyordu. Sousa ve Akimo ise bu nazik dengeyi anlamıyacak kadar kaim kafalıydılar.

Sousa «Sen Avrupalısın,» demişti. «Onun isteklerine karşı gelmiyeceğine inanıyordun»

«Bok inanıyor» diye yanıtladım. «İnansa niçin bana şantaj yapsın?»

«Kendini emniyete almak için. Temelde sana güvenmek istiyor. Onun bizi Gil'e götüreceği gibi sen de onu Barboza belgelerine götüreceksin tek adamsın.

Telefonunu bekle, buluşacağınız yeri ayarla, hiç yorum yapmadan, tartışmaya girişmeden belgeleri teslim et. Gil'in ülkeyi terketmeye kalktığı an biz onu yakalayacağız.»

«Filipe aptal değil. Benim de salak olmadığımı biliyor. Barboza hakkındaki anlattıklarını, özellikle kağıtları gördükten sonra yutmadığımı anlayacak. Eğer işleri onun için çok kolaylaştıracak olursam kuşkulanır. Benim boynum tehlikede, bırakın da bu oyunu kendi kurallarına göre oynayayım.»

Ama bırakmadılar. Duşun altında yıkanırken, Sousa'nın da kaybedeceği çok şey olduğunu düşündüm. Filipe'in nasıl bir adamla karşı karşıya kaldığını çözümlenmek istiyordu. Acaba, rahatına düşkün kendini koruma eğiliminde bir işadamımıydım yoksa, saldırgan, kuşkucu eski bir polismiydim. Belki her ikisinden de bir parça taşıyordum. İçerideki iki maskarayı atlatıp olayı kendi istediğim şekilde idare etmeliydim... Birdenbire onlardan kurtulmam gerektiğini anladım.

Ama nasıl? Hiç bir fikrim yoktu. Eğer planın başarıyla uygulanmasını istiyorsam iki herifi atlatmam gerektiğini biliyordum.

Bir an Akimo'nun odadan çıkmasını fırsat bilerek, Sousa'ya Filipe'in arkasındaki patronun, şeker kralı Emmerich olmasından şüphelendiğimi anlatmıştım.

«Emmerich'den neden şüpheleniyorsun?»

«İki neden var: Birincisi, Ficamos'larla olan ilişkisi ve Gomes'in arabasında bulunan dolarlar. İkincisi; aşırı görüşleri benimseyen karakteri, savaş suçlusu Gil'e karşı da sempati beslemesini sağlamıştır. Birleşmiş Milletler komitesine Gor,onga hakkında ifade vermemesi bunu kanıtlıyor.»

«Eyleme geçmeden önce onun ilişkilerinden emin olmamız gerek.»

«Onun gibi kapitalist bir çakal için mi?»

«Yaptığı işler ekonominin ayakta durmasını sağlıyor. Günün birinde halkın çıkarları yararına bu işler o olmadan da yürütülebilecek ama şimdilik ülkede bir güç olduğu kesin. Onu istediğimiz gibi suçlayamayız. Tabii eğer elimize kesin deliller geçerse iş değişir. Adamı ortadan kaldıracak bir sebebimiz olur.»

Sousa, adamı ortadan kaldırmakla adeta keyif duyacakmış gibi konuşuyordu. Sonra birdenbire konuyu değiştirip, bana Barboza kişiliğinin dışında Gil'in ellerindeki tek resmini gösterdi. Peruk, makyaj gibi yapay yardımlar olmaksızın aradaki fark çok şaşırtıcıydı. Barboza'nın resminde siyaha boyanıp, geriye taranmış saçlar, eski resminde sık ve vaktinden önce ağarmışlardı. Saçlarının tepesini traş ederek, saçların döküldüğü izlenimi verilmişti. Gözlerin maviliğini kontakt lenslerle koyulaştırıp, çerçevesiz gözlükler ve bıyığın yardımıyla yüz hatları belirsiz hale sokulmuştu. Fakat en şaşırtıcı değişiklik yüz hatlarında meydana gelmişti. İnce düzgün hatlı Gil, şişman aydede suratlı biri olmuştu. Ancak resimlere çok dikkatli bakılınca, her ikisinin de aynı adam olduğuna inanmak mümkündü.

«Nasıl yapmış?» diye sordum.

«Emin değilim ama bir fikrim var. Bazı ilaçlar metabolizmayı bozup, vücut suyunun bir yerde toplanmasına sebep olurlar. Örneğin, romatizma tedavilerinde kullanılan Cortisone'nun en belirgin yan etkisi özellikle yağların yüzde toplanmasıdır. Görünümü feci şekilde bozar. Sanırım bu resim, Nisanda meydana gelen devrim ile Haziran ayında Gil'in ortadan kaybolması arasında çekilmiş. Herhalde yeraltına girme olasılığını düşünerek hazırlanıyordu. Kendisini tanıyacak biriyle karşılaşmak istemiyordu. Örneğin eğer günde dört beş miligram yüksek dozda Cortisone aldıysa kısa sürede etkisini göstermiştir. Tabii ülkeden kaçana kadar da almaya devam edecektir.»

«Çok tehlikeli.»

«Yalnızca böbreklerin çalışmaz duruma gelmesi halinde tehlike vardır. Başka ciddi yan tesirleri olsa dahi ilaç kimseyi öldüremez.»

«Bu konuda çok bilgilisin.»

«Bir zamanlar tıp öğrencisiydim.»

Açıklamasını şaşkırtıcı buldum. «Kılık değiştirmesi etkisini göstermiş, elindeki belgelerle on sekiz ay içinde istediği an ülkeyi terkedebilirdi. Acaba neden kaldı?» diye sordum.

Sousa uzaklara bakarak, «Kısa zamanda bunun sebebini öğreneceğimizi sanıyorum,» dedi.

Gü'in dosyasından parçalar okudu. Şimdi kırk dört yaşındaymış. Portekiz'de yirmi yaşında PSP örgütüne gedikli yazılmış. Diğer gelecek vaadeden subaylarla birlikte PİDE' de toplanıp, Afrika'ya gönderilmiş. 1964'de Mozambik'de savaş başlayınca, sivil halkın arasında silahlı ayaklanmaları engellemek amacıyla, kontrterör bölümünü kurmak sorumluluğunu üstlenmiş.

«Aslında,» diye Raoul Sousa açıkladı. «Halkı Portekizlilerden çok Frelimo'dan korkmaya zorluyorlardı. Amaçları ölüm korkusu salarak fikir özgürlüğünü yok etme felsefesini güdüyorlardı.»

Yapmacık bir saflıkla «Yani halk aslında Frelimo'dan mı korkuyordu?» diye sordum. «Sizlerin köylerde sevinçle karşıladıkları kurtuluş ordusu olduğunuzu sanıyordum.»

«Arada karşı koyanlar da vardı.» Gözlerindeki parlaklık biraz daha soğumuştü. «Portekizlilerden para yardımı gören köy, başkan ve muhtarları vardı. Bazıları ise korkunç inatçıydılar. Öğrenmekte ayak diriyorlardı. Bazı kez disiplini elde tutabilmek için örnekler vermek gerekiyordu...»

«Devrimci yargılar mı?»

«Evet.» Sousa sesimdeki alayı ya fark etmemiş veya etmek istememişti. Şaka bir yana, bazı ortadan yok olma ve çeşitli cinayetlerden doğrudan doğruya Gil sorumluydu. İşte bu savaş böyle şartlar altında kazanılmıştı. Bazıları kaçarken, öldürülmüşler veya evlerine asla dönmemişlerdi. Frelimo'yu desteklemelerinden şüphelendikleri bazı Afrikalılar da cinayete kurban gitmişlerdi.

1970 yılında PİDE, DGS ismi altında örgütlenince Gil baş müfettişliğe atanmıştı. Mozambik'in kuzey batısındaki Tete kentinden sonra Zambezi nehrinin üstünde Cabora Bassa hidro elektrik barajının kurulması için uluslararası konsorsiyumun Zamco şirketi ile anlaşınca, oraya baş güvenlik danışmanı olarak atanmıştı. Görevi binlerce Afrikalı işçinin çalıştığı baraj inşaatında gerilla saldırı tehlikelerini ve Frelimo sempatizanlarının sabotaj hareketlerini önlemektü. Baraj inşaatı sırasında en ufak bir sabotaj olayının meydana gelememesi adamın ne denli başarı gösterdiğini açıkça belli ediyor. Baraj inşaatındaki görevi sona erince, Beira'nın bölge şefliğine terfi etmişti. O günlerde bu bölgenin de durumu çok nazikti. Kuzeyde ülkenin birçok yerlerini kontrol altına alan gerillalar çalılık bölgelerdeki yerleşim merkezlerine sızarak, iç kısımlarda kentin batısına düşen zengin çiftliklere ulaşan yolları ele geçirmekle tehdit ediyorlardı. İşte Goronga katliamı bu havada gerçekleşmişti. Duşu kapatıp, kurulandım, yatak odasına geçip hafif giysiler giydim. Saat on ikiye on vardı. Tam oturma odasına geçerken telefon çalmaya başladı.

Canım önündeki masanın üstünde duran telefon zilinin sesi iki dedektifi yerlerinden sıçrattı. Bir an birbirlerine bakıp sonra benden yana döndüler. Sakallısı işaretle yanıt vermeme anlattı. Almacı elime alır almaz her ikisi de yanıma gelip durdular. Alo deyince karşı taraftan Joana'mın sesini duydum. Hırsla, «Hergele,» dedi.

«Dün gece için özür dilerim,» dedim. «Mesajlarını aldım ama seni aramaya vakit bulamadım.»

«Tekrar geri dönmeye niyetin yoktu değil mi?»

«Tabii dönecektim. Fakat beklenmedik bir şey oldu. Sana sözünü ettiğim telefon var ya... birdenbire durum ciddileşti. Benim işlerimde bu gibi şeyler başa gelir.»

«Gece yarısından ertesi sabah saat ona kadar seni ala koyan nasıl bir işti?»

Biraz numara yaptığını sezinledim. Hakikaten öfkeli değildi. Kıskançlık numarasıyla hesapta olmayan gerçeği örtmeye çabalıyor, ya da merakını gizlemek istiyordu. Yoksa neden defalarca beni aramıştı? Yanımdaki polislerin yüzlerindeki sıkıntıdan konuştuklarımın bir kelimesini bile anlamadıklarını farkettilim. Kendimi savunurcasına, «Sana istediğin açıklamayı yapacağım ama şimdi olanaksız. Şu anda konuşamam,» dedim.

Fazla abartılmış biçimde içini çekti. «Görüyoruz Joe.»

«Dur.» Aniden aklıma bir şey gelmişti. Telefonda konuşurken, bir yandan da pencereden dışarı, otelin yüzme havuzuna ve koyun kıyısına uzanan dik çalılıklı yola bakıyordum. Tepenin yanındaki yol aşağıdaki yat limanına iniyordu.

Joana «Ne var?» diye sordu. Zencilere ürkek bir bakış attım. İngilizce anlamadıklarını göze alarak büyük bir tehlikeye atılıyordum. İnşallah Filipe de zamanında telefon ederdi.

«Şimdi evde misin?» diye sordum.

«Evet. Niçin sordun?»

((Bana iyilik yapmanı istiyorum. Polana'nın önündeki tepenin dibinde beni bekliyebilir misin? On dakika sonra yolun kesiştiği noktada buluşabilir miyiz? Nedenlerini seni görünce anlatırım.))

Sesimi sakın tutmaya çalıştığım halde telaşımı sezmiş olmalıydı. «Orada seni bekliyeceğim,» diyerek telefonu kapattı.

Dönüp dedektiflerin yüzlerine baktım. Hiç bir şey anlamamışlardı. Sanki onların lisan bilmemelerinden yararlanmışım gibi şaşkınlık ve nefretle yüzüme bakıyorlardı.

Sakallı adam «Kimdi?» diye sordu.

«O değildi. Başkası. Bir kadın.»

Birkaç saniye kuşkuyla yüzümü inceleyip, sonra omuzlarını silkerek arkasını döndü. Her ikisi de eski yerlerine oturdular. Ben asabiyetle odayı arşınlarken, sakallı zenci kibrit çöpüyle dişlerini karıştırarak beni izliyordu. Acaba Filipe vaktinde telefon edecekmidi? Başka bir şey düşünemiyordum. İşlerin ters gitmemesi için dua ediyordum. Saat tam on ikide telefon çaldı. Ve konuşmamız otuz saniye sürdü. Almacı yerine bırakırken kalbim çılgın gibi çarpıyordu.

Sakallı adam tekrar yanımda durup, «O muydu?» diye sordu.

«Evet.» Plastik cüzdanın durduğu iskemlenin yanına gidip, belgeleri pantolonumun beline soktum. Avuçlarım terlemişti. «Randevuya otuz dakika var.»

Şimdi sakallı adam telefonun yanına gitmişti. Bir numara verip telaşla konuşmaya başladı. Sonra kapının yanına gitti. Kilidi açıp, dışarı çıktı, diğer polisle benim dışarı çıkmamı bekledikten sonra, tekrar kapıyı kilitledi. Koridorda yürümeye başlayınca, ikisi de peşime takıldılar. Binanın ortasındaki ana merdivenlerin yanındaki asansörün gelmesini yarım dakika kadar bekledik. Aşağı kata inince kalabalıkta eyleme geçmem zorlaşacaktı. Burada üçümüzde yalnızdık. Ağzım heyecandan kurudu.

Sakallı adam «Sen taksiye bin. Biz seni izleriz. Nereye gidiyoruz?» dedi.

Yanıt vermedim. Asansör boş geldi. Sakallı içine girip, kapıyı benim için açık tuttu. Sağ omuzumu arkadaşıyla aynı hizada tutup durdum.

Sakallı «Yer neresi?» diye sorusunu yineledi.

Yine yanıt vermedim. Sol bacağımı kaldırıp, bütün gücümle asansörün kapısına bir tekme indirip, adamın sendeliyerek duvara yaslanmasına sebep oldum. Diğer adamın ne olduğunu anlamasına fırsat vermeden yarım dönüş yapıp,, iki elimle yakasına yapıştım ve başını kapıya çarpacak şekilde ileri doğru fırlattıp, merdivenlerden aşağı koşarak inmeye başladım. Bir sıçrayışta altı basamağı birden atlarken arkamdan şaşkınlık içinde bağrışmaları duyuyordum. İkinci kata ulaştınca, sağa dönüp, koridorun ucundaki kanata doğru koştum. Binayı onlardan iyi tanıyordum. Havuzdan mayoyla çıkanların kullanması için arka tarafta merdivenler vardı. Oraya doğru hızla koştum, fırtına gibi merdivenlerden inerken az kaldı iki bikinili kızı da devirip geçecektim. Yirmi saniye sonra giriş katına ulaşmış ve havuzun bulunduğu çimenliğe doğru koşuyordum. Garsonlar ve güneşlenenler alayla bana bakıyorlardı. Terasın ucundaki parmaklığa erişince üstüne oturup bacaklarımı aşağıya salladım. Duvarın arkasındaki adam boyu mazıların arasına atlarken, bir an arkamdan koşan sakallıyı gördüm. O da beni görmüştü. Vücuduma batıp, yüzümü çizen dalları kırarak, tepeden aşağı kaymaya başladım. Otuz metre kadar kaydktan sonra dönüp arkama baktım. Sakallı Afrikalı arkamdaki sütunu yerinden kaldırıyor. Diğer polisin arabaya koşmıyacak kadar şaşırılmış olmasını diliyordum. Çünkü gayem arabaya erişmekti. Tepe çok dikti. Baş aşağı düşmemek için tüm dikkatimi vererek elimden geldiğince hızla iniyordum. Üstüne bastığım otlar sık ve birbirlerine dolanmışlardı. Çalılıkların dalları ise aralarından geçemeyeceğim kadar sıktilar. Arkamdan beni kovalayan seslere aldırmamak istiyordum, ama yarı yola gelmeden adamın beni yakalayacağını anladım. Benden daha hızlı ve dikkatsiz koşuyordu. Ve üstelik dalları kırarak açtığım yollardan rahatça geçiyordu. Daha hızlı koşmaya çalıştım ama, bir dakika sonra zencinin ayak seslerini ve sık nefesini enseme duydum. Elini uzatıp, gömleğimin yakasını tuttu. Elinden kurtulmak için silkenince, dengesini kaybedip beni altına alarak düştü ve birkaç metre, birbirimizi yumruklayarak yuvarlandık.

İkimiz de durduğumuz zaman o benden birkaç metre aşağıdaydı. Emekliyerek tepeyi tırmandı ve kolumu yakalamak istedi. Alnına yediği yumrukla yere düştü. Tekrar ayağa kalktı. Giysileri kırmızı toza bulanmıştı. Bu kez ustaca eğilerek yumruğumu savuşturdu. Ve bacaklarıma doğru daldı. Beni yere düşürmek istediğini anlamakta geciktim. Pantolonumun beline soktuğum Barboza belgeleri yere düşünce, kağıtları yakaladı. Yengeç gibi el ve ayak parmaklarının ucuna abanarak kaçmaya başladı. Ümitsizce peşinden koştum. Çılgın gibi başına doğru salladığım tekmeden kurtulup ayağa kalkmaya çabaladı. Mamafî yarı doğrumuşken yediği tekmeye tepeden aşağı kayarken ayağıyla, tutunacak yer arıyordu. Farkına varmadan sol ayak bileği, çatal gibi yerden çıkan köklere takıldı. Dengesini kaybedince geriye doğru düşerken bileğinin çatırdıyarak kırıldığını çıkan gürültüden anladım.

Elindeki plastik cüzdanı alıp, bir an soluk soluğa durdum. Zorlukla nefes almaya çabalıyarak, inerken, bir eliyle de hâlâ köklerin arasında sıkışıp kalan bacağına kurtarmaya uğraşıyordu. Kısa süre sonra bulacaklarını tahmin ettim.

Sendeliyerek ayağa kalktım ve geri kalan birkaç yüz metreyi kayarak aşağıya indim. Joana'yı yat limanına giden yolda okaliptüs ağacının altına park ettiği arabasının içinde beni bekler buldum. Durduğu yerden yukarda olanları görmesine imkan yoktu ama şaşkın gözlerle yüzüme bakıyordu. Kırmızı tozların terden yüzüme yapıştığını anladım.

«Joe neler karıştırıyorsun?»

«Kuzey kıyısına doğru arabayı sür. Kısa süre için arabayı alacağım. Beni burada beklemeni istiyorum.»

Birkaç dakika sonra kentin dışına çıkıp, plaj ve apartman blokları arasında Costa del Sol adını alan yolun üstünde ilerlemeye başladık. Hakikati Joana'ya açıklamama olanak yoktu. İşin güvenlik yönünden konuşacağından korkmuyordum. Fakat hangi tarafı tuttuğundan da emin değildim. Eğer Frelimo'nun beni zorladığını bilse yardım eder miydi? Şimdilik onun yardımına gereksinmem vardı. Yolda giderken ona bir masal uydurdum. Dün gece Salisbury'den bir müşterim telefon etmişti. Hollanda'dan onun adına ısmarladığım elmas maden kazma parçalarının Hollanda gümrükçüleri Rodezya'ya değil de Güney Afrika'ya gittiklerini belirtecek kuvvetli kanıtlar istiyorlarmış. Bu kanıtın bir an önce hazırlanıp, yollanması gerekiyordu. Güney Afrikalı ticaret ateşesini uyandırıp, kağıtların hazırlanması için geceyarısı benim adıma sağa sola telefon etmesini beklemiştim. Şimdi de benim adıma ipleri oynatabilecek birisiyle çok acele buluşmam gerekiyordu.

Joana düşünceliydi ama uydurduğum masala da inanmış görünüyordu. Hiç olmazsa soru sormadı.

Bağımsızlıktan sonra iş yapamayan plaj barlarının çoğu kapanmışlardı. Açık bir tane bulup Joana'ya, Bacardi içerek beni orada beklemesini söyledim. Yine eski meraksız kişiliğine bürünmüştü. Tek başıma yola çıktım.

Birkaç mil sonra koloni kulüpleriyle, kötü şöhretli Afrika köyleri arasında uzanan delik deşik bir yol karşıma çıktı. Keçiler yol kenarında fişkırان otları

kemiriyorlar, tavuklar kumların arasında eşelenerek yiyecek arıyorlardı. Rengarenk giysili zenci köylü kadınlar malala palmiyelerinin gölgesinde, denizden topladıkları karadiserleri satıyorlardı. Yolun burasından sola dönünce gel git olayının getirdiği tuz kümelerini aşır, bir havaalanı pistiyle burun buruna geldim. Uçak pisti yapıldığı halde her nedense Costa del Sol havaalanının kendisi inşa edilmemişti. Hiç kimse inşaatın durdurulmasının sebeplerini de bilmiyordu, ama Portekiz bürokrasi kaosunun içinde kaybolup gitmişti. Pistin metal levhaları güneşin altında parlıyorlardı. Çatlakların arasından fişkırان otları ise keçiler kemiriyorlardı. Tam bir yeteneksizlik anıtıydı ama aynı zamanda hiç kimsenin bizi göremeyeceği iyi bir buluşma yeri idi. Yarı çapı bir mil uzaklıkta kımıldayan her şeyi görme olanağına sahiptim, eğer telaş içinde kaçmam gerekirse çeşitli yönlerde çalılıkların arasına ulaşan düzinelerce yol vardı. Filipe buluşma yerini çok iyi seçmişti. Şimdi her iki dedektifi atlatmakla büyük akıllılık yaptığımı anlıyordum. Fakat Akimo'yu başıma bela etmem de ayrı bir davaydı. Joana'nın VW'ni pistin iki kolundaki levhanın kesiştiği yerde duran arabanın yanına doğru sürdüm. 127 beyaz bir Fiat'ı, kavurucu sıcaklığın etkisiyle sanki kaportası titriyormuş gibi görünüyordu. Lourenço Marques plakalı arabanın numarasını aklımın bir köşesine yazarak, yanına durdum. Şoför mahallinin kapısı açıktı ve plastik ucuz evrak çantası ön kanapenin üstünde duruyordu. Arabanın dışında arka kapıya dayanarak beni bekleyen Filipe heyecandan rengi uçmuş yüzü ve kara gözlüklerinin ardından telaşla etrafına bakan gözlerle kendisine doğru ilerlememi izliyordu. Bir an karşılıklı durup birbirimizi tarttık.

«Dosyayı getirdin mi?» diye sordum.

«Sanırım ilk soruyu benim sormam gerek senyor. Belgeleri görebilir miyim?»

«Tabi.» Pantolonumun belindeki cüzdanı çıkartıp, gösterdim. «İşte burada.

Yalnız önce öğrenmek istediğim birkaç şey var.»

«Öğrenmek mi?» Bakışları boş ve dalgındı.

«Filipe bana şantaj yapılmasından hiç hoşlanmadığım gibi yalan söylenilmesinden de hoşlanmam. Bu belgeler konusunda bana yalan söyledin değil mi?»

Topuklarının üstünde zıplıyarak yüzüme baktı. «Anlaşmamızda bunlar yoktu. Belgeleri bulup bana teslim edecektin işte hepsi bu kadar.»

«Yaptığımız pazarlıkta sen sözünü tutmadığın için benim de tutmama gerek yok.»

Birdenbire «İhanet ediyorsun,» diye bağırdı. «Haydut. Bizi tehdit edecek durumda değilsin. Hickey anladın mı?» Yanakları titriyerek, sesi de isteri krizine yakalanmışcasına tizleşmişti. «O dosyayı İngilizlere teslim etmekte geç kalmadık. İstersek yaparız.»

Öfkeyle zıplıyarak aynı zamanda geri geri arabaya doğru gidiyordu. Atılıp evrak çantasını yakaladı. Cüzdanı yere atıp, öne doğru ilerledim. Ve Filipe'in yüzüne vurdum. Yediği yumruk onu olduğu yerde yarı döndürüp, Fiat arabasının

kaportasına yasladı. Ağzının yanlarından tükürükle karışık kanlar akarken olduğu yerde büzülüp yüzüme baktı.

«Bana ihanetten söz etme Filipe. Barboza adında biri yok değil mi? Goa'da doğduğu vatandaşlık hakkını yitirdiği saçmaları hep yalandı değil mi? Numes ve Machado isimlerinde de kimseler yok. Onların kağıtlarını da aynı yerde buldum. Ve bu belgelerin sahte olduklarını anlamam için dahi olmam gerekmezdi. Filipe, üç takım kimlik kartını Gomes ne yapacaktı?»

Konuşamıyacak kadar korkmuştu. Midesine yumruk attım. Öğürür gibi sesler çıkartıp, dört ayak üstüne düştü.

«Barboza kaçak bir suçluydu. Ve sen de beni onun ülkeden kaçmasında işbirliği yapmamı istiyordun. Bu işin sonunda yalnızca pasaportumu değil, başımı da tehlikeye atıyordum değil mi?»

Filipe hâlâ konuşmuyordu. Emekleyen bebekler gibi dört ayak üstünde durmuş ağzından kanlar damlıyordu.

«Pekala,» dedim. «Konuşma. Aslında söyleyeceklerini dinlemek istemiyorum. Bu işi polise götürebileceğimi benim kadar sen de biliyorsun. Fakat bunları sana vermeme de gerek yok. Önce almaya geldiğim dosyayı istiyorum.»

Filipe beni anluyacak durumda değildi. Bir ayağının üstüne dikilip, evrak çantasına doğru sarsakça atıldı. Hızla bir adım atıp, yolunu kestim. Safari ceketinin yakasından tutup sarsarak geri ittim. Pat diye yere düştü. Kara gözlükleri yere düşünce, öfke ve korkuyla deli gibi bakan mavî gözleri meydana çıktı. Gidip arabadan evrak çantasını aldım. Fermuarı açtı. Ters çevirip, içindekileri koltuğun üstüne döktüm: Bir paket kağıt mendil, sakinleştirici Librium hapları, DETA havayollarına ait bir uçak bileti ve 25'lik otomatik bir Browning tabanca çıktı. Dosya yoktu. Tabancayı alıp, jarjörü çektim. Doluydu. Namlunun içinde de bir kurşun vardı.

«Belgeleri getirmeyeceğimden mi korkuyordun?» diye sordum. «Yoksa beni öldürmeye mi niyetliydin? Evet şantajı anlıyorum. Dostun Barboza hakkında konuşmamı önliyecektin. Dünkü konuşmada biz tüm Avrupalıların birbirlerine sıkıca bağlanmasından söz ediyordun. Dayanışmaya iyi bir örnek olduğunu söyleyemem. Şimdi anlat bakalım dosya nerede?»

Çenesindeki kanlar kuruyan Filipe, sanki ipnotizma olmuşcasına oturmuş yüzüme bakıyordu. Jarjörü küçük tabancaya takıp, emniyet mandalını açıp, namluyu iki gözünün ortasına doğrulttum.

«Dosya nerede?» diye tekrar sordum.

Çaresizce ellerini sallayıp, çatlak sesle «Burada değil» dedi.

«Ne?»

«Dosya patronumun elinde.»

Sanki midemin ortasına yumruk yemişcesine sarsıldım. Tüm stratejimi dosyayı ele geçirmek için düzenlemiştim. Fakat tabancanın namlusunu küçük adamın alınına doğru tutmaya devam ettim.

«Ne demek istiyorsun? Dosyayı beraberinde getirecektin.»

Filipe şişen dudaklarının arasından anlaşılmaz şekilde «Asla böyle söylememiştim,» dedi. «Dosyayı almak için Beira'ya gelmen gerek.»
«Bok gelirim.»

«İnan bana başka seçeneğin yok. Her şey ayarlandı. Bilet orada.»
Sağ elimle tabancayı ona doğru tutup, sol elimle, ara, banın ön koltuğunu araştırarak bileti elime aldım. Tek elimle sayfaları çevirip, yolcu isminin bulunduğu yerde HİCKEY adını okudum. Onun altında yolculuk tarihi bölümünde, yarın öğlenden sonra Beira'ya giden uçağın saati yazıyordu. Dönüş yolculuğu açık bırakılmıştı. Bilet bir gün önce Lourenço Marques'deki DETA havayolları ofisinden satılmamıştı.

«İstediklerimi bulacağımdan pek eminsin değil mi? Fakat ticari dürtülerim bana bu alanda satıcıların at oynattığını fısıldıyor. Senin Barboza belgelerine benim dosyamdan daha fazla gereksinmen var. Niçin?..»

«Senin yerinde olsam öyle düşünmezdim.»

Sesimdeki kararsızlığı sezinleyince, tereddüt ve korkunun yanında kendisini savunmak istedi. Kavurucu güneşin altında hâlâ garip şekilde büzülmüş, pistin ortasında oturuyordu. «Senin yaptıkların benim umrumda değil. Bu iş hiç hoşuma gitmiyor. Patronum belgeleri Beira'ya getirmeni istiyor, tüm bildiğim bu kadar. Dosya seni bekliyor...»>

«Yanında dolu bir tabancayla mı? Filipe karşıdaki acemi değil.»

«Tek çıkar yol. Eğer o uçağa binmiyecek olursan dosyaya konsolosluğa yollıyacaklar.»

«Bu Tanrının belası patron da kim?»

«Ne yaparsan yap bunu sana söyleyemem.»

Birkaç saniye tereddüt ettim. Böyle bir ultimatoma karşı hazırlıklı değildim. Blöfe karşı kontr blöf yapmam gerekti. Haklı olduğumu biliyordum. Barboza belgelerinin Filipe ve patronu için ne denli önem taşıdığını anlıyordum ama, kendimden çok fazla emin görünmem de yanlıştı. İşi daha fazla kurcalayamazdım. Yolculuk fikrine karşı çıkarsam yalnızca dosyamın İngilizlerin eline düşme tehlikesini göze almakla kalmayıp, Gil'i saklayan Filipe ve diğerleri ile de bağları koparacaktım.

«Düşünürüm,» dedim.

Brov/ning'i aşağıya iğip, namludaki tek kurşunu çıkarıp attım. Sonra tabanca ile kurşun dolu jarşörü de pistin karşı tarafına fırlattım. Yerdeki Amerikan Express cüzdanını alıp, Volkswagene atlayıp öfkeyle kapısını çarparak kapattım.

Filipe «Öğlenden sonraki uçakta seni karşılayacaklar,» dedi.

«Sabah karar vereceğim. Boş yere uykunu kaçırma. Librium alda yat.»

Arabayla uzaklaşmama baktı. Yüzündeki ifadeyi düşününce, cesur bir suçlu olmayacağını anladım. Diğer yandan gözlerinde beni öldürmek stediği de yazıyordu. Ne durumda olursa olsun, Akimo'nun kalabalıkta bana saldırmayacağını biliyordum. Bunun için kalabalık bir yerde teslim olmaya karar verdim. Siesta saatinde bile birkaç orospunun, pezevenğin ve denizcilerin bulunduğu Majör Araujo Sokağındaki Aquairo Barını seçtim.

LM'ye geri dönerken, Joana'yı bıraktığım yerden aldım ve Baixa'da beni arabadan indirmesini daha sonra kendisini arayacağımı söyledim. Belki geç vakit birlikte öğlen yemeği yiyebilirdik. Serin Aquario barında bir bira ısmarlayıp, Akimo'ya telefon ettim. Salonun arkasında bölmelerin birinde otururken sekiz dakika sonra kapıda belirdi. Peşinde Raoul Sousa ve birkaç sivil polis daha vardı. Terli siyah yüzünde öfkeden şakaklarında damarlar şişmişti. Masamın yanında durup yüzüme doğru eğildi.

«Son şansını da yitirdin» diye tısladı. «En son şansındı değil mi? Sen ne bok yediğini sanıyorsun?»

«Yapılması gerekeni yaptım» dedim. «Filipe'le buluştum ve o iki salağın, herifi korkutmalarını önledim.»

«Adamın bacağını kırdın...»

«Bacağını kendi kırdı.»

«Evet böylece yine senden başka Filipe'i gören olmadı. Çok uygun değil mi? Onun varlığına dair elimizde en küçük kanıt yok.»

«Arabanın plaka numarası var,» dedim. «Araştırman iyi olur.»

Müfettişin öfkesinin geçmesini bekleyen Sousa «Akimo otur» dedi. Oturdular. Akimo karşıma geçip öfkeli gözlerle bana bakarken, Valide sağ yanıma oturdu. Polis çömezleri kapının ağzını tutuyorlardı. Pullu mini etek giymiş zenci bir bar kızı hemen masanın başında bitiverdi. Akimo öfkeyle elini sallayıp kız başından savdı, ama kız Sousa'nın yanına gidip, kışkırtırcasına göbeğini adamın omuzuna sürttü. Parlak gözlerini üstüme diken Sousa onların farkında değilmişcesine davranıyordu. Aquario zenci ve beyaz erkeklerin birlikte içki içip, cinsel arzularını tatmin ettikleri bir yerdi.

«Belgeleri niçin adama vermedin?» diye Akimo sordu. «Niçin sana söyleneni yapmadın.»

«Onun işini kolaylaştıracaktım. Benim bir hergele olduğumu düşünüyor ve hergeleleri yakından tanıyor. İş sizin adınıza yapacağımı hiç aklına getiremez.»

«Beira yolculuğu da nerden çıktı?»

«Bilmiyorum.»

Akimo, «Bir açıklaması olmalı,» dedi. Biramla birlikte masaya getirdikleri leblebi çanağına saldırıp, bir avuç kuru yemişi ağzına doldurdu. «Belki aranızda bizi oyalayacak bir plan yaptınız. Gü'nün bu kağıtları eline geçirip açığa çıkmasını istemiyor olabilirsin. Veya gerçekten doğru söylüyorsunuzdur.»

«Hele şükür bana inanmaya başladın» dedim.

«Seni serbest bırakıp, ülkenin içinde istediğin yere uçakla gidebileceğini mi sanıyorsun?»

«Gil'i ele geçirmenin tek yolu bu. Oh, tabii pasaportumu geri vermen gerek. Biliyorsun iç hatlardaki uçuşlarda da güvenlik kontrolü var.»

Sousa'nın yanında duran kız pamuklu ceketin üstünden adamın omuz kaslarını ovmaya başladı. Girdiği garip transtan çıkan yüzü yaralı adam birdenbire kadının varlığını hissetti. Kızın kolunu yakalayıp, şiddetle ileriye savurdu. Kız ağza alınmaz birkaç küfür savurup kalçalarını sallayarak yanımızdan

uzaklaştı. Sousa kalçalarını sallıyarak giden kızın arkasından uzun parmağını sallıyarak Portekizce, «Biraz öz saygısı ve vakur olmayı öğren. Pek yakında sizin gibilerin soyu kazınacak,» diye bağırdı.

Bardaki birkaç müşteri birbirlerine baktılar.

Sousa benden yana döndü. Bir an gözlerinin içinde fanatik ışıklar gördüm. Her an insanlara bir şeyler öğretmek istiyordu. «Hiç olmazsa sonunda bir şeyler öğrenebildik. Filipe'in patronunun Beira bölgesinde yaşadığını artık biliyoruz» dedi. Bir avuç leblebi daha alan Akimo «Onun arazisine baskın yaparsın» diye önerdi. Şimdilik benden şüphelenmekten vazgeçmişti. Sousa ona soğuk bir bakış fırlattı.

«Gil'in korkup iyice yer altına gizlenmesini mi istiyorsun? Bu adamların ellerindeki kaynakların neler olduğunu bilmiyoruz. Hem bu pek kolay bir iş de değil. Silahlı direnişle karşılaşabiliriz. Daha iyi bir mazeretim olmalı tartışma kabul etmeyecek geçerli mazeret bulmalıyım.» Benden yana döndü. «Bölgenin baş yöneticisi olduğuma göre Gil'in aranması sorumluluğunu ben üstleniyorum. Bu gece Beira' ya döneceğim. Sen de otele git ve orada kal. Eğer Filipe tekrar seninle ilişki kurmak isterse otelde seni bulamaması iyi olmaz. Yarın uçağa bin. Beira'ya varınca Filipe'in seninle ilişki kuracağı anlaşılıyor. Belgeleri ona ver, dosyanı geri al ve Lourenço Marques'e dön. Tabii seni göz altında tuttuğumuzu da aklından çıkarma.»

«Bugünkü o iki kaçık gibi kişiler tarafından izlenmek istemiyorum.»

Sousa'ya anlamlı bir bakış atan Akimo «Hayır» dedi. Ağzı açık leblebileri çiğnerken küçük parçacıkları dışarı saçarak konuştu. «Bu kez seni ben izliyeceğim.»

«Tanrım» diye mırıldandım.

Polona'ya dönünce, Joana'ya telefon edip öğle yemeğine çağırdım. Yemeği oda servisine ısmarladım, daha sonra kapıyı kilitleyip, tüm siesta süresi boyunca seviştik. Bir iki gün için Beira'ya gideceğimi söyleyince, yüzünü buruşturdu.

«Beira'da yapılacak bir şey yok ki.»

«İşim var.»

«Hani evine dönecektin.»

«Evet ama dün gece tüm programımı değiştirmek zorunda kaldım.»

Daha sonra isteksizce birbirimizden ayrıldık. Akimo telefon edip pasaportumu getirdi. Alaylı iğnelemelerinden biraz olsun vaz geçmişti. Fiat arabanın plaka numarasını araştırınca, kiralık araba firmasından bir gün önce kiralandığını öğrenmişti. Şoför ehliyetinin Beira'daki Otel Braga'nın sahibi Filipe Jaime Pereira adında birine ait olduğu yazıyordu.

«Oradaki adamlarımıza haber verip bizim için bir soruşturma yaptırdım. Birkaç yıl önce Pereira Ficamos üyesiymiş. Aynı zamanda Otel Braga'nın da sahibi. İki yıl önce borca girince, altı bin esküdoya oteli ipotek etmek zorunda kalmış. İpotek eden de Emmerich'miş.»

BÖLÜM DÖRT

21 KASIM, CUMA

Mozambik'de bağımsızlıktan sonra diğer işler gibi DETA havayolları da yetenekli Portekizli elemanlarını yitirmenin acısını çekiyordu. Cuma öğlenden sonra Lourenço Marques'den Beira, Quelimane, ve Tete'e hareket eden Boeing 737 uçağının yalnız üçte biri doluydu. İzinle evlerine dönen Frelimo askerleri, misyoner okullarındaki görevlerinin başına giden birkaç rahibe ve bir avuç beyaz işadamına uçakta istedikleri yerlere oturabilecekleri söylendi. Ben pilot kabinine yakın yerde pencere kenarına oturdum. Havaalanına sırtında eski ve kötü dikimli sivil giysilerle gelen Akimo da üç sıra arkama yerleşti. Birbirimizi tanıdığımızı belli etmiyorduk. Uçağa en son Polana barında vakit öldüren gürültücü Güney Afrikalı bindi. Güneşten teni bronzlaşmış, uzun boylu kırk yaşlarında bir erkekti. Pilot kabinine doğru yürürken benimle aynı uçakta yolculuk etmekten abartılmış mutluluk gösterisinde bulunup davet edilmeden yanıma oturuverdi. Emniyet kemerini bağlamaya çalışırken, «Tanıdık bulmak ne güzel,» dedi.

«Korkarım daha tanışmıyoruz bile.»

«Tete'mi gidiyorsunuz?»

«Beira.»

«Ben de. Orada kısa süre kalıp, Cabora Bassa barajına gideceğim tabii, güvenlik önlemlerini aşabilirsem.»

Uçak genellikle kuzeye doğru giderken, sağ taraftaki Hint Okyanusuna paralel sahili takip ediyordu. Bataklıklar ve çalılıklar ise sol tarafta kalıyordu. Yukardan birkaç köy ve yol izleri seçilebiliyordu. Kendisine kıvrımlı yol çizen çamurlu nehir ise denize dökülüyordu. Daha içlerde sakin sıcaklığı geçirmemek istercesine iç kısımlardaki platoların sınırlarını çizen dağlar yükseliyordu. Yedi bin metre yükseklikte bu ülkenin bazı kısımlarının ne denli vahşi güzelliğe sahip olduğu anlaşılıyordu. Akimo bana ne söylemişti? «Orada saklanacak çok çalılıklar var.» Çalılıklar on yıl Portekizlilerden saklanan Frelimo gerillalarını barındırmıştı. Birdenbire aklıma ters bir düşünce geldi belki çalılıklar şimdi de Frelimo'dan, Antonio Gil'i saklıyorlardı. Niçin olmasın? Kentlerde birisinin evinde saklanmanın anlamı vardı, ama böylesine açık arazide insan istediği yerde kolayca gizlenirdi. Kontrgerilla uzmanı Gil ise on sekiz ay gibi uzun zaman içinde çalılıkların arasında kamp kurup gizlenmenin ne denli güvenli olduğunu bilirdi. Elinde yeterince aletle, Ficamos sempatizanlarının kendisine sağladıkları olanaklarla sonsuza kadar burada yaşayabilirdi. Tabii tek sakıncası kabile köylerinden uzak kalmaktı. Yoksa kendisini tanıyan Tanrının tek kuluna bile buralarda rastlanmazdı. Yanımda oturan Güney Afrikalı konuşurken aklımdan bu düşünceler geçti. Afrikalının adı Aubrey Slater'miş ve konuştuğu tek konu ise: kendisiydi. Doksan dakikalık uçuşun ilk yarısında Aubrey Slater hakkında çok şey öğrendim. Tabii benimle birlikte çevremizde İngilizce anlayanlar da çok şeyler öğrendiler. Johannesburg'un en varlıklı bölümü Houghton'da karısı ve dört çocuğuyla yaşıyordu. Evini aldığı günden bu yana üç kat değerinin arttığını da sözlerine ilave ediverdi. Şampiyon bir Labrador ve

eski bir Bentley'e sahipti. Golf oyununu seviyor ve gömleklerini ölçüsüne göre Hong Kong'da diktiriyordu. Hidrolik mühendisiydi ve kendi adına danışmanlık firması vardı. Cabora Bassa barajını inşa edip şimdi işletmesini üstlenen Zambo firması su tırbünlerinde alçak gerilim akımlarındaki muhtemel gelişmeleri danışmak için kendisine başvurmuşlardı. Kahkahalarla gülerken Afrika'da bu sorunu çözecek tek kalifiye elemanın kendisinin olduğunu söyledi. Kendisinden çok hoşlanıyordu. Anıt gibi iri yarı insana sıkıntı veren terbiyesizin biriydi.

«Sakin beni oradan istediklerini zannetme,» dedi. «Oraya ilk gidişim. Ve Tanrım yanımda ne saçmalıklar taşımam gerekiyor. Güvenlik için diyorlar. Görmek ister misin?» Cebinden bir tomar kağıt çıkarmak için benim onayımı beklemedi. «Adıma özel bir kimlik kartı çıkartmam gerekti. Pasaportumun nesi var diye sordum? Eğer ülkenin içinde onunla istediğim yere yolculuk yapıyorsam bu boktan baraja da girebilirim. Hayır olmaz dediler. Kartın üstünde resmim bile yok. Sorarım sana resimsiz kimlik kartı ne işe yarar? Buna ilaveten barajın bir yanından diğerine gitmemi sağlayacak giriş kartı. Temiz kağıdı verdikleri özel uçak bileti. Bu saçmalıkları bir araya toplayabilmek için Lourenço Marques'de tam iki günümü geçirdim. Herhalde Fort Knox'a girmek bundan kolaydır. Tanrı aşkına neden böyle davranıyorlar?»

'Savaşın bıraktığı izler.' dedim. «Baraj inşaa edilirken Frelimo sabote edeceğine yemin etmişti. Kısmen de, hâlâ orayı Portekiz ve Zamco'nun idare ettiği için bu önlemleri alıyorlar.»

«Savaş bitti,» dedi. «Tanrının belası ülkeyi Frelimo yönetiyor.»

Konuşmasından sıkılmışım. «Bürokrasi devam ediyor. Eğer izinleri vermekten vazgeçecek olurlarsa, binlerce kişi işsiz kalır.»

Cabora Bassa'nın durumu ayrıcalıklı olduğu halde söylediklerim doğrudu. Bağımsızlıktan önce, Frelimo hidro elektrik gücün çoğunun Güney Afrika'ya gideceği ve Mozambik'in elektrikten yararlanmayacağı iddiasıyla baraj inşasını sabote etmek istedi. Fakat olay çıkmadan inşa edildi. Yeni hükümet inşaat borçlarını tanımayınca, barajın yönetimini Portekizliler ve Güney Afrikalı Zamco firması üstlendi. Her iki grupta büyük gerilim içinde yatırımlarının güvenliğini korumaya çabalarken, baraj vahşi Zambezi vadisinde, kolonisel ekonomik yönetimin abidesi gibi yükseliyor.

«Tüm kontrolleri elinde tutan Gil adında DGS ajanı vardı,» «dedim.

Sözlerimi dikkatle tarttım ama Slater oralı bile olmadı.

«Evet, işlerimi öylesine ayarladım ki pazar öğleden sonra baraja gideceğim. Beira'da kendime bir iki gün izin verdim.»

Joana'nın sözlerini yineledim. «Fakat Beira'da yapacak bir şey yok ki.»

«Yok mu?» Yüzüme bakıp sinsice güldü. «Araştırma yapmadığımı mı sanıyorsun? Tüm Güney Afrikalılar bu kentte bir iki gün kalmak için can atarlar. Yerel renk biliyor musun? Bizim geldiğimiz yerde yasak meyva olan yerel renk.»

«Zenci kızlar mı? LM'de onlardan çok var.»

«Baixa'daki salonlar mı? Hayır teşekkür ederim. Oraları fazla kalabalık ve evime yakın. Yerel papazın bile yanındaki odada iş tuttuğuna tanık olabilirsn. Duyduğuma göre Beira' da gizli yerler varmış. İnsanın adına özel eğlenceler ayarlayan kişiler varmış. Kızların üç beş kuruş içinde yapmıyacakları yokmuş. Bak, eğer bu gece işin yoksa neden birlikte gitmiyoruz?..» .

«Teşekkür ederim ama bu gece işim var.»

«Öyleyse havaalanından aynı taksiye binelim. İyi oteller var mı? Sen nerede kalacaksın?»

«Beni gelip karşılayacaklar.» Slater'le birlikte karaya ayak basmak istemiyordum. «Oteller bazıları kapandı ama sanırım Ambassador hâlâ işliyor. Çok merkezidir.»

Tam o sırada içki arabasının gelmesine sevindim. Slater kendisine viski ısmarlamasını fırsat bilip, bir gün önce Joana'nın Noticias kütüphanesinden getirdiği Birleşmiş Milletlerin Goronga katliamı hakkındaki raporu okumaya başladı. Oteldeki dairemde ikimiz de rapora şöyle bir gözetmiştik, ama şimdi meşgul görürmek için dikkatle okuyacaktım. İlk önce raporu görmek istemememin sebebi karışıktı. Birincisi hiç istemediğim halde işe bulaşmışım Sousa, Gil ve belki de Emmerich de işin içindeydi geçmiş hakkında ne kadar çok bilgi sahibi olursam o denli iyiydi. İkincisi ise raporun geçerliliği hakkında önce Gomes'den sonra da Joana'dan duyduklarımdan şüpheleniyordum. Bilinen hakkında sarfedilen zaman boşa harcanmaz sözüne inanıyordum. Belki çalılıkların arkasında Gil elinde tabancayla beni beklemiyordu ama onu koruyan kimseler de tehlikeli olabilirlerdi. Birleşmiş Milletler Komitesi, Goronga olayını tarafsız açıdan değerlendirememişti. Tanıkların verdiği bilgileri inceliyerek, soruşturmanın sonunda elde ettikleri bilgilere dayanarak karar vermişlerdi. Topladıkları kanıtlar ve vardıkları sonuçlar otuz daktilo sayfasını geçmiyordu. Tüm köy halkı katliama kurban gitmişlerdi. Bir düzine tanık komiteye bildiklerini anlatmışlardı. Katliamı, olaydan bir gün sonra 13 Haziran Perşembe günü komşu köyden bir kadın görmüştü. En yakın misyona koşup, Portekizli rahibe durumu anlatmış, rahipte yetkililere haber salmıştı. Daha sonra dramatik izler taşıyan yüzü ve anlaşılmaz devrimci fikirleriyle, gerilla Raoul Sousa'nın tanıklar arasında nasıl yıldız gibi parlamış gözlerimin önüne getirebiliyordum. Komite Raoul'dan önce, DGS'nin kumandasında gizli haber alma ve saldırı operasyonları düzenleyecek yetenekli, saldırgan zenci birliklerinin nasıl eğitildiklerini ve Flecha' ların saldırı yöntemlerini anlatmasını istemişlerdi. Flecha'lar gerilla hücrelerinin varlıklarını öğrendikleri anda o sahalara hemen adamlarını yoUuyorlardı. Köy başkanlarını ve muhtarlarını sorguya çekip, gerillaların gizlendikleri yerleri öğrenip, onların peşlerine düşüyorlardı. İşbirliğine yanaşmayan kabileler hemen Frelimo yanlısı olmakla suçlanıyorlardı. Bunun cezası ise kulübeleri yakıp, hayvanlara el koymak veya daha başka kötülüklerdi. Sousa, olayları tüm detaylarıyla anlatmıştı. Birleşmiş Milletler raporunda Sousa'nın verdiği renksiz fakat anlamlarında gizli övünç yansıyan ifadesinden parçalar vardı. «Haziranın ilk haftalarında Beira'nın güney

batısında inhaminga yakınlarındaki hücremle, üssümüzden hareket ettik. Ben ve arkadaşlarım her zamanki gibi yolculuğumuzu; yürüyerek ve gece yapıyorduk. Yol üstündeki köylerdeki insanlar bize yiyecek ve barınacak yerler sağlıyorlar, düşman güçlerinin durumları hakkında bilgiler veriyorlardı. Amacımız güneye Nova Lusitania'ya inen yoldaki askeri nakil araçlarına saldırıp, kolonistlerin can güvenliğini sarsmaktı. Öncüler, Goronga'nın güneyine yerleşip, üslenmişlerdi. Planımız yol boyunca değişik yerlere saldırıp, kaçıyordu. Saldır kaç yöntemini on yıldır uygulayıp, emperyalist birliklerin morallerini çökertiyorduk. Haziranın onunda Emmerich' m şeker imparatorluğunun yanından geçtik. Ayın on birinde kara mayınları taşıyan bir kamyonla, bir jipi tahrip ederek ilk saldırımızı uyguladık. Canlarını kurtaranlar karşı koymak istediler ama kaleşinkoflarımızın saçtığı ateşe dayanamadılar. Kampımıza dönmeden önce doğuya çekilip Goronga'dan geçtik. Bir gün orada kamp kurduk. Öğlenden sonra köye gelen Frelon helikopterine ateş açtık. Uçak parçalanmış fakat on sekiz yirmi kadar zenci kukla Flecha askeri sağ salim karaya ayak basmayı başarmışlardı. Gerilla savaşının kurallarına uyup, bizden daha güçlü düşmana karşı koymadan doğuya doğru çekilip kolonistleri arkamızda bıraktık.

Ertesi gün bu ölüm saçan hücre liderinin Flechaları Goronga'ya götürdüğü haberini aldık. Bizi ellerinden kaçırmış olmanın öfke ve ezikliği içinde, köylülerin kahramanca karşı koyup, bizi ele vermemeleri karşısında kulübelerini ve hayvanlarını yakıp, köylüleri kurşuna dizmişler...

Bu noktada raporda açılan parantezde Sousa'nın olayları anlatırken kendisini duygusallığa kaptırdığını yazıyor. Olayı anlatırken gerilim içinde olması benim de dikkatimi çekmişti. Kendi eylemleri uğruna, hiç günahsız kurşuna dizilen elli kişinin acısını vicdanında taşıyordu. Gü'n yakalanıp, cezalandırılması konusunda gösterdiği telaş ve coşkunun nedenlerini çok iyi anlıyordum. Bir köyden diğerine giderek gerillaları arayan Flechalarm ilerlemelerine tanık olan kişiler de ifade vermişlerdi. Askerlerin ilk durağı Goronga'ydı. Köylüler bir gün önce kamp kuran gerillalar hakkında bilgi vermemişlerdi. Kocaman Süper Frelon birliklerini taşıyan helikopter köyün kuzeyindeki açıklığa inmişti. Gil, köyün muhtar ve ihtiyarlarını sorguya çekmişti. Onun acımasız ününü duyan bazı köylüler korkmuşlardı. Köylülere yalancı kara maymunlar diye bağırıp, eğer yalan söyleyecek olurlarsa başlarına gelecekleri anlatmıştı. Ve helikopter tekrar havalanıp gitmişti.

Sousa'nın hücresinin peşine düşen Flechalarm diğer köylerde yaptıkları başarısız araştırmalardan sonra yine Goronga'ya dönmüşlerdi. Ertesi gün olaya tanık olan rahip, Flechalarm geleneksel oç alma yöntemleriyle, kulübeleri ve içinde hayvanlar bulunan ahırları yaktıklarını gördüğünü söylemişti. Meydana tutsak edilen köylüler de kurşuna dizilmeden önce kulübelerinin ve hayvanlarının yanmalarına tanıklık ettikleri anlaşılıyordu. Kurşuna dizilen cesetler oldukları yerde bırakılmışlardı. Olayı haber aldıktan sonra köye gelen rahip, çakalların ve akbabaların görevlerini yerlerine getirmeye başladıklarına da tanık olmuştu.

Boeing, Pungwe körfezinin üstünden geçip, yeşil çayırların arasında kahverengi lekeler meydana getiren çamuru nehrin kesiştiği yerde daireler çizerek Beira havaalanına doğru alçalmaya başladı. Konuşacak kimse bulamıyan Slater gazete okuyordu. Goronga olayı kısa sürede dış dünyada büyük yankılar uyandırmıştı. O günlerde çok karışık durumda bulunan Portekiz yönetimi, yüksek düzeydeki soruşturmalardan olaydan birkaç gün sonra başlatabilmişti. Tabii Zebra Operasyonunun başlayacağını duyan Gil bir anda ortadan yok olmuştu. Flechaların da kendilerine göre planları vardı. Portekizliler adına çarpışan zencilerde Frelimo'nun yönetimi ele geçirmesinden korkuyorlardı. Katliamdan üç gün sonra hücrelerini dağıtıp, üniforma ve tutanaklarını yakıp, ortadan yok oldular. İçlerinden çoğu köylerine döndü. Bazıları ise çalılıklar arasında yaşayan sekiz milyon insanın arasında eriyip gittiler. İlk Süper Frelon tüfek ateşine tutulup, tahrip edilen ve onun yerini alan diğer helikopterde Manga havaalanında kayboldu. Her iki uçağın mürettebatı Portekize dönmüşlerdi. Bir gün önce merakla karıştırdığım raporu okuyunca düş kırıklığına uğradım. Olayın benimle doğrudan doğruya hiç ilişkisi yoktu. Fakat Joana'nın ne demek istediğini şimdi anlıyabiliyordum.

«Bu gibi olayların derinlerine inmek çok zor» demiştim. «Ama Birleşmiş Milletlerin de bu konuda fazla çalışmış olduğunu söyleyemem. Evet, tek muhtemel karara varmışlar: Katliam Antonio Gil kumandasındaki Flechalar tarafından gerçekleştirildi. Belki saçmalıyorum ama ben sıkı soruşturma usullerinde verilen ifadeleri ve kanıtları kurallarına göre izlemeye alışkınım. Halbuki raporun yarısı kulaktan dolma kanıtlara, diğerleri ise arızı. Otopsi yapılmamış. Adli tıp ve balistik raporları yok...»

«Yerel polisten çok şey bekliyorsun. Polisler zenciler yönetimi ele geçirmede de yeteneksizdi.»

«Hiç olmazsa komite katliamın yer aldığı bölgeyi gezebilirdi. Gerek bile duymamışlar. Hakikatlar yerine ihtimallerle yetinmişler.»

Joana başını sallamıştı. «Joe sen kesinlikle yasalardan yanaşın. Aldığın polis eğitimi seni zorluyor. Yasal bir durum değil, politik bir gösteriyle karşıkarşıyasın. Frelimo, Portekiz yönetiminin gaddarlığını dünyaya ilan edip, şimdi işlerin nasıl düzenle yürüdüğü reklamını yapabilmek için komiteyi buraya davet etti. Tüm dünyanın sempatisini kendilerine çekmek istediklerini unutma. Böyle durumlarda hakikatlere pek inanılmaz. My Lai katliamı neden tüm dünyanın tepkisini çekti sanıyorsun? Vietnam'daki Amerikalılar, Viet Cong'un da çok kötü şeyler yaptığını anlatabilirler. Fakat o zamanlar dünya, Viet Cong'un değil, Amerikalıların yaptıkları gaddarlıkları duyup bilmek istiyordu.» Kuşkuyla gülümsedi. «Afrika'daki Portekizliler de, Vietnam'daki Amerikalıların durumuna düştüler eskisinden ne iyi ne de kötüydüler yalnızca, gözden düşmüşlerdi.» Beira havaalanına indiğimizde ince, yapışkan ahmak ıslatan denilen türden yağmur yağıyordu. Ama daha şiddetli yağış mevsimi başlamamış olmalıydı ki terminalden içeri girene dek yağmur dindi. Saat akşamüstü beş buçuk olduğu halde hava boğucu sıcaktı. Ekvatordan tam altı derece uzakta tropiklerin

göbeğindeydik. Terminalde, bir grup otel görevlisi ve hamalların yanında durup, Filipe veya beni karşılamaya gelen kişiyi araştır

Günün yorgunluğunun beni nasıl tükettiğinin farkında dim. Uçaktan benimle birlikte inen Slater, kaleşenkof tüfeklerine dayanmış Frelimo askerlerine korkuyla bakıyordu. Akimo bagaj çıkış kapısının önünde bekliyordu. Halbuki benim, gibi küçük bir el bagajıyla geldiğini biliyordum.

«Senyor Hickey?»

Bir grup hamalın arasından dudaklarının ucundan sigara sarkan, omuzlarında sırmalı apoletler bulunan ve şapkasının üstünde yıldızla «OTEL BRAGA» yazan soluk yeşil üniformalı Afrikalı karşıma çıktı.

«Senyor Hickey, bizim otelimizde size yer ayrıldı.»

Bu bir soru değil adeta emirdi. Görünüşe göre geceyi Filipe'in damı altında geçirecektim. Otelle olan ilişkisini bildiğimden haberi yoktu.

«Sizi almaya geldim.» «Braga'ya mı?» diye Slater yanımdan sordu. «İyi otel midir?»

«Hiç bilmiyorum.»

«Ben de sizinle geleyim.»

Şoför, «Eğer rezervasyonunuz yoksa...» diyecek oldu.

«Rezervasyon mu? Saçmalama salak. Bu ülkedeki otel lerin yarısı iflas etti. Diğerleri de müşteri gelsin diye nerdeyse üste para verecekler. Rezervasyon yaptıracak kadar Braga'nın özelliği ne?»

«Bana Senyor Hickey'i almamı söylediler.»

«Eh, bir müşteri daha bulduğun için sana prim verirler. Hem de iyi bir müşteri buldun. Kaldığım otellerde en iyi daireyi isterim ve bol da bahşış veririm. Sakın bunu aklından çıkarma. Eğer idare havaalanından beni yanına aldığı için sana çatacak olurlarsa gelsinler benimle uğraşsınlar.»

Benim gibi Slater'la tartışmanın anlamsızlığını anlayan şoför omuzlarını salladı. Her ikimizin de valizlerini aldı ve yürümeye başladık. Terminalden dışarı çıkınca, Portekiz ordusundan kalan eski cip ve kamyonlarda silahlı Frelimo askerlerinin oturduğunu gördük. Bunlar da Portekizlileri aratır olmuşlardı. Askeri kamyonların arasında parketmiş küçük yirmi kişilik Otel Braga'nın minibüsüne biindik. Bir dakika sonra kente giden bozuk yolda ilerlemeye başladık. Çaktırmadan arkama dönüp bakınca, Akimo'nun kendisini karşılamaya gelen Ford Tanus arabanın önünde oturduğunu gördüm. Slater'dan başka herşey tam planladığımız gibi ilerliyordu. Slater'm varlığı beni endişelendirmeye başlamıştı. Birdenbire hiç adını duymadığı bir otelde neden kalmak istemişti? Yoksa benim peşimden mi ayrılmak istemiyodu? Ona ismimi ve iş seyahati yaptığımı anlatmıştım, ama detayları dinlememişti. Çok az soru soranlardan da çok soru soranlar kadar kuşkulanırdım.

Bir yıl içinde Beira'da fazla değişiklik yoktu. Veya benîm son görüşümden bu yana fazla değişiklik olmamıştı. Beyazlar sıcaktan sanki büyülenmişcesine merkezdeki alanın etrafındaki kafelerde hareketsiz gruplar halinde otururlarken, Afrikalılar da kapı aralıklarında uyukluyorlardı. İç kısımlarda altın madeni

olduğu söylentisi, on dokuzuncu yüz yıl sonunda, Avrupalı maceraperestlerin doldurduğu kalabalık bir kentti. Fakat altın asla bulunamadı, bölgenin asıl zenginliği Heinrich Emmerich gibi pıazeirosların sömürdüğü bereketli topraklarıydı. Beire hayalet kent haline dönüşmediyse bile, sanki yaşamın bir parçasını yitirmiş gibi sessizdi. Haritalarda kent dışında birçok sokaklar gösterildiği halde bunların hiç biri aslında yoktu. Kent merkezinde bile lüks bir otel veya ofisin hemen yanı başında bakımsız çalılıklar birdenbire beliriverdi. Yani Afrika'nın doğal görünümü hâlâ kaybolmamıştı.

Otel Braga ne lüks ne de yeniydi. Maceracı Avrupalıların kenti doldurduğu tarihlerde Kolono Afrikasının karakteristik yapı tarzı, tek katlı baraka görünümlü bir binaydı. Önünde tahta bir veranda uzanıyordu. Galvanize demirden yapılan dam ve dış duvarlar kırmızıya boyanmış ve yıllarca güneşin altında kavrulmaktan paslı kahverengine dönüşmüştü. Kenti ikiye bölen küçük dar Shiveve deresine bakıyordu. Otele vardığımız zaman alaca karanlık çökmeye başlamıştı. Şoför bizi loş lobiden içeri sokup, valizlerimizi bırakıp, resepsiyon masasındaki çingırağı çaldı ve gözden kayboldu. Bir dakika kadar bekledik kimse gelmedi. Halının altında yıllardır rengini kaybetmiş tahtalar üstüne bastıkça gıcırıyordu. Resepsiyon masasının arkasında oda anahtarlarının asıldığı raflar anahtar doluydu.

Slater «Çok garip bir yer» diye mırıldandı. «Tanrı aşkına buraya neden geldin?» «Birisini benim için yer ayırmış. Burada kalmak istediğine emin misin?» «Eh buraya kadar geldim...»

Binanın içinden bir yerlerden Portekizce birisini azarlayan kadının sesi hafifçe kulağımıza çalındı. Slater'ı lobide yalnız bırakıp, holün sonundaki köşeden gelen sesi duyduğum yere doğru yürüdüm. Boş bir salondan geçip, yirmi kadar masanın bir düzinesine servis hazırlanmış yemek salonuna girdim. Azarlayan ses, mutfaka açılan yaylı kapının ardından geliyordu. Kapıyı itip açtım. Bir kadın sertçe döndü.

«Kimsiniz?»

«Resepsiyonda kimse yok. Siz?..»

«Malsahibinin karısı Senyora Pereira'yım. Siz Senyor Hickey misiniz? Bir dakika.»

Mutfaktaki diğer kişi, tembel tembel, yemek tenceresini karıştıran Afrikalı ahçıydı. Kadın tekrar dönüp, benim takip edemiyeceğim kadar hızlı ve deyimlerle dolu Portekizceyle adamı azarlamaya başladı. Ahçı, kadının söylediklerine aldırmadan, kaşığı dudaklarına deydiren yemeğin tadına baktı. Senyora Pereira beni kolumdan çekerek mutfaktan dışarı çıkardı. Mavi işçi giysileri giymiş, Mederia köylüleri yapısında, ufak tefek tıknaz bir kadındı. Filipe'in evli olduğunu hiç düşünmemiştim. Birdenbire benim ziyaretim hakkında kadına tabii söylediyse, ne dediğini merak ettim.

Yemek salonundan geçerken «Bu günlerde zenciler azıttılar» diye dert yandı. «Çekilmez oldular. Yüzleri beş karış asık. İşe geç geliyorlar. Bağımsızlıklarını elde ettikten sonra sanki bu ülkenin onlara yaşam borcu varmış gibi

davranıyorlar. Elde ettiklerimizi hak etmek için çok çalışmamız gerektiğini anlamıyorlar Senyor. Bu günlerde de kazanç çok az.»

Lobiye gelmiştik. Slater'ın beklediğini gören Senyora Pereira dönüp bana baktı. «Yalnız olduğunuzu sanıyordum. Kocam bana...»

«Bay Slater'la aynı uçakta geldik. Birkaç gece için bir oda istiyor.»

«Yer ayırttınız mı?» diye Alater'a sordu.

Slater'ın sesi «Bayan beni beğenmediniz mi?» diye lobide çınladı. Anahtarların durduğu rafı işaret etti. «Otuz beş odanızdan gördüğüm kadarıyla otuz üçü boş ve birdenbire herkes bana yer ayırtıp, ayırtmadığımı soruyor. En iyi dairenizi verin.»

«Dairemiz yok. Ambassador'u deneyin.»

«Öyleyse banyolu bir oda. Banyolu odanız olmadığım söylemeyin sakın.»

«Birkaç tane var,» diye kadın itiraf etti. Her ikimize de kuşkuyla bakıp, içini çekti ve resepsiyon masasının arkasına

dmın verdiği anahtarları aldı.

.geçti, doldurmamız için iki fiş uzattı. Fişleri doldurup, ka

Umursamazcasına «Kocanız burada mı?» diye sordum.

«Geç vakit gelecek.» Usançla etrafına bakmıp, «Bavulları taşıyacak, siyah şeytan şimdi nerelerde?»

Valizlerimizi odalarımıza kendimiz taşıdık. Odalar binanın iki ayrı uçundaydı. Yanımda getirdiğim birkaç parça eşyayı yerleştirdikten sonra, duş yapıp, temiz gömlek ve pantolon giyip, üstüme hafif keten bir ceket aldım.

Saat yediyi birkaç dakika geçse, odamdan çıkıp, koridorun dibindeki küçük salona gittim. Ceketimin cebinde şişkinlik yaptığı halde her hangi tehlikeyi göze almamak için Barboza belgelerini yanımda taşıyordum. Slater'la karşılaşmamayı ümit ediyordum ama salondan içeri girince, bir masaya oturmuş viski içerken buldum. Yapacak ve konuşacak daha iyi uğraşı olmadığından onunla oturup birkaç kadeh içki içip, bağıra çağıra son tavladığı kadını, Johannesburg borsasındaki işlerini ve golf oyunu hakkında anlattıklarını dinledim. Saat sekizde konserve çorba, yağlı sığır etinden pişmiş rosto ve benim için fazla şekerli olan tatlıdan ibaret yemeğimizi yedik. Yemekte, beyaz ceket giyerek garson rolüne bürünen, minibüs şoförü Senyora Pereira'nın denetiminde servis yaparken, kadının, aralıklarla mutfaktaki ahçıyı azarladığını duyuyorduk. Yemek salonundaki otelin diğer müşterileri, Portekizli iki tüccardı. Aynı masada oturmuş hiç konuşmadan yemeklerini yiyorlardı.

Slater' yemek boyunca, yüksek sesle yiyeceklerin kalitesizliğinden yakındı ve yemekten sonra, kentteki batakhaneleri birlikte dolaşmamız için beni kandırmaya çalıştı. Kabul etmeyince, birdenbire kalkıp, tek başına gitmesine şaşırdım. İkinci fincan kahvemi Senyora Bereira kendisi servis yaptı.

«Arkadaşınız yemekleri beğenmedi mi?» diye sordu.

«Arkadaşım değil, uçakta tanıştık.»

Slater'a sahip çıkmama aldırmadan, «Onu suçluyamam,» dedi. «Bu ahçı küstah bir maymun. İşe yaramazın teki ama bulacağım da ondan iyi olamaz. Çok daha iyi zamanlarımız oldu Senyor. Bağımsızlıktan sonra buradan gidecektik ama...» «Evet ne?» diye kurcaladım. Kadının bana açılacağını tahmin etmişim. Yemek salonunda ikimizden başka kimse olmadığı halde sesini alçaltarak «Kocam iyi bir adamdır ama bazı zaafı vardır. Biz evlenmeden önce kumarbazdı hem de hep kaybeden türden kötü kumarbazdı. Sinirleri bozuktur. Kumara karşı koyamaz. Benim ısrarımla kağıt oyunlarına son verdi. On beş yıl bir tek kuruş bahse girmedim, sonra işler değişti. Beira'nın en iyi otelinde müdür yardımcısıydı. Nerdeyse müdür olacaktı. Fakat oteli kapatmaya zorladılar. Biriktirdiğimiz paralarla burayı satın aldık,» dedi. Kibarca omuzlarını silkti. «Ekmeğimizi kazanıyoruz ama alıştığımız klas yok. Bir gün iş gereği Swazilanda'e gitti ve kumarhaneyi görünce dayanamadı... Senyor kumarbazın kanından mikrop çıkmaz. Ruletin ilk birkaç dönüşünde kazanmaya başlayınca, büyük vurgun vuracağını sanmış. Bir gecede neyimiz var neyimiz yoksa hepsini yitirdi. Otelin ipotek edilmesi gerekti. Şimdi artık borcumuzu bile güç ödüyüz. İpoteği ödeyip, Portekiz'e dönmemizi sağlayacak bir atılımdan söz ediyor. Tabii yine kumarbaz düşleri. Estoril'de turistik otel açmayı düşünüyor...»

Kahvemi içip, masadan kalktım. Lobiden geçip verandaya çıktım. İki tüccar loş ışıkta satranç oynuyorlardı. Bana bakmadılar bile. Filipe hakkında bir şey daha öğrenmişim. Altı yüz bin esküdölük borcu Emmerich'in sildiğini biliyordum. Şimdi şüphesiz Filipe de ona yapacağı yardımlarla borcunu silmeyi ümit ediyordu. Ficamosları paraca destekleyen Emmerich'in Filipe'in «Patronu» ve Gil'in koruyucusu olduğuna şüphe yoktu. Filipe ipoteği kaldıracak atılımını karısına söylemekle akıllıca davranmıştı.

Ben şimdi Slater sorunuyla daha çok ilgileniyordum. Bu adam aslında kim ve neydi? Aklıma en ufak ihtimal dahi gelmiyordu. Verandanın merdivenlerinden inip etrafıma bakındım, sonra Chiveve deresinin kıyısında aşağı yukarı yürümeye başladım. Sağda elli metre ilerdeki jarakanda ağaçlarının altında birkaç araba duruyordu. Bunların arasında, Akimo'yu havaalanından alan açık mavi Taunus arabayı farkettim. Müfettiş hâlâ bana güvenmiyordu. Benim her hareketimi izlemeye kesin kararlıydı. Tutumu beni rahatsız ediyordu ama Akimo'ya çok yakın olduğuma göre onunla ilişki kurma tehlikesini göze alacaktım. Birkaç dakika sonra basamakta durduktan sonra, yemekten sonra yürüyüş yapmaya karar vermiş gibi boş kaldırımda ağır, ağır yürüdüm. Taunus yolun diğer tarafındaydı. Arabayı geçip karanlıklar arasında sindim ve otelden kimsenin beni izlemediğini kontrol ettim. Sonra geri dönüp nehir kıyısından yürümeye başladım. Yürürken, park eden diğer arabaların içlerine bakıyordum. Taunusa doğru yaklaşırken, iri yarı bir silüet üstüme doğru gelmeye başladı. Akimo öfkeyle fısıldadı. «Ne bok yiyorsun?»

«Bilgi.» Etrafıma bakındım. Sokak lambası bizden uzaktaydı, her ikimiz de jarakanda ağaçlarının gölgesine sinmiştik. Taunus* un direksiyonunda başka bir Afrikalı vardı.

«Slater denen bu adam midemi bulandırıyor,» dedim.

«Hakkında neler öğrendin?»

«Senden onun hakkında bir şeyler öğrenmeni istiyorum. Elindeki güvenlik belgelerine göre Cabora Bassa'ya giden bir mühendis ama ben inanmıyorum.»

Akimo beni alt etmenin sevinciyle elini salladı. «Biliyorum. Uçakta konuştuklarını duydum. Zaten adamın konuştuklarını duymamak olanaksızdı. LM'de soruşturma yaptım. Belgeler iyi. Pazar günü baraj bölgesine Aubrey Slater adında birisi gidecek, tarif de adama uyuyor.»

«Hiç olmazsa onun senin adamlarından biri olmadığını öğrendim.»

«Bize perde olacak beyaz adamı nereden bulacağız?»

«Belki de beni bulduğun yerde. Gil'in adamlarından ne haber? Belki benim peşime adam takmışlardır,» diyip sustum. «Filipe otelde yok. Buluşmayı başka bir yerde ayarlasa ne olacak?»

«Sizi izleriz. Arka tarafa da adam yerleştirdim. Otelde çıkarken seni gözden kaçırmayız.»

«Gece birisini izlemek çok zordur Akimo. Hata yaptın mı her şey biter. Niçin beni yalnız bırakmıyorsun?»

«Çünkü emin olmam gerek Hickey. Senden emin olmam gerek.»

Arabanın yanından ayrılıp, yürüyerek otelin önünden geçtim nehir kıyısında yüz metre daha yürüyüp, yolun karşı tarafındaki Braga'dan içeri girdim. Filipe beni lobide bekliyordu.

Sırtında smoking ceketi ve kadife papyon kravatıyla bu sefil çevre için fazla süslüdü. Şişmiş ve berelenmiş mor dudakları yüzünün solukluğunu iyice belirtiyordu. Kara gözlüklerinin yerine, çerçevesiz beyaz camlı gözlüklerinin altından mavi gözleriyle hain hain yüzüme bakıyordu. ~ Sanırım giyinişiyle daha iyi günler gördüğünü kanıtlamak istiyordu. Şimdi davranışlarından otel sahibi olduğu anlaşılıyordu. Fakat Filipe bunlarla vakit kaybetmedi, yine her zamanki gibi telaşlı ve huzursuzdu. Birkaç kez topuklarının üstünde sallandı.

«Neredeydin?»

«Yürüyüşe çıkmıştım. Sen de benimle buluşmakta pek acele etmedin.»

«Burada konuştuğumuzu görmesinler.» Telaşla boş lobiye baktı. «İçeri gel.»

Resepsiyon masasının arkasından geçip, birkaç dosya dolabının ve telefon santralının bulunduğu küçük odaya girdik. Kapıyı kapatıp, önünde dikildi.

«Bu Slater kim?»

«Bilmiyorum. Uçakta yakama yapıştı.»

«Sen de buraya gelmesine göz yumdun?»

«Kendi kendini davet etti. Baştan savılması pek kolay değil. İstersen karma sor: otelde kalmasına izin veren o.»

«Karımın bir şeyden haberi yok,» diye Filipe sabırsızca yanıtladı. «Beira'da işi neymiş?»

«Cabora Bassa'ya gidiyormuş.» Eğer her iki taraf da Slater'a sahip çıkmıyorsa, adam ya çok tehlikeli veya kendi halinde biriydi. «Burdaki zenci kızlarla yatmak

için Beira' da oyalandığım söylüyor. Birkaç saat daha otele dönmiyecek sanırım. Neden odasını araştırmıyorsun?»

Belki Filipe'in kurnazlığını hafife almıştım. «Araştırdım bile» dedi. «Göze batar bir şey yok. Cabora Bassa'ya girmesini sağlayacak, güvenlik belgeleri ve giriş kartı var. Sahte olduklarını sanmıyorum.»

«Barboza belgelerinin de gerçekten farkı yok.»

Sanki o belgelerin sözü bile kendisini sinirlendirmeye ye • tiyormuşcasma, hırsla zıpladı. «Belgeler üstünde mi? Onları şimdi alabiliyormuyum?»

Cebimden Amerikan Express cüzdanım çıkarıp verdim. Kağıtları teker teker hızla, gözlüklerinin üstünden bakarak inceleyip kenara koydu. Başını kaldırıp, yüzüme bakınca, rahatladığını anladım. Birkaç kez başını salladı.

«İyi. Çok iyi.» Belgeleri toplayıp, cüzdana yerleştirdi ve bana verdi. «Alışveriş tamamlanıncaya dek bunlar senin. Evet şimdi lütfen gidelim.»

«Gidelim mi? Nereye?»

«Belgelerle dosyayı değiştirmeye. Gideceğimiz yer biraz uzakta ne kadar çabuk hareket edersek o kadar iyi.»

«Dur bakalım,» diye oyalanmaya çalıştım. «Ben Beira' ya kadar gelmeyi kabul ettim, hepsi bu kadar. Dosyayı buraya getirmeni bekliyordum.»

«Patronum belgeleri kendisi görene kadar dosyayı vermiyor. Çok akla yakın değil mi? Kendisi buraya gelemez. Sen onun yanına gideceksin.»

«Uzak demekle neyi kastediyorsun?»

Filipe umursamadan omuzlarını silkti. «Doksan dakika.»

«Gidiş geliş mi?»

«Korkarım başka çare yok.»

«Filipe yaptığın hiç hoş değil. Dün kağıtları sana getirdiğim zaman Beira'ya gelmemi söyledin. Şimdi sonunda başıma neler geleceğini bilmediğim vahşi bölgelerde üç saatlik yolculuğa çıkmamı istiyorsun. Ve dosyayı teslim edeceğinize ait elimde ufakık garanti yok.»

«Dosyan patronum için değersiz. Seni buraya getirmek için kullandığımız yemdi. Seni aldatmanın yararı yok. Al»datılmaktan korkuyorsun değil mi?»

Bir kez daha beni üç kağıda getirmişti. Tabii korkuyordum. Ama neden korktuğumu ona açıklayamazdım. Hele gelişmenin beni nasıl ürküttüğünü hiç anlatamazdım. Bilmemem gereken bazı gerçekleri öğrenmiştim. «Kuralları kendi istediğinize göre değiştirip durmanız güvenimi sarsıyor.»

«Oyunun kurallarını güçlü taraf belirler Senyor Hickey.»

Benimle böyle konuşmaktan büyük zevk alıyordu. «Dosya sizi bekliyor. Gece yarısı buraya döneriz.»

Omuzlarını silkip, isteksizce «Peki gidelim,» dedim.

«İşbirliği yapmanıza sevindim. Otelden beraber çıkmayalım. Ön kapıdan çıkın sola dönün ve balıkçı rıhtımına doğru yürüyün. İlk köşede ben minibüsü getirene dek bekleyin. Tabii önce odanızdan birşey almak istiyor musunuz?»

«Hayır.»

«Beş dakika sonra buluşuruz.»

Küçük odadan dışarı çıkınca, Filipe telaşla binanın arkasına yürüdü. Resepsiyon kontuarının yanından geçerken, alt gözde, ertesi sabah polise teslim edileceğini sandığım, müşteri fişlerini gördüm. Lobide yine kimsecikler yoktu. Benim de biraz oyalanacak zamanım vardı. Rafta duran müşterilerin doldurdukları formları alıp inceledim. Beni en çok Slater'ın fişi ilgilendiriyordu. Küçük isminin Aubrey Harold ve mesleğinin de mühendis yazıldığı formda, Güney Afrikalı tabiyetinde olduğu belirtiliyordu. Yolculuğun nedeni ise iş seyahati gösterilmişti. Ev adresi de Houghton Johannesburg' du. Verdiği bilgilerin kuşkuyla yanı yoktu. Diğer formlara da şöyle bir göz attım. İki tüccar yolcunun isimleri Garcia ve Sorgentini'ydi. Ev adresleri Lourenço Marques'de gösterilmişti. Böylece Braga'daki dört müşteriden üçünün durumunu öğrenmiştim. Benim doldurduğum form ise bunların arasında değildi. Üç kağıt parçasını aldığım gibi özenle rafa koyup, kapıdan dışarı çıktım. İki yolcu veranda da hâlâ satranç oyununa devam ediyorlardı. Akimo'nun otelden çıktığını görebilmesi için bu adamların oyunlarıyla, ilgileniyormuşcasına lambanın altında durdum. Sonra merdivenlerden inip, balıkçı rıhtımına doğru yürüdüm. Zenci müfettişin peşime düşmesi pek de fena olmamıştı. Filipe on dakika sonra, Leyland minibüsün direksiyonunda beklediğim köşe başında belirdi. Chiveve deresinin kıyısındaki dar arka sokaktan geldiğine göre minibüs otelin arkasında duruyordu. Havalı kapılar açılınca üç basamağı çıkıp, otobüse bindim. Filipe smoking ceketıyla direksiyona kurulmuş oturuyordu. Sağ elinin altındaki kolu çekince, kapı gürültüyle kapandı. Minibüsün içi çok karanlıktı. Öteki adamı şoför mahallinin arkasındaki koltuğa otururken gördüm. En arkadaki koltukta ayaklarını öne uzatmış oturuyordu. Karanlıkta onu ancak seçebiliyordum. Başımda Portekiz askerlerinin giydikleri türden bir kep vardı. Oturduğu yerde hiç kıınıdamadan yüzüme bakıyordu.

«Kim bu?» diye sordum.

Filipe «İsmi Henrique; bizi korumakla görevli» diye yanıt verdi.

«Neden korunmamız gerekiyor?»

«Gece yarısı kent dışındaki yollarda başımıza neler geleceğini bilemeyiz.»

Yerime oturdum. Filipe köşeyi dönüp, otelin ve Akimo' nun beklediği ağaçlıkların önünden geçti. Oturduğum yerden dikiz aynasından Filipe'in görüş açısındaki ben de rahatça görebiliyordum. Nehir kıyısında birkaç yüz metre gittikten sonra, kısa ışıklardan Taunus'un köşeyi dönüp, peşimize takıldığını anladım. Filipe, otelin doğusundaki Chiveve köprüsünden geçip, kent dışına doğru yola koyuldu. Kısa sürede Beira'nın merkezini geride bırakıp, ülkeyi terk etmeyen fakir beyazların yaşadığı, seyrek apartmanların bulunduğu düzlüğe çıktık. Apartmanların gerisinde, kerpiç ve teneke levhalardan yapılmış kulübeler vardı. Zaman zaman dikiz aynasına bakıp, Akimo'nun arabasını gözlüyordum. Peşimizdeki şoförün işinin ehli olmasına sevindim. Tenha trafikte, minibüsü gözden kaçırmıyacak şekilde birkaç arabanın ardından ihtiyatla ilerliyordu. Birdenbire Beira'nın dış mahallelerini geride bırakıp, Afrika gecesinin karanlığında uçsuz bucaksız uzanan çalılıkların arasına daldık. Trafik iyice

azalmıştı. Beş dakikada bir arabaya ya rastlıyor ya da rastlamıyorduk. Fakat bozuk yolda önümüzde, yanımızda zıplıyarak giden bisikletliler büyük tehlike yaratıyorlardı. Akimo'nun arabası ise iyice arkada kalmıştı. Savaş sona erdiğinden beri geceleri sokaklardaki tehlike kalkmıştı, ama yıllardır saldırıya uğrama korkusuyla yaşayan insanlar geceleri gezme alışkanlığını yitirmişlerdi. Henrique adındaki güvenlik nöbetçisi hiç konuşmadan dalgın dalgın arka pencereden dışarı bakıyordu. Farların ışığına takılan böcekler minibüsün hızıyla ön cama yapışıp ölüyorlardı. Filipe birkaç kez su düğmesine basıp silecekleri çalıştırdı ve camları temizledi.

«Kimi görmeye gidiyoruz?» diye sordum. «Sanırım artık bana söylemende sakınca yok.»

«Seninle kendisi tanışmayı yeğliyor.»

«Zengin demiştin değil mi?»

«Evet.»

«Ve senin ona borcun var.»

Hafifçe dönüp omuzunun üstünden kaçamak bir bakış attı ama yanıt vermedi.

«Bu işi severek yapmadığını biliyorum Filipe. Büyük bir dalevera çevirmeye çalışıyorsun değil mi? Böylece ona olan borcunu ödiyeceksin. İhtimaller teorisi denilen şeyden senin hiç haberin yok mu? Rulette para kazanılmaz.»

Homurdanarak «Karımla konuşmuşsun,» dedi.

«Hayır o benimle konuştu.»

«Bazen çok fazla konuşuyor.»

İç kısımlara doğru sürekli yol alıyorduk. Yanımızda iki üç metre yükseklikteki çalılıkların uzandığı dümdüz yolda hızla ilerliyorduk. Sık sık taşan nehrin mille örttüğü zengin Pungwe toprakları üstündeydik. Arabanın farları zaman zaman surda burda bir kaç kulübe ve hayvan ahırlarından meydana gelen köyleri ve mango ağaçlarını aydınlatıyordu. Bunların gerisinde ise kapkaranlık uzanan çalılıklar vardı. Arada sırada, karşımıza çıkan sarı yeşil gövdeli alev ağaçları, bodur akasyaları ve mala palmyelerini gördükçe içim açılıyordu. Bir saatten fazladır yoldaydık, tahminime göre yüz kilometre kadar gitmiştik. Düz yolda Taunus birkaç mil uzakta bizi takip ediyordu. Bazen bir iki dakika kadar gözden kayboluyordu. Bazen de hafifçe yükselen arazide soluk ışıkları gözüküyordu. Akimo'nun adamı işin ehliydi. İzlediğimizi anlamalarına olanak yoktu.

Fakat sonra Filipe yanlışlıkla bir yol kavşağı geçiverdi.

Küçük bir köye yaklaşırken, birdenbire fren yapıp, U dönüşüyle minibüsü geri çevirdi. «Her zaman karanlıkta bu yolu kaybederim» diye mırıldandı. Bir mil kadar ilerledikten sonra, Akimo'nun arabasının farlarını yakmış üstümüze doğru geldiğini gördüm. Filipe minibüsü yavaşlatıp, sağa dönüş işareti verirken, karşıdaki arabanın şoförü bizi gördü. NOVA LUSITIANA 80 kilometre yazan eğri büğrü levhanın yanından geçerken, açık renk Taunusla burun buruna geldik. Saptığımız yolu isminden tanımıştım. Geçen Haziranda Raoul Sousa'nın hücreleriyle buralarda bir yerde Goronga katliamına yol açan saldırıyı düzenlemişti. Girdiğimiz yol inişli çıkışlı tepecikler ve virajlarla doluydu. Bazı

yerlerde kurumuş nehir yataklarının üstünde tahta direklerle tutturulmuş köprülerden geçiyorduk. Birkaç mil ilerledikten sonra dikiz aynasından, arkamızdan zıplıyarak yansıyan farların soluk ışıklarını gördüm. Bu görüntü bir an sürdü. Sonra birdenbire Henrique denilen adamın sesi balyoz gibi tepeme indi. «Arkamızda bir araba var.»

Filipe koltuğunda zıpladı. «Evet!»

«Bu yoldan günde bir düzine araba ya geçer ya geçmez. Durup orospu çocuğunu bekliyelim.»

Filipe arabayı yavaşlattı. Gözlerimi dikiz aynasına dikip kaldım. Işık tekrar gözükmedi ama Akimo'yu uyardığım korkunç şey başımıza gelmişti. Tek hatalı davranış peşimizdeki arabayı ele vermişti.

Yarım mil ilerledikten sonra, Filipe, sellerden kurtulmak için kum tepeciğine inatla kök salan humma ağaçlarından birinin arkasında gizlenecek yer buldu. Tepenin arkasına geçip, farları söndürüp, kontağı kapattı. Zifiri karanlıkta yoldan görünmemiz olanaksızdı. Sessizlik birdenbire kuşların acı çığlıklarıyla yırtıldı.

Henrique arkadan öne geçti. Otobüsün içine dolan yıldızların ışıklarından onun ordu üniforması giymiş tıknaz bir adam olduğunu kestirdim. Sağ elinde otuz santim uzunluğunda metal boruya benzer bir şey tutuyordu. Bana aldırmadan Filipe'in yanına çömeldi ve Portekizce konuşmaya başladı. Konuştuklarını anlamak için can kulağıyla dinlemeye başladım.

«Belki Nova Lusitiana'ya giden biridir. Ama dönemecin tam yakınlarında peşimizde bir araba vardı. Eğer aynı arabaysa...»

Filipe düşünceli, «İki insan birkaç dakika arayla aynı yolu kaybediyor,» dedi.

«Evet rastlantı olamaz.»

İkisinin tehlike yaratacağını anlamıştım. Henrique'in uyanıklığıyla Filipe'in kurnazlığı birbirlerini tamamlıyorlardı. Ama yine de kendilerinden pek emin değillerdi. Belki onları kandırabilirim diye düşündüm. «Bizi takip eden biri mi var? Komik kimse yola çıktığımızı bilmiyor ki...»

Filipe sertçe «Arkadaşın Slater olabilir,» dedi.

«İmkansız. Otelden ayrıldığımı görmedi bile.»

Henrique «Ben orospu çocuğunu görmek istiyorum,» dedi.

Aradan birkaç dakika geçti. Kuşların ötüşü bile yavaşlamıştı. Arkamızdaki arabanın farlarının ışıkları görünmüyordu. Akimo ve şoförünün bizim minibüsün motor sesi kısılınca, arabadan inerek yürümeye başlayabileceklerini düşündüm. Henrique huzursuzluk ve sıkıntı arasında bocalıyordu. «Belki yollarına devam etmişlerdir,» dedi.

«Gittiklerine şüphem yok, boşuna vakit kaybediyoruz,» dedim.

Filipe heyecanla, «Sen bizi kaldırmak mı istiyorsun?» diye sordu.

«Biraz abartıyorsun. Sen...»

Henrique «Kapa çeneni de dinle,» diye terslendi.

Kumun üstünde hareket eden lastiklerin hışırtısını ve birinci vitesle çalışan motorun uğultusunu duyunca paniğe kapıldım. Birkaç saniye sonra açık renk

Taunus karanlıkta sol yanımızda belirdi. Kısa farları yanıyordu. Herhalde Akimo ve adamı bizim arabanın ışıklarını kaybedince, geri dönüp ihtiyatla minibüsü aramaya başlamışlardı. Hiç birimiz soluk almıyorduk. Taunus aramızdaki mesafeyi kapatıp, önümüzdeki boşlukta motoru çalışırken durdu. Henrique metal borunun içinden çıkardığı parçalan dik açılı şekline soktu. İşte o zaman şarjörü dolu FN makinalı karabinayı tanıdım.

Henrique «Aynı araba» diye mırıldandı. «Şuna yakından bakalım.»

Filipe el çabukluğuyla uzun farları yaktı. Bizden yetmiş seksen metre uzaklıktaki araba gözlerimizin önüne serilivermişti. Şaşkına dönen iki zenci gözlerini kırıştırarak ışığın geldiği yöne baktılar.

Şiddet bir kez başladı mı çığlığın önü alınamazdı. Henrique ağzını açıp konuşmadan önce, Afrikalılar birkaç saniye bize baka kaldılar. «Şunları korkutalım.»

Filipe motoru çalıştırıp, vites taktı ve minibüsü Taunus' un üstüne doğru sürmeye başladı.

Oturduğum yerden yarı ayağa kalkarak, «Durun» diye bağırdım. Akimo'nun şoförü tam zamanında tehlikeyi farketti ve gaza bastı. Arka tekerlekler kumun üstünde patinaj yaparak döndüler. Minibüsün tamponu arabanın arka çamurluğuna çarptı ama öndeki şoför ilerlemeye devam etti. Filipe yola çıkıp arabanın peşine takıldı.

«Ne yapıyorsunuz? İkiniz de çilginsiniz,» diye bağırdım.

Henrique ((Bizi izliyorlardı. Ne bok yemeğe kaçıyorlar sanıyorsun?)) diye bağırarak yanıt verdi.

El frenini tutup çekmek istedim ama sağ tarafa yapılan sert dönüşle oturduğum yerden karşı koltuğa fırladım. Yere çömelip demir kolu tuttum. Şaşkına dönen Akimo'nun şoförü kısa farların ışığı altında kör gibi ilerliyordu. Filipe de hızla aradaki mesafeyi kapatıyordu. Bir an Taunus'a arkadan bindireceğini sandım.

Fakat sağa kayıp dar yolda arabayı sıkıştırıp, şarampole düşmeye zorladı.

Zenci şoförün refleksleri bir kez daha son anda canlarını kurtardı. Uzun farları yakıp arabayı gazladı. Bir kaç mil geride kalan Filipe de ayağını gaz pedalına dayayınca, minibüs öne doğru fırladı. Motorun gürültüsü ve korkunç

sarsıntısının arasında avaz avaz bağırarak anlamsız bir şeyler söylüyordu. Bu

arada minibüsün hızı da artıyordu. Kıvılcımlara korkuyordum. Koltuğuma

büzülüp oturdum. Daha az hızla bile bu yollarda araba kullanmanın büyük

tehlike olduğunu biliyordum. Ama biz en az saatte altmış mil hız yapıyorduk.

Önümüzdeki araba da hızla ilerliyordu. Aradaki mesafeyi iyice açmıştı.

Henrique bir şeyler söyliyerek, Filipe'in yanındaki kolu kavrayıp çekince kapılar

açıldı ve içeriye tozlar doldu. Nöbetçi demir parmaklığa tutunup basamağa bastı.

Öteki eliyle makinalı karabinayı kapının lastik fitillerine dayayıp nişan aldı.

Şaşkınlıktan donup kalmıştı. Henrique bir tek atışla şarjörü aramızda epeyce

mesafe olan Akimo'nun arabasına boşalttı. Arka camdan içeri giren ve

çamurluklara saplanan kurşunların etkisiyle araba kontrolden çıktı. Sonra Filipe

birdenbire frene asıldı.

Başım öndeki koltuğun demirine çarptı. Minibüsün arkası şiddetle sağa savruldu. Filipe direksiyonu tekrar hızla çevirince, minibüs üç tekerlek üstünde döndü. Sanki beynim yerinden fırlıyacakmış gibi dönüyordu. Kırılan camların ve çarpan metalin gürültüsünü hayal meyal duydum. Sonra minibüsün durduğunu anladım. Çarpan bizim araba değildi.

Oturduğum koltuktan yere düşmüş, minibüsün tavanına bakıyordum. Oturmaya çabalayınca başım döndü midem bulandı. Filipe şoför mahallinin yanındaki kapıdan dışarı çıkıyordu. Ayağa kalkıp basamaklardan atladım. Henrique de merdivenlerden aşağı düşmüştü. Fakat hızla gitmediğimiz için yaralanmamıştı. Hâlâ elinde sıkı sıkı tuttuğu karabinası ile toz toprak içinde koşarak yanımıza geldi. Filipe elindeki fenerle tepenin kenarından aşağıyı aydınlatıyordu. Uçurumun kenarından aşağı bakınca, Taunus'un yüz metre kadar aşağıda tepe üstü kapıları ardına kadar açık yattığını gördüm.

Yavaş yavaş şaşkınlıktan sıyrılınca neler olduğunu anladım. Bizi ekmeye çalışan Akimo'nün şoförü tüm hızıyla tahta köprüye girince aşağıya uçmuştu. Ağır minibüsün aynı hızla köprüye giremeyeceğini anlayan Filipe son anda frene basmıştı. Ve minibüsün iki arka tekerleği uçurumun kenarında durmuştu. Filipe şimdi sinirden titriyerek aşağıdaki enkaza bakıyordu. Elinden feneri alıp, uçurumdan aşağı ışığı gezdirerek fazla dik olmayan bir yer buldum. Uçurumun dibine doğru inerken ben de titriyordum. Filipe ve Henrique de benim peşime takılmışlardı. Aşağı inince az kaldı Akimo'nün üstüne basıyordum.

Arabadan fırlamış birkaç metre uzakta kuru nehir yatağının içinde kıvrılmış yatıyordu. Gözleri kapalıydı. Düzgün nefes almasına rağmen alnındaki yaradan yüzüne ve göğsüne kan akıyordu. Tahminime göre araba havada uçarken başını ön tarafa vurmuş sonra açılan kapıdan dışarı fırlamıştı. Arabaya doğru yürüdüm, şoföre bakmaz durumu anladım. Başının arkasından giren kurşun şimdi yanağına pelte gibi yapışan sağ gözünü uçurmuştu. Hızla başımı çevirdim. Feneri tekrar Akimo'dan yana tutunca, Filipe'i polisin ceplerini karıştırırken yakaladım.

«Biraz bekliyebilirsin değil mi?»

«Kim olduklarını bilmemiz gerek.»

«Her ikiniz de çılgınsınız.»

Henrique soğukkanlılıkla tüfeğini söküp, kısa namludan içeri toz girmiş mi diye baktı. Filipe de hâlâ Akimo'nun ceplerini karıştırıyordu. Araştırmalarının sonunda kirli bir mendil ile tükenmez kalemde başka kimliklerini gösterecek bir şey bulamadı. Filipe ayağa kalkınca feneri eline verip, zencinin yanma çömelip nabzına baktım. Düzgün fakat yavaş atıyordu. Gözbebeklerinden birinin büyümesi ciddi bir iç kanamayı kanıtlıyordu.

Ayağa kalkıp, soluk ay ışığında Filipe'in yüzüne baktım.

«İşleri berbat ettin. Tebrik ederim,» dedim.

«Öyle mi?» Çok sinirliydi. Güvensizlik dolu hınçla «Kimin için?» dedi.

«Ne demek istiyorsun?»

Feneri hâlâ gözümün içine tutuyordu, fakat küçük otel sahibinin öteki elinde tuttuğu tabanca bir an aydınlandı. Aslında bana nişan almamıştı. Zaten neye nişan aldığı da belli değildi.

«Hickey bizi neden izliyorlardı? Ne biliyorlar?»

«Niçin bana soruyorsun?»

«Çünkü onları peşimize sen takmış olabilirsin.»

Beynim karıncalandı. Yavaşça «Olabilir ama ben takmadım,» dedim.

«Öyleyse neden bizi izliyorlardı?»

«Filipe onların bizi izlediklerini bilmiyoruz. Nova Lusitiana'ya giden iki masum yolcu olabilirler. Onlar da senin gibi kavşağı görmeden geçebilir ve arabayı kısa farlarla kullanabilirler. Bunlar saçma değil mi? Saçma olabilir. Örneğin birdenbire çalılıkların arasından üstlerine atılan bir minibüs gibi. Eğer aynı şey benim başıma gelseydi canımı dişime takıp kaçırdım. Filipe fazla heyecanlı davrandığını itiraf etmelisin. Kim olduklarını bilmediğin kişiler hakkında tahmin yapamazsın. Ama birinin öldüğüne şüphe yok. Ve şunu bilki onu sen öldürdün.»

«Onu korkutmak istiyordum ve başardığımı sanıyorum.» Titreyen elinde fenerin ışığı sallandı ama tabancayı tutan elinin sallandığı belli olmuyordu. «Benim kadar sen de sorumlusun,» dedi.

Aslında olaydan Filipe'in tahmin edemeyeceği kadar sorumluydum. Raoul Sousa'ya bunu nasıl açıklıyacağımı bilemiyordum. Akimo başından beri benim Gil'i koruduğumdan şüpheleniyordu ve herhalde son anda duygularını yitirmeden önce aklından bu şüpheleri kanıtladı.

«Minibüsü ben kullanmıyordum ve kimseye ateş etmedim.»

«Evet belki etmedin. Ama bu işleri değiştirmez.» Filipe elindeki fenerin ışığı altında dikkatle yüzüme bakıyordu. «Hickey daha önce bu maymunları hiç görmüş müydün?»

«Hayır» Ağzımdan yalanın bu denli kolaylıkla çıkmasına şaşırdım. «Fakat birçok baş yarası vakaları gördüm. Tedavi edilmezse bu adamın sonu kötü. Hastahaneye gitmesi gerek.»

«Bu kendimizi ele vermek olur. Bunu yapamayız.»

«Peki ya ölürse?»

«Bir maymun daha ölmüş olur. Diğer yandan kendisine gelebilir. Onu burada bırakamayız. Bizimle gelecek.»

«Yerinden kaldırmamız daha fena olur.»

Fakat Filipe'in Akimo'nuri durumuyla ilgilendiği yoktu. «Barboza hakkında kimseye söz ettin mi Hickey? Ağzından bir şey kaçırdın mı?»

«Tabii ki hayır.»

«Örneğin Slater'a bir şeyler söylemedin değil mi?»

Bir anda aklıma parlak bir fikir geldi. Slater kim olursa olsun, Filipe'in adama karşı paranoyak tutumu benim için yararlı bir kaçış yoluydu.

«Ona hiç bir şey söylemedim. Ama adama güvenmediğimi bilesin. Benimle aynı uçaktaydı. Ve aynı otele indi. Benim hareketlerimi izliyor olabilir. Tabii nedenini bilemem.»

Filipe kendisinden kuşkulanıyordu. İşi sonuna kadar götürebilecek yetenekten yoksundu. Fakat hâlâ tabancayı elinde tutuyordu.

«Hickey ümit ederim ki doğru söylüyorsundur. Benim de Slater'a güvenim yok. Onun hakkında bilgi edineceğim. Bu arada yeterince zaman kaybettik. Ona yardım edelim.» Eliyle Akimoyu işaret etti.

«Evet yerinden kaldırmakla ölümüne mi yardım edeceğiz? Hayır teşekkür ederim. Ben bu işte suç ortağı olmak istemiyorum...»

«İstesen de istemesen de bu işe karıştın. Ve Hickey senin değerini cebindeki kağıtlar. Seni ortadan kaldırmamız. Bize yardım edeceksin.»

Şartlar tartışılmıyacak kadar ağırdı. Ve şimdi nişan alınan yön biraz daha belirgindi.

Arabanın enkazına ve içindeki cesede bakarak «Peki ya bu ne olacak?» diye sordum. «Onu burada bırakabiliyoruz. Bizden sonra geçecek araba onu bulmıyacak mı?»

«Sabaha kadar buradan araba geçmez. O zamana kadar bunu kaldırtırız. Gittiğimiz yerde böyle şeyleri ayarlamak kolay.»

«Bu ancak işleri biraz daha geciktirir. Hiç soru sorulmadan iki adam ve bir arabayı ortadan kaldırmak kolay değildir.»

Filipe «Ama biz sorulara yanıt vermeyebiliriz,» dedi. «Eğer bu adamlar bizi Beira'dan beri izliyorlarsa, bir saattir bizim gibi onlar da yoldalar. Bunca zamandır onları pesimizden yolıyanla ilişki kurmamışlardır. Her yerde olabilirler. Bizim gideceğimiz yere kadar izlenemezler.»

Bir an onun söylediklerinin doğru olmasını diledim. Yere eğilip Akimo'nun ayak bileklerini tuttum. Henrique de adamı koltuk altlarından yakaladı ve sevinçle bağırarak adamı tekrar yere bıraktı. Polis müfettişinin iri vücudu altındaki Mauser tabancayı aldı. Herhalde arabadan fırlarken ya cebinden veya elinden silahı düşürmüş olmalıydı.

Filipe heyecanla «peki buna ne diyorsun bakalım?» diye sordu.

«Gece kent dışı yollarda korunmaya gerek olduğunu söyleyen sensin,» dedim.

Üçümüz zar zor Akimo'nun ağır vücudunu kaldırıp, yamaçtan yukarı çıkarken, Henrique küfürler savuruyordu. Beceriksizce koca gövdeyi minibüsün merdivenlerinden yukarı çekip, koltukların arasındaki boşluğa yatırdık. Sarsıntılı yolculuğun onu ne hale sokacağını düşünmek bile istemiyordum. Yarısından artık kan akıyordu ama hakiki zedelenmenin burası olmadığını biliyordum. Beş dakikadan fazla baygın kalan biri eğer tıbbi müdahale görmez, bel kemiğinden su alınmazsa beyin kanamasından öleceği kesindi. Şimdi fenerin ışığında adamın siyah yüzünün grimsi bir renk aldığını görüyordum.

Ne yapacağımızı bilemiyordum. Minibüste tekrar yerlerimize oturup, yola çıkınca, kendi adıma da endişelenmem gerektiğini anladım. Akimo yaşasa da ölse de başım beladaydı. Hem de bu kez eskisinden daha beter durumdaydım. Zencinin bizi takip etme ihtimali Tanrıya şükür bunun ihtimalden başka bir şey olmadığına Filipe'i ikna edebilmişim benim hakkındaki şüpheleri kuvvetlendirecekti. Bu da daha büyük tehlike demektir. Bu geceki işi en kısa

zamanda çözümleyip, bir an önce Beira'ya dönmem iyi olacaktı. Başıma gelenleri Sousa'ya açıklamak da pek kolay değildi ama neyseki hata benim değildi. Eğer aptallar bana itimat etmiş olsalardı... neyse bunları yinelemenin yararı yoktu.

Filipe telaşla minibüsü köprüden geçirdi. Smokmg ceketiyile direksiyona abanmış hali eskisinden daha komikti. Ceketinin içinde terden şırlı sıklam olan kolalı gömleği Akimo'nun kan lekeleriyle kirlenmişti. Henrique de arka kanapedeki eski yerine geçti.

Tozu dumana katarak yola çıktık. Yolda beklenmedik anda karşımıza çıkan çukurlar olmasa arazi dümdüzdü. Artık etrafta yerleşme merkezlerine de rastlanmıyordu. Buralardaki köyler herhalde yoldan çok uzaktaydılar. Kaza mahalini saat onda terkettikten on dakika sonra sol tarafımızdaki ışıkları gördüm. Önceleri gökyüzüne vuran hafif aydınlık vardı, ilerledikçe, ışıklandırma noktaları belirdi. Aşağı yukarı, dikdörtgen şeklinde çok geniş bir saha belki yüz kadar güçlü lambayla aydınlanmıştı. Hâlâ çok uzaklarda oldukları halde düz arazide kolayca görünebiliyorlardı. Sonra sol tarafta yola paralel, dikenli telleri gördüm. Tellerin arkasında minibüsün rüzgarıyla yavaşça sallanan ince gövdeli insan elinin meydana getirdiği bitki ormanı vardı. Birkaç mil bu bitkilerin yanından gittik, sonra ışıklara yaklaştık, yolun kenarında gördüğüm yer uçsuz bucaksız ekilmiş topraklardı. Daha sonra ışıklandırılmış sol tarafı gösteren bir levhanın bulunduğu yol ağzına geldik. Levhanın üstündeki ismi okuyunca şaşırmadım, fakat biraz korktum.

Yeni yol daha düzgündü. Belki iki mil kadar şeker kamışı ekili tarlalardan geçip malikaneye ulaştık. Şimdi ışıklara daha yaklaşmıştık. Büyük direkler üstünde lambalar yirmi veya otuzarlık tel örgülü bir sahayı aydınlatıyorlardı. Ama karanlıkta pek iyi tahmin yapamıyordum. En yakın dikenli tellerle sarılı lamba direklerinin içinde küçük bir bekçi kulübesi vardı. Kulübenin yanında üstünde telsiz olan bir Land Rover araba parketmişti. Kapının üstünde firmanın ismini yazan ve ihtar eden bir levha daha vardı: **ÖZEL ARAZİ, İZİNSİZ GİRMEK YASAKTIR.** Yazılanları kanıtlamak istercesine üniformalı omuslarmdan tüfekleri sarkan iki nöbetçi kapının arkasında duruyorlardı.

Filipe, minibüsü kapıdan biraz uzakta durdurup indi ve nöbetçilere doğru yürüdü. Dikenli tellerin ardından bir süre konuştular ve bir tanesi kapıyı açıp, Filipe'i içeri aldıktan sonra kapıyı yine kilitledi. Filipe nöbetçinin peşine takılıp, kulübeden içeri girdi. Elle çalıştırılan bir telefonun gürültüsünü duydum. Sol yandan bir çift nöbetçi daha belirdi. Bir süre ışığın altında durup baktılar ve sonra yine dikenli tellerin içinde dolaşmaya başladılar.

Filipe birkaç dakika telefonla konuştu. Geri döndüğünde sinirli ve ürkekti. Minibüse binip kapıya doğru sürdü ve nöbetçilerin ellerindeki fenerle bir an yüzüme bakıp beni unutmamaları için kapının önünde durdu. Sonra nöbetçiler başlarını salladılar. Kapıdan geçerken Henrique ile selamlaştılar. Çakıllı yolda ışıklandırılmış dikdörtgene doğru ilerledik.

Burada şeker kamışı yetiştirilmiyordu. Buraya getirilip işleniyor, kamışlardan alman sular inceltip, kristal haline dönüştürölüp, hazırlanıyor ve paketleniyordu. Bir fabrika sahasını ellerinden geldiğince güzelleştirmişlerdi. Şuraya buraya serpiştirilmiş, malala palmiyeleri ve etrafı çiçeklerle çevrilmiş iyi bakımlı çimlerin ortasında binalar vardı. Millerce uzanan kurak çalılıklardan sonra burası vaha gibiydi. Tuğladan yapılmış uzun ofis binalarını geçtikten sonra, minibüs, kocaman sessiz değirmenin yanındaki yükleme platformuna uzanan yolu ikiye bölen dar demiryolunun üstünden geçti. Tarlalardan şeker kamışlarını taşıyan, küçük dizel lokomotifler ve yüksek kenarlı, damperli kamyonlar sıra halinde dizilmişlerdi. Tüm fabrika alanı futbol sahası gibi aydınlatılmıştı. Arada sırada, bazıları çift çift devriyeye çıkmış, bazıları da, kulübelerde oturmuş nöbetçilere rastlıyorduk. Nöbetçilerin hepsi de beyazdı. Bellerindeki kemerlere telsizler takmışlar, omuzlarından aşağı tüfekleri sarkıyordu. Bunlar eski savaş sona erdikten sonra Afrika'dan hoşlanıp, döğüşmeye can atan eski paraşütçüler, yeni milis kuvvetleriydi. Aldıkları eğitim ve deneyim sonunda orduda kazandıkları paranın üç mislini kazanıp, bu gece Henrique'm gösterdiği istek gibi öldürme eğilimi içinde yaşıyorlardı. Işıklılandırılan dikdörtgenin bir yanında işçilerin barakaları olduğunu tahmin ettiğim bir yer gördüm. Yolun karşı tarafı güney doğuya doğru hafifçe yükselip, palmiyelerle kaplı kayalıklı bir yokuş vardı. Bu ağaçların gerisinde fabrika sanasmdan ayrılmış alçak tahta çitlerle çevrili ve akasya ağaçlarının ardında büyük bir ev vardı. Eski Sakson çiftlik evi tipinde yapılan üç tarafı küçük bir avluyla çevrili bulunan bir banglovdu. Filipe minibüsü küçük avluda durdurdu. Evin yüzü karanlık şeker kamışı tarlalarına bakıyordu. Beton sütunlar üstüne inşa edilen doğu tarafındaki iki kanat eve saldırgan bir hava veriyordu. Sütunların arasındaki mesafe garaj olarak kullanılıyordu. Birinde beyaz bir Mercedes, diğesinde Mini Moke duruyordu. Bahçe malala palmiyeleri, tropikal asmalar ve çeşitli ağaçlarla düzenli vahşi bir ormanı andırıyordu. Akimo hâlâ baygın minibüsün içinde yatıyordu. Henriqu'e onun yanında bırakıp, Filipe'le ikimiz dışarı çıkıp, sütunlu geniş verandaya çıktık. Pencerelele takılan demir oymalı parmaklıklardan başka Portekiz zaafını gösteren süsler yoktu. Filipe kapının zilini çaldı. Zil sesiyle birlikte evin içinden köpek havlamaları duyuldu. Bir dakika sonra, sırtında beyaz tulum ve ayaklarında tenis papuçları olan bir Afrikalı uşak kapıyı açıp, bizi sessizce içeri aldı ve ahır büyüklüğünde kocaman bir odaya soktu. Filipe, asabiyetle odanın diğeri ucundaki inlemeyle birlikte tırmalanan kapıya baktı. «Köpekler,» dedi. «Vahşi köpekler yetiştirir. Çabuk Senyoru çağır,» diye sert bir dille uşağa emir verdi. Çocuk bir an şaşırıp kaldı. Sonra bir bacağını kırmadan topallıyarak uzaklaştı, gözlerimi odanın içinde dolaştırdım. Bir duvarı baştan başa kaplayan pencereden ışıklandırılmış avlu ve şekerkamışı tarlaları görünüyordu. Bir duvar kaba taşlardan diğeri ise çam ağacından lambiriyle kaplıydı. Möbleler çok sadeydi: Masif meşe bir dolap, karaağaçtan bir divan ve aynı medel iskemleler, alçak bir orta masası, Portekiz

mermerlerinden abajurlar ve cilalı taşların üstünde dört beş İran halısı vardı. Odanın diğer ucunda yemek salonu vardı. Parası fazla bir erkek tarafından lükse az yer verilip, zevkli fakat tamamen erkekçe döşenmiş bir odaydı.

Arkamızdan bir yerden hırlama sesi gelince Filipe çığlık attı. Arkama dönüp bakınca, yüzü holün karanlığında gölgeler içinde kalan elinde tasmalı bir adamın, dişlerini göstererek üstümüze atılmaya çalışan Doberman Pinçiri tuttuğunu gördüm. Sonra bir adım atınca, Açucar Emmerich Şeker Krallığının sahibi, Ficamos hareketlerini paraca destekleyen ve Gil'in koruyucusu, Freiherr Heinrich von Metzadt Emmerich'i ilk kez gördüm.

Kısa boylu, tıknaz ve çok güçlü bir yapısı vardı. Keten gömleği göbeğinin ve göğsünün üstünde gerilmişti. Koyu renkli kısa koriclu çorapları ve ayağındaki sandaliarıyla, sıcak iklimde yaşayan tipik bir Alılandı. Köpek hızla adamı odanın ortasına çekti ve tasmanın elverdiği kadar uzanıp bizi kuşkuyla kokladı. Filipe olduğu yerde kıvranırken köpek yine hırladı. Emmerich alayla homurdandı.

«Benden emir almadıkça sana zararı dokunmaz. Bu gece işleri eline yüzüne bulaştırdığın için belki de köpeğe seni cezalandırmasını söylemem gerek.»
«Filipe köpeklerden hoşlanmam,» diye mırıldandı. «Onları seviyoymuş gibi görünemem.»

«Onlar da bunu anlıyorlar,» dedi. Sanırım söylenenleri benim de anlamam için İngilizce konuşuyordu. Emredici bir tonla «Köpekler karşısındakilerin tutumunu saniyede anlarlar. Asla korktuğunu belli etme. Asla koşarak kaçmaya kalkma. Çünkü koşmak onun avlanma güdüsünü uyandırır. Nine.»

Uşak elindeki tepsinin içinde, bir şişe Schimimelhagen ve küçük kadehlerle odadan içeri girdi. Elindekileri orta masasının üstüne koyduktan sonra Emmerich'in elinden tasmayı alıp, Doberman'ı dışarı çıkardı.

«İlk gün Nino ondan korkunca boğazına atıldılar. Onları idare edecek cesareti bulduktan sonra Nino'yu sevmeye başladılar. Kendi dostlarını kendilerini seçerler anladın mı? Ne yazık ki biz insanlar onlar kadar özgür davranamıyoruz. Değil mi Filipe? Gece ben yattıktan sonra onları dışarda istedikleri gibi koşabilmeleri için serbest bırakırım. Gördükleri her yabancıya saldırırlar. Öldürmek için eğitilmişlerdir. Demek Hickey bu.»

Elini uzatmadı. Kaba, saldırgan yüzü tüfek namlusu gibi benden yana döndü. Kaşlar, kaba kıllı bıyıklar ve Prusya subayları gibi kısacık kesilmiş saçlar hepsi bir örnek gibiydi. Koyu mavi gözleri hafifçe yaşlandığı halde hâlâ kaya gibi sertti.

«Hickey benim kim olduğumu biliyor musun?»

«İsminizi duymuştum.»

«Kırk yıldır bu ülkedeyim ve burayı terketmeyi düşünmüyorum. Dışardaki güvenliği gördün mü? Savaş sırasında bu önlemi aldım. Frelimo beni terörist oldukları günlerde korkutamamıştı nerde kaldı hükümet olduğu zaman korkutacak. Bu günlerin birinde Devrim Ziraat Programı dedikleri şeye beni de katacaklar. Bunun ne anlama geldiğini biliyor musun? Topraklarımı, benim

üretimimin yüzde onunu eide edemeyecek binlerce kara maymun çiftçiler arasında bölüştürmem demektir. Ve bunun karşılığında gülünç denilecek kadar az bloke edilmiş esküdo verecekler. Hayır, teşekkür ederim. Burada kalacağım ve gerekirse savaşaçağım. Fakat şimdi görüşmemiz gereken başka işimiz var. Önce bir içki alır mısınız? Örneğin Schnapps?»

Bu küçük tartışmanın maksadını merak ederek «Scotch» dedim. Emmerich bana ne kanıtlamak istiyordu. Tekrar bağırarak uşağa seslendi ve sonra yanımda heyecanla topukları üstünde sallanan Filipe'den yana döndü.

«Lütfen, o arabayı... minibüsün içindeki kara maymun...»

Alman sertçe «Her şey halledildi,» dedi. «Arabayı yok edecek kamyon yola çıktı. Bir saat sonra kazanın hiç bir izi ortada kalmıyacak. Araba buraya getirilecek. Ve asla bulunamayacağı şekilde saklanacak. Altı bin hektarlık toprak büyük bir yerdir. Fakat bu senin yaptığın hatayı bağışlamaz Filipe.»

«Sadece... işte oluverdi,» diye küçük adam ağzında geveledi. «O an en doğru şeyi yaptığımı sandım.»

«Hayır yanlıştı. Ya onları gözden kaybedecektin veya onları kaçamıyacaktı karanlık bir köşeye kıştırıracaktın. Ne yaparsan yap, onları umumi bir yolda kovalamaktan iyidir. Eğer Henrique isabetli nişan almasaydı onları elinizden kaçıracaktınız.»

Kısa konuşma buram buram tehdit kokuyordu. Emmerich'in sesinde otoritesi tartışılmaz bir babanın edası vardı. Ancak para ve güç karışımının sağladığı kendine güven sayesinde hiç bir tartışmayı kabul etmez halinin Filipe de farkındaydı. Boynunu büküp, «Haklısınız,» dedi.

«Filipe bundan böyle kimseyle dalaşmıyacaksın. Böyle tehlikeyi göze alamayız. Git Henrique yardım et de yaralıyı içeriye getirin. Nino onu nereye yatıracağınızı gösterir.»

Uşağa anadiliyle bazı talimatlar verdi sanırım çocuk yerel Shona kabilesindendi Topallıyarak Filipe'in peşine takılıp, dışarı çıktı. Onlar gittikten sonra Emmerich bana baktı.

«Arabadaki o iki adamı hiç görmedin değil mi?»

«Asla.»

Düşünceyle başımı sallayıp, Schimmelhagen şişesinin durduğu masaya doğru beni yürüttü. Filipe'in adeta sinir krizi geçirmesine sebep olan olay karşısında onun böyle soğukkanlı davranmasına şaşırıdım. Olayı tehditden ziyade sanki bir rahatsızlık olarak kabul ediyordu. Akimo hakkında bir iki laf söylemenin zamanı geldiğini tahmin ettim.

«Şu yaralı adam,» dedim. «Yarası sizin tahmininizden daha ciddi. Eğer doktor tedavisi görmezse ölecek.»

«Bu konu hakkında nasıl böyle kesin konuşabiliyorsun?»

«Baş yaralarından biraz anlanm işte o kadar.»

Emmerich birkaç saniye düşündükten sonra kararlı bir halde başını salladı.

«Hayır olanak yok. Burası ile Beira arasında hiç doktor yok. Eğer birini çağıracağız olursak ona kazanın durumunu açıklamamız gerekecek. Doktor da

bunu yetkililere haber verir. Bir zamanlar Dondo'da bu gibi formaliteleri görmeraezlikten gelen bir doktorum vardı ama Portekiz'e döndü.»

«Hiç bir şey yapmadan onu ölüme mi terk edeceksin?»

«Ondan sana ne? Onu tanımadığım söyledin.»

«Olsun o da bir insan ölmesi gerekmez.»

«Evet elinde silahla sizi buraya dek izlemeye çabalayan bir insan. Hickey insancıl düşüncelerin nelerdir? Dünyayı toz pembe gören bir hümanist misin? Yoksa beyaz bir liberal misin? Afrika'da bunu benden daha iyi bilecek kadar uzun yaşadığını sanıyorum. Hiç kimse kendi canını bu kara maymunlar için feda etmez.»

«Evet belki öyle ama yasalar onlara biraz daha fazla değer veriyor ve maalesef bu günlerde yasaları da kara maymunlar yapıyor. Afrika hakkında tüm bildiğim ülkenin çok değiştiğidir. Ve kurallara uymaya çalışıyorum. Peki sen son kırk yılda neler öğrendin?»

Emmerich birkaç saniye kaşlarını çatıp, sert sert yüzüme baktı ve sonra, kendi tartışmasının anlamsızlığını fark>dip gözlerini üstümden kaçırdı. İçinde şefkat denilen duygu yoksa bile, bir nebze haysiyeti vardı. «Bu seni ilgilendirmez,» diye mırıldandı. «Eğer adam ölecek olursa sorumluluğu üstüme ben alıyorum. Tehlikenin ne denli büyük olduğunu anlamıyorsun. Kendimi gereksiz yere riske atamam.» İskemleyi işaret edip, kendisi de divanın köşesine ilişti. «Şu kağıtları bana göster.»

Cebimden plastik cüzdanı çıkartıp, masanın üstüne koydum. Küçük kadehe schnapps koyup bir yudumda içti. Bu gece ilk içkisi olmadığını anladım. Hafifçe titreyen eller, yaşlı gözler ve ağızında yuvarlanan sözcükler de bunu kanıtlıyordu. Belgeleri burnunun dibine tutup, inceledi. Dikkatsizliğine bir kez daha şaşırdım. Her kağıda üstün körü bakıp bir kenara koyuyordu. Sonunda cüzdanın içine yerleştirip, homurdandı.

«Buyur iç.» Nino'nun getirdiği tepsiyi eliyle işaret etti. Bir şişe Johnnie Walker Black Label, gümüş buz kovanı soda, su ve kırystal bir kadeh vardı. Emmerich'in baktığını farkedince, kendime sert bir içki hazırladım. Bir an benimle ona getirdiğim belgelerden daha fazla ilgilendi.

Cüzdam yine masanın üstüne bıraktı. «Hickey bu belgeler hakkında ne düşünüyorsun?»

«Hiç bir şey düşünmemeyi yeğlerim.»

«Yine hiç bir şey bilmek istemiyorsun. Çok akıllısın. Fakat aptal değilsin bir şeyler düşünmüşündür. Düşüncelerini bana anlat.»

Açıklamak istemiyordum ama fazla da saf görünmenin tehlikeli olduğunu da biliyordum. «Barboza'nın Barboza olmadığını biliyorum. Yani senden yardım istemeye gelen bir mimar yok. O başka birisi. Onun bir an önce ülkeden kaçması, senin için çok önemli. Öylesine önemli ki Gomes'e otuz bin dolar ödemeyi göze aldın. Benim de sana yirmi bin dolar teklifimi geri çevirdin.»

Emmerich başını salladı. «Bu benim için öyle önemliki senin dosyanın yanında hiç kalır Hickey.»

«Demek satıcının pazarımdayız. Dosya diyince...»

«Çalışma odamda kasanın içinde. Sen gidene dek orada kalması daha iyi.»

Sesinin tonundaki bir şey saate bakmama sebep oldu. Onbirdi.

«Daha fazla burada kalmaya niyetim yok.»

«Gecenin bu saatinde geri dönmene gerek yok burada kalabilirsin. Hickey benim de arkadaşa ihtiyacım var. Bu günlerde fazla gelenim gidenim yok.»

«Çok nazıksın fakat, teşekkür ederim.»

«Maalesef her şey ayarlandı.»

Bakışları sol omuzumun üstünde bir yere takılınca, Filipe'in geri döndüğünü anladım. Hızla ayağa kalkıp, küçük adamın yüzüne bakınca, şaşkınlıktan elindeki yere düşürdü. Yere düşürdüğü şeyin benim küçük valizim olduğunu gördüm. Arkamdan Emmerich konuştu.

«Gereksiz tehlikeleri göze alamıyacağımı sana söylemişim. Ve bu gece geri dönmen de büyük bir risk.»

«Niçin? Anlamıyorum.»

Filipe benim şaşkınlığımdan zevk alıyordu. Sol yanağını şişirdi. «Brag'dan ayrıldın. Aslında orada hiç kalmadın.»

Doldurduğum kayıp fişi ve Filipe'i köşe başında on dakika beklediğimi düşünüp, aptallığıma küfür ettim. Ben onu beklerken, odamdaki izleri yok ediyormuş.

«Ben burada kalmıyorum,» dedim.

«Kalman gerek. Hepimizin güvenliği için kalman gerek.»

«Arılaşmada bu yoktu.»

Masadan yana dönüp, cüzdanı kapmaya çalıştım. Fakat ayağa kalkan yaşlı Alman önüme g'eçip hareketime engel oldu ve yaşından beklenmeyen bir güçle kolumu tuttu. Sol yumruğumu başına doğru sallayıp ıskalayınca, gömleğinin yakasından tutup, boğazını sıktım. Birkaç saniye odanın ortasında bu vaziyette durduk. Sonra Filipe çığlık attı. «Bırak onu.»

Browning tekrar ortaya çıktı. Bana doğru nişan alan Filipe, topuklarının üstünde sallanıp, sinirden titriyordu. Yakasını bırakır bırakmaz Emmerich de kolumu salıverdi. İkimiz de kazayla vurulmaktan korkuyorduk. Birkaç adım geriye çekilip, öfkeyle birbirimize baktık.

«Emmerich sen böyle mi iş yaparsın?»

«Gerekirse evet. Bu belgeler senin düşündüğünden daha çabuk kullanılacak.

Aslında yarın öğlenden sonra iki buçukta kullanılacaktır. Barboza, Beira'dan Portekiz'e, Lizbon'a giden uçağa binecek. Oradan da Rio de Janeiro'ya hareket edecek uçağa binecek. Oraya sağlımen ulaşana kadar bizim saatimizle Pazar gecesi sen burada kalacaksın. Hickey hafta sonu konuğum olacaksın.»

İçimden yükselen paniğin fark edilmemesini diliyerek, gözlerimi dikip yüzüne baktım. Alayla, «Konuk mu?» diye sordum. «Yani tutsak demek istiyorsun.»

«Senin iyiliğin için burada kalmanı istiyorum. Eğer seni şimdi serbest bırakacak olursam polise gitme ihtimalin kuvvetli.»

«Kuvvetli mi? Barboza salimen istediği yere ulaşana dek dosyayı elinde tutabilirsin. Pasaportumu yitirmek senin elinde.»

«Hickey bu benim kaybedeceklerimin yanında hiç kalır. Tabii akla başka ihtimal de geliyor,» diye unırsuzca konuştu. «Polise başvurmadığını nereden bilebilirim?»

«Bunu niçin yapayım?»

«Bilmiyorum. Şu iki kara maymunun peşinizde olması hâlâ açıklığa kavuşmadı. Birisi silahlı iki zenci, تنها bir yolda sizden birkaç metre uzakta... hâlâ merak ediyorum hepsi bu kadar.»

Meraktan fazla bir şeyler yapmamasına şaşırđım. «Fakat, bizi izlediklerine inanamıyorum,» dedim. «Eğer izliyorlarsa bile beni neden suçluyorsun? Aldığın güvenlik önlemleri yeterli mi? Barboza'yla başkalarının da ilgilenmediğini nasıl bilebilirsin?»

Felipe köşeden, «Örneğin Slater,» dedi. Filipe'i unutuyorduk. Çerçevesiz gözlüklerinin altında endişeyle gözlerini kırpıştırıp, elindeki tabancayı hâlâ üstüme doğru tutuyordu. Ve yine Slater'a dönmüştü. Neyseki adam zaman zaman işime yarıyordu.

Emmerich «Elindekini yok et,» diye Filipe emir vererek benden yana döndü. «Hickey, Barboza hakkında bazı şeyler düşündün belki bunlar rahatsız edici düşüncelerdi. Bazıları doğru olabilir ama bazıları da kesinlikle yanlış. Bunları seninle tartışmak istemiyorum. Bu olayda senin bildiklerinden çok daha başka şeyler var. Belki bir gün tüm hakikati öğrenirsin. Fakat bu arada şunu bilmen gerekki Barboza'nın yanı sıra buradan sağ salim ayrılması benim için çok önemli. Çok önemli. Belgeler mükemmel. O Brezilya'ya ulaşır ulaşmaz seni de kıymetli dosyanla birlikte serbest bırakacağız. Eğer ulaşamazsa hiç ümide kapılma, onu ancak bir kişi ele verebilir.»

Emmerich masaya dönüp, kendisine bir kadeh daha içki doldurdu.

«Hickey eğer bir şeyler biliyorsan, veya saklıyorsan bir an önce açıklaman senin yararına. Eğer Barboza tutuklanacak olursa, sen seyreyle. Bunun suçu yalnızca senin anlaşıldı mı?»

Somurtarak başımı salladım. «Bu geceki araba ve şoförünün akibetine uğrayacağım. Sanırım şeker kamışı tarlalarında bir yere beni gömeceksin. Emmerich sana sonra Prazeiro adı verildiğini duydum. Daha ne kadar bu şekilde davranmaya devam edeceksin?»

Soğukkanlılıkla, «Artık davranışlarımı değiştiremeyecek kadar yaşlandım,» dedi. Servetimi pısrıklıkla elde etmedim. Tekrar ediyorum: Pazar gününe kadar benim konuğumsun. Malikanenin içinde istediğin yerde dolaşma özgürlüğüne sahipsin fakat sakın kaçmaya kalkışma. Aldığımız güvenlik önlemlerinin bazılarını gördün. Adamlarım, Frelimo'yu buraya yaklaştırmadılar, seni de buradan uzaklaştırmazlar.»

İçine düştüğüm durumu Emmerich'in anlatmasından çok daha iyi anlıyordum. Yarın Antonio Gil, Barboza kimliğinde Mozambik'den kaçmaya çalışırken tutuklanacaktı. Sousa'nın da istediği buydu fakat, Gil'in koruyucularının elinde tutsak edilip, çaresiz kalacağımız ikimizin de aklına gelmemişti. Ve Emmerich'in beni öldürteceğinden hiç kuşku yoktu.

Diğer yönden kaçmaya çabalamak bile saçmaydı. Kaçmayı basarsam Emmerich başka önlemler alacaktı. Barboza' mn seyahat programını değiştirip adamın özgür kalmasını sağlardı. Sousa da kendisini aldattığımı düşünürdü. Ya Gil'i ele geçiririz veya seni tutuklarız demişti. Tanrım bir saat öncesine dek akla yakın görünen planımız nasıl da berbat bir çıkmaza girmişti? Bu soruları kendime sorarken bile, soğukkanlılığı elden bırakmayıp, düşünecek fırsat bulana dek beklemem gerektiğini biliyordum. Ve burada sağ kalmamı sağlayacak her türlü bilgiyi edinmeye çalışmalıydım. İçkim hâlâ masanın üstünde duruyordu.

Bardağı elime alıp, yarısını bir yudumda içtim.

«Demek bir kez daha anlaşmayı kendi istediğinize göre düzenliyorsunuz?» dedim. «İki gün hiç bir şey yapmadan buraya saplanıp kalacağım. Sonunda o dosyanın elime geçeceğine dair ne garanti verebilirsiniz? Tanrının belası dosyanın elinizde olduğunu nereden bileyim?»

Alman homurdandı. «Sözüme güvenmelisin.» Ve kadehindeki içkiyi bitirdi.

«Hickey ben verdiğim sözden dönmem. İş yaptığım herkes bunu iyi bilir.»

«Fakat ben seninle hiç iş yapmadım ki. O dosyayı bana göster. İyi niyetini belirtmek için göster.»

Ayağa kalkıp, öfkeyle yüzüme baktı. Bakışları alkolün etkisiyle hafifçe bulanmıştı. Birdenbire sanki haysiyetini zedelemişim gibi garip bir duyguya kapıldım. Masanın üstündeki mavi cüzdanı alıp, Filipe baktı.

«Senin Beira'da işlerin var. Hazırlıklar yapacaksın.»

«Evet.»

«Öyleyse sen git. Hickey, benimle gel.»

Emmerich'le birlikte evin kuzey kanadına giden koridorda ilerledik. Koridorun ortasındaki kapılardan birinin önünde duvara dayanmış silahlı bir adam duruyordu. Akimo'yu o odaya yerleştirdikleri ve adamın kendisine gelme tehlikesini şansa bırakmadıkları açıkça belliydi. Emmerich başını çevirip odaya bakmadan geçip yürüdü ve koridorun sonundaki çalışma odasına girdi. Üstünde şişe ve bardak lekeleri bulunan güzel bir masa vardı. Arkasındaki duvarda, Açıcar Emmerich malikanesini gösteren elle çizilmiş bir harita, ve pencerenin yanındaki masanın üstünde kısa dalgalı bir alıcı ve nöbetçilerin kullandığı walkie taıkie' leri kontrol eden ana sistem vardı. Yemek odasının aksine burada yaşayan bir hava vardı. Emmerich'in gecelerini burada tek başına çalışıp, içki içerek geçirdiğini düşündüm. Burası imparatorluğunun can damarı, taht odasıydı. Döner koltuğa oturmamı işaret etti. Masanın üstünde iki resim duruyordu. Bir tanesi, Emmerich'in elinde otomatik tüfek, kum torbalarının arkasında dururken gazetede çıkan resmi. Diğeri ise bir eğlence partisi sırasında evin önündeki çimenlikte çekilmiş fotoğraftı. Üstlerinde Portekiz asker uniformaları bulunan ve ellerinde kadehler tutan adamların ortasında sırtarak duran "Emmerich o günlerde daha zayıf ve gençmiş. Emmerich ile subaylardan birisi ellilerin modası kabarık etekli on bir on iki yaşlarında küçük bir kızın omuzlarına ellerini atarak poz vermişlerdi. Arkadaşlarından birinin kızındır diye düşündüm. Fotoğrafta telaşla Gil 'i aradım ama bulamadım.

Filipe Beira'ya döndü. Uşak elindeki viski ve schnapps şişelerini çalışma odasına taşıdı. Çalışma masasının arkasına geçen Emmerich eliyle duvardaki haritayı kenara itip, küçük bir kasayı meydana çıkardı. Kasanın şifre düğmesini ileriye geriye çevirdi. Gözlerini kısarak şifre numaralarına bakıp homurdanmasından kasayı açmakta zorluk çektiğini anladım. Fakat sonunda kasa açıldı. İçindeki dosyayı çekip alırken, üç deste para ve birkaç kağıt parçası yere düştü. Kalın para desteleri yirmişer kullanılmış Amerikan dolarından meydana gelmişti. Dosyayı masanın üstünden önüme attı. Kapağında ismim fotokopisini gördüğüm dosyanın aynısıydı yanında anlayamadığım Portekizce başlıklar vardı. İçindeki yazılara göz atınca, sahte olmadığını anladım. Emmerich elini uzatmış dosyayı kendisine vermemi bekliyordu. Ben de kalıp kalmamasının bir şey farketmemeceğini bile bile istemiyerek dosyayı geri verdim. Emmerich «Şimdi tatmin oldun mu?» diye sordu. «Anlaşmanın sana düşen tarafını yerine getirir getirmez dosya senindir.» Yere düşen paraları avuçlayıp, Amerikan Express cüzdanı ve dosyayı kasanın içine tıktı. «Bu arada paralarımı birlikte kasada duracak. Bu paraları niçin döviz kontrolündeki zencilere verip de karşılığında değersiz esküdolarını alacağım? İşte dış ülkelerde dost müşteriler bulmanın yararları budur.»

Kasanın kapısını kapatıp, şifre düğmesini çevirdi. Sonra şişede kalan birkaç parmak schnapps'ı bardağına doldurup, viski şişesini eliyle benden yana itti. «Bana bir yatak vermeye niyetin var mı?» diye sordum.

«Daha iyisi Hickey, daha iyisi. Dediğin gibi kurallara çabuk alışıyorsun. Sen konuğumsun. Konuk dairesi de diğer kanatta. Nino sana gösterir. Önce benimle içki iç. Son günlerde fazla kimseyi gördüğüm yok.»

Bir an düşündüm. Yalnız kalıp aklımı iyice başıma toplamak istiyordum. Diğer yandan, bir süre yaşlı adamlarla bus'itda oturmanın da yararı vardı. Hele içki dilini açıyorsa. Bardağıma biraz daha viski doldurdum. Emmerich masanın arkasındaki koltuğuna gömülmüş mahmur gözlerle bana bakıyordu.

«Evlili misin Hickey?»

«Evliliyim.»

«Birlikte yaşanması zor bir hergele misin? Sanırım bana benziyorsun. Ben de bir zamanlar evliydim. Yalnızlığa ve iklime dayanamadı. Yanında birisi olursa bu gibi şeylere göğüs gerilir, ama o günlerde ben de ona fazla yakınlık gösteremedim. Evlendiğim zaman otuz beş yaşındaydım, topraklarımı bu hale sokabilmek için haftanın yedi günü günde on sekiz saat çalışıyordum. Ve sanırım bencil bir bekar gibi davrandım. Çocuğu da olmuyordu. Yoksa işler daha başka olacaktı. Diğer erkeklerde kıskandığım tek şey çocuklar, soylarının devamı. Arkadaşlarıma ve çocuklarına bakıp düşünürdüm...» Eliyle belli belirsiz masanın üstündeki resmi işaret etti. «Artık arkadaşlar da gitti.»

«Sarhoşlukla duygusallaştığımı fark edince, susup, bardağımdaki içkisini içti. Sonra şişeyi yakalayıp çalkaladı ve «Nino» diye avaz avaza bağırды.

Uşak sessizce odaya girip, efendisinin önüne dolu bir şişe koyup boşunu alıp gitti. Oyunun birçok kez yinelendiği anlaşılıyordu. Çiftlikde akşamları efendi sık

sık içki diye bağıyor uşak da hemen onun isteklerini yerine getirerek geçiyordu. İtiraf etmese bile yalnız bir adamdı ve kendi bildiği yaşam felsefesine saplanıp kalmıştı. Eğer içerde ölen adama karşı hissiz kalmasaydı içkinin etkisiyle gösterdiği bu tiksindirici duygusallığa anlayış gösterebilirdim. Fakat dışardaki dikenli teller, silahlı nöbetçiler onun tehlikeli bir adam olduğunu gösteriyordu.

Galiba aklımdan geçenleri okudu ki bilgiç bilgiç yüzüme baktı.

«Şimdi tüm ailem Nino. Köpek gibi peşimden dolaşır.

Onun da benden başka kimsesi yok. Bana baba der. Biliyorsun bu deyim anaerki ailelerde değişebilir. On beş yaşında ailesini savaşta kaybetmiş.

Kendisinin sağ kalması da büyük şans. Aldığı kurşun yarası yüzünden topallıyor.»

Bu sohbet bizi hiç bir yere götürmüyordu. Emmerich yeni gelen şişenin ağzını açıp, kendisine biraz daha içki doldurdu. Şimdiye dek yeterince içtiği halde, alkole doyamıyordu. Dili dolaşmaya başlayınca, sözcüklerini dikkatle seçmeye başladı.

«Anası babası kurşuna dizildi. Zaten köydeki tüm insanlar kurşuna dizildi.

Buraya çok yakın bir köydü. Hiç Goronga ismini duydun mu?» Şaşkınlıkla yüzüne baktım. Ne yapmak istiyordu? Barboza'nın hakiki kimliğini tahmin ettiğimi mi düşünüyordu? Eğer maksadı bu değilse neden böyle tehlikeli bir konuyu açıyordu?

«Duydun mu?» diye sorusunu yineledi.

«Evet, tabii.»

«Peki neden öyleyse dilini yutmuş gibi bakıyorsun?»

«Çünkü o katliamdan hiç kimse kurtulmamıştı.»

«Hayatta kalan kimsenin izine rastlanmadı. Bu aynı şey demek değildir. Nino hayatta kalmayı başardı. Kabile başkanının oğluydu. Köylüleri meydana toplayıp, kurşuna dizmeden önce kulübeleri ateşe verdiklerinde paniğe kapılan Nino kaçmış. Onu dizinden vurmuşlar ama o kaçmaya devam etmiş. Geceyi çalılıkların arasında geçirmiş karanlıkta onu bulamamışlar sonra kuzeye doğru ilerlemeye başlamış. Ertesi gün öğlenden sonra onu ben buldum. İşte burada.»

Emmerich haritaya uzanıp, bir noktayı işaret etti. Fabrika sahasından epey uzakta, malikanenin güney doğu taraflarında bir yeri gösteriyordu. «Şeker kamışlarını dolaşırken, onu tarlada baygın buldum. Sulama fiskiyelerinden su içmiş ve baygın düşene dek içtiği suyla ayakta durabilmiş. Onu alıp buraya getirdim ve doktorumu çağırdım. Çocuğun çiftlikte çalıştığını ve kazaren yaralandığını söyledim. İşi fazla kurcalamadı. Kan verip iğneler yaptı. Bacak için yapacak bir şey yoktu. Diz kapağına giren kurşun kemiği parçalamıştı. İyileşince burada kaldı. Zaten gidecek başka yeri de yoktu. Ev hizmetini ve birkaç kelime de Portekizce öğrendi.»

Hâlâ başımı şaşkınlıkla sallıyarak, «Demek bunu saklıyordun ama neden?»

«Saklamak mı?» ihtiyatla yüzüme bakıyordu.

«Birleşmiş Milletlerin soruşturmasına tanıklık etmeyi red etmişsiniz. Eğer konuşacak olursanız Nino'nun varlığını açıklamanız gerekecekti. Tabii böylece o da ifade verecekti.»

«Pah,» yaşlı adam tiksintiyle bağırdı. «Birleşmiş Milletler aç gözlülük, dalavere ve boş tumturaklı sözlerde birleşmişler başka bildikleri bir şey yok. Bu kara maymunların balık pazarında daha akıllıca laflar edilir.»

«Belki öyle ama Nino'nun onlara vereceği ifadenin önemini anıyabiliyor musunuz? Goronga'da olanıan gören ve bilen tek kişi.»

Emmerich sert sesle, «Tabii öldürenlerden başka bir o biliyordu.»

«Onun bir şeyler açıklamasından mı korktunuz?»

Emmerich sabırsızlıkla titriyerek «Bak» dedi. «Olaylar sırasında on dört on beş yaşlarında bir çocuktan söz ediyoruz. Ne okuması ne de yazması var. Köyünden yirmi kilometre uzağa daha gitmemiş ve Birleşmiş Milletler sözcüğünü hiç duymamış. Daha yasanın ne demek olduğunu bile bilmiyor anladın mı? Kaç yıldır Afrika'da kaldığım merak etmeye başladım. Bu kabilelerin hepsi yazgılarına boyun eğerler. O gece olanlar Tanrının buyruğuydu, Nino'nun söylyeyeceği hiç bir şey bu yargıyı değiştiremezdi. Hem, ben prensip olarak Birleşmiş Milletler komitesi ile konuşmayı red ettim. Onları bir görmeliydin: Kendini beğenmiş Meksikalı, Libyalı ve Polonyalı üç küçük adam Beira'ya gelip, otelin havalandırma âygtılı salonuna kurulup, tanıkları dinlemeye başladılar. Sorarım sana bu herifler Mozambik'in açlıklarındaki yaşam hakkında ne bilirler? Zaten Nino'yu dinlemezlerdi bile, buraya gelmeden önce yargıya varmışlardı.»

Joana'nın sözlerini anımsayıp, «Dünya kamuoyunun fikri,» dedim.

«Ne?»

«Dünya kamu oyunun düşünceleri onlardan yanaydı.»

Öfkeyle yüzüme baktı. «Artık konu kapandı. Ve unutuldu. Goronga yeryüzünde çalılıklardan biri. Ve pek yakında çalılıklar köyü kaplayıp, tüm izleri ortadan kaldıracaklar.»

Sanki bu düşünce kendisini tatmin ediyormuş gibi konuşuyordu. İsmi ortaya koymadan Gil'den söz ediyorduk Emmerich bu konu hakkında neler bildiğimi bilemezdi, ben de bildiklerimi göstermeyi göze alamazdım fakat Nino hakkındaki açıklamaları başka bir konuydu. Emmerich gözümde bilmediğim boyutlara erişiyordu. İhtiyatlı olmam gerektiği halde daha fazla bilgi edinmek istiyordum.

«Eğer komite buraya ön yargıyla gelmişse bile Nino onların düşüncelerini değiştiremez miydi? Veya değiştirme olanağı var mıydı?»

«Hepsine boş veriyorum. Sana komiteyi de sallamadığımı söyledim.»

«Doğru karar verdiklerine inanıyor musunuz?»

Emmerich kıpkırmızı olup, kadehini öfkeyle masaya vurunca içkiler dışarı sıçradı «Niçin doğru olmasın? Senin aklını kimler çeliyor?»

Öfkelenmesine gerek yoktu. «Kimse» diye yanıt verdim. «Sadece hazırladıkları raporu okudum. Bir zamanlar polistim. Kanıtların ne anlama geldiğini bilirim.

Ve o komiteden delilleri saklamanın zor olmadığını da biliyorum. Özellikle kendileri Goronga'yı ziyaret zahmetine bile katlanmadıklarına göre.»

«Boşuna vakit kaybedeceklerdi. Görecek bir şey yoktu ki».

«Niçin bu kadar eminsin?»

«Tanrının, belası» diye bağırdı. Beni sorguya çekme hakkını sana kim verdi? Polismiştir ha? Öyleyse, git de Tanrının belası yeri kendi gözlerinle gör. Gör de anla. Gör bakalım da o işe yaramaz ilerici görüşlerin değişecek mi?»

Yaptığı teklif beni şaşırttı. «Ciddi misin?»

«Tabii. Yarın sabah git bak. Hem biraz vakit geçilmiş olursun. Hem de budalaca sorular sormaktan vazgeçersin. Köy benim sınırlarımdan beş kilometre uzakta. Orayı çok iyi bilirim. Eskiden ekstra işçiye gerek duyduğumuz zaman oradan adam toplardık. Özellikle büyük ekinleri kesmek için adam gerekirdi. Evet, git orayı gör Hickey.» Gözlerinin içinde sarhoş parıltısı belirdi. Kazanacağım bildiği seçimde san* ki bana meydan okuyordu. «Çalılıkların arasında kocaman bir yara gibi iz ve mezardan başka bir şey bulamayacaksın. Köy halkının ölmesi yaşamları kadar olağandı çok basit, gizlisi saklısı olmayan, müşterek bir olaydı. Öyle bir toplulukta, kendilerini yok etme gibi bir durumu bile saklamak zordur. Çalılıklar arasındaki köylerde yaşam bir mücadeledir. Öyle bir köy, mısır ekiminden elde ettikleriyle geçinir asla bundan fazlasını istemez. Frelimo böyle bir köye gelince bir seçim hakkı tanır: Ya Portekizlileri veya bizi destekleyin der. İkisini birlikte idare edemezsiniz. Goronga'da en kısa sürede canlarını kurtaracaklarına ümit ettiği tarafı tuttu. Yanlış seçim yaptılar ve hatalarının bedelini kurşuna dizilerek ödediler. Kanıtlarmış? Al sana ortadan yok olmuş bir köyün kanıtı Hickey. Evet git ve gör. Geri döndüğünde, Birleşmiş Milletler komitesinin kararlarını değiştirebilecek en ufak bir bilgi edinirsen bana anlat.» Bomboş sesle «Pekala,» dedim. Teklif sarhoşluk güdüsüyle yapıldığı halde bambaşka anlam taşıdığını hissettim. Benim romantik düşüncelerimle oyun oynuyordu. Yoksa orada benim kendi bulmamı istediği bir şeye mi mesaret ediyordu? Aklına gelen fikirden hoşlanmışcasına «İyi» dedi. Sabahleyin o tarafa doğru gideceğim. Seni tel örgünün yanında bırakırım. Ama yalnız gidecek değilsin. Birkaç nöbetçi sana refakat edecekler. Burada çalışan kara maymunların hiç biri oraya yaklaşmaya cesaret etmiyorlar, ama senin batıl inançların olmadığını sanırım.»

Ben arkasındaki haritaya bakarken Emmerich bardağına yine içki koydu. Orada düşüncelerimi değiştirecek hiçbir şey bulamıyacaktım. Kaçmaya da olanak yoktu. Sıcakta boş yere on kilometrelik yom yürüyecektim. Diğer yandan, malikane ve civarındaki topraklar hakkında bilgi edinme olanağım vardı. Ve burada hiç bir şey yapmadan beklemekten çok daha iyiydi.

Emmerich «Henrique de seninle gelir,» dedi. Düşünceleri şimdi projeye dönüşüyordu. «Evet Henrique yolu bilir. Bana katılan adamlarımdan ilki ve en iyisidir. Frelimo ilk kez Pungwe'nin güneyine yerleştiği zaman bu adamları toplamaya başladım.»

Masanın üstünde elinde silahla kum torbalarının arkasında durduğu resme doğru sarsakça elini salladı.

«Roket saldırılarına karşı evin önüne barikatlar kurup, pencerelere çelik panjurlar yaptırдық. Portekizliler malikaneyi korumak için emrime birkaç müfreze vermeyi teklif ettiler. Onlara hayır teşekkür ederim, ben kendi adamlarımı kendim toplarım dedim. Eski paraşütçüler deneyimli savaşçılardı. Onları donatmak için benim yalnız silaha gereksinmem vardı. Yerel askeri vali dostumdu. Bana altı hafif makinalı tüfek, kırk tane G3 ve yüz binlerce mermi verdi. Portekizliler buradan çekilirken bana verdikleri silahları da geri istemeyi unuttular. Burada çaresiz kalmamıştım. Bana saldırımları için Frelimo'ya meydan okudum.»

«Ama onlar sizin meydan okumanıza aldırmadılar.»

«Oh karşılık verdiler. Ama bundan söz etmeye cesaretleri yok. Bir kez, Goronga olayından iki gece önce buraya saldırdılar. Bir grup, daha sonra Goronga'ya giden aynı gurup, ham kamışların içinden süzülüp, iç kısımlardaki tel örgüleri kestiler. Nöbetçilerim ikisini vurdu, Dobermanlar da birini öldürdüler. Diğerleri panik içinde kaçtılar. Bir adamı öldürmek üzere eğitilmiş köpek kadar hiç bir şey korkutmaz. Onları korkutmakla kalmayıp, fırsat bulurlarsa öldürürler. Tabii bu olay üstüne asla buraya dönemadılar.»

«Anladım.» Raoul Sousa'mın Birleşmiş Milletler komitesine verdiği ifadede Goronga olayına yol açan bu kötü malubiyetten söz etmiyordu. Tabii böylesine büyük bir yenilgiyi hazmedemiyeeek kadar kibirli bir adam olması olayı gizlemesini açıklıyordu. Fakat olayın arkasında karanlıkta kalan önemli noktalardan biriydi. Emmerich yine düşüncelerimi okurcasına «Baskını yöneten kara maymun Sousa adında birisiydi. Şimdi Beira bölge valisidir. İlk kez kendisine karşı koyan birisine rastlamayı asla unutmaz. Eğer eline fırsat geçirirse öcünü alacaktır. Topraklarımı dağıtmak istiyor. Buraya adım atabileceği her mazereti kullanır. Her mazereti.» İhtiyar adam yaşlı gözlerle yüzüme bakıp, mırıldandı. «Sonunda kimin kazanacağını göreceğiz. Eğer savaşmak gerekirse savaşırım. Her an burayı kuşatmalarını bekliyoruz. Askerlerim beni desteklerler. Frelimo'dan nefret etmeleri için hepsinin kendilerine göre bir sebepleri var. Evet.» İçkisini bitirip ayağa kalktı. «Sabahları erken kalkarım. Beni kahvaltıda göremezsin. Saat sekizde harekete hazır ol. Nino seni zamanında uyandırır.»

Emmerich odadan dışarı çıktı. Nino sessizce elinde valizimle kapının önünde belirdi. Akimo'nun yattığı nöbet beklenen odanın önünden geçip, koridorun sonundaki U şeklindeki kapıdan güney kanadına girdik. Bir odanın önünde Nino kapıyı açıp kenara çekildi. Usullacık Portekizce «Goronga'dan geldiğini duydum» dedim.

Hiç yanıt vermedi.

«Senyor bana oradan geldiğini söyledi. Ölüm emrini veren Flecha'larm kumandanını görmüş olman gerekir.»

Nino yanıt vermeden yüzünde bomboş ifadeyle kahverengi gözlerini yüzüme dikip baktı. Afrika'da sık sık gördüğüm delip geçemeyeceğiniz boş bakışlardan biriydi. Sorduğumu anlayıp anlamadığı belli değildi ve ne kadar soru sorsam yanıtını alamıyacaktım. Başımı sallıyarak çekilmesini işaret ettim. Kapıyı kapatıp dışarı çıktı. Taş koridorda topal bacağı ile tenis papuçlarını sürükliyerek uzaklaşmasını dinledim. Emmerich'in Goronga kurbanlarından birini evinde barındırmasını ve katliamı düzenleyen adamı da yanında saklaması paradoksunu bir türlü anlayamamıştım. Galiba çok acaip şeyler dönüyordu. Ön yargı olduğu kadar gizli bir suçta olabilirmiydi? Emmerich ile Sousa'nın arasındaki düşmanlığı öğrenince şaşırılmıştım. Sousa'nın maksadını merak ettim. Benim buraya kadar gelmemi sağlayan iz acaba bir rastlantıdan öte miydi? Sousa'nın iki gün öncesine dek Emmerich'in Goronga katilini sakladığından kuşkulanasına olanak yoktu. Çünkü o zamana dek herkez Gil'in de diğerleriyle birlikte Brezilya'ya kaçtığını sanıyorlardı. Diğer yandan Sousa'nın yaşlı adamı Terno Branco operasyonu ile tuzağa düşürmek istediği düşünülebilirdi. Onu tutuklamak için aradığı mazeret olabilirdi Açucar Emmerich malikanesine girip, topraklara Halk Cumhuriyeti adına el koyabilirdi.

Konuk dairesi büyük ve rahattı. Bir yatak odası ye çam ağacından lambiriyle kaplı oturma odası arasında banyo ve havalandırma aygıtı vardı. Oymalı parmaklıkların çerçevelediği pencerelerden siyah bir deniz gibi şeker kamışı tarlaları görünüyordu. Valizimi açıp, soyunurken içinde bulunduğum durumu dikkatle gözden geçiriyordum. Yarın Gil iki buçuk uçağına binerken yakalanacaktı. Çünkü Barboza kimliği altında açığı çıkması işini bitirecekti. Tabii bu arada benim işim de bitikti. Emmerich'e neden buraya geldiğimi anlatabilirdim ama Akimo'nun yaralanması, şoförünün ölmesiyle Sousa'nın gözünde onları ele verdiğim sanıyacaktı. Hayır. Paçamı ancak kaçmakla kurtarabilirdim ve Gil yakayı ele vermeden önce kaçmalıydım. Fakat bunu nasıl becerecektim? Gil'in bu evin içinde yaşayıp, yaşamadığını merak ettim ama bu fikri hemen aklımdan çıkardım. Hizmetkarların merakı ve dedikodu yapmaları tehlikesi göze alınmazdı. Öyleyse fabrika civarında bir yerlerde yaşıyordu? Ama bu kez de aynı sorun işçiler ve nöbetçiler arasında çıkacaktı. Bizi çevreleyen yirmi dört mil karelik şeker kamışı alanını düşündükçe saklanmak için en ideal yerin buraya yakın çalılıklar arasında olacağına kesinlikle inandım. Gil'in çalılıklar arasında saklandığını tahmin edince, yarın sabah belgelerin eline geçeceğini ve buradan doğrudan doğruya havaalanına veya Beira'da bir yere gidip, ülkeden kaçmaya hazırlanacağını düşündüm.

Duş almak için banyoya girip, çıktıktan sonra tüm evin sessizliğe gömüldüğünü anladım. Bornozumunu giyip, oturma odasının kapısını açmaya çabaladım. Açamadım. Yere eğilip inceledim. Kapının tokmağı ortasında anahtar yeri bulunan ve içerden kilitlenen tiplerdendi. Fakat düğme yerine kocaman bir anahtar deliğı vardı ama benim anahtarım yoktu. Kilit ters çevrilmişti. Nino kapıyı kapattıktan sonra düğmeye basmıştı. Ve dairenin tek çıkış kapısı vardı.

Emmerich'in yalnızca nöbetçilerine ve köpeklerine güvenmediği anlaşılıyordu. Malikanenin içinde istediğim gibi serbestçe dolaşabileceğimi söylemişti ama evin içini karıştırmamı istemiyordu. Pencerenin önüne gidip, oymalı demirlerden yapılan parmaklıkların gücünü ölçtüm. Pek süslüydüler ama yerlerinden kıvıldamıyorlardı. Pencereyi kapatırken, ışıklandırılmış avlunun bulunduğu taraftan ince uzun kara bir şekil altımdaki duvara saldırarak öfkeyle havalanıp, zıplamaya başladı. Gürültüyü bastırmak için havalandırma aygıtım açıp, yatağa yattım. Ertesi gün başıma neler geleceğini düşünerek huzursuz bir uykuya daldım. Gece yarısı bir ara uyanık yatarken, koridorda rahatsız edici bir ses duydum. Nino'nun lastik ayakkabılarının ardından yürüyen çizme sesleri geliyordu. Yataktan kalkıp, usulca kapıya gidip dışarısını dinledim. Emmerich'i uyandırmışlardı. Onunla nöbetçilerden biri mırıldanarak konuşuyorlardı. Kulağıma çalınanlardan Akimo'nun öldüğünü anladım. Emmerich büyük bir soğukkanlılıkla mahsustan onu ölüme terketmişti. Tehlike göze alınmayacak kadar büyük demişti. Beni de öldürmeye hazırlandığı hakkındaki en ufak kuşku da geçip gitti. Kenya çalılıklarında canımı kurtaran güdülerime hiç bu kadar gereksinme duymamıştım.

BÖLÜM BEŞ

22 KASIM, CUMARTESİ

Sabah saat yedide Nino kapıma vurup beni kahvaltıya çağırdı. Herhalde aynı anda düğmeye basmış olmalı ki elimi atınca kapı açıldı. Emmerich'in ayık kafayla fikrini değiştirmeyeceği düşüncesiyle, Goronga yolculuğuna uygun giysiler, yani bacaklarıma yapışmıyacak şekilde bol keten pantolon, ter çeken kısa kollu Tşört ve lastik altlı kaba süetten botlar giydim. Dairenden çıkıp, evin mekeğine doğru yürürken, kuzey kanadına açılan koridora bir göz attım. Akimo'nun yattığı odanın kapısında hâlâ nöbetçi durduğuna göre daha cesedi ortadan kaldırmamışlardı. Akimo'ya üzülmüştüm. Aramızda birbirimize karşı pek fazla sevgi olmadığı halde böyle sefilcesine ölmesine üzülmüştüm. Yemek salonunda tek kişilik sofranın başında beyaz kolalı önlüklü bir hizmetçi duruyordu. Afrika çiftliklerinde günün en önemli yemeği kahvaltıydı. Ve bu günküde Alman çeşitleri de vardı: Yarım papaya kavunu, çilek, sığır bifteği, sahandanda yumurta, çavdar ekmeği, sıcak çörekler ve koyu kahve. Fazla iştahım olmadığı halde kendimi zorlayarak önümdekileri yerken, akasya ağaçlarının arasından malikanenin çekirdeğini meydana getiren değirmen ve şeker fabrikasına bakıyordum. Tan yeri ağardığımdan beri Afrikalı işçiler çalışıyorlardı. Bütün yıl sulanarak yetiştirilen şeker kamışı, en fazla sakarin elde edilecek zamanda biçilirdi. İşin en önemli yanı ise ekinleri, fabrikayı sürekli çalıştırmasını sağlayacak şekilde yetiştirmektir. Şeker kamışı biçmekte çalışmayan işçiler de ekine su veren sulama sistemlerinin jeneratörlerinin bakımlarını yapıp, fabrikanın düzenli çalışmasını sağlıyorlardı. Malikâne gün ışığında çok görkemliydi. Sabah güneşinde alabildiğine yeşil binlerce dönüm şeker kamışı tarlaları Pungwe nehrinden çekilen suyla on veya onbeş mil aralıklarla

sulanıyorlardı. Saat sekize iki kala dışarda sabırsızca çalman araba kornasını duydum. Kahvemi bitirip, dışarı çıktım. Emmerieh Mini Moke'nin direksiyonunda oturuyordu. Henrique ve diğer üniformalı nöbetçi arka koltuklardaydılar. Ön koltuğun dibinde kocaman bir ordu torbası ve suyla dolu büyük bir bidon vardı. Merdivenlerden inip, Emmerich'in yanına allayınca, elime kenarlı bir şapka tutuşturdu.

«Buna ihtiyacın olacak,» dedi.

Başka bir şey söylemeden, arabayı vitesine takıp, çakıllı yolda gaza bastı. Yanından geçerken fabrika sahasında makinaların uğultusu duyuluyordu. En fazla gürültü, kıvrımlı demirden meydana gelen ve şekerkamışını kesip ezen, yavaş yavaş dönen değirmen bulunan binadan geliyordu. Yolun demiryolunu kestiği yerde yavaşlayıp, yüksek vagonlarda yeni biçilen şekerkamışlarını taşıyan oyuncak trenin geçmesini bekledik. Tekrar hareket edip yola koyulunca, binanın arka tarafının batıdaki dikenli tellere ne kadar yakın olduğuna dikkat ettim. Dikenli tellerin önünde beş altı kamyon yan yana değirmenin arkasında dizilmişlerdi. Bunu unutmamak işime yarardı.

Emmerich'e «Ne yapıyorlar?» diye sordum.

«Çöp topluyorlar. Ezilen şekerkamışlarından kalanları topluyorlar. İyi bir değirmen sakarinin yüzde doksan dokuzunu çeker. Geriye kalanlar ise yakıt olarak kullanılır. Onları Beire yakınlarındaki tuğla fabrikalarına satıyorum.» Rafineriden iç bayıltan tatlı bir koku geliyordu. Moke' nin yaklaştığını gören, verandada dedikodu yapan iki Hintli kâtip, fare gibi telaşla işlerinin başlarına döndüler. Kapının önünde duran adam, biz geçerken telaşla kapıları açıp selama durdu. Emmerich gücünün keyfini çıkartıyordu, bunları neden elden çıkarmamakta ısrar ettiğini anladım.

Nova Lusitania yol kavşağına doğru hızla ilerliyorduk. Kavşağa yarım mil kala, Emmerich dikenli tellerin açık olduğu bir yerden sola dönüp, şekerkamışı tarlalarına giden bozuk bir yola saptı. On beş yirmi metre yükseklikteki kamışların arasındaki koridor gibi dar yoldan geçerken, iki üç yüz metrede bir sağa ve sola yolların ayrıldığını gördüm. Tarlalardaki ekinler biçilmeye hazır olunca bu yollara kamyonlar, traktörler ve kesicilerin girdiğini düşündüm. Şimdi hiç bir şey yoktu. Fakat benim için çok karıştı.

Sayısız köşelerden döndük, öylesine ki tüm yön sezilerimi yitirdim. Zaman zaman da demiryollarından geçiyorduk. Bazı yerlerde, yere çakılan küçük levhaların üstünde numaralar vardı. Herhalde Emmerich yolunu bunlarla buluyordu. Çünkü usun şekerkamışlarının arasında toprakta hiç bir işaret görülüyordu. Bu numaralar malikânenin haritasının kafasındaki şekliyle çıkış noktalarını gösteriyordu. Arasına yolda durup, koltuğunun altındaki orağı alarak arabadan inip, şekerkamışlarını biçip inceliyordu. Kamışı köküne yakın kesip, sakarinin yoğunluğunu ölçmek için emiyordu. Sonra ya beğeniyle veya nedenini anlamadığım bir sesle homurdanıp, tekrar direksiyonun başına geçiyordu. Bu sabah canı pek konuşmak istemiyordu ama bir gece önce içtiği içkinin de izlerini taşıyordu. Akimo'dan bile söz etmedi.

Arabanın içinde yol alırken iki üç dakikada bir sulama aygıtlarının sıçrattığı sulardan ıslanıyorduk. Moke'nin üstünü kapattığımız halde yanlardaki açıklıklardan sular içeri giriyordu. Kısa süre içinde sıırsıklam ıslandık. Fakat saatler ilerledikçe hava sıcaklığı arttığından ıslanmak hoşumuza gidiyordu. Yiyecek torbasını ve su bidonunu merak ediyordum ama birdenbire çok basit anlamını kavrayıverdim. Emmerich, Gil' in saklandığı yere gidiyordu. Kaçağı birisinin beslemesi gerekirdi bunu hiç dikkati çekmeden yapacak tek kişi tarlalarını dolaşmaya çıkan Emmerich'den başka kimse olamazdı. Böylece onu nerde saklayacağını biliyordu. Bu sabah beni tel örgülerin yanma bıraktıktan sonra Gil'in yanına gidecek ve sonra belki de Filipe'in yardımıyla başka bir yere götüreceklerdi. Nova Lusitania yolu birkaç mil batıdaydı. Gil'i Beira'da emin bir yere yerleştireceklerdi belki onun için ikinci bir gizlenme yeri hazırlanmıştı sonra vakit gelince havaalanına gidecekti. Yaptığım tahminlerin doğru olmasını dileyerek, saat bir buçukla iki arasında benim de harekete geçmem gerekti. Bir saat kadar şeker kamışı tarlalarının arasında dönüp dolaştıktan sonra açık araziye çıktık. Güneşin durumuna göre kabaca bir tahmin yapınca, evin ve fabrika sahasının güneyinde bulunduğumuzu anladım. Ne kadar uzakta olduğumuzu bilemezdim. Zaten Emmerich de bu konuda bilgi vermezdi. İzlediğimiz yolda başka yöne kıvrılıp, yarım mil sonra dikenli telle çevrili sınıra geldik. Burası malikâne topraklarının son bulduğu noktaydı. Emmerich dikenli tellere paralel olan yolda birkaç yüz metre daha ilerledikten sonra arabayı durdurdu. Önümüzde, kuzeyden gelip, dikenli tellerin diğer tarafındaki çalılıkların arasında kıvrılarak gözden kaybolan bir patika uzanıyordu. Emmerich «Goronga'ya giden yol» dedikten sonra saatine baktı. «Buradan gidiş ve dönüş on kilometredir. Yani rahat üç saatlik yol. Nöbetçiler de sizinle gelecekler.»

Yüzüme sırttan Henrique'e baktım. Yerde, ayaklarının dibinde duran makinalı tüfeğini alıp diğer adamla birlikte peşimden arabadan indiler. Emmerich «Saat yarımında sizi buradan alırım,» dedi. «Tam vaktinde burada olun.»

Tozu dumana katarak arabayı sürüp gitti. Nöbetçilerle birlikte dikenli telleri atlayıp diğer yana geçtik. Birkaç dakika sonra kocaman dikenlere takılmadan çalılıkların arasında uzanan ince yola girdik. Henrique melodisiz ıslık çalarak, elindeki sopayla dikenleri yana iterek önümde yürüyordu. Diğer nöbetçi de arkamdaydı. Bu durumda kaçacak fırsat yakalasan bile fazla uzaklara gidemiyeceğimi biliyordum. Hem civarın coğrafyası hakkında en ufak bilgim olmadığı gibi çalılıklar arasında kaybolmam da kesin gibiydi. Tek bildiğim Goronga'nın Nova Lusitania yolunun doğusunda ve birkaç mil uzağında bulunmasıydı. Bu durumda çalılıklar arasında yorgunluktan baygın düşene dek aynı noktada, dönüp durmak ve elli metre sonra susuzluktan düşüp ölmek işten bile değildi. Hava iyice kızışıyordu. Diken ağaçlarının küçük yaprakları bizi güneşten koruyamıyorlardı. Yürüyüş pek zor olmamakla birlikte sıcaktan terlemeye başlamıştım. Arazi dümdüzdü. Arada sırada, kayaların arasından

fişkırان çalıllıklar vardı. Boş yere yola çıktığımızı düşünedüm. Öğrenmek istediğimi öğrenmiştim. Civardaki şeker kamışı tarlaları ve fabrika sahasının planını aklıma çizmiştim. Telaşla kaçmak gerektiğinde birtek kaçış noktası vardı. Enerjimi boş yere harcamamalıydım. Emmerich'in beni buraya göndermesi, sanki benim kendi düş ürünümüüş gibiydi. Fakat köye gitmeyi kabul etmiştim, şimdi artık sözümden dönemezdim.

Üç kilometre filan yürüdükten sonra dinlenmek için durunca Henrique'e, «Daha önce buraya geldin mi? Goronga'da bulundun mu?» diye sordum.

«Tabii patron.»

«Yani köylerdeki insanlar yaşarken demek istedim.»

«Evet» diye sırttı. Sesimi çıkarmadan yanıtımı bekleyince isteksizce konuştu. «Şekerkamışı biçme zamanı ürün çok olursa, buradaki köyden ekstra kara maymun toplamaya gelirdik. Toplardık yani kandırması kolay olurdu ne demek istediğimi anladın mı? Gülererek tüfeğinin kabzasını okşadı. «Tembel köpekler açlıktan nefesleri kokarken bile zorla çalışırlardı. Al sana kara maymun işte. Ama Goronga'dakiler fena değillerdi. Oradan her zaman kendi isteğiyle gelen, adamlar bulurduk.»

«Frelimo'yu destekledikleri halde, Emmerich'e mi çalışıyorlardı?»

«Onlar mı? Frelimo'ya aldırılmazlardı. Haydi yola koyulalım, patron.»

Arkasından konuşarak yürümeye başladım. «Gerillalara yardım etmişler. Katliamdan önceki gece konvooya saldıran aynı grup Emmerich'in yerine de saldırmış.»

Henrique oralı olmadan «Belki de,» dedi.

«Fakat sen öyle düşünmüyorsun değil mi?» diye ısrar ettim.

«Dinle, böyle köylerde, tüm kararları, muhtar veya kabile başkanı verir. Bu köyün başkanı ise beyaz adamlara saygı gösteren eski kafalı biriydi. Frelimo'ya neden yardım ettiğini anlayamıyorum.»

«Birleşmiş Milletler raporunda onların Frelimo destekleyicileri oldukları yazıyor.»

«Birleşmiş Milletler ne bok bilir?» diyerek Henrique söylenip, yere tükürdü.

«Onlar buraya geldikleri zaman Frelimo dizginleri eline almıştı. Bütün yaşamı boyunca'. Frelimo'yu desteklememiş olan bir kara maymun bulsana bana. Hepsi aynı yalanı söyler.»

«Peki Frelimo yüzünden değilse onlar niçin öldürüldü?»

«Kimbilir? Belki de öldürülmeleri hataydı.»

«Elli kişinin canına mal olan bir hata mı?»

«Olur böyle şeyler.»

Ağzından daha fazla laf alamadım. Dikenli tellerden atladıktan bir saat onbeş dakika sonra köye vardık. Fazla büyümüş çalıllıkların dibinden uzanan yol, malala palmiyeleri ve mango ağaçlarının arasından geçiyordu. Sonra önümüzde bir çayırılık belirdi, Kahverengi kocaman bir toprak parçası tepenin yanından aşağıya doğru uzanıyordu. Köyün hayvanlarının yaşadığı ahırlarda bulunduğu yerlerde birkaç avuç yeşillik köye canlılık havası veriyordu. Düzlüğün

ortasından geçen küçük dereye senenin bu ayında bir damla su kalmamıştı. Kuzey taraftan gelen patika, köyün yanından geçip sola güneye kıvrılıyordu. Toprak sıcaktan kuruyup çatladığı halde, savan çimenleri etrafı kaplamaya başlamıştı. Birkaç yağmur mevsiminden sonra diken ağaçları köy sitesinin bulunduğu yeri ortadan tamamen yok edecekti. Zaten hiç bir haritada yeralmayan Goronga'nın böylece pek kısa zamanda fiziksel varlığı da silinip gidecekti.

«Hepsi bu mu?» diye sordum.

Henrique ben sana demedim mi der gibi baktı. «Kulübeler nehrin öbür yanındaydı.»

Tepeye çıkıp, nehrin yanından geçtik. Yerde on, on iki metre arayla kamp ateşi yerlerini anımsatan, kahverengi lekeler vardı. Yerlerde birkaç yanmış tahta parçası görülüyordu. Fakat kulübelerin çoğu bambu ve samanlardan yapıldığından kâğıt gibi tutuşup yanmışlardı.

Henrique yanında, kemerine bağladığı bir matra su getirmişti. Bana bir lokma verdi sonra kendisi de içti. İki nöbetçi açıklığın kenarındaki yaban inciri ağacının gölgesinin altına oturmuş dalgın dalgın bana bakıyorlardı. Derenin öbür yakasındaki kuru dalların arasında renkli tüylü kuşların barındığı kuş yuvaları vardı. Beni görünce heyecanla ötüşmeye başladılar.

«Cesetler nerede gömülü?» diye sordum.

«Ahırların arkasında.»

Paslı metal delik bir tas köyün ortasında duruyordu. İşte insanlar burada kurşuna dizilmişlerdi. Tepeden aşağı hayvanların ahırlarının bulunduğu geniş kara dikdörtgene doğru yürürken, yeni yeşeren otların arasına dağılmış birkaç tane kemik ve boynuz gördüm.. Hayvan sürülerini gömmemişlerdi. Bu görevi çalılıkların ölü kaldırıncıları akbabalar, çakallar ve sırtlanlar üstlenmişlerdi. Toplu mezar ona yirmi boyunda dikdörtgen şeklinde kü.çük bir kabirdi. Üstüne atılan kabarık topraktan anlaşılıyordu. Ayak ucunda otlar bitmeye başlamıştı. Soruşturmada rahibin verdiği ifadeyi anımsadım. Ölülerini gömmek için uzun merasime vakit kalmamıştı. Cesetler buldukları zaman çürümeye başlamışlardı. Kimlik tanınması yapılmamıştı. Kocaman bir çukur kazılıp/cesetler içine atılmıştı. Herhalde mezarın üstüne birbirine çakılmış tahtalardan yapılan haçı da papaz dikmişti. Üstteki tahtanın üstüne GORONGA diye yazılıp, katliamın yapıldığı tarih atılmıştı. Bundan başka isim yoktu.

Meydana doğru yürürken, köyün ortak sebze bahçesinin yanından geçtim.

Kabaklar ve kavunlar bakımsızlıktan alabildiklerine büyümüşlerdi. Yaprakların arasında gözüme parlak bir şey ilişti. Yere eğilip, boş bir kurşun kovanını elime aldım. Askeriyeye ait silahlarda kullanılan bir tüfek kurşunu kovanıydı. Ağzı çamurla dolmuştu. Yaprakları aralayıp aralarında başka kovanlar var mı diye baktım yoktu. Sonra metalin yapay şekilde renk değiştirdiğini fark ettim. Sanki birisi onu hafifçe ovarak rengini bozmuştu. Dizlerimin üstüne çöküp, kabakların diplerindeki toprağı eşeleyince, iki kovan daha buldum. Biraz derinlerde üç tane daha vardı. Boş kovanlar toprağa gömülmüşlerdi, fakat yeni büyüyen bitkiler

onları yukarı itmişlerdi. Topraktaki asit onların renklerini maviye döndürmüştü. Sistemli şekilde Çalışmaya başlayıp, bitkileri köklerinden çıkartıp, yumuşak toprağı kazmaya başladım. Beş dakika içinde altmış yetmiş boş kovan buldum. Onların buraya bilinçle gömüldüklerine şüphem kalmamıştı. Acaba' rahip mi gömmüştü? Hayır olamazdı. Boş kovanlar bulduğundan hiç sözetmemişti. Katiller boş kovanları teker teker toplayıp, toprağı gömmüştü ama neden? Beceriksizce bir gizleme oyunu muydu?

Kovanları daha yakından inceledim. Hepsi çerçevesiz, merkezi ateşleme sistemi olan yüksek hızlı otomatik tüfeklerin kurşunlarının kovanlarıydı. Bütün ordu silahları gibi herhalde 7.62 mm kalibrelikti. Ama bunların tipleri ve boyları birbirlerinden değışikti. Bilmeyen birisi için içteki kapsüllerdeki ateşleme iğnesinin ortasında bıraktığı izde değışiklik görmem olanaksızdı. Ama iyi bir balistik uzmanı boş kovanlara bakınca, silahın tipini, numarasını ve her atışta kaç kez ateş edildiğini bile söyleyebilirdi. Katliam hakkında yapılan soruşturmalarda bu derece ihmalkar davranılışma bir kez daha içerledim. Hiç kimse sarfedilen kurşunların adetini bile sormamıştı. Acaba Emmerich'in tüm bunlardan haberi vardı da benimle dalga mı geçiyordu? Pek zannetmiyordum. Bunları benim bulmam büyük bir şans eseri idi. Ve bunları bulacağım kimsenin aklına gelmemişti... Meydanda kısa kısa birkaç el silah sesi duyunca telaşla ayağı fırladım. Çalılıklar kuş sesleriyle canlandı. Henrique ile diğer nöbetçi hâlâ incir ağacının altında oturuyorlardı. Tüfeğini omuzundan indirip bana sırttı. Derenin diğer kıyısındaki kuş yuvasından yerlere sarı tüyler saçılıyordu. Henrique sıkılmaya başlamıştı. İki boş kovayı pantolonumun cebine koydum. Diğerlerini ayağımla yine eski yerlerine itekleyip, üstlerine biraz toprak attım. Sonra Henrique'den yana yürüdüm.

«Başka sefer beni uyar.»

«Seni korkuttum mu? Özür dilerim patron.» diyerek sırttı. «Küçük geveze piçler sinirime dokunmaya başlamışlardı.»

İncir ağacıyla, çalılıkların arasındaki mesafeyi gözle ölçtüm. Kuşun yuvası tenis topu büyüklüğündeydi. Sallanan bir daim üstünde 9 mm tüfekte tam isabet korkunç bir başarıydı.

«Artık gidebiliriz,» dedim.

Dereyi geçip geldiğimiz yoldan geri dönmeye başladık. Sıcak dayanılacak gibi değildi. Hâlâ yağmurdan iz yoktu. Hava her gün biraz daha kuruyordu. Artık nefes alırken bile insanın ağzına sıcak hava dolup nefes borusunu kurutuyordu. Çalılıklar sarı kahverengine dönüşmüştü. Şimdi Henrique arkamdan diğer nöbetçi de önümden yürüyorlardı. Geldiğimizden daha yavaş yürüyorduk. Birkaç dakika sessizce yürüdükten sonra, «Flecha'ların kullandıkları silahlar neydi?» diye sordum.

«G3 patron. Tüm Portekiz kuvvetlerinin standart silahıdır.»

«Kaç kalibrelik?»

«Yedialtıiki.»

«Standart NATO kurşunları.»

«Evet. Alman lisansı ile Portekiz'de imal edilen silahlar.»

«Emmerich'in malikanesini de aynı silahlarla mı koruyorsunuz? Ordudan aldığı silahlarla mı?»

«Tabii.» Henrique'in umursamaz merakı uyanmışk. «Niçin soruyorsun?»

«Sadece merak ettim.»

«Kapakların arasında ilginç bir şey mi buldun patron?»

«Evet inek boynuzu» diye yalan söyledim. «Herhalde oraya çakallar sürüklemişlerdir.»

Bir an sinirlenip adımlarımı sıklaştırdım. Sonra mahsustan yavaşladım. Henrique arkamda sopasını yerlere vurarak yürüyordu. Dikenli tellere yaklaşırken yarı yolda durup tekrar su içtik.»

Henrique'in uzun ve tetikteki sessizliği beni sinirlendiriyordu. «Niçin ordudan ayrıldın?» diye sordum.

Matranm tıpasını kapatıp, «Ordu beni attı. Şerefsizce kovuldum. Kara maymun askerlerden birini vurunca divanı harbe verildim.»

«Anladım.»

«Bok yiyen bana saldırmadı. Cabo Delgado bölgesinde ön müfreze çavuşuydum. Tepe kenarında bir Frelimo hücrelerini sarmıştık. Üstlerine saldırmaya hazırдық. Gerillalarla savaşmanın tek yolu saldırmaktır. Bu hergele onların peşinden gitmedi. Koşarak kaçmaya başladı. Arkadan kulağının dibinden vurdum. Kırk metre uzaklıktaki hareket halinde birine alman nişan için fena isabet sayılmazdı. Sonra beni bu yüzden divanı harbe verdiler. Sonra yumuşadılar bir keresinde beni tebrik dahi ettiler.» Henrique yere tükürdü. «Frelimo'ya karşı yenilmelerine şaşmamak gerek. Moralleri sıfırdı. İyi eğitim görmüş, morali yüksek bir beyaz üç kara maymuna bedeldir. Emmerich'in. yerine saldırmaya çabalayan o güruha bak. Tokatm nerden geldiğini anlamadılar. Şekerkamışlarınm arasından canlarını çalılıkların içine zor attılar. Ve ertesi gün akşama kadar da kaçmaya devam ettiler.»

«Peki akşama kadar kaçtıklarını nerden biliyorsun?»

«Onlar da bizim kadar biliyorlardı. Çünkü onları kovalıyorduk.»

Doğru işittiğime emin değildim. «Sizler? Emmerich'in nöbetçileri mi? Sousa'nın hücrelerinin peşinden siz de mi çalılıklara daldınız?»

«Tabii.» Bana sırtıp birkaç dakika ne kadar açıklaması gerektiğini düşünerek yüzüme baktı. Sonunda övünme arzusu her şeye üstün geldi. Artık kim bilirse bilsin sorun değil. Bak şöyle oldu. Pazartesi gecesine bize saldırdılar. Biz de onları malikânenin dışına kadar kovaladık. Kara kıçlarına dönüp bakmadan kaçtılar. Emmerich hemen orduya haber verip onlardan yardım isteyebilirdi zaten kural böyledir fakat onların arkalarından gitmek için bize izin vermesini istedik. Adelelerimizi çalıştırmak gerekti değil mi? Bizler de askerdik. Ama yerimizde pinekleyip duruyorduk. Biraz harekete gereksinmemiz vardı. Kara maymunları tek başımıza yakalamak istiyorduk. Emmerich isteklerimizi kabul edince, biz on beş kişi peşlerinden gittik. Onları bütün gece ve ertesi gün izledik koşarak kaçıyorlardı. Çalılıklarda bize pusu kuracak cesaretleri bile yoktu.»

«Siz onları izlediniz ... nasıl? Köpeklerle mi?»

«O köpekler iz sürmek için eğitilmemişlerdir. Biz de Flecha'ların yaptığı gibi yaptık ama bizim helikopterimiz yoktu. Çalılıklarda ancak yürüyerek iz sürülür. Ve burada her yol köylerden geçer. Onları bir köyden diğerine izleyip, geçtikleri her köyde onların arkasından gelip sorular soruyorduk: Ne zaman hangi yolda yürüyorlar? Tabii kara maymunların bize hakikati söylediklerinden de emin olmak gerekiyordu.»

Henrique sustu ve konuşmadı.

«Bizle ilişki kuramayacak kadar arayı açmışlardı. Salı gecesi vaz geçip eve dönmek üzereydik. Uzun bir yürüyüş için gereken hazırlıkları yapmadan yola çıkmıştık. O gece askeri konvoyla yapılan saldırı her şeyi resmen ortaya çıkardı. Flecha'lar işe karıştılar. Onlara elimizden gelen yardımı yaptık. Çarşamba sabahı yine yola koyulup birkaç köye uğradık...»

Şimşek gibi aklıma gelen soruyu kendimi tutamayıp ağzımdan kaçırdım.

«Goronga'ya da uğradınız mı?»

Henrique sırtıp başını salladı. «Hayır Goronga'ya uğramadık. Kesinlikle uğramadık. Haydi gidelim patron.»

Korku ve şaşkınlık içinde yürümeye başladım. Daha gün ışığına çıkmamış ne kanıtlar vardı. Katliam günü bir değil iki silahlı grup gerillaların peşindeymişler. Flecha'lar ve Emmerich'in paralı askerleri. Hepsi aynı model silahları kullanan ve aynı seviyedeki acımasız insanlardı. Bu hiç bir şey kanıtlamazdı ama sonuç çok korkunçtu. Emmerich adamlarının işe karıştığının duyulmasını istemediği için susmuştu. Henrique'm yadsımasına rağmen acaba Goronga'ya gitmişler miydi? Açıkça söylemek gerekirse bu acımasız gaddarlıkta onların da parmakları olabilir. Daha fazla soru sormakla tehlikeli adımlar atmaya başlayacağımı bildiğim halde öğrendiklerimden daha fazlasını bilme arzusu ile kıvranıyordum. Omuzumun üstünde «Flechalara yardım ettiğinizi söylüyorsun. Sizden yardım istediler mi? Veya yardıma gerek var mıydı?»

«Bu gayri resmi bir iş birliğiydi. Her zaman geçerlidir. Sabah ilk iş malikâneye geldiler. O koca helikopteri Emmerich'in evinin önüne bıraktılar. Nereye gideceklerini bilmiyorlardı. Araştırma yapmak için yerel kişilere ihtiyaçları vardı. Bizler yürüyerek malikanenin güney doğusundaki topraklarda araştırma yaparken onlara da güney taraflarını havadan araştırmalarını söyledik. Sonra akşam üstü onlar üslerine dönerlerken yine buluştuk.»

Böylece Emmerich, Gil'i o gün katliamdan önce ve sonra görmüştü. Birleşmiş Milletler soruşturmasına çıkmaması için geçerli sebeplerden biriydi. Fakat Henrique'm sıralamasında bir uygunsuzluk vardı.

«Gece karanlık basmadan Flecha'larm üslerine döndüklerin söyledin?»

«Evet.»

«Fakat köy halkı gece kurşuna dizilmedi mi?»

«Öyle söyleyen kim?»

«Emin değilim. Ama gece olduğunu sanıyordum.»

«Olmaz. Kışın ortasındaydık. Saat altı sularında hava karanyordu. Malikâneye saat altıya on kalan filan gelmiş olmaları gerek. Bizimle bir kaç dakika kalıp sonra hava kararırken yola çıktılar.»

«Peki o zaman Goronga'ya geri dönmüş olamazlar mı?»

Henrique hoşgörüle «Bak dinle, yirmi kişi taşıyan iki motorlu Süper Frelon adı verilen helikopterle dolaşıyorlardı. Öylesine büyük bir helikopteri karanlıkta çalılıklara indirmek olanaksızdır. Araştırmalarını kısa kesmelerinin en önemli sebeplerinden biri buydu. Hem onları giderken ben gördüm. Kuzey doğuya, Beira yönüne doğru uçuyorlardı. O gün öğlenden sonra bir ara Goronga'ya uğradıkları kesin.»

Dar yolda ilerliyorduk. Niçin katliam hakkında duyduklarımın hep iki ayrı öyküsü vardı? Bazıları Goronga köylülerinin Frelimo destekçileri olduklarını söyledikleri halde, bazıları da bunun aksini anlatıyorlardı. Henrique, Gil ve Flecha'lar gece karanlığı basmadan o sahayı dolaşmışlar. Bense kurşuna dizilme olayının gece meydana geldiğini sanıyordum. Birleşmiş Milletler hazırladığı raporda olayın hangi saatte meydana geldiğini de belirtmemişti.

Sonra olayın gece meydana geldiği izlenimini Emmerich' den edindiğimi anımsadım. Uşak Nino'nun askerlerin elinden kaçtıktan sonra, katillerin karanlıkta onu çalılıkların arasında bulamadıklarını söylemişti. Demekki kurşuna dizme olayı gündüz meydana gelmişse bile, adamlar karanlık basana dek o civardan ayrılmamışlardı.

Emmerich'in beni yanıtlamak istemesinde iyi bir sebep olmalıydı. Henrique'm anlattıkları da öyleydi. Bu uygunsuzlukların beni endişelendirmelerine meydan vermemeliydim zaten yeterince başka sorunlarım vardı ama elimden gelmiyordu. Elli kişinin öldürülmesi kimsenin umrunda değildi. Pekala boş kovanları teker teker toplayıp, gömmek zahmeti kimin aklına gelmişti?

Goronga olayında bazı karanlık noktaların yanıtlarını bilen iki kişi vardı: Gil ve Nino. Ve her ikisi de garip bir rastlantı sonucu Emmerich'in koruyucu kanatları altına sığınmışlardı.

Sınır çizgisini belirleyen dikenli tellere ulaşmıştık. Tellerin üstünden diğer tarafa atladıktan sonra tam yirmi dakika Almanın Mini Moke ile gelip bizi almasını bekledik. Tellerle paralel batıya uzanan yönden geldi. Nöbetçiler yine arka koltuğa ben de öne geçtim. Emmerich'in yanındaki yiyecek torbası yoktu. Su bidonu da boşalmıştı. Tahminlerimde yanılmadığım duygusuna kapıldım. Gil bu sabaha dek bu bölgede bir yerlerde saklanıyordu. Herhalde şimdi Beira'ya doğru yola çıkmıştı. Saat yarımdaydı. Önümüzdeki bir iki saat her ikimiz için de ölüm kalım sorunuydu. Zamanlamayı öylesine ayarlamalıydım ki Gil saat bir buçukta Lizbon uçağına bilet kontrolü yaptırırken, ben de şeker fabrikasının batısındaki tellerden atlayıp kaçmalıydım. Gil'in sağlimen uçağına binmesi için Emmerich'in havaalanına adam yerleştirdiğine kuşku yoktu. Tabii böylece de adamın tutuklanma haberini vakit kaybetmeden öğrenecekti. Benim ise haber geldiği sıralarda buralardan çok uzaklarda olmam gerekiyordu.

Şeker kamışı tarlalarına doğru yol alırken, Emmerich «Bir şeyler öğrenebildin mi?» diye sordu.

Bulduğum boş kovanları düşündüm fakat sonra bunlardan söz etmemeye karar verdim. Henrique ile havadan sudan konuştuk.»

Alman başımı çevirip her ikimize birden baktı. «Neler konuştunuz?»

«Katliamdan söz ettik. Flecha'ların iki kez sizi ziyaret ettiklerini öğrendim.

Aranızdan su sızılmıyormuş değil mi? Birleşmiş Milletler, raporunda bunlardan söz edilseydi senin için çok onur kırıcı olurdu.»

Zorlukla kontrol ettiği öfkesini alamıyarak arabayı, şeker kamışı tarlalarına uzanan kavşaklardan birine çarptı. «Onur kırıcı bir şey yok. Yerel askeri kuvvetleri yakından tanıyordum. Tüm çiftçiler ortak düşmana karşı askerlerle işbirliği yaparlardı.»

«Fakat kendi paralı askerlerini gerillaların peşine salacak kadar yardım ellerini uzatmazlardı. Bunları bana Henrique anlattı. Eğer katliamdan sonra bunlar duyulsaydı onur kırıcı olmaktan da ileri gitmez miydi? Fazla tehlikeli bile olurdu. Bazı kişiler senin adamların da katillere yardım ettiklerini veya katliamı onların düzenlediklerini düşünebilirlerdi.»

Emmerich dikkatle ileriye bakıp, büyük bir sükûnetle «Çok saçma,» dedi.

«Olanaksız demedim. Fakat bunların duyulması senin işine gelmezdi.

Henrique'nin dediği gibi bu gün artık Frelimo yanlısı olmayan kara maymun yok.»

«Onur kırıcı hiç bir şey yapmadım. Asla,» diyerek kelimelerin üstüne bastı ve

yan gözle bana baktı. «Hickey ben ırkçı değilim. Herkese saygı gösteririm.

Frelimo'ya zenci oldukları için karşı gelmiyorum. Onlar can ve mal varlığıma göz diktikleri için mücadele ediyorum. Çünkü pek yakında yaşamımı da tehdit edecekler.»

Geri döndüğümüz yol karmakarışık fakat kısaydı. Saat bire birkaç dakika kala evin giriş kapısındaki merdivenlerin önünde durduk. Arabadan inince hep birlikte içeri gireceğimizi düşünerek durdum. Fakat Emmerich ile iki silahlı nöbetçi arabadan inmediler.

Emmerich «İstersen Nino sana içki verir. Buluşmam gereken bir konuğum var. Kısa süre sonra dönerim,» dedi.

Gaza basıp, fabrikaya doğru uzaklaştı. Merdivenlerden çıkıp, havalandırma aygıtının serinlettiği evden içeri girdim.. Evin başka bir kanadından mutfakta öğle yemeği hazırlayan hizmetkârların sesleri ve tabak çanak gürültüleri geliyordu. Fakat benim bulunduğum tarafta kimse yoktu. Hiç beklemediğim büyük bir şanstı. Gil'in havaalanında yakayı ele vermesine yarım saat kalmıştı. Benim harekete geçmem için daha çok erkendi ama fırsattan yararlanmalıydım. Hiç düşünmeden doğru kuzey kanadına yürüdüm. Akimo'nun yattığı odanın kapısında hâlâ nöbetçi duruyordu. Acaba cesedi neden ortadan kaldırmamışlardı? Adamın beni tanımıyacağını düşünerek, yanından geçerken selam verip, Emmerich' in çalışma odasının önüne geldim. Kapı açıktı. Hemen içeri girdim. Masanın arkasına dolanarak, duvardaki haritayı incelemeye

başladım. Harita büyük ölçekliydi. Yüz kadar şeker kamışı tarlası, teker teker işaretlenmişti. Yalnız Emmerich'in yol izlemekte kullandığı kavşak numaraları yoktu, ama bunların bana zaten fazla yararı dokunmazdı. Malikânenin topraklarının batı yakasına paralel uzanan sınırları diğerlerine göre kısa olduğundan eğri bir dikdörtgen şeklindeydi. Dün gece gördüğüm Nova Lusitania yolu sınırın hemen yanından geçiyordu. Fakat sonra haritanın batısında büyük bir dönüş yapıp, güney batı sınırına bir kaç mil kala tekrar meydana çıkıyordu. Bu sabahki yolculuğu şimdi daha rahat gözümün önüne getirebiliyordum. Ev ve fabrika eğri dikdörtgenin tam merkezindeydi. Goronga'ya giderken, güney sınırında hangi noktadan çıktığımızı bilemezdim haritada gösterilmemişti fakat her nerdeyse dört mil kadar dümdüz gitmiştik. Haritanın ölçeği, fabrika sahasındaki bazı detayları gösterecek kadar büyüktü. Tahmin ettiğim gibi iç kısımdaki tellere en yakın bina değirmendi. Batı yakasına dört beş yüz metreydi. On on iki metre yükseklikteki dikenli tellerin önünde yan yana dizilmiş yük kamyonları duruyorlardı. Yarım saat içinde buradan bir çıkış yolu bulmam gerekti. Eve dönerken değirmenin yanındaki parmaklıkların önündeki kamyon şoförlerinin siestaya çekilmediklerini görmüştüm. Malikâne hakkında yararlanabileceğim her bilgiyi içime sindirdim. Odadan çıkmak üzereyken masanın üstünde bir birine iğnelenmiş kâğıtlar gözüme çarptı. Dün gece Emmerich'in dosyayı kasadan çıkarırken yere düşürdüğü kâğıtları tanıdım. Dumanlı kafasıyla onları tekrar kasaya koymayı unutmuştu. Sabahleyin odayı temizleyen hizmetçi de onları yerden toplayıp, masanı üstüne yerleştirmişti. Kâğıtlara göz atmama hangi dürtü neden oldu bilmiyorum. Fakat üstünde BEIRA BÖLGESİ VALİLİĞİ yazısını görünce okumaya başladım. Sol yanlarında zımba delikleri bulunan üç kâğıt, bir dosyadan çıkartılıp burda kasada saklandığı izlenimini veriyordu. Beira Bölge Valisi Raoul Sousa ve Emmerich'in birbirlerine yazdıkları üç mektuptu. Mektuplarda yazılanları anlayacak kadar Portekizcem vardı. Dikkatsizce daktilo edilen soğuk ve resmi bir dil taşıyan mektuplardan ikisi Raoul Sousa'a tarafından yazılmışlardı. Mektupların başında «Sayın, Senhor» sözcüğü bile yoktu. Sadece: Toprak Reformu Programı başlığını taşıyordu. Birinci mektupta, Valinin başkanlığındaki bölge devrim konseyi Açucar Emmerich'm topraklarını elinden almaya karar verdiğini belirtiyordu. Emmerich'den mektubu aldığını ve bir ay sonra topraklarına el konulacağından haberdar olduğunu belirtmesini istiyorlardı. Daha sonra değerlendirme komitesinin belirleyeceği miktar malsahibine ödenecekti. Emmerich'in bu mektuba yanıt vermediği görülüyordu. Aynı yıl 15 Ağustosta Sousa'mn yazdığı ikinci mektupta, yine aynı konular yineleniyor ve son uyarı olduğu belirtiliyordu. Malikâneyi yedi gün içinde teslim etmezlerse, zora başvuracakları açıklanıyordu. Sousa'mn iki mektubuna iliştilmiş 18 Ağustosda tek pragraf halinde yazılan mektubun kopyası vardı. Emmerich istimlak konusuna doğrudan doğruya değinmeden ,aym yirmisinde Beira'ya geleceğini ve Valinin makamında ortak çıkarlarını ilgilendiren bir görüşme yapacağını haber veriyordu.

Yazışma başladığı gibi birdenbire sona ermişti. Son uyarı üç ay önce yapılmıştı? Ama Emmerich hâlâ topraklarını kontrolü altında tutuyordu. 20 Ağustosda yapılan toplantı sonunda Sousa'nın fikrini değiştirmesine sebep neydi? Frelimo politikasına karşı, Sousa'nın kişisel nefretini üstüne çeken Emmerich nasıl olmuş da adamı etkilemişti? Tüm soruların yanıtları, on sekiz ay önce üç ayrı silahlı grubun Goronga yakınlarında bulunmasıyla ilgili miydi?

Mektuplardan ipucu elde etmek olanaksızdı. Şimdi bunları düşünmenin de sırası değildi. Saatime baktım biri on geçiyordu. Yirmi dakikalık vaktim vardı.

Kâğıtları masanın üstüne koyup, odadan çıkmaya hazırlandım. Kafamın içi binbir soruyla doluydu. Nino kapının iç tarafında durmuş bakıyordu.

Yine bir gece önceki gibi aynı donuk gözlerle yüzüme bakıyordu. Beni ne zamandan beri gözetlediğini bilmiyordum.

Portekizce, «Buraya gel,» dedim. Yine yanıt vermedi. Fakat ben sorularına yanıt almaya kararlıydım.

«Yanıma gel. Söylediklerimi anladığımı biliyorum. Senden bir şey öğrenmek istiyorum.»

Birdenbire arkasını dönüp,, odadan kaçmaya çabaladı. Böyle bir davranış beklediğimden, şimşek gibi yerimden fırlayıp, kolundan yakaladım ve yüzünü benden yana çevirdim.

«Bu kez sorduklarıma yanıt vereceksin. Senden öğrenmek istediğim tek şey: Goronga katliamı ne zaman başladı?»

Yüzüme baktı. Korkmuyordu ama endişelenmişti. Dışarda bir arabanın kapısının gürültüyle kapandığını ve birkaç kişinin konuştuğunu duydum. Nino ile ancak bir kaç dakika yalnız kalabilecektim.

«Saat kaçta? Beşte mi, altıda mı, yedide mi?»

Sesler kapıya yaklaşmıştı. Aralarından kadm sesi geliyordu. Emmerich'in konuğu kim olabilirdi? Ses bana hiç yabancı gelmiyordu. Panik dalgası tüm benliğimi sardı. Nino konuşmamakta ısrar ediyordu. Ceketinin yakasına sarılıp, geriye doğru itince, kafasını duvara çarptı. Bu kez yüzündeki ifade korkuya dönüşmüştü.

«Saatim yoktu ne zaman olduğunu bilmiyorum,» dedi.

((Karanlık basmadan önce mi sonra mı?))

Yüzüme uyuşmuş gibi bakıyordu. «Bilmiyorum.»

Saçlarından tutup başını tekrar duvara çarptım. «Bilmiyorum ne demek? Gece ile gündüzün farkını biliyorsun. Söyle bana.»

«Lütfen...» Tekrar elimi kaldırıncaya yüzünü buruşturdu. «Söyliyemem. Senyor, Goronga hakkında kimseye söz etmememi tembih etti. Asla kimseye söyleyemem. Eğer sözünden dışarı çıkarsam beni cezalandırır.»

Ön kapı açıldı ve dört beş kişi koridordan yürüyerek bize doğru geldiler.

Çalışma odasından dışarı bakmadım. Eğer beni arıyorlarsa kolayca bulabilirlerdi. Nino ve ben, ayrı sebeplerden şaşkına dönmüş birbirimize bakıyorduk. Ayak sesleri, Akimo'nun cesedinin bulunduğu odanın önünde durdu ve içeri girdi. Bir dakika sonra, Portekizce konuşan kadının sert sesini yine

duydum. Üç gün önceki rastlantıyı, arkamdaki masanın üstündeki resimdeki genç kıızı anımsayınca, adeta içime otururcasına ne budala olduğumu anladım. Kapının önünde duran nöbetçiden nerede olduğumu öğrenince, ayak sesleri çalışma odasına doğru ilerledi. Kapıdan önce gruptakilerden Filipe girdi. Elinde küçük bir tabanca vardı.

Boğuk sesle, «Burada, hain, dönek burada,» diye bağırdı.

Arkasından Emmerich «Bağırma,» dedi. Alman bir iki saniye yüzüme kötü kötü baktı, Joana'ya yol vermek için kenara çekildi.

Portakal rengi pantolon, sırtı açık bir bluz ve başında aynı renk eşarp vardı.

Ciddi ve soğukkanlıydı. Hiç bir şey söylemeden bilgiç bilgiç alaycı bir gülümsemeye güldü. Onun arkasında Henrique ve diğer bir nöbetçi koridorda salmıyorlardı. Heyecanını yenemeyen Filipe «Tanrım» diye bana bağırdı. «Polis Casusu. İlk gördüğüm günden beri senden şüpheleniyordum. Dün gece o iki kişiyle suç ortaklığı yapıyordun. Bizi aldatabileceğim mi sanıyordun?» Şaşkınlık içinde arkamı döndüm ama Joana'nın bu oyundaki rolünü hâlâ anlayamamıştım. Ellerini kalçalarına dayamış, hâlâ gülerek yüzüme bakıyordu.

«Sen,» dedim. «Sorunları çözen sensin. Buraya kim olduğunu...»

«Evet Akimo. Gomes'in ölümünden sonra seni ve beni sorguya çeken polis müfettişi. Kesinlikle emin olmamız gerekiyordu.»

Evet cesedini teşhis edebilmek için ala koymuşlardı. Soluklarım sıklaştı, korkudan dilim damağım kurudu ama hâlâ bu işin içinden sıyrılacağımı sanıyordum. «Neden emin olmak istiyordunuz?» diye sordum. «Akimo beni izliyordu. Pekala bu hiç bir şeyi kanıtlamaz ki...»

Emmerich terslendi. «Kanıtlar. Senin yalan söylediğini kanıtlar. Adamın altında bulunan tabanca bizi işkillendirdi. Mauser. Polislerin kullandığı marka.»

Verecek yanıt bulamıyordum. Tek düşüncem, Akimo'nun sonuna dek budala gibi davranmış olmasıydı.

Emmerich «Tabii yalnızca bu senin suç ortağı olduğunu kanıtlamaz. Ama dün gece bana Akimo'yu hiç tanımam diyerek yalan söyledin. Ve bunun da bir sebebi olabilir.»

Joana «Ya bana söylediğin yalanlar. Sen gittikten sonra Polana'da gizlice soruşturma yaptım. Perşembe gece yarısı Slisbury'den seni telefonla arayan olmamış, fakat Akimo'nun tarifine uyan bir adam gece on birde ziyarete gelmiş. Gece yarısı odana çıktıktan sonra, dün sabah on birden sonra lobide belirinceye dek kimse seni görmemiş. Ve peşinde sivil polis olduklarından kuşku duyulmayan iki kişi varmış. Sonunda Güney Afrika ticaret komiserine sordum, geceyi onunla geçirmemişsin Joe. Seni tutukladılar değil mi? Telefonla seni ararken, polislerin yanındaydım Elinde belgelerle yakalanınca, canını kurtarmak için onları Barboza'nın üstüne saldın. Yoksa seni asla serbest bırakmazlardı. Acı acı, «Bu bilgileri elde etmek sana neye mal oldu? Otel kapıcısının koynunda bir geceye mi?»

Emmerich yılan gibi tısladı. «Kapa çeneni.» Fakat Joana söylediklerime aldırmadı bile.

«İçerdeki kara et kütesinin yüzünü görebilmek için bunca yolu tepip geldim. Emin olmamız gerekti. Özür dilerim Joe, ya sen ya biz.»

«Biz mi?» İki adamın yüzüne bakıp, sonra Joaha'dan yana döndüm. «Evet pekala ben sersemim biriyim. Bazı şeylerden kuşkulanamam gerekti. Filipe'in ilk kez benimle konuşmasından hemen sonra bir rastlantı gibi sahneye benim çıkmandan. Balıkçı kulübesini benim aklıma takman. Polise gitmem için yirmi dört saat yanından ayrılmamaya çalışman. Elinden geldiğince yanımdan ayrılmadın. Ve dünyadaki en iyi orospular gibi zevk aldığına da beni inandırdın.»

Emmerich yine «Sözlerine dikkat et,» dedi.

«En eski fakat en etkili silahlardan. Acaba Ficamos üyesi misin merak ediyorum?»

«İlk günden beri. Gomes'den önce bu işin içinde ben vardım. Babamı öldüren hayvanlardan nefret ettiğim için bu bu gruba katıldım. İyi ve büyük bir adamdı, onlar babamın kesip attığı tırnak olamazlardı cahil kara canavarlar, doğru dürüst okumasını yazmasını bilmeden Marx'i dillerinden düşürmüyorlar, daha tuvalet kullanmasını bilmedikleri halde ilerlemeden söz ediyorlar. Onlardan nefret ettim ve hâlâ da ediyorum. Onlardan öcümü alabilmek için her şeyi yapabilirim.» Duyduğu nefret ve kinden adeta korktum. «Demek baban öldükten sonra isim baban Emmerich'in yanına sığındın öyle mi? Nasıl oldu da bunu tahmin edemedim?»

«Tahmin edemeyeceğini biliyordum.» Joana önce yaşlı adama sonra da meydan okurcasına bana baktı. «Bana nasıl ikinci bir baba gibi davrandığını asla unutamam.»

«Ve sen de onun sahip olamadığı evladının yerini aldın kuşkusuz. Emekli subayların birbirleriyle eski günleri anımsadıkları gibi siz de zencilere ve genellikle Frelimo'ya duyduğunuz nefreti beslediniz.»

Emmerich «Senin amatör psikologluğuna ihtiyacımız yok,» dedi. Ondan yana dönüp konuşmaya başladım.

«Anlıyamadığım bir şey var. Siz üçünüz ta başından beri bu işin içindeymişsiniz Gomes'in Barboza belgelerini nerede sakladığını biliyordunuz. Niçin benim kâğıtları bulmamı istediniz? Bana hiç ihtiyacınız yoktu.»

«Tabii. Belgelerin balıkçı kulübesinde saklandığını Gomes bize söylemişti. Geçen Cumartesi sabah erkenden bana telefon etti ve vakit kaybetmeden yola çıkacağını açıkladı. Gizli kişiliğinin açığa çıkma tehlikesiyle karşı karşıya geldiğini, bizim iyiliğimiz için en iyi şeyin Ficamos aslında benim verdiğimi sağladığı on iki sahte belgeden kazandığı parayı da beraberinde alıp, gideceğini haber verdi. Ayrıca, belgeleri şimdilik sakladığı balıkçı kulübesinden alıp, vakit geçirmeden Barboza'yı ülkeden dışarı çıkarmamı da söyledi. Onunki açığa çıktıktan sonra başka kimlerin isimlerinin açığa çıkacağını kim bilebilirdi? Eğer Gomes'in aynı gün öldüğünü öğrenmeseydim, Filipe'i yollayıp belgeleri alırdıydım. Belgeleri ele geçirme tehlikesini göze alabileceğimizi sanmıyordum. Belki de polis onları bulmuş, ve bizleri yakalamak için oldukları

yerde bırakmıştı. Bir plan yapıp, bizlerin dışında, bu işler hakkında hiç bilgisi olmayan ve tuzağa düşecek olursa bizleri ele vermeyecek birisini oraya göndermeye karar verdik. Öyle birini bulmalıydık ki belgelerin temiz olduklarını öğreninceye dek onu göz altında tutabileydik. Ve sen de bizim için mükemmel bir seçimdin Hickey.»

Yanıt vermedim. Soraök soru kalmamıştı.

Emmerich «Tencere kapak gibi birbirimize uyuyoruz,» dedi. «Joana seni tanıyordu ve etkisi altında tutabileceğinden emindi. Sonra hakkındaki dosya. DGS'nin Ficamos'lar arasındaki dostlarıyla Frelimo'nun elinden kurtarılıp, bize gizlice verdikleri dosyalardan biridir.»

Donuk sesle «Anladım» dedim. Üçünün yüzüne bakarken, bir süre hiç kimse konuşmadı. Sonra birdenbire saatime baktım.

«Biri yirmi geçiyor,» dedim. «Geç kaldınız. Barboza şimdi havaalanına doğru yola çıkmıştır.»

Emmerich gülererek bana başını salladı ve «Hayır,» dedi. «Dün gece olanlardan sonra planımızı değiştirmeden uygulayacağımızı mı sanıyorsun? Joana'nın dediği gibi yola çıkmadan önce her şeyin düzgün gideceğinden emin olmalıyız. Şimdilik Beira'da güvenli bir yerde, havaalanına gidip gitmeyeceğini bildirecek telefonumuzu bekliyor. Planları onu havaalanında tutuklamaktı değil mi? En geç bir kırk beşte bilet kontrolü yaptırabilir. Havaalanına gitmesi onbeş dakika sürer, demek ki bir buçukta yola çıkabilir. Elimizde on dakikamız var. Çağırıldığı taksiyi bir telefonla iptal edebilir: İşte bu kadar basit.»

Filipe yine topuklarının üstünde sallanıyordu. Telefona doğru sinirli bir adım attı.

«Şimdi otele telefon ederim.»

Emmerich yan gözle bana bakarak, sert sesle, «Buradan edemezsin, git ofisten et,» dedi.

Tekrar benden yana döndü.

«Evet, Hickey böylece yenik düştün. Barboza eskisi gibi güvencede ve her şey eskisi gibi yolunda. Şimdi seninle hesaplaşacağız.»

Filipe telaşla odadan dışarı çıktı. Emmerich kaşlarını çatmış öfkeyle yüzüme bakıyordu. Filipe'in otelden sözetmesiyle baklayı ağzından kaçırdığını biliyordu. Gil, kuşkusuz Braga otelinde kalıyordu. On sekiz ay önce hazırladıkları ikinci gizlenme yeri idi. Şimdi polisin orayı göz altında tuttuğu düşünülürse güvencesini yitiriyordu ama başka seçenekleri de yoktu.

Alman, «Hickey, bize ihanet ettin,» diye homurdandı.

«Eğer Akimo işe burnunu sokmasaydı başaracaktım da. Bana pek yarı yok ama, Barboza hâlâ güvencede olduğu halde, Mozambik'den dışarı çıkamıyacak. Yoksa artık oyunu bırakıp onu Gil diye hakiki ismiyle mi çağıralım? Boynunda elli kişinin vebalini taşıyan eski DGS başkanı Antonia Gil.» Joana'ya baktım.

«Böyle bir adama yardım etmekle iftihar mı ediyorsun?»

Umursamadan omuzlarını silkip «İftihar söz konusu değil. Frelimo'ya verilen en ufak zarardan zevk duyuyorum,» dedi.

«Şüphesiz.» Tüm hataları Akimo'nun üstüne yükleyemedim. Ben de hatalar yapmıştım. Ve en önemlisi de, Joana'yı güzel vücudundan keyif aldığım bir dişi yerine koymamdı. İçinde taşıdığı derin kin ve öç alma duygusunun bir gün taşacağını hiç düşünmemiştim. Bu duygularını kendisi gibi düşünen insanlarla birlik olarak paylaşmıştı. Şimdi Gomes'le niye evlendiğini anlıyabiliyordum: Çünkü Eramerich gibi o da Joana ile aynı duyguları paylaşıyordu. Fakat erkeğin iktidarsızlığı kadını eskisinden daha katı ve acımasız hale sokmuştu.

«Ficamos ve Emmerich hakkında bana tüm anlattıkların, doğrudu. Ve bunları anlatmakla kendine bir şans tanıyordun değil mi?» diye sordum.

«Birisinin seni inandırması gerekti.»

«Filipe'i ilk kez sana gönderdiğimde» dedi Emmerich,. «Beklemediğimiz bir şey yaptın. Kendini temize çıkarmak için bize para teklif ettin. Teklif ettiğin yirmi bin doları Barboza belgelerini ele geçirmek uğruna red ettik...» dedi.

«Filipe'in Vilanculos'lu mimar öyküsü de pek saçmaydı. Bunu genişletmeye karar verdiniz değil mi? Joana işe karışınca bazı şeyleri yuttum. Fakat Gil'in ismini açıklamaktan çekmiyordunuz. Şantaj kurbanları bile katliam düzenleyen bir adama yardım etmekten çekinir,» dedim.

Emmerich «Yeter» diye terslendi.. «Anlamadığın bazı şeyler var.»

«Hem de pek fazla var,» dedim. Artık kaybedecek bir şeyim yoktu. «Örneğin Gü'i neden sakladığını merak ediyorum.»

Yüzüme bir bakış fırlattı. «Ne?»

«Şimdiye dek Ficamos'lara, DGS'ye ve aşırı ırkçı kardeşlerinden yana olduğunu sanıyordum. Fakat bu kadar basit iş mi diye merak ediyorum. Emmerich bir tek soruma yanıt vermeni istiyorum. Gün kararmadan Beira'ya dönen Flecha'lar nasıl oldu da geceyarısı tekrar Goronga'ya döndüler?»

«Gece onların orada olduklarını kim söyledi?»

«Sen söyledin. Nino'nun gece kaçtığını söyledin.»

Emmerich, odanın köşesine sinen Nino'ya baktı.

Alman umursuzca «Evet bana öyle söylemişti. Araştır maya gerek duymadım. Herhalde yanıldı. Olaylardan akıllı karışmış olabilir. Zavallı cahil bir çocuk o,» dedi.

«Geceyle gündüzü birbirine karıştıracak kadar da akıllı karışık değildi ya.

Goronga'da olanlardan hiç kimseye söz etmemesini söyleyecek kadar da cahil değil. Belki aynı uyarıyı yanında diğer çalıştırdıklarına da yapmalıydın. Teknik bazı bilgileri Henrique'den aldım. Süper Frelon helikopter karanlıkta çalılıkların bulunduğu yere iniş yapamazdı. Bu da demektir ki katliamı gece düzenleyen Flecha'lar akşam üstü helikopterle ikinci kez buraya geldikten sonra, köye yayan dönmüşler. Yani birisi onlara yol göstermiş demektir. Gündüz bile yerel yardımcılara gereksinme duyduklarına göre, geceleyin araziyi iyi tanıyan birisinin yardımı olmaksızın köyü bulamazlardı. Tabii eğer Flechalar oraya gittilerse bu tahminler yürütülebilir.»

Emmerich'in yüzüne bakıyordum. Öfkeden kıpkırmızı olmuştu. Fakat birdenbire yüzüne bıkkınlık ifadesi geldi ve öfkesini kontrol altına aldı.

«Eğer hakikaten zamanlamada bir uyumsuzluk varsa, Gil iyi bir tank olurdu. Onu mu yoksa bir tanığı mı ele vermek istemedin? Onu mu yoksa kendini mi koruyorsun?» dedim.

Emmerich yavaş sesle konuştu. «İstediğın tüm soruları sor Hickey. Onlara yanıt verecek değılim. Kendime göre bazı sebeplerden dolayı Gil'in güvenlik içinde ülkeden kaçmasına yardım ediyorum. Şimdilik başaramadık ama başka bir yol bulacağız. Yine başladığımız noktaya döndük ama bu kez senin de yanımızda bulunma rahatsızlığına katlanıyoruz.»

«Pek başladığın noktada değilsin» dedim. «Beni buraya senin arkadaşın Raoul Sousa gönderdi. Joana'dan öğrendiklerimi ona anlattım. Gil'i senin sakladığından şüphe ediyor. Beni ve Akimo'yu ortadan kaldırmak hiç bir şeyi çözümlemez.»

«Yanılıyorsun Hickey.» Sesi zaferle çınlıyordu. Aramızda bir karış mesafe vardı. «Seni ortadan kaldırmakla Gil'i kaçırmanın başka bir yolunu bulacak zaman kazanacağım. Gil güvencede olduğu sürece ben de güvencedeyim demektir.»

Okuduğum mektupları anımsıyarak «Sousa'dan da mı korkmuyorsun?» diye sordum.

«Özellikle Sousa'dan korkmuyorum.»

«Kendini kandırıyorsun. Belki Sousa'nın gözünü korkutmakla kaçınılmaz sonucu biraz erteleyebilirsin. Ama daha ne kadar prazeiro, çalılıklar imparatoru, beyaz tanrı rolünü sürdüreceğini sanıyorsun?»

«Yeter.» Emmerich'in gözlerinden kıvılcımlar saçılıyordu. Kapıdan yana bakıp, hızla işaret ederek Henrique'i içeriye çağırdı. Makinalı tüfeğinin namlusunu karnıma doğru nişanlıyarak başıyla kapıyı işaret etti.

«Beni nereye götürüyorsunuz?» diye sordum. Korku yine tüm benliğimi sarıyordu.

Emmerich, «Artık seni burada istemiyoruz» dedi. «Konuğumuz olmadığına göre davetsiz misafirsin. Ve istenmediğın yere girmekle kendini tehlikeye attın.»

Joana «Son gelen davetsiz konukların başına gelenleri biliyor musun?» dedi.

«Sousa'nın hüccesine?» Gözlerinde adeta cinsel doyuma ulaşırca bir parlaklık vardı. Bir an onun ve diğerlerinin akılları başlarında mı diye merak ettim. Evet, sanırım hepsi akıllarını yitirmişlerdi. Joana da, Sousa gibi hakikatten sıyrılıp, kendinden bir şey vermeden bir hiç uğruna çırpılmıyordu. Hepsi kendi yönlerinden birer fanatikler. Joana'nın şehveti, Sousa'nın belagatli sözleri gibi gösterişten ibaret ve tamamen içlerine dönüktü.

Henrique karabinayı çekiştirerek kapıdan çıkmamı işaret etti. Telaşla düşünmeye başladım. Karşımda duran yüzlere son bir kez baktım Emmerich'inki ifadesiz, Joana'nın zaferle parlayan ve sonra Henrique itikliyerek beni kapıdan koridora çıkarttı. Sabahleyin bizimle beraber köye gelen nöbetçi şimdi elinde G3 tüfeğıyle bizi kapıda bekliyordu. Emmerich de bizi izledi. Merdivenlerden inip Mini Moke'nin durduğu yere gittik. Emmerich büyük bir ciddiyetle silahlı nöbetçiyi ön koltuğa, Henrique ile beni de arkaya oturttu. Hiç kimse

konuşmuyordu. Direksiyona geçen Alman, arabayı avludan çıkartıp, fabrika sahasına doğru sürmeye başladı.

Beni öldüreceklerdi. Hepimiz bu gerçeği biliyorduk. Fakat paniğe kapılmanın sırası değildi, düşüncelerim şaşılacak kadar berraktı. Bir çok işçinin çalıştığı yerde beni ortadan kaldırmıyacaklarını tahmin ediyordum. Beni en iyi öldürecekleri yer şeker kamışı tarlalarıydı. Yirmi dört mil karelik bir alanda bir cesedi kolayca yok edebilirlerdi. Ve bu sabah tarlaların içinden geçerken, burada kaybolan birisini ordu arasa bulamayacağını anlamıştım.

Birdenbire sabahki geziden bir anı Emmerich'in koltuğunun altına bakmamı zorladı. Şeker kamışlarım kesmeye yarayan orağın uzun sapı hafifçe koltuğun altından çıkmıştı. Bu silah arabanın öyle bir parçası olmuştu ki onu ortadan kaldırmayı akıl edememişti. Ve benden de ancak iki karış uzakta duruyordu. Hızla gözlerimi başka yöne çevirdim. Vagonlar dolusu şeker kamışlarının geçtiği demir yolu kesitiyle tam değirmenin arkasındaydık. Birkaç mil uzaklıktaki ana kapıya doğru yol alıyorduk. Az sonra Akimo'nun cesedi de dün gece şoförünün atıldığı tarlalarda yok olup gidecekti. Ben de buradan çıktıktan sonra onlar gibi ölecektim. Eğer harekete geçmem gerekiyorsa hemen geçmeliydim. Trenin geçmesini beklerken, hareketlerimi hesapladım. Henrique tüfeğini koltuğun üstüne koymuştu ama benim elimi uzatıp almama karşı tedbirliydi. Yakın mesafe silahıydı. Adamın ne denli yetenekli bir nişancı olduğunu bildiğim halde, silahı eline alıp, horozunu açıp, emniyet kilidini boşaltması en az dört saniye sürerdi. Bu zamana bir de şaşkınlığı ilave edersek birkaç saniye daha kârım olacaktı. Bu zaman süresinde bende onun hedef alanından çıkardım. Ön koltukta oturan tüfekli adam bence daha tehlikeliydi. En iyisi ikisini birden etkisiz hale koymaktı. Şekerkamışı dolu vagonların sonuncusu da raylar üstünde kayıp giderken, Emmerich arabayı öne doğru hareket ettirdi. Ayağa kalkıp, iki elimle orağın sapından yakaladım ve tüm gücümle önde oturan nöbetçinin kürekkemigine indirdim.

Kemik çatırdayla kırılıp, oluk gibi kan fişkırmaya başladı. Âdâm şaşkınlıkla soluğunu tuttu. Henrique garip bir ses çıkararak kolumu yakalamaya çabaladı. Elimdeki orakla yüzüne vurmak istedim ama başını geri çekince, iskaladım. Sonra hareket halindeki arabadan aşağıya atladım.

Ayaklarımın üstüne düşünce, sendeleyerek doğrulmak istedim. Elimdeki orağı bir kenara fırlatıp koşmaya başladım. Emmerich tozu dumana katarak frene asılınca lastiklerden acı bir gürültü duyuldu. Demiryolunu geçip, sol tarafa atladım ve birkaç adım sonra aramıza hareket halindeki vagonlar girdi. Tren saatte on beş mil hızla ilerliyordu. Yavaşça arkasından geçip önüne yetişebilirdim, ama aynı hızla hareket edemeyeceğimi biliyordum. Vagonların köşelerinde kanatları açmak için halkalar vardı. En sondan ikinci vagonun merdivenine atlayıp halkayı yakaladım ama elimde dönünce az kalsın dengemi yitirip düşüyordum. Sarsıntıdan şekerkamışlarından bir kısmı yerlere döküldü. Lokomotifini idare eden adamın olanlardan haberi yoktu. Tren yavaş yavaş hızlanıyordu. İhtiyatla iki vagonun arasındaki açıklığa yerleştim. Pek fazla

gizlenmesem bile şimdilik Henrique'in tüfeğinin kurşunlarına hedef olmaktan kurtulmuştum. Fakat bir dakika sonra tüm nöbetçilerin alarma geçirileceğini biliyordum. Yarım dakika sonra lokomotifin, tıslıyarak fren yaptığını duydum. Tren değirmenin önünde durmak üzereydi. Ve aynı anda sirenler çalmaya başladı. Tanrım sirenler. Böylesine iyi korunan bir kaleyle karşılaştığımı unutmuştum. Trenle çeyrek mil kadar yol almıştım. Vagonun kenarından başımı uzatıp iki yana baktım. Emmerich ve Henrique beni kovalamamışlardı. İlk olanakları sirenleri kullanmışlardı. Biraz önümde değirmene bitişik platformun üstüne şekerkamışlarını boşaltan Afrikalı işçiler vardı. Tren yavaşlayınca, yavaşça yere atlayıp, büyük demir binanın güneydoğu köşesine doğru koştum. Değirmenin diğer ucuna ulaşınca, tellerden atlayıp, diğer yandaki şekerkamışı tarlalarında izimi kaybedeceğimi biliyordum. Fakat çok geç kalmıştım. Köşeyi dönünce, sirenleri duyup harekete geçen bir nöbetçinin benden yana koştuğunu gördüm. Beni görünce durup anlamadığım bir şeyler bağırdı ve tüfeğini kaldırdı. Tam zamanında geri çekildim, tüfekten atılan kurşun başımın üstündeki demire saplandı. Tekrar geldiğime yöne doğru koşmaya başladım. Yükleme platformuna ulaşınca değirmenin arkasına ulaşma şansım vardı. Fakat çelik su oluklarının yanından Mini Moke'nin geldiğini gördüm. Telleri atayacağım iki yol da kesilmişti. Siren düdükları kulaklarımda çınılıyordu. Çaresizlik içinde iki yanıma bakındım. Doğu sınırındaki, üç dört yüz metre uzaklıktaki çayırıllıklara ulaşmam için bir yol vardı. Ümitsiz bir ihtimaldi. Malikânedeki tüm nöbetçilere canlı hedef olacaktım. Veya değirmenin içine girip gizlenecektim. Binanın bu yanında hiç kapı yoktu. Kesilmiş kamışları su oluklarından içerdeki öğütücülere akıtan, bir dizi delik açılmıştı. Yanımdaki deliğin yanma duvara çakılı demir bir merdiven duruyordu. Ona doğru koşup, zenci işçilerin inanılmaz bakışları altında basamakları ikişer üçer atlamaya başladım. Nöbetçi benden yana yaklaşıp, tekrar tüfeğini ateşlediği sırada, delikten kendimi içeri atıp dar kirişin üstüne çıktım. Kurşun çelik kirişin üstünde çığlıklar atarak sektti. Deliğin önünden çekilip, sağ tarafa kaçınca yolun sonuna geldiğimi anladım. Dar kirişin ucu hiç bir yere gitmiyordu. Su oluklarına boşluk veren yerde binayı enlemesine kesmiştim. Aşağıda yavaş yavaş gürütüyle çalışan makinalar, dışardaki sirenlerin seslerini boğuyorlardı. Tüm bina, öğütücülerin ve onları çalıştıran elektrik motorlarının hareketiyle hafifçe sarsılıyordu. Bulduğum kirişin üstünden ayağımı kırma tehlikesini göze alıp yere atlamam gerekiyordu. Dışarda, sağa sola emirler savuran Emmerich'in gür sesini duyuyordum. Merdivenlerde de ayak sesleri vardı. Ayağa kalkıp, dar kirişin üstünde diğer ucuna doğru koştum. Burada son üç öğütme makinasının yanında, onarım işçilerinin tekerlekler ve kayışlarının aralarına rahat girebilecekleri bir boşluk bırakılmıştı. Kirişin altındaki makinanın üstünde elektrik akımını sağlayan bir düğme vardı. Bunun yanında ise binayı boydan boya kesen yolun yanında bir platform duruyordu. Hiç vakit kaybetmeden kirişin üstüne oturup, aşağıdaki kayışların üstüne atladım. Çeliğin ezmesini güçlendirmek için kayışlar lastikten yapılmışlardı. Kovalamacayı izleyen işçiler

de Şu anda bunların üstüne Şeker kamışlarını yüklemiyorlardı. Yukarıya, doğru yavaşça ilerleyip, yüzü koyun yatıp, arkama baktım. Henrique elinde tüfeği delikten içeri girmiş, kirişin üstünde koşarak benden yana geliyordu. Bana nişan almadan önce döner kayışların beni hedeften dışarı çıkaracaklarına emindim. Yukarda su oluğunun ağzında, sekiz on santim uzunluğunda, döner bıçaklar vardı. Onlara yaklaşmadan önce kayışların üstünden platforma atlamam gerekti. Tam yarı yoldayken makinalar birdenbire durdu. Şaşkınlıkla dönüp bakınca, Emmerich'in de kirişin üstüne çıktığını gördüm. Duvardaki sırayla dizilmiş elektrik düğmelerinin yanında duruyordu. Kayışların üstünde emekliyerek üstüme doğru gelen Henrique'i görünce neden böyle davrandığını anladım. Sendeleyerek ayağa kalkıp, koşmaya başladım.

Düz lastiğin üstünde koşmak başka Şey, otuz derecelik açđ çizerek yükselen bir yerde lastik altlı papuçlarla koşmak başka Őeydi. Birkaç dakika sonra yine emekliyerek kaÇmaya başladım ama Henrique'nin yaklaştığını anlayınca çaresizlik içinde kıvrandım. Benden daha genç ve formundaydı. Nefesi sağlandı. Lastik çivili papuçlarıyla koşması daha kolaydı. DüŐe kalka tepeye ulaşmam bir dakika sürdü. Kesici bıçaklarla aramda bir kaç metre kalmıştı. İhtiyatla ayağa kalkıp, alt tarafta sağdaki platforma kendimi bırakıverdim. Arkama bakıp, Henrique'nin on on beş metre arkamda olduğunu görünce korkudan dona kaldım. Üstüne düşerim korkusuyla ateş etmemiŐtı. Şimdi sekiz dokuz metre aŐađdaki beton yere atlamam gerekiyordu.

Birkaç saniye kararsızlık içinde bocalayıp durdum. Birkaç dakika sonra üstünde durduğum platforma çıkacaktı ve ben ondan üç dört yüz metre önde tam hedeftim. Duraksamam sırasında platformu tutan direklerin üstündeki sigorta kutusunu gördüm. Kırmızı ve yeşil düğmelerin Emmerich' in açtığı devrelerden hangisini harekete geçireceğini bilmiyordum.

Henrique platforma ulaŐıncaya dek bekleyemedi. Orda dikilip durmam ona iyi bir hedefti. Sulama kayışlarının üstünde ayağa kalkıp, tüfeğiyle başıma nişan aldı. Tam o sırada yeşil düğmeye bastım. Ayağının altındaki kayıŐ hareketi geçip onu yere düşürünce, ateşlediği tüfeğin kurşunu da gürütüyle tavana saplandı. Elinden tüfeği atıp, kenardan düşmemek için elleriyle tutunmaya çalıştı. Ama tutunamadı. Döner kayıŐ bir saniyede onu kesici bıçakların önüne getirdi. İlk önce sol bacağını kesicilere kaptırdı sonra tüm vücudu döner bıçakların, altına girdi. Gözden kaybolmadan önce bir an başını kaldırıp, dehşetten korkunç bir maske halini alan gözlerle yüzüme baktı, ve acđ çığlıklar atmaya başladı. Arkamı dönüp koşmaya başladım. Değirmenin uğultusu içinde çığlıklar bir saniye kadar sürüp sonra birdenbire sustu. Henrique'in vücudu küçük lokmalar halinde doğranırken, makine titriyerek çalışıyordu.

Titriyerek yolun sonuna gelip, yere inen çelik merdivenlere ulaştım. Burası dışardaki kamyonlara çöplerin doldurulduğu değirmenin arka tarafıydı. Sırayla dizilen kamyonların kırk metre gerisinde parmaklıklar vardı. Afrikalı işçilerin çöpleri doldurdukları ortadaki çukurdan dışarı yönelen kanallar dışardaki kamyonlara uzanıyordu. İŞçiler çöpleri küreklemeyi bırakmıŐlar merakla bana

bakıyorlardı. Sirenlerin sesleri burda pek fazla duyulmuyordu. Adamlar tüfek seslerini duymuş ve benim kaçtığımı anlamış bile olsa maklarma çeyrek mil kala geriye dönüp taze ekinlerle dolu bir tarla bulana dek yürüdüm. Güneye doğru ilerlerken, Emmerich'in beni bulmak için hazırlıyacağı planı düşünüyordum. Topraklarının her karışını avucunun içi gibi biliyordu. Benim nereye gideceğimi veya gidemeyeceğimi bilmesi çok kolaydı. Seceğim yolu tahmin etmekte zorluk çekmiyecekti. Güney doğuya doğru ilerlemeye başladım. Kocaman bir satranç tahtasında zikzaklar çizerek yolumu bulmaya çalışıyordum. Büyük bir şans eseri sesleri duyunca olduğum yerde durdum. Yoksa gürültüyle ilerlediğim duyulacaktı. Yorgunluktan düşmek üzereydim. Ham bir kamışı kırıp, dibindeki şekeri emdim. Pek doyurucu olmamakla birlikte bana biraz enerji verdi. Yürümeye başlamak üzereyken sesleri yeniden duydum. Olduğum yerde sessizce durdum. Elli metre solumdaki yoldan ilerleyerek birkaç Afrikalının konuştuklarını duyuyordum. Herhalde ya kamış kesiciler, ya traktör sürücüler veya kuru yaprakları toplamak için tutulan yerli kadınlardı. Her an onlarla burun buruna gelebilirdim. Sesler bana doğru yaklaştıkça birisinin bozuk Portekizceyle tartıştığını duydum.

Adam «Zamanımız doldu. Doldu.» diye tartışıyordu.

Avrupalı otoriter bir ses «yabancı bulunana dek hiç kimse işinin başından ayrılmıyacak,» dedi. «Bu patronun emri.»

Birisi «Bu sizin işiniz,» dedi. «Bizim görevimiz kamış kesmek.»

((Yeterince nöbetçi yok. Bu yolların kontrolünü size bırakıyoruz. Tek kaçış yolu burası olduğundan ister istemez buraya gelecek. Onu ilk görene ikramiye var...»

Sesler uzaklaşınca rahat bir soluk aldım. Artık çok dikkatli olmam gerekiyordu. Ama hiç olmazsa doğru yolda ilerlediğimi öğrenmiştim. Pek yakında, malikanenin güney sınırına ulaşacaktım.

Artık büyük bir dikkatle ilerliyordum. Kamışları ezerek geçeceğime, onları ellerimle aralayıp, adım atmadan önce etrafı dinliyor ve yol kenarında kimsenin beni gözetlemediğinden emin oluyordum. Kısa süre sonra kamış kesicilerin beni bulmaya hiç niyetleri olmadığını anladım. Gayesizce aşağı yukarı dolaşıp, yolun kenarına oturup sigara içerken beni uyarmak için de yüksek sesle konuşuyorlardı. Onların bu ihmalkârlıkları da bana pahalıya mal olabilirdi. Çünkü bir kez yolun ortasında uyuyup kalan birine ayağım takılıyordu. Tarla farelerinden birini gövdeye indiren pitonu görünce biraz olduğum yerde kımıldamadan durdum. Bir an parlak kara gözleriyle yüzüme bakıp sonra yavaşça süzülüp kamışların arasında yok oldu.

Fazla dikkatli olma gerilimiyle susamıştım. Arada bir kamışları kırıp, sularını emiyordum. Sulama fiskiyelerinden akan suları içmekten çekmiyordum. Fakat sıcakta yürümenin zorluğunu arada sırada fiskiyelerden aldığım duşla gideriyordum. İki buçuk saat tarlaların arasında zikzaklar çizerek güney doğuya doğru ilerledim. Saat dört buçukta birdenbire kamışlar sona erdi. Ve ekilmiş bir tarlanın ucuna geldim. Güneşin harareti azalmıştı ama yeşil kamışların

gölgesinden çıkıp ileriye doğru bakarken gözlerimi kısmak zorunda kaldım. Dümdüz arazi önünde sanki kavruluyordu. Yarım mil uzakta Emmerich'in sabah bizi bıraktığı parmaklıkları gördüm. Parmaklıklardan atlayınca, Nova Lusitania yoluna çıkmak için batıya doğru yürümem gerekiyordu.

O gün ilk kez Sousa'ya anlatacaklarımın bir anlamı olup olmadığını düşündüm. Zaten benden şüpheleniyorlardı. Ben de bunu kanıtlamıştım. Korkunç bir suç işleyen Gil adındaki adamı Emmerich saklıyordu. Emmerich onu korumak ve bir an önce ülkeden sağlimen dışarı çıkmasını sağlamak için öldürmekten çekinmiyordu. Ama neden? Kendisinin antiFrelimo ve sağ kanat yanlısı DGS sempatzanı olması da artık anlam taşıyordu. Gil güvencede olduğu sürece kendisi de güvencedeydi. Gil özgür kaldığı sürece Emmerich de Sousa'yı istediği gibi tehdit edebilirdi. Çok garip bir üçlüydü.

Goronga'da olanlar hakkındaki şüphelerim gittikçe büyüyordu. Katliamın meydana geldiği saatlerdeki uyumsuzluk Gil'in tanık olma durumunu kuvvetlendiriyordu ama kaçmakla tüm suçu üstüne almıştı. Kaçmakla mı? Belki bunda yanılıyordum. Hep suçlular mı kaçardı? Gil ve yönettiği Flechalarm yanında katliama yardım eden başkaları da olamaz mıydı?

Dosdoğru dikenli tellere uzanan yolda durup etrafı dinliyerek ilerledim. Birkaç dakika sonra kumlu yola paralel uzanan dikenli teller güneşin altında parlamaya başladılar. Tellerden elli metre uzaktaki ekmek ağacına yaslanıp dinlendim. Her iki yönde de nöbetçiler görünmüyordu. Bu denli uzun sınırdaki nöbet bekletmek için bir ordu gerekti. Fakat ' gözüme başka bir şey ilişti. Çelik çubukların arasındaki teller kesilmişti. Tellerin bu kısmı bir kapı gibiydi. Acaba nereye gidiyordu? Yolu geçerken bu sorunun yanıtını buldum. Yerde Mini Moke'nin tekerlek izleri vardı. İnce bir yol diken ağaçlarının dibinden kıvrılarak uzanıp, çalılıklar arasında kayboluyordu.

Teli çözüp, kapıdan geçtim. Yol benim yürümek istediğim yönde uzanıyordu. Böylece o yolu izlemeye karar verdim. Birkaç dakika sonra yoğun çalılıklar arasına girince artık görülme endişesinden kurtulmuştum. Artık tek isteğim, karanlık basmadan yola ulaşmaktı. Diken ve ekmek ağaçlarının arasında kıvrılarak uzanan dar yolda ilerlemek zordu. Sonra birdenbire çalılıkların arasında serap gibi bir kale beliriverdi. İlk önce pas renkli taşlardan yapılan ve kısmen diken ağaçlarının arasında kaybolan yüksek duvarını gördüm. Sonra birinci duvara dik açı çizen ve birkaç metre uzunluğunda topların yerleştirildiği kuleleri olan diğer duvarı gördüm. Başka bir çağdan ve başka bir kıtadan Afrika'nın ortasına düşmüş garip bir görünümdü. Portekizliler on altı ve on yedinci yüz yıllarda iç kısımlara ulaşan ticaret yollarını korumak amacıyla buna benzer birçok kale yapmışlardı. Ticaret korumaya gerekli olmadığı için ve yollar da kısa sürede kullanılmadıkları için kaleler terkedilmişlerdi.

Kaleye yaklaştım. Şimdi birinci duvarın ucundan kuzey doğu ve güney doğuya doğru uzanan duvarların bir tabya meydana getirdiklerini gördüm. Binaya fazla yaklaşmadan köşeden döndüm. Burası en az harap olan kısımdı. Kuzey duvarı tamamen yıkılmıştı. Yalnız birkaç adım ötedeki orta kısmındaki arklı kapı

kalmıştı. Portekizliler Afrika'daki geçmişlerine, tarihi eserlerine ilgi gstermezlerdi. Buranın da unutulup gittiği açıkça belliydi, kalenin varlığını Emmerich'a ten başka herkes unutmuştu. Çünkü Mini Moke'nin tekerlek izleri burada son buluyordu. Bu sabah beni ve iki nöbetçiyi sınırda bıraktıktan sonra demek buraya gelmişti. Kalbim ılgın gibi çarparken, ihtiyatlı adımlarla duvardaki açıklığa yaklaştı. Tabyanın kenarlarında yuva yapan kuş sürüsü heyecanla tşerek uuştular. Bu iyi bir işaretti. Kapının ağzında durup, bir zamanlar merasim alanı olup da şimdi otların bürüdüğü sahaya baktım. Alanın arkasındaki kapı ve pencerelerden askerlerin bir zamanlar burada barındıklarını anladım. Böyle bir yerde yerleşmek her halde çok feciydi. Üç kişiden birinin sıtma veya dizenteriden öldüğü söylenirdi. Geri kalanlar ise i kısımlardaki düşman Afrikalılardan korktuklarından boğucu sıcaklarda kalede kapalı kalırlardı. Antonio Gil için de durum pek parlak değildi.

Saklandığı yeri hiç zorluk çekmeden buldum. Alanın kuzey batı kısmında en az güneş alan yere yeşil bir çadır kurulmuştu. Herhalde zamanın büyük bir kısmını tarihi kalıntıları kazarak geçirmişti. adırına doğru yürürken paslı top gllelerinden meydana gelen küçük piramite basıp düşecektim. Biraz uzakta çürümüş varillerin üstünde siperliklere dayanmış iki eski top parçası vardı. İkinci uvalın altında çaydanlıklar, aletler ve açılır kapanır bir yıkanma tahtası ile sabahleyin Mini Moke'nin içinde gördüğüm su bidonuna benzer bir bidon vardı. Kamp sahası çok tertipliydi. adır katlanıp kaldırılmış, uyku tulumu havalanması için çimenlerin üstüne açık bırakılmıştı. Aceleyle gidildiğini gösteren hiç bir iz yoktu. Yerden kazılıp, eski bir papuç kutusunda parlatılarak biriktirilen eski toka ve düğmeler yere dökülmüştü. Yaşlı adamın yalnızlıktan aklını oynatmamak için kendisine böyle bir uğraşı bulduğu anlaşılıyordu. Buradan kurtulacağı günü düşünmüş olmalıydı. Kurtulmak mı? Evet onun için kurtulmaktı. Fakat ellelerinden beni kaırdıklarına göre Beira'daki ikinci gizlenme evinin de artık güvencesi kalmamıştı. nc bir alternatif olarak Emmerich onu tekrar buraya veya evine getirebilirdi. Buralarda oyalanmak benim için de fazla tehlikeliydi. Çadırın n tarafını kaldırıp, içeriye baktım. Bir kamp yatağı, birkaç yiyecek kabı, katlanır ufak bir iskemle, masa ve köşede bir yığın kitap vardı. Köşelerden birine de G3 tüfeği dayanmıştı. Çadırdan içeri girip, tüfeği elime aldım, jarjörü açıp inceledim. Tam yirmi tane kurşun vardı. Emmerich'in acil durumlar için Gil'e bıraktığı silahlardan biri olmalıydı. Onu da alıp götürmeye karar verdim. Taşıması g ve ağır olmasına rağmen hâlâ Emmerich ve adamlarının eline geçme tehlikesinden kurtulamamıştım. Tüfek kısa süre önce temizlenip yağlanmıştı. şarjörü yerine takıp, çadırın çıkışına doğru ilerledim. Tüfeğin dipiğiyle köşede duran kitapları yere devirince arkada gizlenmiş sarı karton bir kutu ve geniş ağızlı birbirinin benzeri boş ilaç şişelerini gördüm. Bir tanesini alıp baktım. stnde Merck Sharp ve Dohme ilaç fabrikasının etiketini taşıyordu. Ve ilerinde kortizon tabletleri olduğunu belirtiyordu. Sousa'nın haklı olduğunu anlayınca hafifçe bozuldum. Gil, Barboza'nın resmindeki yuvarlak yüzlü adama benzemek için kortizon

kullanıyormuş. Emmerich'in doktoru ülkeden çekip gitmiş olabilirdi ama kendisine bu ilaçları sağlayan bir eczacısı olduğuna hiç şüphe yoktu. Bir zamanlar 9 mm'lik Peter's tabancasının kurşunlan bulunan sarı kutu da boştu. Demekki diğer silahı Gil yanında götürmüştü.

Kutuyu yerine koyarken, iki kitabın arasından kayan katlanmış bir kağıt gözüme ilişti. Eğer üstündeki el yazısını görmeseydim açıp bakmazdım. Tüfeği masaya dayayıp, kâğıtları alıp açtım. Dört adet katlanmış kağıttı. Bir yüzlerine amatör ve acemi birisi büyük aralıklar bırakarak iki parmakla daktiloda yazmıştı.

Önce daktilo ile yazılan, sayfalara baktım, çünkü bunları okumak diğerlerini okumaktan daha kolaydı. Her sayfanın dibinde yazılanların doğruluğunu kanıtlamak için paraf atılmıştı. Herhalde Gil'in paraflarıydı. Sayfalar numaralanmış fakat kronolojik paragraflarla yazılmıştı. Önceleri Portekiz askeri lisanını izlemek kolay olmadı. Sonra bir kaç satırın başlıklarını tercüme ettim.

GENEL GÜVENLİK YÖNETMENİ

(Mozambik delegasyonu)

Özel Grup No: 55, Kontr terör Arazi operasyonu Rapor No: 14, tarih 1206 Saat 06.00 Birlik Manga hava üssünden rapor edilen olay yerine hareket etti. Harita referans H9.

Kamp yatağının üstüne oturup, elimdeki sayfaya baka kaldım, «tarih 1206» şifresini birdenbire çözüverdim. Yani Goronga olayından bir gün önce on iki Hazirandan söz ediyordu. Gil'in Flecha birliğinin yenildiği operasyondur. Okumaya devam ettim. 06.30 Birlik olay yerine ulaştığında ordu makinistlerinin yaralanan aracı çektiklerini gördü. 80 derecelik bir ilerleme...

Kuşlar canımı kurtardı. Tabyadan birdenbire gelen uçuşma seslerini duyunca, şaşırıp, yerimden fırladım ve kâğıtları da gömleğimin içine tıktırıp, tüfeğe sarıldım. Çadırdan başımı uzatıp bakınca, motor sesini ve fren gıcırtilarını duydum. Geri dönüp, güney duvarı boyunca koştum.

Duvarın yüksekliği belime geliyordu, üst tarafı yıkılmıştı. Birkaç dakika sonra ayağım moloz taşlara takıldı. Arabanın kapılarının kapandığını duymadım. Araç herhalde Mini Moke'ydi. Emmerich, Gil'i geri mi getirmişti? Alacakaranlığın sessizliğinde kalenin kuzey köşesinden gelen erkek seslerini ve köpek havlamasını duyuyordum. Duvarın arkasındaki çalılıklara dalıp, saklansam mı yoksa kaçsam mı diye düşündüm. Sağ tarafımdaki ince yolu görünce kararımı verdim. Zaten o yöne gitmek istiyordum. Tekrar yola düşüp, adamlarla arama olanca mesafe koymaya karar verdim. Tüfeğin kaybolduğunu anlayınca kimin aldığını anlayacaklardı. Günün yorgunluğunun beni nasıl tükettiğinin farkında değildim. Birkaç saniye sonra zorlukla nefes almaya başladım. Bacaklarımdaki kaslar titriyorlardı. Koşmaktan vazgeçip yürümeye başladım. Birkaç dakika sonra yine koşmaya başladım ama kısa süre sonra vazgeçtim. Güçlülükle soluk alabiliyordum. Tüfek de kurşun gibi ağırlaşmıştı. Arkamdan gelen sesleri duymasaydım onu atıverecektim. Fakat kaçmaya başladığımdan beri gizlice korktuğum şey basıma gelmişti. Peşime köpekleri takmışlardı. Panik tüm benliğimi sardı. Güçlülükle öne doğru atıldım.

Havlama sürekli bana doğru yaklaşıyordu ama ağır ağır ilerlemesinden köpeğin hâlâ tasmayla bağlı olduğunu anlıyordum. Şimdi koşmaya başlamanın çılgınlık olduğunu biliyordum. Fakat Emmerich benim kaleye uğradığımı anlarsa, hangi yolda ilerlediğimi tahmin etmesi zor değildi. Yolun bulunduğu batıya doğru ilerlediğimden şüphe etmezdi. Yalnız kendisi ve adamları beni ele geçirmek için ne kadar yaklaştıklarını bilemezlerdi. Yüksek tiz sesli havlama arttı. Bir kez daha koşmayı denedim ama başımın dönmesinin geçmesini beklemek zorunda kaldım. Eğer peşimde çok insan varsa şimdiden öldüm demektir. Bir tek avantajım vardı onları şaşırtmak, bunu da iyi kullanmalıyım. Açık bir görüş sahası ve saklanacak yer bulmalıyım. Otların ve çalılıkların arasında iki yüz metre daha yürüdükten sonra yolun sonundaki açıklıkta beni gizliyecek kalınlıkta bir akasya ağacı buldum. Savan otları arasında sürünerek ağacın dibine geldim, tüfeğin emniyetini açıp, G3'ü omuzuma dayadım. Çalılıkların arasındaki sessizlikte metalin tiz gürültüsü büyük yankılar uyandırdı. Fakat köpekler çılgın gibi havlamaya başladılar. Terden şırlı sıklam oldum. Ellerim tüfeğin metal yüzünde kayıyorlardı. Avuçlarımı pantolonuma silip, yoldaki mesafeyi ölçtüm. İki dakika sonra bir adam görüldü. Omuzunda G3 tüfeği sallanan Emmerich'in nöbetçilerinden birini Doberman adeta sürüklüyordu. Tek kişi miydi? Onu öldürüp diğerlerini harekete mi geçirmeliydim? Diğerleri neredeydiler? Çömeli saklandığım yere on beş yirmi metre yaklaşmasını bekledim. Birdenbire köpek ayaklarının üstüne dikilip ulumaya başladı. Kokumu almıştı. Ne yapacağıma karar vermeden ayağa fırlayıverdim. Elimdeki tüfekle adamın karnına nişan almıştım.

«Kıvıldağa yoksa karnını deşerim. Geride kaç kişi var?» diye sordum. Nöbetçi gözlerini açmış şaşkınlıkla yüzüme bakıyordu. Refleksleri düşünmesini engelledi ve elindeki köpeği bırakıp silahına saldırdı. Ben de önce adamı vurmakla hata yaptım. Adam boş bir yastık gibi iki büklüm katlanıp yere düştü. Siyah ve bronz karışımı köpeğin dişlerini göstererek üstüme atılışını hayal gibi farkettilim. İkinci kez silahımı ateşlemeye fırsatım yoktu. Korunma içgüdüsüyle tüfeği göğsüme dayayıp, köpeğin üstüme atılmasını bekledim. öldürmek için boğaza saldırılması öğretilmişti ama köpek tüfeğin dipçisine saldırınca ikimiz de yere düştük. Saldırının şokuyla tüfeği elimden düşürünce köpek çılgın gibi üstüme atılıp, boğazımı aramak için üstümde eşelenmeye başladı. Yumruklarım ona vuruyordum ama öldürme güdüsü herşeyin üstüne çıkmıştı. Sağ elimle boynundaki kayışını tuttum ama parmaklarımı ısırma bıraktım. Kan ve toz kokusu burnuma doluyor, zorlukla nefes alıyordum. Tasmanın ucunu yakalayıp hayvanı kendimden uzaklaştırmayı başardım. Yerde yuvarlanıp süründüm, tüfeğe elimi uzatmadan önce, köpek yine üstüme saldırdı. Sol kolumla onu savuşturmaya çalıştım. Bu kez dişleri koluma saplandı. Pis nefesi yüzüme geliyordu. Bu kez sağ elimi başının arkasından geçirip tasmayı tutmak istedim. Fakat yetişemedim. Bunun yerine başını geriye çektim. Dobermanın kırmızı kanlı gözleri yerinden uğradı. Kolumu bırakmıyordu ama bir an ağız açılınca, kolumu daha derinlere kadar soktum. Yaralarım daha

derinleşmişti ama aldırımıyordum. Tek düşüncem hayvanı üstümden atmaktı. Acı kırmızı bir perde gibi tüm benliğimi kaplıyordu.

Dobermanm pençeleri göğsüme battı. Sonra boğazıma doğru uzandı. Ondan kurtulmam için kolumu kaldıraç gibi kullanmam gerektiğini biliyordum.

Köpeğin başını bırakıp, sağ kolumu boynuna sardım, sol kolumla da başını geriye itiyordum. Koluma batan dişler etlerimi yırtıyordu. Tüm vücudumu saran acıdan bayılmak üzereydim. Eğer bir an gevşek davransam gırtlakımı paralayacaktı. Başını geriye doğru iterken, kolumu sıkıca boynuna dolayıp, bel kemiğinin son vertabrasım kırmaya çalışıyordum. Dişlerinin arasından kolumu bırakmadan elimden kurtulmak için debelenmeye başladı. Sonra boynu kırıldı. İnce vücudu katılıp kaldı, titriyerek kendisini bıraktı ve başı yana kaydı.

Titreyen dişlerin arasından kolumu çektim ve ayağa kalktım. Acıdan başım dönüp gözlerim kararıyordu. Kolumda düzinelerce diş izi ve korkunç yaralar açılmıştı. Elimden akan kanlar parmaklarıma bulaşıyordu. Arkama dönüp bakınca, nöbetçinin peşinden kimsenin gelmediğini gördüm. Demek ki kaleye Emmerich'le ikisi gelmişti. Yere düşürdüğüm tüfeği alıp, sendeleyerek vurduğum adama bakmaya gittim. Göğüs kemiklerinin altından giren kurşun, sırtında fincan tabağı kadar delik açarak dışarı çıkmıştı. Nöbetçi acı çekmeden ölmüştü. Onun tüfeğinin şarjörünü çıkartıp cebime attım. Ayağa kalktığım, zaman Emmerich karşımda duruyordu. Otuz metre ilerde yolun kıvrıldığı köşede durmuş boş gözlerle yüzüme bakıyordu. Tek elimle tüfeği kaldırıp, namluyu üstüne tutup salladım. Yerinden kımıldamadı. Üstünde silahı yoktu.

Boğuk sesle «Eğer yararı dokunacağını bilsem seni de vururum,» diye bağırdım. «Eğer peşimi bırakmazsan seni öldüreceğim.»

Yanıt vermedi. Dönüp yürümeye başladım, köpeğin cesedinin yanından geçerken bir an durup düşündükten sonra, «Beni tekrar görmeyeceksin ama senin yerinde olsam Sousa'nın ziyaretini beklerim.»

Emmerich hâlâ konuşmuyordu. Parmaklarımdan aşağı kanlar damlıyordu. Tekrar gözlerim kararıp başım döndü, bir an bayılarak her şeyi berbat etmekten korktum. Tüm irademle gücümü toplayıp, yine yola koyuldum.

Emmerich'in beni izlediğinden emin olunca, durup, oturdum ve kanayan kolumu tedavi etmeye çalıştım. Gömleğimi yırtarak çıkarttım, bin bir güçlkle içimdeki fanilayı üstümden çıkardım. Bunu dörde katlayıp, kolumdaki yaranın üstüne koydum ve yırttığım gömlek parçalarıyla sıkıca bağladım. Işınlan yerler çok acıyordu ama ben mikrop almaktan korkmuyordum. Vakit kaybetmeden tıbbi müdahale gerekti.

Artık beş dakikada bir dinlenmeden adım atamıyordum. Güneşin batmak üzere oluşuna sevindiğim halde, akşam karanlığının basmasından da endişeleniyordum. Karanlıkta çalılıkların arasında yolumu bulabileceğimden emin değildim, eğer geceyi burada geçirecek olursam kan zehirlenmesi veya tetanosa yakalanıp, iyileşemeyecek kadar hastalanacaktını. Alacakaranlıkta bir süre dinlendikten sonra, dar yollarda batıya doğru ilerliyordum. Birdenbire bu sabah Emmerich'in Gil'i de aynı yoldan getirdiğini düşününce, Nova Lusitiana

yoluna nerden çıkacağını benden iyi bildiğini fark ettim. Eve dönmesi bir saat sürerdi, ve ondan sonra nöbetçiler yine beni aramaya başlayacaklardı.

Tanrıya şükür, yaz döneminin geçmesine daha dört hafta vardı ve hava saat yediden önce kararmıyordu. Saat altı buçukta terkedilmiş yola çıktım. Her iki yönden gelecek araçları durdurmaya kararlı olduğumdan artık yürümenin hiç anlamı yoktu. Yorgunluktan bitkin halde, yolun kenarına oturup, yıkılmış bir ağaç gövdesine sırtımı dayadım. Karanlık basmadan birkaç dakika önce, kolumdaki yaraları inceledim. Sardığım uydurma bant sıırsıklamdı. Çözüp attım. Derin birkaç yaranın dışında kanama durmuştu. Yaraları açık bırakmanın daha iyi olacağını düşündüm. Mikrop kapıp kapmadığını anlamam için çok erkendi, fakat kolumun dirsekten aşağısı, çirkin ve korkunç acı veren delikler ve kurumuş kanlarla kaplıydı. Herhalde bir süre uyumuş olmalıyım, Kuzeyden gelen motor sesi ve farların ışıklarıyla uyandım. Şimdi hava iyice kararmıştı, fosforlu satime bakınca, yediği yirmi geçtiğini gördüm. Yan çıplak olduğumdan üşümeye başlamıştım. Tüfeği yakalayıp, ayağa kalkmaya çabaladım, tüm kaslarım tutulmuştu. Farların ışığından kaçınarak geri çekilip, bana doğru yaklaşımlarını izledim. O yönden geldiğine göre Emmerich'in peşimden yolladığı nöbetçiler olabilirdi ama pek hızlı yol almıyordu. Saatte yirmi mil hızla ilerleyen gacur gucur öten eski bir arabaydı. Kendimi iyice toparladım. Durmalarını istiyorsam işi şansa bırakmamalıydım. Yolun ortasına çıkıp, tüfeği bacağıma dayayıp sakladım ve yaralı kolumu kaldırıp dur işareti verdim. Eski frenler gıcırdadı, kumlu yolda kayan tekerlekler bulunduğum yerden birkaç adım uzakta durdu. Dizel motoru kesik homurtularla çalışıyordu. Araba eski bir otobüstü. Afrikalı şoför camdan bana baktı. Qnun arkasında, bir düzine kara yüzün üstünde gözlerinin akları yerlerinden uğramış zenciler şaşkınlık içinde bakıyorlardı.

«Nereye gidiyorsunuz?» diye sordum.

Tüfeği gören şoför huzursuzca elimdeki silaha baktı. «Nova Lusitania.»

«Orada hastahane var mı?»

«Hastahane hayır. İlk yardım merkezi var. Bir misyoner grup.»

Şöyle bir düşündüm. Beira'ya gitmek daha iyiydi. Ama o yöne giden bir vasıta bulana dek Emmerich'in adamlarının eline düşme olasılığı fazlaydı.

«İyi» dedim ve sarsakça merdivenleri çıktım. Otobüsün içinde büyük bir gerilim vardı. Sanki yolcuların hepsi soluk almaya korkuyorlardı. Görünüşe göre Beira'ya alış verişe gitmişlerdi. Parafin tenekeleri, yiyecek torbaları, portakallar koltukların altlarına ve kenarlardaki boşluklara yerleştirilmiş ve otobüsün içinde manav dükkanı gibi kokuyordu. Arka taraftaki uzun koltuğa oturana dek tüm gözler beni izledi. İçinde koyun başı duran karton kutunun yamna, çöküp, tahta arkalığa sırtımı dayayıp, tüfeği kucağıma koydum. Şoför vites değiştirince, otobüs titredi ve yola koyuldu. Bir dakika sonra yine uykuya daldım. Hiç kimse benden yol parası istemedi.

Nova Lusitania, güneşten kavrulmuş kumun üstünde kurulan birkaç düzine kıvrımlı demirden kulübesi olan ufak bir kentti.

İlk yardım merkezi denilen binada aslında, küçük bir reviri bulunan misyoner okulundan başka bir şey değildi. Bina kentin meydanına bakan uzun bir banglovdu, otobüs saat sekiz onbeşte köye girdiğinde misyoner, binanın verandasında sigara içiyordu. Otobüsten inip ona doğru yürüdüm. Sırtında pantolon ve safari bir gömlek vardı. Yumuşak yüzlü genç görünümlü gözlüklü bir adamdı. Otobüsün şoförü bana ismini söylemişti.

«Rahip Afonso?» dedim.

«Evet.»

Şaşkınlıkla yüzüme bakıyordu. «Yardımaınıza gereksinmem var,» dedim. Verandaya çıkıp, binanın içinden yansıyan loş ışıktaki yaraları gösterdim. Dudağına yapışan sigara ağzında, hareketsiz durdu. Sonra sigarayı fırlatıp, sağ kolumdan tutup, verandanın ucundaki telli kapıya doğru yürüttü.

«Nasıl oldu?»

«Köpek saldırdı. Biraz kan kaybettim ama önemli değil. Mikrop kapmaktan korkuyorum.»

«Kaç saat önce oldu?»

«Beş sularında.»

«Buraya gel.»

Kapı revire bitişik dispansere açılıyordu. Rahip Afonso beni iskemleye oturtup, ışığı yaktı ve kolumu daha yakından inceledi. Tüfek hâlâ elimdeydi. Onu oturduğum iskemleye dayadım. Odanın ucundaki öbür kapıdan, duvara üç yatak dayalı odayı görebiliyordum. Yatanlar görünmüyorlardı ama, uykusunda huzursuzca dönen birisinin gürültüsü iştiliyordu.

Rahip Afonso gördüklerinden çok etkilenmişti. «Ne cina köpekti?»

«Emmerich adında birini tanıyor musun? Şeker kralı? Saldırgan Dobermanları var.»

«Rahip anladım dercesine «Ah» dedi. «Senyor Emmerich* in konuğu muydun?»

«Evet bir tür.»

«Seni buraya getiremez miydi? Veya Beira'da bir hastahaneye götüremez miydi?»

«Yapacak başka işleri vardı.»

Yardım etme güdüsü Rahip Afonso'yı konuyu eşelemekten ala koydu. «Peder, telefonunuz var mı?»

«Köydeki tek telefon.»

«İşe başlamadan önce lütfen telefon edebilir miyim?»

«İşe başlamadan mı?» dedi. «Size büyük dozda penisilin iğnesi ve anti tetanos serumu yapacağım. Yaraların da temizlenmesi gerek.»

«Biraz ertelersen...»

«Ertelersen ya septosemi veya tetanosa yakalanırsın. Zaten üç saat kaybetmişsin. Yaraları temizleyip, sardıktan sonra telefon edersin. Sonra dinlenmen gerek. Geceyi geçirebileceğin bir yerin var mı? Eğer yoksa, hastahanedeki boş bir yatağımız var.»

«Çok iyisiniz peder. Ama burada kalacağımı sanmıyorum.» Sousa'ya telefon etmeden önce hiç bir şeye karar veremezdim. Her şey onun ne denli harekete geçmesine ve Emmerich'in adamlarının beni ne zamant bulacaklarına bağlıydı. Onlarla arayı epeyce açmıştım, ama gece yarısı gelip misyonu kontrol edeceklerini biliyordum. Diğer yandan, Nova, Lusitania ile Beira arasında üç saatlik bir yol vardı. Sousa adamlarını hazırlayıp ancak sabaha karşı buraya gelebilirdi. Bu şartlar altında yine yola düşmem gerekiyordu. Telefon etmeyi de birkaç dakika ertelemem büyük bir değişiklik yapmayacaktı.

Rahip iki şırınga hazırlayıp, önce kolumdan, sonra kalçamdan iğne yaptı. Sonra, bir tas dolusu sıcak su ile yaralarımı beceriyle temizledi ve üstüne ilaç koydu. Gazlı bezle hafifçe sarıp, havlu ve çengelli iğne ile kolumu askıya aldı. «Canın çok acıyor mu?» «Sanırım biraz fazla. Evet çok kötü.» «Sana biraz uyuşturucu verebilirdim ama bütün gece kendini bilmeden yatarsın.»

«Öyleyse aspirinle idare etmem gerek.» Verandaya çıkıp, küçük sıraların ve kutsal resimlerin bulunduğu sınıftan geçip, pirinç karyolası, gardroplu, bir tek koltuklu odasından içeri girdik. Masanın üstüne dağılan kağıtlardan, daktilo makinasmdan ve telefondan odayı aynı zamanda ofis olarak kullandığı belliydi. Gardroptan çıkardığı bir şişe Portekiz konyağını göstererek Rahip Afonso güldü «Bunu aspirinle karıştırmamak gerek ama bir kadehten zarar geleceğini sanmam,» dedi. Temiz bir bardak ve fincan bulup bana ve kendisine içki doldurmasını hafif sabırsızlık içinde bekledim. Telefonun almacını eline alıp, «Numaran kaç?» diye sordu.

«Beira, Valinin evi. Kendisiyle konuşmak istiyorum.» Rahip, kolu çevirirken ben de konyağımı yudumladım. «Telefona yanıt verir mi dersin?» «Kim olduğumu söylersen evet.»

Rahip Afonso düşünceyle yüzüme baktı. «Garip, sanki hatlar kesilmiş.» Donup kaldım. «Daha önce böyle olur muydu?» «Asla.» Tekrar kolu çevirip almacı kulağına dayadı. «Elektrik bile yok.»

«Santraliniz nerede?»

«Seksen kilometre uzaklıktaki Kuzeydeki Lamego'da.»

Kadehimi öfkeyle masanın üstüne koydum. «Allah kahretsin, beklemem gerekti. Hatlar herhalde Emmerich'in malikanesinden geçiyor. Ve onları kesti, Biliyorum kesti.»

Rahip anlamsızca yüzüme baktı. «Niçin böyle bir şey yapsın?»

«Çünkü benim ölmemi istiyor da ondan. Çünkü onun hakkında darağacma gideceği şeyler biliyorum ve beni durdurmak istiyor. Ve Tanrıya şükür sizin sayenizde bunu başaracak.»

Birdenbire böyle patladığıma utandım. Başıma gelenlerden Rahibi suçlayamazdım. Herhalde Emmerich ben kaçır kaçmaz önlem almak gayesiyle telefon hatlarını kesivermişti.

«Bak. Peder özür dilerim,» dedim. «Belki bana inanmıyacaksınız ama beni öldüreceği için Emmerich'in elinden kaçtım. Yardım bulmadan beni durdurması gerek.»

Rahip Afonso yavaşça «Elindeki tüfeği merak ediyordum,» dedi. «Geldiğinden beri hiç yanından ayırmadın. Evet yardım işte burada.»

«Maalesef bana pek yararı dokunacak türden değil. Emmerich'in adamları buraya gelip beni arayacaklar. Eğer beni bulurlarsa alıp zorlan buradan uzaklaştırırlar.»

«Ben istemedikçe hastahaneden alıp götüremezler.»

«Bana inanmıyor musun? Nakil vasitanız var mı?»

«Misyonun jipi var. Fakat Beira'ya ancak geldiğin yoldan gidebilirsin.»

«Emmerich'in malikânesinden geçeceğim yolu kapatmıştır. Güneyden gidemez miyim?»

«Yol elli kilometre sonra Sofala'da son bulur. Sofala'nın telefon hatları da benimkine bağlı.» Rahip bir an durakladı. «Orada telsizi olan bir Hintli tüccar var. Beira'daki dükkânlara mal ısmarlar fakat genellikle polis frekansından acil haberler iletir. Bunun sana yararı dokunur mu?»

«Evet.» Konyağı bir yudumda içtim. Ne kadar zamanın kaldığım tahmin etmek güçtü. «Peder jipini bana ödünç verir misin?»

Başını sallıyordu. «Sen araba kullanacak durumda değildin. Dikkatle seni izliyorum, şok geçiriyorsun. Ne denli yorgun ve zayıf düştüğünün de farkında değilsin. Direksiyonun başında bayılıp kalırsın. Yollıyacağım haberi bana söyle ben giderim.»

«Beni iyi dinle. Eğer buraya gelip de beni bulurlarsa...»

«Seni buldukları zaman bu önemli haber zaten diğer tarafa iletilmiş bulunacak, böylece onlar da gayelerine ulaşamayacaklar değil mi? Seni kaçırmalarına da gerek kalmayacak. Hem senin dinlenmen daha önemli.»

Birdenbire belki haklı diye düşündüm. Artık kaçmaktan vaz geçmeliydim.

Rahibin tüm öyküyü bilmesinde sakınca yoktu. Hem olanları ne kadar çok kişi bilirse o denli Emmerich'in ilgisini üstümden çeker ve beni ortadan kaldırmasını önlerdi.

«Pekala,» dedim. «Sof ala'ya git. Polis kanalıyla Beira'yı bul ve ne yapıp, yapıp seni Bölge Valisine bağlamalarını sağla. İsmi Raoul Sousa'dır. Eğer mesajın Hickey'den geldiğini söylersen seninle kendisi görüşür. HICKEY. Sana anlattıklarımı yaz. Karışıklık olmaması çok önemli.»

Rahip Afonso, masanın üstünde kalem kağıt bulunca, mesajı kısa cümlelerle yazdırdım. Barboza planı suya düştü. Emmerich, Akimo'yu öldürdü. Gil, Emmerich'in malikânesinde gizleniyor. Bu sabah Otel Braga'ya götürdüler ama şimdi Emmerich'in yanına dönmesi muhtemel. Tüm isimleri harf harf yazdırdım. Sonunda rahip kaşlarını çatıp yüzüme baktı.

«Sorumu başla ama bu Gil denilen...»

«Evet aynı adam.»

«İnanılır gibi değil. Ülkeden kaçıp gittiğini, ortadan yok olduğunu sanıyordum.»

((Peder sana daha sonra bu öyküyü anlatırım ama şimdi lütfen git.))

«Evet. Gitmeliyim. Onu ele geçirmek için yapılan atılımda benim de katkım olmasına seviniyorum. Bağışlamak Hıristiyanlığın ilk kuralıdır Senyor Hickey, ve ben bu Gil denilen adamı bağışlamak istedim. Ama başaramadım.

Goronga'da yaptıklarını gözlerimle gördüm.»

«Tabii.» Birdenbire ismi anımsadım: Birleşmiş Milletler soruşturmasında ifade veren Afonso Rodrigues'di. «Orayı ilk gören ve katliamı dünyaya duyuran ilk Avrupalı sizsiniz.»

«Şimdi gidiyorum. İki saat sonra dönerim. Rahibe size koğuştaki yatağı verecek.»

Bir dakika sonra kapıdan çıkıp gitti. Verenda'da durup, güneye giden yolda jipin arka lambalarının gözden kaybolmasını bekledim. Haberin yola çıkması beni rahatlatmıştı, ama bu gece olacıklardan korkuyordum. Ya Hintli tüccarın telsizi de bozursa? Ya Sousa'yı uyandıramazsa? Rahiple birlikte Sofala'ya gitmekte ısrar etmem gerekti sanırım, fakat oraya ulaştığımızda işler ters gidecek olursa benim onları yoluna koymam imkansızdı. Ve bu sadece Emmerich'le girişeceğimiz mücadeleyi erteleyebilir ama önleyemezdi. Eski kuvvetimi elde etmek için yatıp uyumalıydım.

Afrikalı rahibe yanıma gelip, beni dispanserden geçirdi ve küçük revirin koğuşuna soktu. Karşılıklı iki duvarda üçer yatak bulunan sınıf kadar küçük bir odaydı. Odanın dibinde mavi gece lambası yanıyordu. Ve yanındaki yatak boştu. Diğer ikisi ve karşıdaki üç yatakta uykuya dalmış Afrikalı erkekler yatıyorlardı. Kafaları yastıkların üstünde birer kara leke gibi duruyordu. Dipteki köşedeki beşikte küçük bir çocuk kıvrılmış yatıyordu.

Baktığım yere gözlerini çeviren rahibe «Kötü beslenme,» dedi. «Çocukları ve kadınları ayrı yatıracak koğuşlarımız yok. Tam zamanında buraya gelmesi bile büyük bir şans. Bir çoğu köylerinde tıbbi müdahale görmeden ölürlere. Devrim bile bir gecede doktor ve hastane yaratamaz.»

Adamları işaret ederek «Ya bunlar?» diye sordum.

«Sıtma karışımı karasu humması. Yalnız böyle önemli vakaları burada yatırabiliyoruz.»

Bana biraz çorba getireceğini söyleyerek gitti. Hafif pamukludan temiz bir hastahane geceliği vermişti. Kolumu askıdan çıkarıp, geceliği giydim. Izdırap veren acı dinmiş, şimdi yaralar zonkluyordu. Dispanserin yanında ufak bir banyo buldum. Yüzüme su çarparken, lavabonun üstündeki aynadaki aksime baktım. Ne denli zorlu bir gün geçirdiğim yüzümden okunuyordu. Yeni güneş yanığı tenin altındaki sarılık iyice belli oluyordu. Gözlerimin altları çökmüş, etrafında kara lekeler meydana gelmişti. Tekrar koğuşa döndüm. G3'ü yatağımın yanındaki duvara dayadım. Sonra bütün gün göz atmaya zaman bulamadığım kağıtları anımsadım. Yırttığım gömleğin cebinden, Gil'in çadırından aldığım dört sayfa kağıdı çıkardım. Yatağıma yatıp, mavi ışığın altında güçlkle incelemeye başladım. Resmi daktilo tutanaklarının arkasındaki el yazılarım da çözmeye çalışıyordum. Hepsinin bir arada okunması gerektiği anlaşılıyordu. Herhalde birlik Goronga'dan döndükten sonra Gil'in dikte ettiği notları DGS

katiplerinden birisi daktiloda yazmıştı. El yazıları daha sonra yazılmıştı. Ve belki de kağıtların bulunduğu dosyadan koparıldıktan sonra bu notlar ilave edilmişti. Haziranın on ikisinde meydana gelen olayları geniş şekilde anlatıyordu. Kargacık burgacık el yazısını sökünçe deşifre etmek hiçte zor olmadı. Birkaç dakika içinde, daktilo edilen girişleri ve el yazılarını birleştirip okumaya başladım.

0600: Birlik Manga havaalanından uçağa binip harita referansı H9 bölgesine gitti.

0630: Birlik olay yerinde ordu mühendislerinin hasara uğrayan araçları kaldırmalarına tanık oldu. 80 derecelik bir ilerlemeden sonra Açıcar Emmerich malikânesinden yardım istendi.

Gil'in notu: Haritalar her zamanki gibi yetersiz. Havadan rahatça gördüğüm köyün yarısı haritada yer almıyor. Heinrich Emmerich bize çok yardımcı oldu. Araziyi ovucunun içi gibi biliyor. 20 km karelik çerçeve içindeki tüm köyleri araştırdık. Emmerich kendi güvenlik kuvvetlerini doğuya yolluyor. Onlara fazla güvendiğimi söyleyemem ordudan kovulan, ırz düşmanı, bir serseriler alayı ama bu onun sorunu.

0745: Birlik hedef sahasındaki 200 metre kuzeydeki şüpheli köyü ziyaret etti. Köylüler sorguya çekildi.

Gil'in notu: Garanga, Goringa veya buna benzer bir şey,, kara maymunlar konuşmaya korkuyorlar hep eski hikâye. Onlara aynı tehdidi savurdum: Kulübelerinin yakılmasını,, kendilerinin köyden sürülmelerini mi istiyorlar? Ve bir süre sonra köyün yaşlı muhtarını bir kenara çekip, istediğim bilgiyi aldım. Eğer doğru söylemiyorsa tekrar geleceğimizi belirterek onu uyardım. Burada gereğinden fazla zaman kaybettik.

0915: Birlik Usa'ya ilerledi ve soruşturmaları sürdürdü.

Gil'in notu: Burada daha yakın işbirliği yapıyorlar herhalde şöhretimi duymuş olmalılar. Silahlı eğitilmiş kişilerle, Chiculezi denilen bir yere doğru ilerlemeyi sürdürdük. Rahibe tepsinin içinde patates çorbasıyla ekmek getirdi. Bütün gece nöbet tutacağa benzer. Köye kuzeyden arabalar geldiği zaman hemen haber vermesini söyledim. Yatağım yanındaki tüfeğe bakıp, başını sallayıp, dışarı çıktı. Sanırım Rahip Afonso ona kısa bir açıklama yapmış.

Fazla iştahım yoktu. Çorbanın yarısını içip, tepsiyi kenara koydum. Yorgunluk yine bastırıyordu, ama elimdeki notları okuyup bitirene kadar dayanmak istiyordum. Sabah saatleri de Gil'in ve adamlarının gerillaların peşinde bir köyden diğerine koşmalarıyla geçmişti. Sorguya çektikleri insanlardan işbirliği bekliyordlardı eğer istediklerini bulamazlarsa bu kez şiddete baş vuruyorlardı. Gil köylülere karşı sert davranmalarını gizlemiyordu. Bir daire içinde dolaştıklarına şüphe yok. Çünkü öğlenden sonra Goronga'nın birkaç kilometre güneyinde birdenbire saldırıya uğramışlar.

7575: Uçak hafif makinalı tüfek ateşine tutuldu. Birlik yere inip, saldırı durumuna geçti.

Gil'in notu: Sonunda bağlantı kurabildik. Tepemizdeki pervanelere çarpıp, seken kurşunların seslerini duyduk. Pilot helikopteri yere indirmekte güçlük çekti. Teröristler kurumuş nehir yatağından üstümüze ateş etmeye devam ediyorlardı. Biz de ateşle yanıt verdik. Birkaç dakika sonra ateş kesildi. Geri çekildiklerini tahmin ediyorum. Şimdi sayıca onlardan fazla olduğumuzu biliyoruz. 1 ve 3. bölükleri peşlerinden yollayıp, aralarından ikisini esir alıp, helikoptere getirmelerini söyledim. Böylece düşmanın kuzeye çekilmesini önliyecektim. Felaket. Pilot rotorlardaki bağlantı sistemlerinden birinin kurşun yarasıyla bozulduğunu söyledi. Uçuşa geçemiyorduk Başka bir helikopterin gelmesi için alana haber vermişti. Fakat mekaniklerin buraya ulaşması 40 dakika sürerdi. Düşmanın kuvvet toplayıp geri döneceğini düşünerek helikopteri burada bırakamazdık. Öfkeden kudurup küfürler savurdum. Hergeleleri ovucumuzun içine düşürmüştük. Şimdi onları elimizden kaçırdığımızı hissediyordum. Ve kaçırmışlardı. İleriye yollanan öncü birlikleri hafif aletli hızlı yürüyen Raoul Sousa'nın gerillalarının izlerini kaybetmişlerdi. İkinci helikopter saat dörtten sonra buldukları yere gelmişti. Günlüğün bu kısmında son bir buçuk saati resmi girdilerle anlatmışlardı ama Gil'in duyduğu öfke ve çaresizlik zaman zaman dile getirilmişti. Yeni Frelon' nun öncü yollanan birlikleri topladığını yazmışlar fakat Flecha'ların karanlık bastırana dek nerelerde araştırma yaptıklarından söz etmemişlerdi. Gil'in geri dönüp ertesi sabah araştırmalara tekrar başlamak istemesinden fakat bu arada gerillaların da yüz kilometre uzağa kaçacaklarını da belirtmişlerdi. Son girdiler, kaba resmi bir dille yazılmıştı: 7750: Birlik Emmerich'in malikânesine gitti. 1835: Birlik üsse döndü. Raporları okuduktan sonra günün olaylarının nelere yol açtığı açıkça belliydi. Gil, yenilgiyi kolayca kabul edecek bir adam değildi. Gerillaları yakalayıp, öldürmemekten çılgına dönen adam, saat dörtten sonra adamlarını alıp Goronga'ya geri dönmüştü. Yanlış bilgi verdikleri için yaşlı muhtar ve köy halkını cezalandırmak istiyorlardı veya civardaki diğer Afrika köylerine Flecha'larla dalga geçilemeyeceğini anlatmaya çalışıyorlardı. Sebep ne olursa olsun, tüm bir köy halkı katliama kurban gitmişlerdi. Fakat zamanlamadaki uyumsuzluk hâlâ ortadan kalkmamıştı. Tutulan günlükteki saatler Henrique'in Flechalarm Emmerich'in malikânesini karanlık basmadan saat altıda terk ettiklerini doğruluyordu. Diğer yandan Nino katillerin elinden gece kaçtığını iddia ediyordu. Günlükte hata yapılabilirdi. Henrique ve Gil de Nino kadar rahat yalan söyleyebilirlerdi. Fakat şüphesiz ki birisi yalan söylüyordu. Resmi tutulan günlük ve Gil'in notları, onu mahkum edemezdi ama bu sayfaları neden dosyadan çaldığını anlıyordum. Notlarda Emmerich'in adı geçiyordu. Gil yerlerine indikten, bu işte her ikisinin de parmağı olduğunun anlaşılmasını istemiyordu. Ama kağıtları neden sakladığına anlam veremedim. Onları ortadan yok edeceğine aklında kalanları elyazısıyla neden buraya ilave etmişti? O zamanlar, zaman ve yerlerin tam belirlenmesini gerektiren ve artık şimdi önemini yitiren bir sebep mi vardı ki paslanmış top gülleleri gibi kağıtları da geride bırakmıştı? Bu soruyu düşünerek uykuya daldım.

Sanki aradan bir dakika geçtikten sonra rahibe nazik fakat İsrarla beni dürterek uyandırmaya çalışıyordu. Saatime bakınca, on bire çeyrek kaldığını gördüm. Adamlar geldi. Alanın ortasmdalar,» dedi.

Asprin ve yorgunlukla karışık uyku beni fena halde sersemletmişti. Bacaklarımı yataktan aşağı sarkıtıp, aklımı başıma toplamak için kafamı iki yana salladım ve tüfeği elime aldım. Gözlerim kararıyor baktığım yeri seçemiyordum. G3'ü elime alıp, sarsak adımlarla kapıya doğru yürüdüm. Arkamda kalan rahibe korkuyla uyuyan hastalarına bakıyordu. Uyuduğuma çok pişman oldum ama sanırım ki uyanık durmama da olanak yoktu. Dışarda ölçülü seslerle konuşan adamların seslerini duyuyordum. Birdenbire alanın ortasındaki hoparlörden Emmerich'in sesi çınladı. Dispanserden geçip, tel kapıyı açıp, verandaya çıkınca, serin rüzgar gecelik entarisinin eteklerini bacaklarıma doladığını hissettim. Kapı arkamdan gürültüyle kapandı. Land Rover'm tepesindeki güçlü ışıldakları üstüme tutunca, sersemleyip, görüş alanımı iyice yitirdim. Sadece arabanın yanlarına yaslanmış iki üç kişinin silüetlerini görebiliyordum.

Aralarından biri «Hickey?» diye seslendi.

«Evet.»

«Bizimle geliyorsun.»

«Kim söyledi?»

«O istiyor.»

Kısa dalgalı hoparlörden dili birbirine dolaşan anlaşılmaz laflar eden ses yine duyuldu. Emmerich burada değildi, çalışma odasındaki vericinin başında oturuyordu ve sarhoştü. Öne doğru bir adım attım. Tüfeğin namlusunu verandanın tahta parmaklığına dayayıp, arabaya nişan aldım.

«Ona burayı sevdiğimi söyleyin,» dedim. «Onun konukseverliği umrumda değil.»

«Komik olma.»

«Ona burada kaldığımı söyleyin ama Sousa yola çıktı bile. Bir polisi öldürüp, bir katili saklamaktan onu tutuklayacak.»

«Sousa.» Birkaç kişi alaylı alaylı güldü. «Son kez bizi ziyarete geldiğinde neler oldu biliyor musun? Onu yarı yola kadar kovaladık. Hickey ne yapmaya niyetlisin bizimle gelecek misin, yoksa savaşıyor musun? Üç tüfeğin namlusu sana nişan almış durumda.»

Şimdi biraz rahat görebiliyordum. Kulübelerinden çıkıp alanın yanına toplanan yüz kadar Afrikalı köylü uykulu gözlerle şaşkın şaşkın bakıyorlardı. İçim korkudan titrediği halde, kendimden çok emin görünmem gerektiğini biliyordum.

«Ateş etmeye başlamadan biraz düşünün. Etrafımızda tanıklar var.»

«Bir avuç kıcı açık kara maymunlar mı? Onları kim takar?»

«Bu günlerde ülkeyi onlar yönetiyor. Emmerich ve sizin gibi düşünenler kendilerini bu şartlara uydurana kadar bunu anlamıyacaksınız. Anladığınız zaman da çok geç kalacaksınız. Artık bu ülkede sizin işiniz bitti.»

Birisi gürültüyle tüfeğin horozunu açtı. Gözleri kör eden ışık altında tekrar konuşmaya başladım.

«Vericiden Emmerich'i bul ve ona şunları söyle. Sousa' ya telsizle haber gitti. Her şeyi biliyor. Bu misyondaki rahip ve Söfala'daki Hintli tüccarın da olaylardan haberi var. Beni öldürmekle hiç bir sorun çözülmez. Rahiple, tüccarı da mı öldüreceksiniz? Tabii Sousa'yı da?»

Kısa süren sessizlikte güneyden yaklaşan arabanın sesini duydum. Rahip Afonso. Tanrım, geri dönmek için bundan daha kötü bir zaman seçemezdi. Emmerich'in adamları yaptığım blöfü görmezlerse ne olacaktı? Rahip, Beira'ya haberi ulaştırmamışsa? Acaba onlara isteyerek yalan söyleyebilir miydi? «Söylediklerinden haberimiz yok,» diye nöbetçilerden biri konuştu. «Fazla zarar vermeden seni geri götürmek için emir aldık.»

«Zarar verildi. Söylediklerimi Emmerich'e tekrarla.»

«Onun ne yanıt vereceğini biliyorsun. Kanıt isteyecek.»

Derin bir soluk alıp, işaret ettim. «İşte kanıt geliyor.»

Tüm başlar güneye döndü. Jip misyonun önüne gelip durana dek bir dakika bekledik. Rahip Afonso, ışıkları söndürüp, kontağı kapattı, Jipten inip, güçlü ışıklar altında Emmerich'in adamlarının karşısına çıkmadan önce birkaç saniye oturup, durumu gözden geçirdi. Meydanın ortasında dururken yumuşak hatlı yüzünde acınacak bir ifade vardı.

«Bu adam bizim hastamızdır. Ondan ne istiyorsunuz?» dedi.

«Hastahaneden çıkacak kadar iyileştiğini söylüyoruz Peder. Senyor Emmerich onunla konuşmak istiyor.»

«Onu zorla hiç bir yere götüremezsiniz.»

«Sen bu işe karışmasan iyi olur. Bu...»

«Peder onlara nereden geldiğini anlatsana,» diye sözlerini kestim ama korkudan mideme sancılar girdi.

Korkunç bir an tereddüt etti ve arkasını dönüp bana baktı. Yalan söyleyemeyeceğini anlamıştım. Sonra tekrar nöbetçilerden yana döndü.

«Telsizle Vali Sousa ile konuştum. Senyor Hickey'in bana anlattıklarını tekrarladım. Geçen yıl Goronga katliamından sorumlu olan Gil isimli katilin Emmerich'in korunmasında olduğunu söyledim. Akimo adındaki adamın da ölümünden sorumlu olduğunu anlattım.»

Üstüme büyük bir rahatlık çöktü. «Sousa ne yanıt verdi?» diye sordum.

«Yarın Emmerich'i kendi eliyle tutuklayacak. Herhangi karşı koyma eylemine karşı silahla yanıt verilecek.»

«Boş laflar,» diyen nöbetçinin sesi bu kez daha güvensiz çıkıyordu. «Hepsi boş laf.»

«Rahibe inanmıyor musun?» diye sordum. «Sor bakalım Emmerich de inanmıyor mu?»

Etraftan toplanan Afrikalılar hep bir ağızdan konuşuyorlardı. Rahip Afonso ile ben hâlâ ışıkların altında duruyorduk. Land Rover'in kapısına en yakın duran silüet telsizin mikrofonunu yakaladı. Ve biraz sonra anlaşılmas sesler alanda

çınladı. Portekizce konuşmaları izliyemiyordum. Sonra mikrofondaki benim ismim yankılandı.

«Hickey? Ümit ederim dinliyorsundur? Pekala. Bu seti senin kazandığın anlamına gelmez. Sousa'nın göndereceği kara maymunların hepsine bedel sadık adamlarım var. Eğer iş çarpışmaya dökülecekse, çarpışırız. Sousa'ya bunu söyle.» Emmerich bir an sustu. «Ona bir şey daha söyleyebilirsin. Aramızdaki anlaşmayı bozdu. Barış sona erdi. Onu perişan edeceğim.»

Konuşmayı kesti. Ağzımı açıp yanıt vermek üzereyken beni duymıyacağımı anladım. Adamlar arabaya doğru koşuştular. Metalin üstüne vuran ayak sesleri duyuldu, kapılar çarpılarak kapandı kontak anahtarı çevrilirken ışıklar söndürüldü. Motor gürültüyle çalışmaya başladı ve Land Rover, sert bir U dönüşüyle etraftaki köylülerin korkarak kaçışmalarına sebep oldu ve hızla kuzeye giden yola: yöneldi. Emmerich'in sözleri hâlâ kulağымda çınıyordu. Perişan etmek? Ne anlama geliyordu?

Rahip Afonso, safari ceketinin ceplerini karıştırarak verandanın merdivenlerinden çıktı. Sigarasını çıkarırken ellerinin titrediğini görüp şaşırdım. Utangaç bir gülümsemeye «Böyle sahnelere alışık değilim,» dedi.

«Söyledikleri çok garipti.»

«Evet.»

«Sousa gibi bir adamı tehdit edecek durumda olmadığını sanıyorum. Günlerinin sayılı olduğunu bilmesi gerek ama bu eski sömürgecilerin bazıları çok inatçıdırlar. Bir konyak daha içersin sanırım. Ben içeceğim.»

Sigarasını yakıp, tekrar okul yerine kullanılan odadan geçip, kısa koridordan odasına girdik. İskemleye oturdum, içkileri doldururken, «Haklısın,» dedi.

«Senin ismini söyler söylemez Vali benimle konuşmayı kabul etti. Benim ismimi de Birleşmiş Milletler raporundan anımsıyormuş,»

«Ona herşeyi anlattın mı?»

«Tabii daha fazlasını bilmek istiyordu. Ben yalnız senin söylediklerini tekrarladım. Hemen harekete geçeceğini bildirdi. Sabah erkenden birini yollatıp seni aldıracağını da sözlerine ilave etti.»

Biraz konyak içtim. «Peder bana Goronga'dan söz et. Yani kendi tecrübelerini anlat.»

Yumuşak kara gözleriyle yüzüme baktı. «Bildiklerimin hepsini Birleşmiş Milletler komitesine anlattım. Raporu okudun mu? Hepsi orada yazılı.»

«Raporu okudum. Ama pek etkilenmedim.» Rahip Afonso'nun iyi bir adam olduğunu anlamıştım. Gördüklerini doğru anlattığına inanıyordum. Ben olay hakkında düşündüklerini öğrenmek istiyordum. «Beni kişisel görüşleriniz ilgilendiriyor. Örneğin katliamı ilk kez nasıl öğrendiniz? Aldığınız bilgi neydi?»

«Olaydan sonra ertesi sabah bir kadın beni görmeye geldi. Haziranın on üçü Perşembe günüydü. Usa adlı komşu köyden biriydi. Sabah gün doğarken Gorongo'daki kuzenini ziyaret etmeye gitmiş. Cesetleri görünce hemen buraya gelmiş daha doğrusu senin yaptığın gibi otobüse binmiş. Niçin bana haber

vermek istediğini bilmiyorum. Belki söylediklerini dinleyip inanacak bölgedeki tek Avrupalı olduğum için bana geldi.»

«Size neler anlattı.»

«Flechaların Goronga'yı basıp, köylüleri öldürüp kulübeleri yaktıklarını söyledi, belki tüm köy halkını öldürmüşlerdi.»

«Olayları görmemiş fakat tahmin ediyordu. Siz de onun tahminlerini gerçek kabul ettiniz?»

«Evet, sanırım, öyle oldu.» Rahip Afonso sigarasını söndürüp, gözlüklerini çıkardı ve gömleğinin eteğiyle temizlemeye başladı. Gözlüksüz, miyop zavallı bir hali vardı. «Bu tahmini değiştirecek başka sebep de araştırmadım. Yoksa araştırmam mı gerekti?»

«Hayır,» dedim. «Sadece kanıtlardaki bazı uyumsuzluklar beni şaşırtıyor.»

«Bir gün önce Flechalarm gerillaları aradıklarını duydum ve onların metodları hakkında bazı bilgilerim vardı. Zaten her köyde bundan başka söz edilmiyordu. Bana haber veren kadının köyü Usa'ya da gidip, birkaç genci fena halde hırpalamışlar.»

«Siz ne yaptınız?»

«Kadını ve birkaç işçiyi jipe bindirdim. Yanımda bazı tanıkların bulunmasının yararlı olacağını düşünmüştüm. Yolun elverdiği kadar kuzeye köyün yakınma kadar jiple gittik. Sonra iki saatten fazla çalılıkların arasında yürüdük. Neyle karşılaştığımızı size anlatmama gerek yok.. Akbabalar ve çakallar cesedlerin üstüne üşüşmüşlerdi. Beira'daki Valiye telefon edip kendisiyle görüşüm. Tabii o zamanlar yönetimde Portekiz Valisi bulunuyordu. Birkaç ay önce aynı habere kimse aldırılmazdı ve olay örtbas edilirdi. Beni de susturmak için hapse atarlardı. Fakat o günlerde özellikle yetkili görevlilerin durumları çok nazikti. Portekizde devrim gerçekleşmişti ve burdaki devlet memurları da sol kanat rejimine sadakatlerini göstermek istiyorlardı. Süre gelen savaşa da son vermek istiyorlardı. Vali böyle bir olayı açığa çıkarmaktansa saklamakla kendine daha büyük kötülük geleceğini anladı.»

«Böylece Portekiz yetkilileri kendi adamlarının olaydan sorumlu olacağını hiç düşünmediler mi?»

«Niçin düşünsünler? Flechalarm metodlarını onlarda biliyorlardı. Kontr terörü yıldırma ve misilleme temelleri üstüne kurulmuştur. Başka olaylar da vardı ama hiç biri bu ölçüde değildi. Arasına kulübelere yakılır, hayvanlar öldürülürdü. Bazı kez Frelimo yanlıları toplanıp, ortadan yok olurlardı.»

«Goronga'ya tekrar gittiniz mi?»

«Valiye telefon ettikten hemen sonra yine oraya döndüm. Benim yokluğumda helikopterle polisler gelmiş, yakın köylerden yardımcı topluyorlardı. En önemli iş cesetleri bir an önce gömmektir.»

«Otopsi sorunu hiç akla gelmedi mi?»

Rahip gülümseyip başını salladı. «Senyor Hickey çalılıklarda bu iklimde, bu gibi lükse yer yoktur. Cesetler yirmi dört saatlikti. Koku dayanılacak gibi değildi. Hem ölüm sebebi açıkça meydandaydı. Hepsinde kurşun yaraları görülüyordu.»

Yavaşça başımı salladım. Rahip Afonso'nun saflığını, ne de polisin bu tatsız görevi bir an önce bitirmek istemesini yargılamaya hakkımız yoktu. Fakat soruşturmada dikkatsizlik vardı. «Yirmi saati nasıl hesapladın?»

«Belki de on sekizdi bilmiyorum. Hayır şimdi anımsadım tam yirmi saatti. O gün öğleden sonra ilk cesedi tam saat dörtte gömdük. Cinayet ise bir gece önce saat sekizden evvel işlenmişti.»

«Peder yine tahmin mi yürütüyorsun?»

«Hayır bu kez kesin. Dur, sana göstereyim.»

İçki kadehini bırakıp, masanın alt çekmecesini çekti. Eline aldığı küçük plastik torbanın içindekileri yatağın üstüne döktü. Bazı çeşitli ıvır zıvır vardı: bronz ve bakırdan ucuz mücevherler, yarı değerli taşlar, kol saati, ve deriye dizili tahta boncuklar ve bir dolma kalem.»

Rahip Afonso «Belki akrabaları gelir ister diye bunları topladım. Çok az kişi geldi. Bunların bazılarını cesetlerin üstünden aldım, bazıları da yerde duruyorlardı. Bu...» eşyaların arasından kol saatini aldı. «Herhalde adam, yere düşüp taşa çarpınca kırılmış. Zamanı doğru gösterdiğini tahmin edersek olay tam saat sekizde gerçekleşmiş.»

Saati alıp baktım. Pahalı görünümlü ucuz saatlerdendi.

Kaba çelik çerçevesi ve siyah kadranının üstünde fosforlu yeşil gereksiz bir takım rakkamlar vardı: Herhalde Japonya' da yapılan çerçeveye ucuz Rus mekanizması takılmıştı. Belki bir yıl para biriktirdikten sonra sahip olduğu saatıyla gurur duyuyordu. Saatin camı kırılmış fakat çerçeve bozulmamıştı. Akreple yelkovan, saat sekize yedi kala durmuştu.

Kulağıma götürüp salladım. Arkasında darbeye dayanıklı olduğu yazdığı halde zembereği kırılmıştı.

«Soruşturmada bundan söz ettiniz mi?» diye sordum.

«Hayır.» Rahip Afonso şaşırılmıştı. «Hiç aklıma gelmedi. Yani zaman sorunu hiç ortaya atılmadı ben de açıklamakta sebep görmedim. Cinayetin saat yedi sekiz veya dokuzda işlenmesi pek fazla fark etmezdi değil mi? Asıl sorun olan olmuştu.»

Tekrar sabırsızlanıp «Pek çok şeyi değiştirebilirdi,» dedim.

«Nasıl, anlamadım.»

«Peder bir zamanlar polistim. Soruşturmaları bir sıraya sokarak sorunları çözen sisteme alışkınım. Bunların en önemlisi de zaman sırasındır. Bu olayda zaman konusunun hiç dikkate alınmadığını görüyorum. Flechalarm resmi günlüğünde, birliklerin o akşam saat altı buçuktan önce üslerine döndüklerini yazdığını söylersen ne dersin? Yani bu saatin gösterdiği zamandan bir saat çeyrek dakika sonra.»

Rahip istifini bozmadan «Bilmiyorum,» dedi. «Böyle tutanakların üstünde oynanabilir.»

«Tabii. İfadeler de değiştirilebilir. Fakat bu olayda sahte tutanaklar düzenlemeye gerek yoktu çünkü komite bunları araştırmamış. Örneğin Haziranın on ikisinde

köy köy gezerek gerillalarını arayan iki ayrı silahlı grubun varlığından komitenin hiç haberi, olmadı.»

«İki mi? Flechalar ve başka kimler?»

«Bazılarını bu gece gördün.»

«Emmerich'in adamları mı?» Rahip Afonso'nun ağzı açık kaldı. «Onların cinayeti...»

«Bilmiyorum,» dedim. «Sana yalnız şunu söyleyebilirim:

Onlar da Flechalar kadar gaddar, haşin, acımasız bir grup, Goronga olayında parmakları olabilir. Aynı gün onlar da Frelimo hücrelerini aramaya çıkmışlar bir gün önce de gerillaların peşindeymisler. Bunu bana aralarından biri anlattı. Fakat Goronga yakınlarında bulduklarını ağzından kaçırmamaya dikkat ediyordu. Ve karanlık basmadan mahkemeye döndüklerini iddia etti.»

«Daha sonra yine Goronga'ya dönmüş olabilirler.»

«Tabii kolayca. Buradaki araziyi iyi biliyorlar. Karanlıkta yollarını bulmakta güçlük çekmezler. Emmerich'in bir sırrı var. Katliamdan kurtulup, kaçmayı başaran fakat bacağından vurulan Nino adında bir çocuk var. Emmerich onu evinde uşak gibi çalıştırıyor. Onu Birleşmiş Milletler komitesinden saklamış belki nedenini anlıyorum. Nino'nun vereceği ifade işleri karıştırabilirdi. Tabii Gil'in ifadesi de.»

Rahip Afonso'nun alnında iki yatay çizgi meydana geldi. «Cidden Gil'in masum olduğunu mu söylemek istiyorsun? Acımasızlığıyla ün salan bir adamın...»

«Peder bilmediğim bir şeyi kesin iddia edemem. Fakat çalılıklarda saklanmanın bile hapishaneden farkı olmadığını biliyorum. İsteddiği zaman ülkeden kaçma şansı olan Gil neden on sekiz ay Mozambik'de kalmayı yeğledi merak ediyorum. Pratikte Emmerich'in yardımını olmadan ülkeden dışarı çıkamazdı. Hücreye kapanmışcasına burada tuzağa düşmüştü. Çünkü Emmerich burada kalmasını yeğliyordu.»

«Fakat neden?»

Belki bir veya iki sebepten belki de her ikisinden. Gil, Goronga katliamında Emmerich'in açıklanmasını istemediği bir şeyi biliyordu. Anlamını çözemediğim bir sebepten dolayı Emmerich için yararlıydı, belki Frelimo'nun topraklarını ele geçirmesini önlüyordu, belki de Sousa'yı öyle garip tehdit etmesinin sebebi budur. Bu konuda işler yoluna girene dek Gil'i elinde tutmak istiyordu fakat geçen hafta beklenmedik bir olayla açığa çıkmak tehlikesiyle karşılaştı.» Rahip Afonso'ya Gomes'in ölümünü ve arabada bulunan otuz bin doları anlattım. «Emmerich paranın kendisinden çıktığını ve Gil'i esir gibi elinde tuttuğunun öğrenilmesinden korkmuştu. Böylece Barboza belgelerinin kullanılma zamanı geldiğini anladı. Brezilya'da sağlıklı yaşayan bir Gil kendisine, Frelimo zindanlarında çürüyen bir Gil'den daha yararlı olur.»

Rahip, «Katliam gecesinde Gil'in yanında bir tanık olması mümkün mü? Eğer öyleyse neden saklandığını anlıyamıyorum,» dedi.

Peder, bunun yanıtını sen kendin verdin. Katliamdan sonra cesetleri bulan kadın, cinayeti Flechaların işlediğini söyleyince, başka tahminler yapılmadı. Ne

Birleşmiş Milletler komitesi ne de başka kimse bu konuyu araştırmadı. DGS gözden düşmüştü. Tüm kanıtlar da Gil'i suçluyordu. Hem senin de söylediğin gibi adamın acımasız diye adı çıkmıştı. Hiç kimse onun öyküsünü dileyecek halde değildi. Al sana dünya kamuoyunun düşünceleri,» diyerek Joana'nın cümlesini anımsadım. «Bu gibi hallerde gerçekler önem taşımaz. Peder insanlar sadece işledikleri suçlardan kaçmazlar bazen de korku onları gizlenmeye zorlar.»

«Konyağımı bitirip ayağa kalktım. Rahip benimle revirdeki koğuşa kadar geldi. «Emmerich tutuklanınca, hakikat meydana çıkacak,» dedi.

«Tabii onu sağ yakalarlarsa.»

«Karşı koyacağımı sanıyor musun?»

«Evet.»

Rahibin odasından tüfeği yanıma alıp getirmiştım. Artık tehlike ortadan kalktığına göre kurşunları boşaltmaya karar verdim. Rahip Afonso gidince, yatağın kenarına oturup, jarjörü çıkartıp kurşunları örtünün üstüne döktüm. G3'ü duvara dayayıp, kurşunlardan birini elime alıp baktım. Bilinç altımdan hangi anı bana bu karşılaşmayı yaptırmaya zorluyordu?

Birden anımsadım. Eğer korku ve yorgunluktan bitkin düşmeseydim daha önce bu karşılaşmayı yapmam gerekti. Yırtılıp, kirlenen giysilerimi yatağın ayak ucundan alıp, pantolonumun ceplerini karıştırarak bu sabah, Gorongo'nun sebze tarlasında bulduğum boş kovanları sol avucuma alıp, diğer kurşunlarla karşılaştırdım. Gecenin loş ışığında bile karşılaştırmayı yapmak zor olmadı. İnanılır gibi değildi ama yadsınamazdı da. Hiç beklemediğim bir anda arap saçma dönen olayın düğümlerinden birini daha çözüverdim. Gorongo olayında daha önce de şanslılıklara uğramıştım. Fakat bu böyle değildi. Bu inanılmaz şaşkınlık, bir tür korkuya dönüşmüştü. Katliam gecesinden bu ana kadar hakikatları gizleyen korkunç yalan bu denli basit olabilir miydi. Hakikat diye ortaya çıkarmaya çalıştığım yalan mıydı? Bilmek istiyordum, ama öğrenmekten de korkuyordum.

BÖLÜM ALTI

23 KASIM, PAZAR

Sousa sabah altıda adamlarını gönderip beni aldirttı. Rahibe yine endişeyle beni uyandırıp, iki askerin gelip beni aradığını fısıldadı. Tüm vücudum ağrıdan sızlıyordu, titriyerek ayağa kalktım. Dispanserin kapısından dışarı bakınca, sabah karanlığında, verandanın köşesinde, kötü kamuflaj giysili, ağızlarında kahverengi kağıtlara sarılmış sigaraları ve omuzlarından aşağı sarkan kaleşenkof tüfekli iki askerin durduğunu gördüm. Yola çıkmak için acele etmediklerini anlayınca, koğuşa dönüp, rahibenin yaralarımı temizleyip tekrar sarmasını bekledim. Kolumdaki ağrı şimdi sızıya dönüşmüştü. Bir iğne daha yapıp, dispanserden yanımda götürmem için penisilin tabletleri dolu bir şişe verdi. Kolumu askıya almamaya karar verdim. Yıkanıp giyindikten sonra, rahibenin getirdiği tereyağlı çörekleri aç kurt gibi mideme indirip, kahvemi içtim.

Tüfeği ve iki şarjörü aldım. Ayın için cüppesini giyen Rahip Afonso veda etmek için verandaya çıktı. Bana yaptığı yardımlardan dolayı kendisine candan teşekkür ettim. Frelimolardan biri öne düşüp, başıyla jipi işaret etti.

«Yürü arkadaş.»

Peşine takılıp, merdivenlerden indim. Direksiyonun başına geçince ben de yanma oturdum, diğer adam arkamızdaki dar bölme çömeldi. Hiç konuşmadan yola çıktık.

Kısa süren tropik şafağı, doğuda, karabulutlarla lekeli altın bir çizgi gibi uzanıyordu. Sonunda havada fırtına kopacak gibi gözüküyordu. Önümüzdeki çalılıkların arasında, ince kumdan bir kurdela gibi kıvrımlarla uzanan yolda, jip hopyaya zıplaya çukurlardan ve küçük köprülerden geçerek ilerliyordu. Hiç birimiz konuşmuyorduk. Arkadaki adam tek eliyle emniyet direğini tutmuş, diğer eliyle de peş peşe sigara sarıp içiyordu.

Kırk dakika sonra, Emmeriç'in malikânesine yaklaşmaya başladık. Sağ tarafta sabah güneşi altında yeşil bir deniz gibi parlayan şeker kamışı tarlaları gözükte. Üç mil daha yol aldıktan sonra fabrika sahasını ve evi gösteren levhayla karşılaştık. Az ilerde, Portekizlerden kalma ve Frelimo' nun onardığı eski kamyonlar, bir jip ve dört birlikleri taşıyan araçlar duruyordu. Hepsinin içinde silahlı adamlar vardı. Dört beş tanesi Raoul Sousa'nın oturduğu jipin yanında duruyordu. Sousa, kamuflaj giysileri giymiş, kalçasından aşağı sarkan deri bir tabanca kılıfı bağlamıştı. Keten giysisi gibi üniforması da terzi elinden çıkmışa benziyordu ve kendisine de pek yakışmıştı. Bana doğru yürürken, kendine güven içinde sinirli adımlar atıyordu. Fakat hiç de sevinçli hali yoktu. Sarsakça jipden aşağı atladım.

«Kuş avucumuza düşmek üzere ama daha yakalanmadı,» dedi. «Verdiğin bilgi yanlışmış.»

«Hangi bilgi?»

«Otel Braga hakkındaki. Gil oraya gitmemiş.»

«Emin misin?»

«Kadını, Filipe'in karısını sorguya çektim. Doğruyu söylediğine eminim. Hiç bir şeyden haberi yoktu. Gü'i tanımıyor ve adam otele gitmemiş. Hem sen oradan çıktığından beri oteli göz altında tutuyoruz. İçeri girerken gözümüzden kaçması olanaksız.»

Şaşırdım. «Otelden söz edildiğine eminim. Havaalanına, gitmemesi için Filipe ona telefon etti... Yani ağzından kaçırıldı. Yoksa benim duymamı mı istemiyorlardı. Peki Filipe* den ne haber onu gördünüz mü?»

«Cuma gecesi seninle birlikte gittikten sonra onu gören olmadı. Fakat dün akşam karısına telefon edip, Güney Afrikalı Slater'la konuşmak istediğini söyledi. Ve telefonda hemen sonra Slater otelden dışarı çıktı. Ve hâlâ geri dönmedi, ama eşyaları odasında.»

«Tanrım» diye mırıldandım. «Elindeki belgeleri araştırdınız mı?»

«Söylediği gibi Cabora Hassa'da danışmanlık görevini, yürüten bir mühendis. Esrarengiz.» Sousa omuzlarını silkti. «Filipe ve Slater şimdilik bekliyebilirler.

Asıl sorun Emmerich ve Gil'i ele geçirmek. Her ikisini de burada bulacağımı ümit ediyorum.»

«Ben pek emin değilim.» Şimdiye kadar ben de bu inancı paylaşıyordum, fakat Slater'in işe karışması, olaylara başka bir perspektif getirmişti. Belki Gil'in koruyucularının bizim tahmin edemediğimiz başka kaynakları vardı: başka bir gizlenme yeri, ülkeden kaçabilecek başka bir yol. Fakat Sousa. kendinden çok emin görünüyordu.

«Başka nerede olabilir ki? Ülkeden kaçamıyacaksa malikâneyi terketmenin anlamı yok. Tabii her türlü tedbiri alıyoruz. Beira'ya giren çıkan tüm yollar tutuldu. Uçaklardaki tüm yolcular sıkıca aranıyorlar, limanlardaki yolcuları gözden geçirecek ve Rodezya sınırını denetim altında tutacak ekstra adamlar görevlendirdik. Kaçabileceği tek komşu ülke Rodezya. Fakat artık Barboza belgelerinin işe yarayacağını biliyor. Tabii elinde başka belgeler yoksa. Burdan başka yerde olamaz.»

Berberinde getirdiği adamları gözden geçirdim. Üç piyade müfrezesine eşit seksen kişi vardı. Portekizlilerden kalma kamuflaj uniformaları giymişlerdi. Pek azının ayaklarında çizmeler vardı. Bazıları tenis papuçları giymiş, bir kısmı da yalın ayaktı. Yalnız Rus silahları standart silahtı.

«Bu işin üstesinden gelecek kadar kuvvetli misiniz?» diye sordum.

«Emmerich'in gözüpek paralı askerlerinden başka, kırk tüfeği, altı makinalı tüfeği var.»

Sousa kamyonları işaret ederek, «Bu adamların görünümüne aldanma, hepsi iyi birer askerdir. Bazıları yedi sekiz yıl Portekizlilere karşı savaştı. Karaadamm savaştan gözü korkar efsanesini ortadan kaldırdılar. Zaten pek ciddi bir direnme de beklemiyorum.»

Kendini beğenmişliği sinirime dokundu. «Geçen sefer saldırdığın zaman ciddiye,» dedim. «Geçen sene Haziranda. Unuttun mu?»

Sousa hızlı fakat hesapçı bakışlarla beni süzdü. «Emmerich sana övünmüş olmalı. Utanılacak bir şey olmadı. Saldırıp, savaştık ve geri çekildik. Gerillalar kendilerinden fazla güce karşı koymazlar. Ama bu kez durum değişik.

Berberimizde kamuoyunun yasal yetkisini taşıyoruz. Eski paraşütçüler bu yetkiye belki burunlarını kıvırıyorlar ama sanuçta kazanamayacaklar. Döğüşme hareketinden yoksunlar.»

«Emmerich döğüşecektir.»

Kara adam umursamadan «Öyleyse ölecektir,» dedi.

«Böylece topraklarına el koyman kolaylaşacak.»

«Onu dinlemen senin için çok tehlikeli.»

«Gerçekte yazışmalarını çalıp okudum. Toprakları zorla elinden almadan önce, ona yedi günlük bir süre tanımışsın. Bunun üstünden üç ay geçmiş. Ne oldu? Birdenbire kapitalistlere karşı yumuşadın mı? Yoksa o bulduğunuz gün seni kandırıp düşüncelerini değiştirdi mi?»

Boş gözlerle yüzüme bakıyordu. «Bazen özel durumlar ortaya çıkar,» dedi.

«Bunların seninle hiç bir ilgisi yok.»

«Evet çok özel bir durum olmalı. Çünkü seni perişan edeceğini iddia ediyor.»
«Palavracının biridir. Her zaman kendisini büyük bir adam sanır »
Sousa arkasını dönüp, saatine baktı ve jipin yanında duran adamlarla konuştu. Birisi direksiyona geçti, diğerleri kamyonlara yürüyüp, bindiler ve motorlar çalıştı. Tekrar benden yana dönen Sousa «Sen benimle geliyorsun,» dedi.
«Tehlike baş gösterirse, arkaya kamyonların yanına çekilirsin. Bir yabancıның ölmesi veya yaralanması sorumluluğunu yüklenmek istemem.»
«Son iki günde başıma gelenlerden sonra biraz komik düşünce değil mi?» dedim. Söylediklerimi hiç de komik bulmamıştı. «Evet başınızın üstünde büyük bir bela dolaşüyor» ve buna karışmaya hiç te niyetim yok,» diye ilave ettim.
Konvoy yola düzıldı. Sousa ve şoförüyle öndeki jipte oturuyordum. Arkamızdan askerlerle dolu dört kamyon bizi izliyorlardı. Beni misyondan alan jip de kamyonların arkasından ilerliyordu.
Şekerkamışı tarlalarından ağ gibi örülen kapılara ulaşmamız birkaç dakikamızı aldı. Hızımızı azaltıp, sürünür gibi ilerlerken, bizi bekledikleri açıkça görülüyordu. Nöbetçilerden altısı kapının arkasında bir sıraya dizilmiş ellerinde tüfekleriyle nişan almış bizi bekliyorlardı. Onların arkasında Dobermanı tasmaından tutan başka bir nöbetçi duruyordu. Fabrika sahası boş ve sessizdi. Pazar günleri tatildi. Ve işçilere barakalarından çıkmamaları tenbih edilmişti. Nöbetçilerin arkasında, değirmen ve diğer binaların köşelerinde kum torbalarının arkalarında sipere yatmış askerler vardı. Bütün gece kuşatmaya karşı hazırlandıkları belliydi.
Kapılara yirmi yarda kala Sousa şoföre durmasını söyledi. Çevik bir hareketle jipin arkasından yere atladı. Sousa kapıdaki nöbetçilere doğru yürürken, kamyonlar arkamızda acı fren'ya yapıp durdular.
Onu tanıyan ve nefretlerini gizlemeye gerek duymayan nöbetçilerin karşısına böyle dikilmek büyük cesaret isterdi. İçlerinden biri yere tükürdü. Birkaçı tüfeklerini kaldırıp nişan aldılar. Köpek tasmaını çekiştirerek hırladı. Oturduğum yerden söylediklerinin her kelimesini duyuyordum.
«Kendimi tanıtmama gerek var mı?» diye Sousa sordu,
«Hayır kara maymun.»
«Kapıları açın içeriye gireceğim. Emmerich'le görüşecek işim var.»
«Bugün hiç kimse içeri giremez.»
«Sousa'yla konuşan kısa boylu tıknaz adamın, soluk yeşil gömleğinin üstündeki subay apoletleri delik deşikti. Tel örgülü kapıların ardından kaşlarını çatmış meydan okuyar rak Sousa'ya bakıyordu.
Afrikalı* «Seninle tartışmıyacağım,» dedi. «Emmerich'i ve burada sakladığı adamı tutuklamaya geldik. Eğer gerekirse zorla içeri gireceğiz.»
Nöbetçilerden biri «Yani geçen seferki gibi mi?» diye alayla sordu.
Hepsi bir avaza gergin havayı dağıtmak için kahkahayla güldüler. Bunu izleyen sessizlikte köpek havlayıp, inledi. Sousa hiç yanıt vermedi fakat benden yana dönüp, arkamda duran birisine parmaklarını şaklatarak işaret verdi. Yüzünde bu güne dek hiç görmediğim korkunç bir ifade vardı. Duyduğu şiddetli öfkeyi

zorlukla bastırıyordu. Fakat bu bir an sürdü. Arkamdan kamyonlardan inen Frelimo askerlerinin gürültüleri geldi. Birkaç dakika sonra yanımdan geçip, yirmi tanesi, Sousa'nın arkasında yarım daire şeklinde dizildiler. Bir an iki tarafta durup birbirlerini tarttılar. Az sayıdaki beyazlar ve karışık kabilelerden gelen Afrikalılar asabiyetle silahlarına sarılmış birbirlerine bakıyorlardı. Eski paraşütçüler şimdi eskisi kadar güvenli görünmüyorlardı. Sousa'nın haklı olup olmadığını merak ettim. Belki döğüşmeleri için yeterince sebep olmadığından teslim mi olacaktı?

Kara adam sükûnetle eski subaya «Şimdi içeri gireceğiz,» dedi. «Diğer noktadaki meslekdaşlarınıza haber ve , rin. Silahlarını yere bırakıp, ellerini havaya kaldırdıkları takdirde hiç kimseye zarar vermiyeceğiz. Dediklerimi onlara söyleyip, kapıları açın.»

Biraz cesaret toplayan nöbetçi «İstediklerini yerine getirmezssem?» dedi. «Bu paçavra torbalarının dövüşerek içeri girebileceklerini mi sanıyorsun?» «Dövüşeceklerini benim kadar sen de biliyorsun. Özellikle dövüşmekteki üstünlük inancına bağlanıp kaldığın için, bizim de savaşağımızı kabul etmen zor. Denemeye kalkmamamı öneririm. Bu ülkede beyazların egemenliğinin sona erdiğini artık öğrenmen gerek, alikânesini derebeyi gibi feodal rejimle yöneten ve söylediklerimin aksini düşünmenizi öğütleyen, değişen bir şey olmadığına sizi inandırmaya çalışan adam için çalıştığınızı unutmayın. Değişiklik bu gün başladı. Sizlerin işinizi kolaylaştıracağım. Bu gün bizi geri çekilmeye zorlaşanıza bile yarın daha büyük kuvvetlerle kapınıza dayanacağız. Ertelenmiyecek bir gerçek için ölmeye değer mi?»

Nöbetçiler hep birlikte Sousa'ya bakıyorlardı. Her iki tarafın da birbirlerine söyleyecek sözleri kalmamıştı. Gerilim patlama noktasına ulaşmıştı ve hiç kimse nasıl patlayacağını bilmiyordu.

Doberman çılgın gibi tasmaını çekiştiriyordu. Birdenbire adamın elinden kurtulan köpek, nöbetçilerin üstünden atlayıp, tel kapının ardında arka ayaklarının üstüne dikilip Sousa'nın önünde dans eder gibi zıplıyordu.

Kendinden emin çevik bir hareketle belindeki tabancayı eline alıp, namluyu tellerin arasından sokup, köpeğin ağzına dayayıp ateşledi. Alt çenesi havaya uçan köpeğin gırtlğından oluk gibi kan fışkırıyordu. Birkaç kez titreyip yere düştü. Köpeği tutan adam ve diğer üç nöbetçi aynı anda tüfeklerini kaldırıp nişan aldılar ama parmaklıkların gerisinde üstlerine çevrilmiş yirmi kaleşnikof namlusunu görünce, oldukları yerde donup kaldılar.

«Köpeği öldürmeye değmezdi,» diye Sousa, tekrar tabancayı kılıfına yerleştirdi. Eski subay diğer nöbetçilere bakıp, karşı koyabilmek için onaylarını bekledi. Sousa'ya «dur bekle» diyerek, kapıdaki nöbetçi kulübesine girdi. Bir an hepimiz walkie talkie'de onun konuştuklanm ve aldığı yanıtları dinledik. Yerde çırpınarak yatan ve ölmek üzere olan köpeğe kimsenin aldırış ettiği yoktu. Sonra adam elinde bir deste anahtarla gelip, asma kilitleri açtı.

Kısaca «Emmerich teslim olmuyor,» dedi. «Bunu size iletmemi istedi.» «Evde mi?»

«Evet.»

«Yanında kimler var?»

«Kadın ve uşaktan başka kimse yok.»

«Peki Gil nerde?»

«Bilmiyorum.» Nöbetçi asabiyetle dudaklarını yaladı. «O isimde kimseyi tanımıyorum.»

Sousa kabaca başını salladı. «Silahlarınızı yere bırakın» diye diğer beyazlara seslendi.

Hepsi itaat etti. Kapılar açıldı. Askerlerden bir kısmı, nöbetçilerin silahlarını toplamaya giriştiler, biz de jiple aralarından geçtik. Kamyonlar arkamızdan bizi izliyorlardı. Rafinerinin, değirmenin, yükleme platformunun ve Henrique'in öldüğü sulama konveyörünün yanından geçtik. Ortalığı garip bir sessizlik kaplamış, etrafta kimsecikler yoktu. Kum torbalarının arkasında mevzilenmiş nöbetçiler ellerini havaya kaldırmış, bekliyorlardı. Önlerinden geçerken, Frelimo taraftar! an kamyonlardan atlayıp adamların silahlarını topluyorlardı.

Emmerich'in savunmasının bu denli kolay ve çabuk çökmesine şaşıyordum.

Sousa yine haklı çıkmıştı.

İşbaşı yapmamış birkaç adam, barakalardan çıktılar. Hepsi sessizce, eve giden yokuşa sapmamızı izliyorlardı. Evle, fabrikayı birbirinden ayıran akasya ağaçlarına yaklaşırken, ilk makinalı tüfek atışlarını duyduk.

Şoför hızla frenlere bastı. Kendimi j ipten aşağı atıp, yaralı kolumun üstüne yuvarlanınca, tüm vücudumu korkunç bir acı kapladı. Ön tekerleğin arkasına siper alınca gereksiz yere telaşlandığımızı anladım. Kurşunlar, üç dört yüz metre önümüzdeki çimenlere saplanıyordu. Jipin diğer yanından yere atlayan Sousa, deli gibi arka tarafa siper almamı işaret ediyordu. Kamyonlardan yere atlayan zenci askerler etrafa dağılıp, yere yatarak, kurşunlardan korunmaya çabalıyorlardı. Makinalı tüfeği kullanan kimse dört beş kez kısa menzilli ateşle evi koruyacağını bize anlatmak istedi. Sousa'nın bağırarak verdiği emirleri yerine getiren Frelimo askerleri, yerde sürünerek öne doğru ilerleyip, tahta parmaklıkların iki tarafına sıralandılar. Parmaklıkların arasındaki boşluktan evin bahçesine uzanan yolda, Emmerich' in evinin arka tarafını görüyordum. Evin arka kapısına kum torbaları yığılmış, savaş sırasında kullanılan çelik pancarlar da kapanmıştı. Adamları hizaya sokmak bir iki dakika sürdü, sonra Sousa ayağa kalkıp, öne doğru koştu. Ateş başlayınca arka planda kalmamı ve beni unutmıştu. Ben de onun arkasından gittim. Parmaklıkların önüne gelip kendimizi yere atana kadar makinalı tüfek bir kaç kez daha ateş kustu.

Kurşunlar, bahçenin içine saplanınca, topraklar havaya sıçradı. Birdenbire Emmerich'in gözlerinin bozuk olduğunu ve uzağı zor gördüğünü anımsadım, hiç kuşkusuz makinalı tüfekle ateş eden ondan başkası olamazdı. Etrafındaki özel ordusuyla hiç yenilmez gibi caka attıktan sonra, bize zarar vermeden geri çekilmemizi istemesi biraz gülünçtü. Kapının ağzındaki boşluğa kadar emekleyip, karşımdaki iki askerin hafif makinalı tüfeği yerleştirmelerini izledim. Sol tarafımda benden birkaç metre uzakta duran Sousa, çömelmiş, tahta

parmaklıkların arasından içeriyi gözetleyip, makinalı tüfeğin yerini tespit etmek için ateş edilmesini bekliyordu. Arkamızdaki tepenin üstünde silahsız birkaç nöbetçi ve işçi toplanmış ceryan eden olayları izliyorlardı.

«içimden bir ses Gil'in içerde bulunmadığını söylüyor,» diye Sousa'ya seslendim.

«Niçin?»

«Sadece bir tüfek var ve bahse girerim ki onu da Emmerich kullanıyor. Gözleri bozuk olduğu için iyi nişan alamıyor. Eğer içerde olsaydı Gil de ateş ederdi. Tabii Filipe de. Gözleri bozuk yaşlı bir adam, bir kadın ve Nino'ya karşı çarpışıyoruz.»

245

«Nino?»

«Evin uşağı.» Söyliyeceklerimi iyice tarttım. «Goronga' dan canını kurtaran biri. Onun şimdi ölmesi çok yazık olur.»

«O ne?»

«Katliamdan canını kurtarmış. Kurşuna dizme olayı başlamadan kaçmış. Bacağından yaralanmış. Şekerkamışı tarlalarına ulaşmayı becermiş ve Emmerich de onu yanma almış.»

Sousa parmaklıkların önündeki otların arasında benden yana yuvarlandı. Yüzündeki ifade, onunla Goronga hakkında ilk kez konuştuğumuz günkü gibi sanki içindeki duygular şiddetle patlıyacaktı.

«Yani Gil'i saklayan adam, Nino'nun da koruyucusu mu demek istiyorsun?»

«Garip ama evet. Nino ona çok bağlı. Buradan başka ev bilmiyor.»

Zenci adam birkaç saniye yüzüme boş boş baktı. Sonra makinalı tüfek atışı tekrar başlayınca, ikimiz de kendimizi yere attık. Arkamızdaki askerler de dağıldılar. Fakat bu kez de kurşunlar akasya ağaçlarının gövdelerine veya dallarına saplanacak kadar yüksekti. Ama şimdi makinalı tüfeğin yerini öğrendik. Banglovun dik eğimli damında küçük kara bir delik vardı. Herhalde küçük bir aydınlık penceresiydi, önünde beyaz dumanlar çıkıyordu.

Sousa sertçe, «Yeter,» diye bağırdı. «İçeri girip onu yakalayacağız.»

Kara adamın davranışlarında bir çılgınlık göze çarpıyordu. Kapının ağzındaki boşluğun önündeki makinalı tüfek takımına ve sol tarafta parmaklıkların önünde sürünen askerlere emirler verdi. Yalnız el bombası kelimesini anladım.

Yanımdan uzaklaşırken, kolundan yakalayıp, «Dur bir dakika,» dedim. «İçeriye el bombasıyla girmek çılgınlık. Hepsini öldürürsün.»

«Savaşmayı isteyen o ben değilim. Yanındakiler onunla kalmayı yeğlediler.»

«Onları öldürmen gerekmez. Doğru dürüst ateş etmesini bilmeyen ihtiyar bir adam. Gil de içerde yok, orada olmadığını biliyorum. Ve yalnız Emmerich onu nerede bulacağını söyleyebilir. Onu canlı yakalamalısın.»

Sousa'nın gözleri çılgın gibi parlıyordu. «Hickey bana akıl verme. Bu tür işleri daha önce de yaptım.»

«Ve başaramadım unutma. Emmerich iki yaddan gelecek saldırıları göğüsleyemez. Adamlarını koruluktan geçirip, evin savunmasız tarafından saldırabilirsin...»

Vahşi öfkeyle «Senin burada ne işin var? Kamyonların yanından ayrılmamanı söylemiştim.Haydi git.»

«Evet serseri bir kurşuna kurban gideyim öyle mi? Hayır, Sousa beni kandıramazsın ben de zamanında aynı tecrübeleri geçirdim. Eğer evden içeri adamlarından birini sokarsan, Emmerich'i etkisiz hale getirebilirsin. Eğer bana şans tanırsan bu planı gerçekleştirebilirim. Adamı öldürmene gerek yok. Yoksa gerçekten niyetin onu öldürmek mi?»

Zenci adam yanıt vermedi. Birdenbire kolunu tuttuğumu farkedince, şiddetle silkinip, elimden kurtuldu ve sürünerek yere çömelmiş, saldırıya hazır Frelimo askerlerinin yanına gitti. Aralarından bazıları silahlarını yere bırakmış, bellerine bağlı el bombalarını çözüyorlardı. Yanlış adım attığımızı biliyordum. Sousa önden saldırıya geçmekle kendi yararına sonuçlanacak başarıyı neden tehlikeye atıyordu? Yine dün geceki gibi hem gerçekleri öğrenmek, hem de öğreneceklerimden korkmak hissi tüm benliğimi sardı.

Arkamızdaki Portekizli nöbetçiler soğukkanlılıkla kendi aralarında konuşup, terk ettikleri adamın başına gelecekleri merakla bekliyorlardı. Bahçe kapısının önündeki boşluğa kurulan Frelimo makinalı tüfeği ateş kismaya başladı. Dama çarpan kurşunlar kiremitleri parçalayıp, hava boşluğundan içeri girdiler. Ateşin başlamasıyla aynı zamanda, sürünerek Sousa'nın yanına toplanan saldırı takımı, birbuçuk metre yüksekliğindeki parmaklıkları aşmış, bahçede zikzaklar çizerek koşmaya başladılar. Frelimo'nun Portekizlilerden ele geçirdiklerini tahmin ettiğim MAG otomatik makinalı tüfek sürekli ateş edebilen, korkunç isabet yeteneği olan bir silahtı. Bu saldırıya karşı Emmerich ancak iki üç kez ateş edebildi. Ve sonra iş çığırdan çıktı. Birdenbire her şeyin çirkin, anlamsız ve saçma olduğunu düşündüm. Emmerich ve Joana'yı biraz anlayabiliyordum ama şu anda Sousa'ya karşı yalnızca öfke duyuyordum. Sendeliyerek ayağa kalktım, parmaklıkları aşmış askerlerin peşinden koştum. MAG'ın gürültüsü arasında Sousa'nın arkamdan çığgın gibi bağırdığını duyuyordum.

«Hickey dur.»

Hiç aldırmadan koştum. Çimenlerin üstüne serpiştirilmiş, tropik bitkilerin ve ağaçların arasında saklanacak çok yer vardı. Emmerich'in iyi bir nişancı olmadığını düşünerek kumar oynamaya karar verdim. Ve eve doğru ilerledim. Önümde bir siperden diğerine koşan askerler hızla evi sarıyorlardı. Arkamdan Sousa'nın tekrar bağırdığını işitince, dönüp baktım. Zenci elinde tabancası parmaklıkların üstünden atladı. Hangi akla hizmet bu işe burnumu soktuğumu bilmiyordum. Yalnız olayın çılgınlığından etkilenip, bu anlamsız cinayetleri, birisinin önlemesi gerektiğini düşünüyordum.

Az sonra askerlerin çoğunu geride bıraktım. En yakın siper evin arka kapısından yirmi metre uzaklıktaki mazılardı. Ben mazıların dibine siper almaya çalışırken, birkaç metre önümdeki zenci asker birdenbire fırlayıp eve doğru koştu. Fakat

eve ulaşmasına birkaç metre kala ayağı kaydı ve yere düştü. Makinalı tüfeğin başındaki Frelimo hemen ateşi kesti. Bunu izleyen kısa sessizlikte, meydana gelenler olayı uzaktan izleyenler için çılgın bir dans gösterisiydi.

Asker yerden kalkıp, elinden geldiğince, Emmerich'in hedefinden çıkıp, tam hava deliğinin altındaki duvara sırtını dayadı. Belindeki el bombasını çıkartıp, fünüyesini açtı. Ona doğru deli gibi koştum. Bir adım öne çıkıp, bombayı fırlatmak üzere sağ omuzunun üzerine eğilince, üstüne atladım ve yumruğunu iki elimle sıkıca yakaladım. Dengesini yitirip, yere düştü. Tabii ben de üstüne yuvarlandım. Fakat parmaklarım hâlâ adamın kara yumruğuna sarılıydı. Her ikimiz de dikkatimizi aramızda sıkı sıkı tuttuğumuz bombaya verdik. Yay fırladığı an dört saniye içinde havaya uçacağımızı biliyorduk. Çimenlerin üstünde ümitsizce boğuşuyorduk. Zencinin yüzü korkudan dehşet maskesine dönüştü. Sol eliyle kemerindeki süngüyü çekip çıkardı ve ellerime vurdu. İstemiyerek ellerimi çekmek zorunda kaldım. Fakat sağ elinin parmaklarını gevşeten askerin avucundaki bomba yere düştü. Yay yerinden fırladı. Bombanın tepesindeki delikten içinde yanan fitilin dumanları tüterek çimenlerin üstünde yuvarlanmasını ikimiz de dehşet içinde izliyorduk. Sonra ince kara bir el uzanıp bombayı yakaladı. Şimşek gibi hızla yerden bombayı alan Sousa, yine aynı hızla hava deliğinden içeri fırlattı. Soluk almaya vakit kalmadan evin arka kapısında bir hareket görüldü. Kapı açıldı sonra öfkeyle çarpılarak kapandı. Kum torbalarının yanında bir karaltı belirdi. Bir an aşına olduğum portakal rengi gözüme çarptı. Sousa da yere bıraktığı tabancasına atıldı. Sonra korkunç bir patlama hepimizi yere serdi.

El bombası patlayınca, damın kenarını gökyüzüne uçurdu. Savrulan kiremit, çerçeve, kırık cam parçaları arasında tüten dumanların içinde bir an Emmerich'in cesedi, büyük garip bir kuş gibi sallanıp, boğuk gürültüyle çimenlerin üstüne düştü. Ayağa kalktım, gözlerim biraz ilerde titriyerek doğrulmaya çabalayan Joana'ya takıldı. Bombayı elinden yere düşüren asker oturmuş hayretle avucuna bakıyordu. Diğer adamlar ise, içerden hiç ses ve hareket duyulmayan evin arka kapısını açmaya çalışıyorlardı. Patlamanın etkisiyle toz toprak içinde kalan Sousa ise öfkeden kudurmuş gibi yüzüme bakıyordu.

Hicket koşarken seni vurabilirdim. Keşke vursaydım. Sen deli misin?»
«Olabilir. Bunca zamandır Emmerich'i ortadan yok etmeyi planladığını düşünecek kadar deliyim. Ve seni durdurmaya çalışacak kadar da çılgınım.»
«Sen...»

İki adamın sanki tırmalamasından korkar gibi, kollarından tutup, sürükliyerek getirdikleri Joana'yı görünce dikkati dağıldı. Askerlerden biri Emmerich'in cesedinin üstüne gazete kağıtları seriyordu. Ne karakterde bir adam olursa olsun, ölmesi gereksiz, korkunç ve onur kırıcıydı. Ne kötü taktikleri, ne Gil'i evinde saklaması ve ne de ona karşı duyulan düşmanlık bu durumu açıklayabilirdi. Aralarındaki yazışmaları ve dün gece hoparlörden sarhoş ağzıyla Sousa'yı perişan edeceğine dair savurduğu tehditleri anımsadım. Acaba Sousa, Emmerich'i ortadan kaldırmakla, kendi paçasını mı kurtarmak istiyordu?

Joana ve onu kollarından tutan adamlar Sousa'nın önüne gelince durdular. Portakal rengi tulumun paçaları yırtılmış, buluzunun kolu aşağı sarkıyordu. Geçirdiği şoktan tirtir titriyordu. Bomboş bakışlarla yüzüme baktı. Fakat gözlerini Sousa'dan yana çevirince, bir an bakışları kinle parladı.

Acı acı, «İşte sonunda istediğini elde ettin,» dedi.

«Kendim için hiç bir şey istemiyorum. Gil içerde mi?»

«Hayır yok.» .

«Öyleyse nerede?»

«Bilsem bile sana söyleyeceğimi mi sanıyorsun?»

Sousa elindeki tabancayla kıza vuracaktı gibi ileri atıldı. Fakat Joana bakışlarıyla onu durdurdu.

«Elinden geleni yapabilirsin ama beni konuşturamazsın kara maymun. Sana şu kadarını söyleyeyim: Gil çok kısa süre sonra özgürlüğüne kavuşacak. Ona yardım edebildiğim için mutluyum. Onun nerede saklandığını ve nereye gideceğini yalnız Emmerich biliyordu. Gil'i ele geçirirsen adamı öldüreceğini de biliyordu. Şimdi tüm sırları kendisiyle birlikte mezara gidecek. Hepimizin ölmesini istemediği için son anda evden dışarı çıkmamı istedi. O senden çok daha cesur, yürekli ve güçlü bir erkekti.»

Zenci adam istifini bozmadan, «Sorguya çekileceksin. Eğer bizden sakladıkların varsa senin için çok kötü olacak,» dedi.

Adamın yüzüne tükürecek sandım. Ondan ancak böyle bir davranış beklenirdi. Frelimo askerlerinden biri kolundan çekiştirirken, bir an gözleri yüzüme takıldı.

«Sen de hiç gurur yok mu beyaz bir adam nasıl olurda bu çirkeflerin tarafını tutar?»

«Joana ben kimsenin tarafını tutmuyorum,» dedim. «Beri de sen ve Emmerich gibi hayatta kalabilmeye uğraşıyorum. Ve sanırım benim durumum seninkinden iyi.»

Askerler kıızı yanımdan uzaklaştırınca, Sousa'ya «Ona ne yapacaksınız?» diye sordum.

«Eğer gerçeği söylüyorsa hiç bir şey yapmayız. Belki uçağa koyup Portekiz'e yollarız.»

Düşünmeye değerdi doğrusu. İntikam almak için bu işlere bulaşıp, Mozambik'de kaldığından kuşkulandım.

Sousa evin açılan kapısına yürüyünce, peşinden gittim. İçerde birkaç kişi mutfaktaki yıkılan, dökülenleri, diğerleri de arka odada meydana gelen hasarı topluyorlardı. Arka duvarın bir kısmı uçmuştu. Tavanın bir bölümü de, Emmerich'in savunmak amacıyla yığıldığı kum torbalarının üstüne sarkıyordu. Torbalardan bazıları da patlamış içindeki kumlar yere yayılmıştı. Mutfaktan geçip,, uzunkoridora çıkınca, sol taraftan acı bir çığlık duyduk. Hayretle Sousa ile birbirimize baktık. Sesin oturma odasından geldiğini anladım. Tabancasını eline alan zenci adamlarla birlikte o yöne doğru koştuk. ,

Gördüğümüz manzara karşısında ikimiz de oda kapısının ağzında durduk. Dipteki köşede, karaağaç koltuğun arkasında bir elinde ekmek bıçağı ile

kendisini savunmaya çabalayan, beyaz giysili birine odanın ortasındaki Frelimo askeri tüfeğiyle nişan almış duruyordu. Dikkatle bakınca, koltuğun arkasına saklananın Nino olduğunu gördüm. Çocuk kapının önünde bizi görünce bir an şaşladı. Çünkü kaçabileceğini düşündüğü tek çıkış noktasını kapatıyorduk. Kimse onu sorguya çekmiyecekti. Kaçmasına gerek yoktu.

Yanımda duran Sousa usulca «Uşak bu mu?» diye sordu.

«Evet.»

Asker Nino'dan yana bir adım atınca, çocuk kendisini savunmak amacıyla, elindeki bıçağı tereddütle sağa sola savurdu. Adam omuzlanın silkip olduğu yerde durdu. Nino'ya aldırılmıyordu. Sousa'yı edanın kenarına çekip kapıyı açık bıraktım. Kapana yaaklanan bir hayvana kötülük yapmak istemediğinizi ve kaçabileceğini anlatıp, güven vermek için en iyi yoldu. Nino da davranışımı anladı. Bir an tereddüt etti. Sonra koltuğun arkasından dolanarak sekerek kapıya doğru ilerledi. Onunla konuşup, korkulacak bir şey olmadığını, kendisine hiç bir kötülüğün gelmiyeceğini söylemek istiyordum.

Bizden ve kapıdan birkaç adım uzakta duraksadı. Yüzü terden sırılsıklamdı. Gözleri de korkudan yuvalarında dönüyordu. Elimi kaldırıp, koşmamasını anlatmak istedim.

«Dur. Korkacak bir şey yok Nino.»

Belki beni anladı belki de anlamadı. Hayatında, bilincine varmadığı karabasani ikinci kez yaşıyordu. Manyak bakışları bir an benim yüzümden Sousa'ya takıldı. Sanki elinden kurtulamadığı kara yazgının tekrar karşısına dikilmesiyle yüzünün ifadesi değişti. Sonra hareket etti. Elindeki ekmek bıçağıyla beceriksizce üstüme saldırdı ve sonra kapıya doğru koştu. Başımı iğerek darbeyi savuşturup, elimi uzatıp kolundan yakaladım. İşte tam o sırada Sousa silahını ateşledi.

Köpeği öldürdüğü andaki gibi aynı çevik kesinlikle tabancasını uzatıp ateşledi. Ona engel olamazdım. Nino'nun ayağından tenis papuçları fırladı. Havada garip bir taklayla yere düştü. Gri beyin parçaları, cilalı taşlara sıçradı.

Nutkum tutuldu, Sousa'dan yana döndüm. Tabancasını kılıfına yerleştiriyordu, fakat yüzünde yine içindeki volkanın lavlarının dışarı taşmasını güçlkle bastırmaya çalışan bir ifade vardı. Nino'nun yanına gittim ama davranışımın yararsız olduğunu anladım. Kurşun sağ kulağından girip, başının sol yanını uçurmuştu.

Çılgın bir öfke tüm benliğimi sardı. Sousa'nın yüzüne bakarak «Niçin?» diye sordum. «Ne bok yemeğe onu öldürdün?»

«Seni bıçaklıyabilirdi. Tehlikeli biriydi.»

«Bok o tavuk bile kesmezdi.»

Odanın içini barut kokusu sardı. Sousa yanıt vermeden uzun uzun yüzüme baktı. Kendi sorularımın yanıtını bulduğunu merak ediyor muydu? Şimdi bir çok şey anlam kazanmıştı: Arap saçı gibi karmakarışık olayda acaba bu son düğüm müydü? Kaçmaya çabalamadan önce Nino'nun yüzündeki ifadenin ne anlama geldiğini biliyordum. Biliyor ve korkuyordum.

Benim düşüncelerimin değer taşımadığına karar verip, Sousa omuzlarını silkti. «Çılgının biriydi,» dedi.

Uyuşmuş halde «Daha on beş yaşındaydı,» dedim.

Joana yalan söylemiyordu. Evin içinde Gil'in izine rastlanmadı. Ben kaçtıktan sonra, Filipe'in de Emmerich'in yanma döndüğünü gösteren belirti yoktu. Sousa'ya, malikanenin güney tarafındaki eski kalenin yolunu tarif ettim. Adamlarından birkaç kişiyi kontrole yolladı ama orada da kimseyi bulamayacaklarını biliyordu. Emmerich dün oraya Gil'i tekrar saklamak için değil de, ortada kalan kanıtları yok etmek için gitmişti. Demek ki Beira'da saklanıyordu. İki kaçak kentin içinde saklanacak başka delik bulmuşlardı. Otel Braga'ya sığındıklarını düşünerek yanıılmıştım. Otel kelimesini nasıl yanlış değerlendirdiğimi hâlâ anlamıyordum.

Fakat, Joana, Gil'in pek yakında selamete ulaşacağına inanıyorsa da, Filipe ve Gil, kapana sıkışmışlardı. Beira'nın çevresindeki tüm yollar tutulmuş, havaalanı ve limanlardaki güvenlik kontrolü sıkılaştırılmıştı. Kentte hiç bir yer Gir'in çalılıklarda saklandığı kadar emniyetli olamazdı. Ümitsizlik pek yakında onu kaçmaya zorlayacaktı. Ve Sousa da bunu bekliyordu. Artık Brezilya söz konusu olamazdı ama diğer aranan DGS görevlilerine ve beyaz efendilere sığınma hakkı veren Rodezya burnumuzun dibindeydi. Eğer sınıra ulaşabilirse, aynı konukseverlikle kendisine kucak açılacağından şüphe yoktu. Fakat sınır Beira'dan iki yüz mil uzaktaydı. Gil'in bu yolu aşması da pek kolay değildi. Peki Slater bu olaya nasıl karışmıştı? Bu sorunun yanıtı hiç kimsenin aklına gelmiyordu. Dün gece Filipe'le telefonda konuştuktan sonra otelden çıkmış ve ortadan kaybolmuştu. Sousa ile birlikte Beira'ya dönerken, ufukta kara kara bulutlar toplanıyordu. Sousa birdenbire beni Johannesburg'a geri yollıyacağı mı söyleyince şaşırıp kaldım.

«Senin rolün bitti. Gil elimizden kaçtı. Artık beklemekten başka çare yok. Barboza belgelerini kullanma planı suya düştü ama bunda senin suçun yok. Sana güvenebileceğimizi kanıtladın. Bunu hak ettin.»

Koltuğunun altından içinden DGS'nin dosyası sarkan büyük plastik torba çıkardı. Frelimo askerlerinin Emmerich'in kasasını dinamitle uçurduklarını ve Sousa'nın da belgelerle paraları aldığını görmüştüm.

«İster sakla ister yok et,» dedi. «Ben ikincisini öneririm. Saat dörtte Louraço Marques'e kalkacak uçak beş buçukta Johannesburg uçağıyla bağlantılı. Tabi dönüş biletin vardır.. Eğer rezervasyonda güçlük çıkarsa bana haber ver. Geri dönünceye kadar Braga'ya gidip dinlenmelisin.» Kendisinden beklenmeyecek kadar nazikleşti. Geri dönmenin sevinciyle beni başından savmak istemesinin sebebini düşünemedim. Kendi "kendime artık her şey bitti diyordum.

Pasaportumu ve canımı kurtarmıştım. Birkaç saat sonra yine eski normal yaşamıma dönecektim. Bunlardan başka hiç bir şeye aldırıyordum. Yolun geri kalan kısmını elimdeki dosyayı binbir parçaya yırtıp, kağıt parçacıklarını jipin kaldırdığı tozların arasına serptim.

Senyora Pereira'nın sanki hiç bir şey olmamışçasına oteli çekip çevirmesi garipti. Belki de her gün ahçıyı azarlamaktan veya konuklarıyla çene çalmaktan huzur duyuyordu. Fakat gözlerinin altları çökük, hareketleri yorgundu.

Yeni kayıt formu doldururken, «Aptal adam» diye mırıldandı. «Kumarbaz yargısıyla, küçük kayıplarını örtmek için büyük kazançlar peşinde koşması büyük aptallık. Niçin sorunlarını benimle konuşmaz anlıyamıyorum. Beni nasıl bir gelecekle yüz yüze bıraktı? Yasalardan kaçan birinin veya zencilerin elinde tutsak olan bir mahkumun karısı mıyım?»

Polis ve Sousa tarafından sıkıca sorguya çekildikten sonra kadının, kocasının Barboza olayına karıştığından haberi olmadığı anlaşıldı. Tabii şimdi nerede saklandığını da karısına söylememiştir. Fakat belki gizlice otele girmesi ihtimali karşısında Frelimo askerlerinden bazıları otelin çevresini sardılar.

Senyora Pereira bana eski odamı verdi. Yanımdan ayrılınca, ilk iş, telefonu açıp, DETA'nın yerel ofisini aradım. Telefona yanıt veren hoş sesli kız, bir iki dakika içinde Lourenço Marques'e kalkacak dört uçağındaki rezervasyonumu ve Johannesburg bağlantısını yapıverdi. Güvenlik ve bilet kontrolünden zamanında geçebilmem için saat üçü çeyrek geçe havaalanında bulunmamı önerdi.

Saat daha sabahın onbiri olduğu halde sanki çok yorucu bir gün geçirmiş kadar bitkindim. Emmerich'in evinden kurtarabildiğim küçük valizim yanımdaydı. Böylece hiç olmazsa giysilerimi değiştirebilecektim. Yaralı kolumu suyun altına tutmadan, yıkanıp, traş oldum, sonra Senyora Pereira'ya telefon edip, saat iki buçukta birisinin beni uyandırmasını rica ettim. Perdeleri örtüp, havalandırma aygıtını çalıştırdım ve yatağın üstünde uzandıktan birkaç dakika sonra uykuya daldım. Filipe'in karısı kapıyı vurarak beni uyandırdı. Kapıyı açınca, ortadan yine yok olan kapıcıgarsona homurdanıyordu. Sonra «Sizin şu arkadaşınızın eşyalarını ne yapacağım?» diye sordu.

Hâlâ benimle Slater arasında ilinti olduğunu sanıyordu.

«Bilmiyorum. Hâlâ dönmedi mi?» dedim.

«Ne kadar zengin ve önemli bir kişi olduğunu söyleyip övündüğü halde bana tek kuruş bile ödemedi. Bu gün saat on ikide kuzeye uçacağını söyledi ama eşyaları hâlâ odasında. Artık kimse doğru konuşmuyor mu? Eşyalarını orada mı bırakayım, yoksa odadan çıkarayım mı?»

«Bu polisin işi» dedim. Slater'in ortadan yok olmasını hiç düşünmemiştim ama şimdi aklıma bir şey gelmişti. «Sanırım onun odasını aradılar. İçerden hiç bir şey aldılar mı?»

«Hayır.»

«Bakmamda sakınca var mı?»

Şişman gövdesiyle önüme düşüp, koridorun öbür ucundaki odaya yürüdü.

Önlüğünün cebinden çıkardığı anahtar destesindekilerden biriyle Slater'm odasının kapısını açtı. Yatak yapılmış oda toplanmıştı. Eski moda gardorobun kapısını açtım: Çizgili bir kostüm ve yıkanıp ütülenmiş safari ceketini askıda duruyordu. İç çamaşırları ve çorapları, Hong Kong'da dikilen gömlekleri de raflara yerleştirilmişti. Yatağın baş ucundaki komidinin gözleri boştu. Üstünde

ise telefon ve küçük bloknottan başka bir şey yoktu. Boş valizinin yanında evrak çantası duruyordu. Çantayı açıp, içindeki kağıtları inceledim: Caborn Bassa barajında çalışan mühendislerin hazırladığı üç dört sayfalık raporda kendisiyle kontrat yaptıkları su tribünlerinden birinde çıkan problemleri anlatıyordu. Yine birkaç sayfa teknik notlar vardı. Eğer Slater'm mühendis rolüne girmesi esas kimliğini saklamak içinse mükemmel hazırlanmış bir kimlikti. Fakat ortaya bir sorun çıktı. Cabora Bassa barajına girebilmesini sağlayacak bana gösterdiği kimlik kartları ortada yoktu. Polis onları alıp götürmediğine göre Slater otelden çıkarken onları da yanına almıştı. Sanırım kartlarını yanında taşıması da pek garip değildi. Belki de hepimiz Slater hakkında yanıldık diye düşündüm. Belki gerçekten Cabora Bassa'ya gitmişti. Belki geceyi zenci bir orospuyla geçirdi, sabah geç kalktı ve ancak öğle üzeri kalkacak uçağa yetişebildi. Fakat hayır. Teknik raporlarla dolu evrak çantası da kendisine o kimlik kartları kadar gerekiyordu. Ve otelden ayrılmadan birkaç dakika önce Filipe ile yaptığı telefon konuşması sorunu vardı. Ve böylece Slater da Gil ve Filipe gibi hiç iz bırakmadan ortadan yok olmuştu. Senyora Pereira'ya bakıp omuzlarımı silkdim. «Özür dilerim. Nereye gittiğini öğrenecek bir ip ucu bulacağımı düşünmüştüm.»

«Senyor ne yapmam gerek?»

«Korkarım bilmiyorum.» Saatiime baktım üçe yirmi vardı. «Santraliniz bana bir taksi çağırabilir mi?»

«Tamii.»

Komodinin üstündeki telefonu açtım. Santralin yanıt vermesini beklerken, dalgın dalgın komodinun üstündeki not bloknotuna bakıyordum. Evet, bloknotun üstünde yazı yoktu ama, ince kağıda vuran ışıktta, koparılıp alman sayfadaki yazıların izi belli oluyordu. Evrak çantasında incelediğim yazılardan, Slater'm el yazısını tanıdım.

Santral yanıt verince beni havaalanına götürecek bir taksi çağırmasını söyledim. Sonra bloknotun üstündeki izlere yakından daha dikkatli baktım. Okuması zor değildi. Telefon konuşması sırasında alınan kısa notlardı: Grande, Ponte Gea, 600 esk. Odayı ararken acemi bir polisin bunu gözden kaçırmaması işten bile değildi. Zaten bulsalar da ne anlama geldiğini bilemezlerdi.

«Ponte Gea,» dedim. «Beira'da bir semt değil mi?»

«Senyor kentin en şık semtidir. Hiç olmazsa, bağımsızlıktan önce çok şıktı.»

«Buradan ne kadar uzakta?»

«Bir kaç dakika.»

«Grande. Bu kim olabilir?»

Cehaletime hayret edip, «Hayır kim değil. Otel Grande Senyor, Beira'nın en iyi oteliydi. Ne yazık ki Beira için çok lüks, müşteri çekmeyecek kadar pahalı ve işletmesi çok masraflı bir yerdi. Kısa bir süre için dedikleri halde on iki yıl önce kapandı ve bir daha işletmeye açılmadı. Şunu itiraf etmeliyim ki bu suççu Frelimo'ya yükliyeemeyiz.»

Okuduğum nottan anlam çıkartmadım. Eğer Slater otel değiştirmek istiyorsa neden sadece isimden ibaret olanı seçmişti? Belki kapalı olduğunu bilmiyordu öyle bile olsa 600 esküdo aklına nereden gelmişti? Tabii eğer otel ve paranın birbiriyle ilgisi yoksa. Otelin önünde birisiyle buluşmaya söz vermiş olabilirdi. Fakat para ne anlama geliyordu Slater altı yüz esküdoyu otele harcamıyacaksa nerede sarf edecekti? Kadınlara mı? Evet, belki iştahla sözünü ettiği zenci kızlara harcıyacaktı. Acaba birisi Otel Grande'nin önünde buluşacağı bir orospu mu ayarlamıştı? Niç?'n bu sorularla kafamı yorduğumu merak ettim. Slater beni ilgilendirmeydi ki. Sonra yine Filipe'la yaptığı telefon konuşması aklıma takıldı. Ve aynı anda, Emmerich'in evinde Filipe'in, Gilin gülerime yeriden söz ederken ağzından «otel» kelimesini kaçırıldığı sahne aklıma geldi. Şartlanma insanın düşüncelerini yanıltabiliyordu. Kendi oteli Braga'dan başka bir otelden söz edebileceğini hiç düşünmemiştim. Senyora Pereira'dan yana döndüm.

«Filipe'in Grande ile ilişkisi var mıydı?»

«Tabii Senyor. Kapanmadan önce oranın müdürüydü. O işi kaybettiği için bu oteli satın aldık.»

İlk karşılaştığımız gün isim vermeden çok daha iyi bir otelden söz ettiğini şimdi anımsadım.

«Ve şimdi boş mu, Kimse yok mu?»

«Galiba, temizlikçilerden bazıları, onarım görevlileri olarak işlerine devam ediyorlar. Otelin eşyaları ve möbleleri hâlâ duruyor. Arada sırada tekrar işletmeye açılacağından söz ediyorlar ama yalnızca lafta kalıyor. Siz ne?..»

«Hayır sadece merak edip sordum.» Onun telaşa kapılmasını istemiyordum ama sanki benim içimde zemberek gibi bir şey boşalmaya çalışıyordu. Otel Grande: Gil'in şimdiki gizlendiği yer burası olabilir miydi? Bir gece önce Filipe, Slater'a oradan telefon etmiş olabilir miydi? Kendime böyle sorular sormamam gerek diye düşündüm. Uçağım bir saat sonra kalkıyordu, Gil, Filipe ve onların sorunlarını geride bırakıyordum. Slater'ın odasından çıkıp, kendi odama gittim ve eşyalarımı valizime doldurup, lobiye indim.

Senyora Pereira odanım parasını almadı. «Kocam sizi çok üzdü. Hiç olmazsa ben size bu kadar iyilik yapayım.»

«Şaka bir yana, teşekkür ederim.»

Birkaç dakika erken gelen taksi ön kapıda bekliyordu. Direksiyonda oturan şoför Hintliydi. Kısa süre sonra yola çıkacağımı bildiğim halde canım gitmek istemiyordu. Gerçeğe' aldırmmamaya çalıştığım halde yarım kalan bir işi ve yanıtları verilmemiş soruları geride bıraktığımı hissediyordum. Kendi kendime bok canına dedim, işin sonunu getirmek ye soruların yanıtlarını bulmak benim görevim değildi. Arkama bakmadan hemen yola çıkmalıydim. C?nımı kurtarmam bile büyük şanstı. Fakat insanın kendi güvenliğinden daha başka şeyler de vardı. Az önce elde ettiğim bilgi kırıntılarını izlemem çok kolaydı. Eğer bunu yapmadan gidersem, inançlarımın bir kısmını arkamda bırakacağımı sanıyordum.

Hintli «Havaalanı mı?» diye sordu.

«Evet» dedim sonra tereddüt ettim. Biraz vakit ayırabilirdim. «Yolumuzun üstündeki Otel Grande'nin önünde dur.»

«Açık...»

«Biliyorum. Ama beni oraya götür.»

Ponte, Gea, Filipe'in karısının söylediği gibi, birkaç dakikalık uzakta, Portekizlilerin kaçmalarından sonra hâlâ görünümelerini yitirmemeye çabalayan villaların toplandığı Ağaçlı serin bir semtti. Panjurlarının çoğu kapalı evlerin bahçelerini de otlar bürümüştü. Grande, birkaç dönümlük bakımlı çimenler ve ağaçlar arasına yayılmış, üç katlı büyük bir oteldi. Fakat binanın kendisi, tropik şartlarına dayanamamıştı. Balkonların demir parmaklıkları paslanmış, renksiz sıvaların bir kısmı dökülmüş, duvarların büyük bölümünde yağmur sularının meydana getirdiği kara lekeler vardı. Geniş araba yolundan ilerlerken genel görünüm feciydi, ama camlı ön kapılardan bakınca, içerisi çok görkemliydi. Lobide yerler cilalı, möbleler yerli yerindeydi. Resepsiyon bankosunun üstündeki levhada, Portekizce ve İngilizce, hesapların her hafta ödenmesi belirtiliyordu. Sanki her an akın akın müşterilerin gelmesini beklercesine, tam portekizlilere yaraşır, umursamaz optimistlik içindeydi. Beira gibi Otel Grande de asla gelmeyecek olan daha iyi günlerin ümidi içinde yaşıyordu.

Cam kapıyı ittim. Açılınca şaşırıp kaldım ve lobiden içeri girdim. İçimden bir his Antonio Gil'e bu denli yaklaşma olasılığının boşa gitmesinden çok ürkütücü buluyordu. İçimden açıklıyamadığım bir his Antonio Gil'e bu denli yakınlaşma olasılığını, elimden kaçıracağımdan korkuyordu. Ülkenin aradığı, tehlikeli ve silahlı olduğundan kuşku duyulmayan bu adam, bu binanın içinde bir yerlerde olabilirdi. Peki ben tek başıma buraya gelmekle ne halt ediyordum?

Bilmiyorum, belki kapı açılmasaydı taksiye dönüp, havaalanı yoluna çıkmış olacaktım. Geniş kocaman, karanlık serin ve terkedilmiş lobide sessizce yürüdüm. Bir köşedeki demir oymalı bölmelerle, kocaman bir salondan ayrılmıştı. Diğer yanda ise birinci kata çıkan geniş mermer bir merdiven uzanıyordu. Kuşkusuz temizlikçiler yakınlarda bir yerlerdeydiler yoksa kapı kilitlenmeden bırakılmazdı. Fakat 'Pazar öğlenden sonra çalışacaklarını sanmıyordum. Bir yabancıнын onlara gözükmeden son yirmi dört saati binanın içinde geçirmesine olanak var mıydı? Hayır olanak yoktu. Ama eski müdür olmayan otoritesini kınlanarak onları rüşvetle susturabilirdi. Alışkanlıktan hâlâ cahil Afrikalılar, beyaz adamın verdiği emirleri sora sormadan yerine getiriyorlardı. Ve böylece otel kısa süre için gizlenmeye elverişliydi.

Birkaç dakikalık vaktim vardı. Araştırmaya nerden başlayacaktım?

Merdivenlerden üst kata çıkmak en iyisiydi. Birinci katta birbirlerini dik açıyla kesen iki uzun koridor vardı. Ve her biri dikdörtgen şeklindeki kirli camdan aldıkları loş ışıkla aydınlanıyorlardı. Burası lobiden daha sessizdi. Tokmağını kurcalamak için en yakın kapıya yürürken ayaklarım kaim tüylü halıların içine gömülüyordu. Kapı kilitliydi. Başka ne bekliyebilirdim ki? Koridorun her iki yanına dizilmiş on beş odadan hiç birinde dışardan, içerde birinin yaşadığı belli

olmuyordu. Bana yalnız gürültüler yardımcı olabilirlerdi. Hiç kimse bu derin sessizlikte gürültü çıkarmadan hareket edemezdi. Ölçülü adımlarla sağımdaki koridoru boydan boya yürüdüm, sonra aynı şekilde solumdaki koridoru da inceledim. Ölü sessizliği bozan hiç bir ses yoktu. İkinci kata çıkıp, aynı hareketi yineledim, her kapının önünden geçerken bir ses duyabilmek amacıyla kulağımı kapıya dayayıp dinliyordum. Zamanla boşuna vakit kaybettiğimi düşünmeye başladım. Zaten, Slater'm not defterindeki izler de pek ipucu sayılmazdı. Saatime bakınca, tam üçü gösterdiğini gördüm. Uçağa yetişecek kadar zamanım vardı. Koridorlardan birinin batıya bakan penceresinin önündeydim. Kirli camlardan dışarı bakıp, şoföre yolun aşağısına park etmesini söylediğim taksiye baktım. Bıraktığım şoför park ettiği yerde gazete okuyordu. Pencereye arkamı döndüm ve hiç beklemediğim sesi duyunca olduğum yerde taş kestim. Akan suyun sesi çok yakından geldiği halde çok hafifti. Sesin nereden geldiğini anlamam birkaç saniye sürdü: Koridorun sol tarafından tam arkamdaki 246 numaralı odadan geliyordu. Bir dakika kadar hiç kımıldamadan, nefes almaya korkarak dinledim. Sonra rahatladım. Çünkü derinlerden sürekli borulardan akan sestten başka bir şey duyulmuyordu. Herhalde onarılması gereken bir musluk vardı. Kendi kendime böyle düşünürken, yeni bir kuşku sahası açmaktan geri kalmadım. Su sızdıran gevşek bir musluk muydu, yoksa kazaran açık mı bırakılmıştı? İçerde herhangi bir hareketin varlığını anlamak için dikkatle dinledim, sonra ihtiyatla 246 numaralı odanın kapısını kurcaladım kilitliydi. Şansımı gerektiğinden fazla zorluyordum ve işi tadında bırakmalıydım. Fakat içimdeki merak karşı koyamıyordum. Koridorun sonundaki pencerenin yanına gittim. Paslı menteşeleri zorlayarak camı açıp, dışarıya sarktım. 246 numaralı odanın balkonu, sağ tarafta benim bulunduğum yerden iki üç metre uzaktaydı. Pencerenin kenarından balkona atlamak ancak bir kaç dakikamı alırdı. Camdan içeri bakıp, izlediğim ip ucunun sahteliğine inanıp, tatmin olacaktım. Önce pencereyi ardına kadar açıp, kenarına çıktım. Sonra sol ayağımı uzatıp, balkonun parmaklığına bastım. Şimdi işin en zor kısmına gelmiştim. Ağırlığımı sağ ayağımın üstünden sola geçirip, balkonla pencere arasındaki mesafeyi atlamam gerekti. Eğer dengemi yitirecek olursam üç kat aşağıya düşecektim. Duvarlara tutunup, aşağıya bakmaya cesaret edemedim, ayaklarımı boşlukta sallayıp, durdum ve sonra atladım. Her iki ayağım da şimdi parmaklıkların üstündeydi. Bir an ileri geri sallandım ve sonra dört ayak üstüne balkona düştüm. Yaralı sol koluma sancı saplandı. Ayağa kalkınca, geldiğim yoldan geri dönemiyeceğimi anladım. Bunu düşünmekte biraz geç kalmıştım ama, camdan içeri bakınca, her şeyi unuttum. İçerde neler göreceğimi bilmem gerekirdi. Yoksa bunca yolu tepip neden buraya gelmiştim? Fakat gerçek yine balyoz gibi başıma indi. Yirmi dört saat içinde ikinci kez Gil'in saklandığı yeri bulmuş ve ikinci kez onu elimden kaçırmıştım. Balkon kapıları kilitliydi. Fakat iç kısımda anahtar kapının üstünde duruyordu. Uzun uzun düşünüp dikkatli olacak zamanım yoktu. Geri çekilip, sağ ayağımı kaldırdım ve ayakkabımın topuğuyla camın ortasına vurdum. Tahminimden

daha az gürültü çıktı. Kırık camdan elimi uzatıp anahtarı çevirdim ve içeri girdim. Herşeyi dikkatle inceleyecek vaktim yoktu. Bozulmuş iki yatak, ağızına kadar dolu sigara tablaları kirli tabaklar ve komodinin üstünde yarısı içilmiş viski şişesi tüm öyküyü anlatıyordu. Tabii yataklardan birinin altından çekilmiş içi, sigara kartonları, bir şişe viski, çukulatalar, kraker paketleri ve salamlarla dolu küçük teneke sandıktan da vaziyet anla • şılıyordu. Yatağın baş ucundaki telefonu kaldırıncaya gelen düdük sesinden dış hatlara bağlandığını anladım. Grande'nin eski müdürü, dtelin eski anahtarlarının ve Afrikalı işçilerin de yardımlarıyla, bu ikinci gizlenme yerini hazırlamışa. Otel kullanılır durumda olduğundan, odanın elektriği, suyu ve tuvaleti çalışıyordu. Kuru yiyecekler ve dışarıya telefon bağlantısı yardımıyla bir kaçak burada istediği sürece yaşayabilirdi. Sanki fazla kanıta ihtiyacım varmış gibi çöp kutusunda boş bir kortison şişesi daha buldum. Gil, dün çalılıklardaki gizlendiği yerden buraya getirilmiş ve Barboza belgelerinin kullanılmasında sakınca olmadığını, veya planın değiştirildiği haberini beklemişti. Tabii haber olumsuz çıkınca, burada kalmıştı. Daha sonra kendisi de kaçak olan Filipe de yanma gelince, geceyi birlikte geçirmişlerdi. Fakat şimdi nereye gitmişlerdi? Güven içinde bulunacakları nereye gidebilirlerdi? Belki kısa süre için dışarı çıkmışlar sonra geri dönecekler, gibi delice bir düşünce aklıma geldi. Fakat hiç bir özel eşyanın bulunmadığı dolaba bakınca, düşüncemi değiştirdim. Uluslararası yolculuğa hazırlanan Gil'in elinde şüpheli çekmemek için hiç olmazsa bir valizi bulunacaktı, 246 numaralı odaya ne getirdiyse beraberinde götürmüştü. Ama nereye? İlk kez bu odaya ilgimi çeken, suyun İsrarlı akmasına yine aklım takıldı. Banyoya açılan tahta kapı kapalıydı. Kapıyı açınca ilk kez perdede pıhtılaşan ve yer yer kuruyup, kararan kan lekelerini gördüm. Sonra duyduğum su sızıntısının sebebini anladım. Banyo su doluydu: Hafifçe açık kalan soğuk su musluğundan akan damlalar su ve kan dolu banyonun deliğinden sızıyordu. Banyonun içinde koyu kahverengine dönen suyun içinde Aubrey Slater da yüzü koyun yatıyordu. Suyun hafif hareketiyle deniz yosunları gibi sallanan saçları dağılmış, sağ kulağının arkasındaki çirkin yarı, sudan şişip bembeyaz olmuştu. Bir an midem bulandı kusmak istedim ama kendimi zor tuttum. Polislik mesleğinde yapmam gerekeni yerine getirebilecek kadar deney sahibiydim. Slater'ı omuzlarından tutup, sırt üstü çevirdim Banyonun içindeki su kenarlarından akıp, papuçlarıma içine doldu. Cesed şişmeye başlamıştı bile. Elimden geldiğince, suda şişmiş ve ağızından sular taşan yüze bakmamaya çabalıyarak, binbir güçlükle adamın giysisinin ceplerini karıştırdım. Bir ipek mendil, altın Parker dolma kalem, yüzer esküdolarla dolu bir cüzdan ve bloknottan kopardığı kağıdın üstünde: Grande, Ponte Gea, 600 esc. yazan kağıdın orijinalini buldum. Slater gibi bir adamın yanında taşınması gereken, kredi kartları ve yolculuk çekleri yoktu. Üstüne üstlük, kimlik belgeleri de yoktu. Cabora Bassa için çıkarttığı, bana ve başkalarına yüksek sesle yakındığı belgeler de yoktu. Oteldeki odasını araştırdığım zaman da bu belgeleri bulamamıştım. Polis de almamıştı.

Banyoda fazla oyalanmadan çıktım ve Gil'in viskisinden okkalı bir yudum içtim. İnsan suçlu gibi davranmaya başlayınca herkesten nasıl şüpheleniyor diye düşündüm. Slater, zenci orospulara düşkün, geveze bir adamdı. Filipe dün gece, özel bir kızla özel bir yerde buluşturacağı vaadiyle adamı buraya çekip, başına vurup boğmuştu. Sezilerimde yanılmadığımı biliyordum. Saat üçü on geçiyordu. Nasıl olsa uçağımı kaçıracaktım. İki yatağın arasındaki masanın üstünde Mozambik telefon rehberini buldum.

DETA ofisinde telefona yanıt veren kız daha önce konuştuğum kişiydi. Bu gün Tete kaç uçak kalktığını sordum.

«Şimdiye kadar hiç uçak yoktu. Pazar günleri saat dört buçukta tek sefer var.»

«Hepsi bu kadar mı? Bir arkadaşım bu gün Cabora Bassa'ya gidecekti, yalnız bugün öğle üzeri hareket edeceğinden eminim.»

«Hayır bizim seferimiz yok, efendim.» Bir an durakladı. «Acaba siz bizi Zamco seferiyle mi karıştırıyorsunuz?»

«Neyle?»

«Portekiz hükümetiyle Cabora Bassa'yı yöneten Zamco firmasının hergün buradan Songo'ya gidiş geliş özel seferleri vardır. Baraj sahasında özel bir havaalanı var. Buradan oraya direkt seferler yapılır ama yalnızca, firmada çalışanlar ve ilgililer içindir.»

«Anladım.»

Kıza teşekkür edip telefonu kapattım. Ve rehberde Zamco'nun Beira'daki ofisinin numarasını aradım. Şansıma, temsilcileri Senyor Carvalho'nun ev numarasını verdiler. Pazar günü iş için birisini aramak hoş karşılanmazdı. Senyor Carvalho'yu öğle uykusundan uyandırdım. Firmanın bu günkü Songo seferinin her zamanki gibi saat on ikide kalktığını teyid etti. Bu seferleri düzenlemek onun görevinin bir kısmıydı. Firma, Tete bağlantılı DETA havayollarının seferlerini kullanmaktansa, mühendislerin aileleri ve gidip gelen yetkililer için 32 kişilik Fokker Friendship uçağını kullanmayı yeğliyor. Arkadaşımın öğleyin kalkan sefere yetişip yetişmediğini sormamı sabırsızca dinledi. Yolcu listesinin şimdi ofisinde kitli olduğunu söylerken, sesinde gidip listeye bakmasını isteyeceğimi yansıtan bir endişe vardı. Bana, yalnızca, uçağın dolu olduğunu söyleyebilirdi.

«Yani yer ayırtan herkes yola çıktı mı demek istiyorsunuz?»

«Evet.»

«Güvenlik kontrolünde sorun çıkmadı değil mi?»

«Hayır. Neden soruyorsunuz?»

«Arkadaşım kağıtlarının eksik olduğunu söylüyordu da.. Bu günlerde polis...»

«Ah fakat Senyor bizim özel güvenlik kontrolümüz var. Yolcularımız yer ayırtmadan çok önce haklarında soruşturma yaparız. Polis ne düşünürse düşünsün, Zamco kimlik belgeleri alan kimseler güvenlik kontrolünden rahatça geçerler. Hem polis bizim işimize karışamaz. Uçağımız esas terminalden kalkmaz. Havaalanının öbür ucunda bizim küçük bir hangarımız var.»

«Yani sizin yolcularınız olağan güvenlik kontrolünden geçmezler im?»

«Hayır. Senyor. Biz bağımsızlığımıza çok bağlıyız. Arkadaşınız için uçakta yer ayırılmışsa ve Zacmo kimlik kartı elindeyse, hiç bir zorluk çıkmadan yolculuğuna devam etmiştir.

«Çok iyi,» dedim. Carvalho'lu beni başından savdığına sevinerek telefonu kapattı. Tuvalet masasının üstündeki aynadaki aksime baktım. Sahte bir takım kağıtlarla yetersiz fakat hiç yoktan iyi Gil'in, Frelimo, güvenlik güçlerinin kendisini aradıkları havaalanında boy göstermesini aklım almıyordu. Fakat Portekiz yönetimindeki Cabora Bassa'nın bir zamanlar güvenlik yetkilisi kendisiydi. Sistemin içini dışını avucunun içi gibi biliyordu. Slater'm belgelerini kullanması akla yakındı. Zamco'nun özel güvenlik kontrolü ve Slater'm resimsiz kimlik belgesinin büyük yararı dokunmuştu. Kendisi için örülen iki ağ birbirine kavuşmayınca, kaypak balık elden kaçırılmıştı.

Slater kimlik belgeleri için öldürülmüştü. Barboza planının suya düştüğü anda kendi elindeki belgelere gereksinme duyan birinin yakınında bulunma şansızlığına uğrayınca, Slater'm yazgısı belirlenmişti. Gil ümitsizce girdiği kumar oyununda şimdiye dek zarara uğramamıştı. Tete Eeira' dan iki yüz elli mil kuzeyinde, Songo ise Zambezi'den yetmiş veya seksen mil uzaktaydı. Tek motorlu bir uçakla Gil'in bulunduğu yerden bir saatlik yoldaydı. Şu anlarda, Cabora Bassa barajında bir yerlerde, Slater'm pozunda dolaşıyordu. Fakat bu yalanı uzun süre devam ettiremezdi. Hala Mozambik sınırları içinde aranan bir kaçaktı. Evet eğer yolculuğa yalnız çıktıysa Filipe neredeydi?

Bu sorunun yanıtını daha sonra araştıracaktım. Önemli olan öğrendiğim bilgilerden nasıl yararlanacaktım. En akıllıca iş Dir şey yapmamaktı. Sousa'ya Gil 'i unutmamasını, onun öldüğünü söyleyebiiirdim veya kendi adıma Gil'i aramaya devam edecektim.

Son fikir beni çok şaşırttı. Niçin bu işe burnumu sokacaktım? Çünkü şimdi durumun yarım kalan işten çok daha önemli sorun haline geldiğini biliyordum. Kendi kendime ne söylersem söyleyeyim, Goronga olayı artık bende bir tutku haline gelmişti. Aslında orada neler olduğunu pek al*5, biliyordum ama şüphelerimi giderecek somut kanıtları görmeyi yeğliyordum. Gil'in kendisi ile takışacağımı bilsem dahi kuşkularımı giderecek yanıtları bulacaktım. On sekiz ay önce meydana gelen olayın hayatta kalan tek tanığıydı. Bir kez ortadan kayıp olur veya öldürülürse, olayları tüm çıplaklığıyla açıklayacak kimse kalmıyacaktı. Belki şimdi garip buluyordum, ama o anda herhangi özel bir nedenle değil de tamamen, doğruya sadık kalmak gayesiyle bu ise atıldığımı biliyordum. Kendi öz benliğimi koruma duygusu ikinci plana atılmıştı. Gil ile konuşabilmek uğruna benim için çok değerli bir takım nedenleri seve seve tehlikeye atıyordum. Gerçekleri öğrenmenin tek yolu Souca onu ele geçirmeden, onu bulup konuşmaktı. Bir kez daha telefonu elime aldım. Aynı gün de üçüncü kez DETA ofisindeki kızla konuştuktan sonra, kapının kilidini açıp, ihtiyatla başımı uzatıp, dışarı baktım, etrafı dinledim. Arkamdaki banyodan gelen su şırıltısından başka ses duyulmuyordu. Otel onarımıyla uğraşan kişiler de meydanda yoktular. Slater'm cesedinin en az yarm sabahtan önce

bulunmıyacağımı tahmin ettim. Otelden dışarı çıkıp taksiye doğru yürürken havanın hafifçe karardığını farkettim. Bütün gün denizin üstünde toplanan kara bulutlar, iç kısımlara kayıp, güneşin ışıklarını kapatmışlardı. Hava hâlâ sıcaktı ama pek yakında fırtına kopacaktı. Bu kocaman eflatun bulutlardan geciken yaz yağmurları boşanacaktı.

Hintli şoför gazetesini katlayıp, esnedi. «Şimdi havaalanına mı?»

«Evet.» dedim.

Havaalanına ulaştığımda, benim binmem gereken Lourenço Marques uçağı hareket etmişti. Geri dönmeye can attığımı düşünün Raoul Sousa, beni kontrol etmek için peşime adam takmamıştı. Saat beş kırkbeşte Cabora Bassa yakınındaki Songo bağlantılı, Tete uçağına biletimi yaptırırken, işgüzar bir memurla karşılaştım.

«Senyor benim üstüme vazife değil ama barajı ziyaret kartınız var mı?»

«Hayır.»

«Eğer kartınız yoksa sizi havaalanından dışarı çıkarmazlar.»

«Konuşarak onları ikna edeceğime inanıyorum.»

«Senyor vaktinizi boşa harcıyorsunuz. Cabora Bassa hâlâ Portekiz hükümetinin yönetiminde ve güvenliği ise Zamco sağlıyor. Rastgele konuk kabul etmiyorlar. Eğer elinizde gerekli belgeleriniz yoksa, gerisin geriye ilk uçağına bindirirler.»

«Siz bana bileti verin gerisini düşünmeyin.»

Gerçekte Songo'daki yetkililerle nasıl başa çıkacağımı bilmiyordum. Fakat benim için önemli olan oraya ulaşabilmektir. Nehrin üstündeki Tete bu son seferdi. Eğer izin almaya kalkacak olsam uçağı kaçıracaktım.

Beira havaalanı hâlâ sıkı kontrol altındaydı. Bekleme salonuna girerken el çantamı ve üstümü sıkıca aradılar. İç hat seferlerinde bile genel pasaport kontrolünden sonra, zenci PSP görevlileri, biletimi inceleyip, pasaporttaki resmimle beni karşılaştırıp, çeşitli sorular sordular. Cabora Bassa barajında görevli bir arkadaşımı ziyaret etmeye gittiğimi söyledim. Polis isteksizce lastik mühürü pasaportuma basıp, beni geçirdi. Birkaç beyaz, bazı Hintli aileler Afrika'daki ayaklanmalar sırasında hiç bir eyleme karışmadılar ve ellerindeki tüfeklerini bagaja teslim eden Frelimo askerleri Boeing uçağına yarı yarıya doldurmuşlardı. Pungwe körfezinin üstündeki kara bulutların arasına dalarken, bu yolculuğa çıkış nedenlerimi düşündüm. Doğruluk muydu? Çok saçma geliyordu ama gerçeklere karşı saygı duymayı yeniden öğrenmişim. Goronga'da neler olduğunu gerçekten bilen Emmerich ve Nino kazaren ölmemişlerdi.

Gerçekleri bana anlatabilecek yegane adam hâlâ yaşıyordu. Hil hiç esef duymadan öldürebilen tehlikeli bir adamdı bunun en güzel kanıtı da Slater' di fakat onun bir köpek gibi vurulup, gerçekleri de beraberinde mezara götürmesine gönlüm razı gelmiyordu. Sousa' dan bir adım önde olmam gerekiyordu. Uçakta içki servisi başlayınca, double viski isteyip, yaralı kolum için bir penisilin tableti yuttum. Kısa süre sonra uykuya dalıp, Tete havaalanına iniş için kemerlerin bağlanmasını gerektiren anonsla uyandım. Kara bulutların içinden çıktıktan sonra, yağlı yeşil Zambezi'nin çevresindeki geniş alana yayılan

alçak binalardan meydana gelen kenti ve arkasındaki uçsuz bucaksız çalılıkları gördük. Nehrin sol tarafında kalan havaalanına indiğimizde bütün gün yağması beklenen yağmur, bardaktan boşanırcasma yağmaya başladı.

Yolcular perondan iki yanı açık parmaklıkların arasından geçip terminale girdiler. Uçak binadan dört yüz metre uzakta durduğu halde içeri girene dek hepimiz iliklerimize dek ıslandık. Fırtınadan kaçışan kalabalığın arasından güç bela geçip, çinko dama vuran yağmur damlalarının çıkarttığı gürültünün arasında sesini duyurmaya çabalayan DETA memuresinin yanına ulaşabildim. Songo uçağına biletimi yaptırdıktan sonra Frelimo askerlerinin doldurduğu bara yanaşp, bir viski daha içtim. Sinirlerim bozulmaya başlamıştı.

Hem de çok sinirliydim. On beş dakika sonra, Portekizce konuşan bir ses binanın duvarlarını çinlatarak anlaşılmaz bir şeyler söyleyince, Songo, Magoe ve Zumbo uçağının kalkışa hazır olduğunu anladım. Terminalin yanında duran sekiz kişilik bir Cessna uçağıydı. Bardaktan boşanırcasma yağarı yağmurun altında koşarak uçağına bindim. Bu kez uçak tamamen doluydu. Yolculardan dördü, şu veya bu sebepten firmanın dolmuş seferini kaçıran, Güney Afrikalı ve Alman mühendisler Cabora Bassa'daki görevlerinin başına dönüyorlardı.

Benden başka diğer üç yolcudan iki misyoner ve bir tüccar nehrin ötesindeki çalılıklar arasındaki yerlerine dönüyorlardı. Pilot uçağı harekete geçirdi. Tekerlekler ıslak yerde hışırtıyla dönmeye başladı. Pistin ucuna gelince, sallanarak gökyüzüne havalanmaya başladık ve birkaç dakika sonra tropik hava boşlukları arasından sarsılarak gökyüzüne çıktık. Yirmi dakika sonra, dev garanit yamaçlar arasında Cabora Bassa barajını meydana getiren ve Zambezi nehrinin doğal akışını değiştiren beş altı yüz metre yükseklikteki duvarlar göründü. İki dağ arasındaki boğaz üstünde kurulan baraj, yağmur ve pus altında arkasında ufka doğru uzanan yeşil gölü ile, gökyüzüne uzanan duvarlar, yeryüzü kabuğunun üstünde çirkin bir leke gibi duruyordu. Etrafını çevreleyen çalılıklar ise tamamen ıssızdı. Acaba Gil bu çalılıkların içinde mi saklanmayı

düşünüyordu yoksa başka planları mı vardı? Her ne olursa olsun, pek kısa süre sonra gayesine ulaşmak üzereydi. Ama benim de ondan aşağı kalır yerim yoktu. Barajın güneyindeki platonun üstüne kurulmuş Songo ve hafifçe nehrin aşağısına doğru inen yamaçlarda, prefabrik kulübeler ve yeşil bakımlı çimenleriyle Songo kentini görebilmemiz için Cessna hafifçe aşağı doğru indi. Barajın öneminden dolayı hâlâ beyazların yönetiminde olan kenti Frelimo, beyaz yabancı teknisyen ve mühendislersiz bu işi yönetemeyeceğini biliyordu. Firmanın resmi görevlileriyle nasıl başa çıkacağımı hâlâ bilmiyordum.

Tekerlekler yere değince, yağmur altında küçük havaalanına doğru ilerledik. Yüzlerce kez gördüğüm tipik çalılık havaalanlarından biriydi. Yalnız bu kez sıkı güvenlik kontrolü altındaydı. Yağmur geçirmez üniformalarıyla apronda dolaşan silahlı nöbetçilerin yanından yürüyüp, cam tünelin içinden binaya girdik. Nehrin yukarısına yolculuk edeceklerin enerine transit yolcu kartları verilip, ana salonda beklememeleri söylendi. Diğerlerimiz Zamco güvenlik görevlisi ile masada yan

yana oturan Portekizli memura kağıtlarımızı göstermek üzere sıraya dizildik. Uçaktan inen beş yolcunun en arkasında duruyordum.

Güvenlik görevlisi «Firmanın kimlik kartı?» diye sordu.

«Ben firmaya bağlı değilim,» diye yanıtladım.

«Ziyaretçi izni?»

«Almadım.» Elimden geldiğince doğru söylemeye kararlıyım. «Bakın, kanımca bu gün firmanın öğle üzeri kalkan seferiyle buraya gelen birini bir adamı aramak için aceleyle yola çıktım. İzin belgesi almak için baş vuracak vaktim yoktu. Onu hemen görmem gerek.»

Nöbetçi anlattıklarımından hiç etkilenmedi. Kıta'nın her köşesinde görülen, Güney Afrikalı tiplerden biriydi. Haki üniformasının yakasına taktığı kartta isminin N.J. Lowden olduğu anlaşılıyordu.

«Önceden izin almadan buradan hiç kimse içeri giremez,» dedi.

«Biliyorum. Bu kez kuralları hafifçe gevşetmenizi istiyorum. Onunla özel bir iş konuşması yapacağım. Ve çok önemli.»

«Pekala kim bu adam?»

«Adı Slater. Danışma kontratı ile birkaç günlük iş için gelen bir mühendis. Veya öyle olduğunu sanıyorum. Belki dolmuş seferi geldiğinde onunla karşılaştınız?»

Lowden kaşlarını çatıp, «Ben o saatte nöbette değilim» dedi. «Bunca yolu adamın burada bulunup bulunmadığından emin olmadan mı geldiniz? Niçin telefon etmediniz? Firmanın konuk evinin telefonu rehberde yazılı. Oradan başka yerde kalamaz.»

«Vaktim yoktu. Hem onunla yüz be yüz konuşmam gerek»

«Söylediklerinize inanamıyorum. Ama pek farketmez.» Lowden'nin sesi pek dostça çıkmasa bile eskisi kadar da sert değildi. «Bakın böyle damdan düşercesine buraya gelenlere göz yumamayız. Eğer önce bize telefon edipte durumu açıklasaydınız...»

«Size söylüyorum. Yapamadım.» İnatçı bir duvarla karşı karşıya bulunduğumu anladım. Cabora Bassa'nın çevresine bu sıkı güvenlik duvarını Gil'in kendisinin ördüğünü düşünmek komikti. Kumar oynamaya karar verdim. «Slater' la telefonda görüşmeme izin verin,» dedim.

Adam birkaç dakika düşündü. «Bakın, konuk evine kendim telefon edip, arkadaşınızın orada bulunup bulunmadığını araştırayım. Bakalım sizinle görüşmek isteyecek mi? Eğer konuşursa size iki dakikalık zaman tanıyorum. Sonra ters yüzü uçağa binip geri döneceksiniz. Eğer konuşmayı kabul etmezse evet yine aynı şekilde geri döneceksiniz.»

«Nehrin yukarısına giden uçakla mı?»

«Evet. Davetsiz konuklara iyi servis olanaklarımız yok. İsminiz nedir?»

Usançla «Hickey» diyip, adımı yazdırdım. Slater'm Slater olmadığını ve birisinin aracılığı ile benimle konuşmayı kabul etmesinin dünyadaki en son baş vuracağı çare olduğunu söylemeye dilim varmıyordu. Onu habersiz yakalayıp, şaşırtmak ve kimsenin adını değil de özellikle Sousa'dan habersiz geldiğimi

anlatmak istiyordum. Benim kendisini aradığımı öğrendiği dakikada yine kaçacaktı. Tabii eğer kaçacak bir yeri varsa.

Portekizli meslekdaşımı masada bırakan Lowden, küçük hölmenin kapısını açıp, sütunlu koridordan geçip, diğer uçtaki ofise girdi. Masanın karşısındaki dik arkalıklı tahta iskemleye oturup, .camlardan süzülen yağmura bakarken, be ceriksizliğime kızılıyordum. Gil'in konukevinde kaldığını farzederek, Slater pozunda, güvenlik görevlisiyle telefonda konuşmaktan başka çaresi yoktu. Tabii tekrar onu elimden kaçıracaktım hem bu kez son defa. Ve ona sormak istediğim soruların da yanıtlarını alamıyacaktım. Küçük uçak hâlâ pistte duruyordu. Cam bölmenin arkasındaki camlardan süzülen yağmur sularının arasından ana salonda uçağa binmek üzere bekleyen yolcuları görüyordum. Havayolları görevlileri, nehrin yukarısına gidecek yolcular ve onları uğurlamaya gelen dostları salonda bekliyordular. Nehrin yukarısmdaki: Magoe ve Zumbo, uçakla burdan yirmi ve kırk dakikalık uzaklıkta, kuş uçmaz kervan geçmez ticaret ve miyon duraklarıydı. Herhalde bir veya birkaç gece burada kaldıktan sonra Beira medeniyetine dönebilecektim. Ve yaptığım kaçamağı Sousa'ya nasıl açıklıyac aktım? Aradan birkaç dakika geçtikten sonra Lowden yüzünde düşünceli bir ifadeyle geri döndü.

«Arkadaşınız bu gün öğlenden sonra buraya gelmiş. Konukevinde adına bir oda ayrılmış ama oraya gitmemiş. Acaba neden gitmedi dersiniz?»

«Hiç fikrim yok.» Fakat aklım deli gibi çalışmaya başladı. Acaba Gil Cabora Bassa'yı sıçrama taşı olarak mı kullanacaktı? Eğer Slater kimliği ile güvenlik güçlerinin duvarını aşıp içeri girebilirdi yine aynı kimlikle dışarı çıkabilirdi. Fakat Songo'dan başka nereye gidebilirdi?

Lowden omuzlarını silkti. «Herhalde yolda birine rastladı ve kulüpte kafa çekmeye gittiler. Çünkü Pazar günleri burada kafa çekmekten başka bir eğlence yok. Şimdi korkarım artık geri dönme zamanınız geldi.»

Ayağa kalktım. Gerçeklere boyun eğmekten başka çarem kalmamıştı.

«Magoe'e kadar boş bir yer var. Size bu yeri ayırttım. Tabii ekstra para ödemeniz gerek. Eğer DETA bizim sözümüzü dinleyip, kimlik araştırması yaptıktan sonra yolcuları uçağa alsın... Ne yapalım,» diyerek omuzlarını silkti.

«Kalkışta birkaç dakika gecikme var ama ziyarı yok biz salona doğru ilerliyelim.»

El çantamı alıp, bölmeden çıkıp, adamın peşine takıldım. Aprona açılan cam kapıların arkasında bekleyen yolcuların yanına doğru ilerledik. Olduğum yerde durup, Lowden'e bir şey söylemek üzere arkamı döndüğüm zaman, Gil ile burun buruna geldim. İşte bu kadar basitti. Uçağa binecek yolculardan biraz uzakta duran, iri yarı, bej renkli giysili elinde karton bir valiz tutan adam birkaç adım önümdeydi. Yani aynı uçakla yolculuk yapacaktık. Sinirli görünmüyordu ama beni far J kedince telaşla etrafına bakındı. Bir an beni tanımyacağım unutup paniğe kapıldım. Ancak benim ismimi biliyordu. Fakat onun kimliğinden şüphe etmeye olanak yoktu: Hafifçe kaybolan keskin hatları yerine kortisonun şişirip, kabalaştırdığı yüzü tanımaya imkan yoktu. Ve Barboza fotoğraflarındaki çıplak

baş, ince bıyık ve' çerçevesiz gözlükler de hiç değişmemişti. Dikkatle yüzüne baktığının farkında değildim.

Birdenbire «Siz de Zumbo'ya mı gidiyorsunuz? diye sordu. Boyalı kontaktenslere rağmen bakışları sertti.

Adeta boğulurcasına «Magoe» diye yanıtladım. Fakat Gil beni dinlemiyordu bile. Omuzumun üstünden Lowden'e İngilizce hitap etti. «Bu uçağın çoktan kalkması gerekirdi. Neden gecikti?»

«Beira'dan tarifede olmayan bir çartır uçağı geliyor.»

Birkaç dakika hepimiz gözlerimizi piste diktik. Pilot başının üstüne açtığı şemsiyenin altında, bagajları Cessna' ya yüklemeye çabalayan Afrikalı hamala bakıyordu. Saatine göz attıktan sonra, kontrol kulesinde birisine eliyle işaret etti. Alacakaranlık basmak üzereydi. Nehrin yukarıdaki gaz lambalarıyla aydınlanan piste karanlıkta inmek istemiyordu. GiPle karşılaşmanın sersemliğini üstümden atar atmaz hesaplar yapmaya başladım. Zumbo Zambezi üstündeki en son Mozambik köylerinden biriydi. Güneyde Rodezya ve Zambia sınırlarının, Mozambik bölgesiyle birleştikleri noktanın birkaç mil uzağmdaydı. On sekiz ay önce meydana gelen olaylardan sonra Brezilya'dan başka DGS ajanlarına kucak açan Rodezya'dan başka yere gidemezdi. Bu gün öğlenden sonra firmanın dolmuş uçağıyla buraya geldikten sonra Mozambik'de Frelimo'nun kendisini aramayı aklına getirmeyeceği bu ücra bölgeye bilet almıştı. Eğer şansı' yaver giderse bu gece çalılıkların arasından geçen bir kaç mili yürüyüp, yarın sabah canını kurtarırdı. Ben ne yapmalıydım? Onu durdurmalı mıydım? Yoksa onu tanımama numarasına mı devam etmeliydim? Ne yapacağımı bilemiyordum. Fakat onunla konuşmak arzusu tüm düşüncelerimi silip atıyordu. Misyonerler, tüccar ve Lowden'nin yanında hiç bir şey yapamazdım. Uçakta nasıl olsa benden kaçamazdı. Onu bir köşeye sıkıştırıp, kendimi tanıttıktan sonra, benim için büyük önem taşıyan soruları soracaktım. Güneyde batan gün ışığının altında alçalan uçağı ve sonra tekerlekler yere değince sular sıçratarak üstümüze doğru gelişini isledik. Beira çartır firmalarından birinin amblemini taşıyan iki motorlu küçük bir Piper'dı. Herhalde yüksek seviyeli Zamco yöneticilerinden biri geliyordu. Pistin ucunda yavaşlayıp, aprona döndü ve Cessna'nın yanında park etti. Bizim uçağın pilotu tekrar kontrol kulesine eliyle işaretler yaptı ama herhalde kendisine uçuş izni verilmedi. Gil sabırsızca ağırlığını bir ayağının üstünden diğerine veriyordu.

«Yine mi gecikme?» diye Lovvden'den yana mırıldandı.

«Niçin?»

«Bu büyük herif haber vermeden geldi. Kule adam alana gelene dek sizin uçuşu ertelememizi istedi.»

Huzursuzca, «Neden?» diye sordum.

«Nedenini bana söylemediler Bay Hickey. Birkaç dakika sonra yola çıkacaksınız. Endişe etmeyin.»

İlk kez bana adıyla hitap ediyordu. Gil'in birdenbire başını çevirip baktığım sezinledim. Dönüp yüzüne bakınca, koyu renkli kontakt lenslerin ardından gözlerinin deli gibi parlamasını anladım.

Yavaş sesle «Hickey,» dedi. «Senin ismin Hiekey mi?»

«Evet.» Artık numara yapmaya gerek yoktu. «Evet benim. Paniğe kapılmayın. Sadece sizinle konuşmak istiyorum.»

«Seni kim yolladı?» diye sordu. Gözleri öfkeyle parlıyor, sesi kızgın bir fısıltı halini almıştı. «Kim?»

Uzulca «Hiç kimse,» dedim. «İnan bana Gil yalnızca seninle konuşmak istiyorum. Haydi uçağa binelim ve...»

«Hayır.»

Gerçek ismini söylemem mi yoksa benimle aynı uçakta kalma olasılığı mı onu korkuttu bilmiyorum. Karton bavulunu yere bırakıp, yanında duran iki misyoneri dirseğiyle iterek, sağ elini buruşuk ceketinin altına sokup, geri geri benden uzaklaşmaya başladı.

Lowden sersem gibi «Buna ne oldu?» diye sordu.

Yağmur camları dövüyordu. Birisinin olay yarattığını anlayan yolcuların sesi kısıldı ve herkes başını çevirip bizden yana bakmaya başladılar.

Şimdi Gil tüm salonu titreten sesiyle «Diğerleri nerede?» diye bağırdı. «Yalnız gelmiş olamazsın, diğerleri nerde?»

Binanın arkasında kapıya geri geri ilerlemeye devam ederken, belindeki Astra otomatik tabancayı çıkartıp benden yana salladı.

Lowden araya girip «Hey» diye bağırdı. Sesinden duyduğu şaşkınlık anlaşılıyordu. «Adam sen çılgın mısın? İndir o tabancayı.»

Gil dışarıya açılan kapılardan birkaç adım uzaktaki duvarın dibine gidip durdu. Elindeki tabancayı benden çevirip, üstüne doğru ilerleyen güvenlik görevlisine çevirdi.

«Beni duymadın mı? İndir silahını.»

Gil «Olduğun yerde kal,» dedi.

Lowden «Benim dediğimi yap,» diye bağırdı.

Gil «Eğer bir adım daha atarsan. Ölürsün,» dedi.

Adamın sesindeki nefret Lowden'nin aklını başına getirdi. Silahı yoktu. Gil'e doğru yürümekten vaz geçip durdu. Aralarında on metre kadar bir mesafe vardı. «Bak ne yapmak istediğini bilmiyorum ama buradan kolayca kurtulamazsın...»

Gil, «Sus» diye terslendi. Gözlerini telaşla salonda dolaştırıp, tekrar Güney Afrikalıya baktı. «Dışarda park edilmiş Land Rover var. Burada beklerken, geldiğini gördüm. Anahtarları yerden bana at. Ve sakın aptallık edeyim deme.»

Lowden birkaç dakika tereddüt etti. Binanın çevresinde silahlı nöbetçiler vardı ama bize en yakın olanı, dışarda yağmur altında pistte duruyor ve içerde neler olduğunu bilmiyordu. Güney Afrikalı elini cebine sokup, deri bir anahtarlık çıkardı ve yere eğilerek Gil'in ayaklarına doğru eilalı taşların üstünde kaydırıldı. Elindeki silahı sallamadan Lowden'nin üstüne tutan Gil, yere eğilip, diğer eliyle yerdeki anahtarları avuçladı.

«Geldiğin yere git,» diye buyurdu. «Hickey sen de yanıma gel.»
Aramızdaki ilişkiyi anlamakta Lowden gecikmişti. Benden yana bakıp, «Onu tanıyor musun?» diye sordu. «Aradığın bu muydu?..»
«Evet, Slater. Yalnız gerçek adı Slater değil. İsimi Gil ve Goronga katliamı ile ilgili olarak aranı...»

Gil vahşice «Kapa çeneni» diye bağırdı. «Ve buraya gel.»
Korkudan donan Lowden uyuşukça geri çekilince, ben Gil'e doğru yürüyüp, birkaç adım önünde durdum.

«Yaklaş.»

Aramızda altı adım kalana dek yürüdüm, silahım sallıyarak durmamı işaret etti. Tam göğsüme nişan almıştı. Gil' in gözleri bana bakarken delice parlıyordu bu gözler hayatta kalmayı başarmış, zeki, uyanık, ve sert bir adamın bakışlarıydı. Salonda hiç kimse kıpırdamaya cesaret edemiyordu ama arkamızda aprona açılan kapıların ardındaki hareketlerden yeni gelen uçaktaki yolcuların indiğini ve binaya doğru koştuklarını anladım. Aynı hareketleri Gil de görmüştü. Gözlerini gözlerimin içine dikti.

«Çabuk söyle Sousa nerede? Beni nasıl ele geçirmeyi planlıyorlar?»

«Plan diye bir şey yok. Buraya ben kendim geldim.»

«Bana yalan söylemeye nasıl cesaret ediyorsun?» Birdenbire kolunu uzatıp, silahın namlusunu iki kaşımın arasına dayadı. «Hickey bir kez planlarımı berbat ettin. Seni öldürmek yalnızca çok kolay değil benim için ayrıca büyük zevk olacaktır. Şimdi çabuk bana hazırlanan planı anlat.»

«İnan bana plan yok. Burada yalnızım. Sousa geldiğimi bilmiyor. Buraya... seninle konuşmaya geldim.»

Anlattıklarımın pek güvenilir tarafı yoktu ya. Gil «Konuşmak mı?» diye sordu.

«Konuşulacak ne var?»

«Goronga hakkında. Bazı şeyler öğrendim. Senin gerçekten neden kaçtığını öğrendim.»

«Bana hazırlanan plandan söz et. Bir daha aynı soruyu yinelemem.»

Beni dinlemiyordu. Akli yalnızca bir şeye takılmıştı. Tabancanın namlusuna bakarken, kanın beynime sıçradığını hissettim.

Plan yok diye İsrar ettikçe onu daha da kızdıracaktım.

«Bana inanman gerek... diye söze başladıktan sonra Gil'in bakışlarının aprona açılan kapılara takıldığını gördüm. Dönüp bakınca, Raoul Sousa'nın kapıdan içeri girdiğini gördüm.

Bizim onu gördüğümüz anda o da bizi gördü. Bir an herkes şaşkınlıktan ne yapacağını unuttu. Üni-formaları yağmurdan şırl şıklam ıslanmış birkaç Frelimo askeri de Sousa'nın peşinden geliyorlardı.

Hayretler içinde kalan Sousa'nın gözleri nerdeyse yerinden fırlıyacaktı. Elini uzatıp, kalçasının üstündeki tabancasını yakaladı. Homurtulu gürültüler çıkartan Gil, silahının namlusunu kaşlarımın arasından çekip, kapıdan yana iki el ateş etti. En yakın sütunun arkasına canımı atarken, birisini vurup vurmadığını bilmiyordum. İki ateş arasında kalan insanlar bağışarak kaçarlarken camlar

kırılıyor, isterik çılgınlıklar atılıyordu. Kapının ağzındaki adamlar da geri kaçıyorlardı. Sonra Gil arkasını dönüp kaçtı. Birkaç adımda kapıya ulaştı ve bir saniyede gözden yok oldu. Silah seslerinin titreşimleri kulaklarımda çınlarken ayağa kalktım. Sütunun arkasından başımı çıkarıp bakınca, cam kapının arkasında yerde yatan vurulan Frelimo askerini gördüm. Sousa'ya bir şey olmamıştı. Etrafındaki kalabalığın arasından sıyrılıp, bana doğru koşuyordu. Sonra Lowden yakama yapışıp, yüzüme baktı.

«O gerçekten Gil miydi? Onu tanıyor musun?»

«Evet.»

«Burada yanımdan ayrılma. Bazı açıklamalar yapmak zorundasın.» Yakamı bırakınca, ikimiz de kapıya doğru koştuk. Dışarı çıkınca, yirmi metre ilerimizdeki Land Rover'm çamurlu yolda hızla gaza basarak ilerlediğini gördük. Lowden «Baraja doğru gidiyor. Onu izliyelim,» dedi.

Arkasını dönüp binadan içeri girerken Raoul Sousa ile çarpıştı. Zenci adamı itikliyip geçmek isteyince, Sousa kemikli ellerini uzatıp, Lowden'in kolundan yakaladı.

«Nereye gidiyorsun?»

«Bir araba bulmaya. Çekil...»

«Dur bakalım onu ben yakalayacağım.»

«Bu işin seninle hiç ilgisi yok.»

«Hem de nasıl var. Benim kim olduğumu biliyor musun?» Sousa'nın bakışları yine çılgınlaşmış, burun kanatları açılmıştı.

Lowden «Senin geleceğini haber verdiler,» dedi. «Fakat bu bizim sorunumuz. Kendi istediğimiz şekilde çözümleneceğiz.»

«Hayır. Cinayet suçuyla aranan biridir. Ve az önce adamlarımdan birini daha vurdu. Bu yol nereye gidiyor?» «Baraja.»

«Onun arkasında ne var?»

«Sadece çalılıklar. Başka ne bok olacağını sanıyorsun?» «Git arabayı ve birkaç adam daha getir. Benim iki adamım kaldı. Biz de sizinle geleceğiz.»

Zenci adamın yüzüne bir an düşmanca bakan Lowden sonra koşarak terminal binasından içeri girdi. Zamco'nun yönetiminde olsa bile böyle durumlarda Frelimo'ya saygı göstermek gerekiyordu. Sousa benden yana döndü. «Peki sen burada ne bok yiyorsun?» «Sezilerimi izledim. Aynı soruyu sana sorabilirim.» «Üç saat önce Filipe Pereira tutuklandı,» dedi. Beira demiryolunun kenarından Rodezya sınırına doğru yirmi mil yürümüş. Yakalanınca hiç direnmeden konuştu. Kendi canını kurtarma sevdasına düşmüştü. Gil kuzeye gidecek uçağa binip, çalılıkların arasından Rodezya'ya sığınmayı planlıyormuş. Buraya yetişene dek, uçağın kalkışını ertelettim.»

Senin gelmene gerek yoktu. Gil'i senin adına tutuklayabilirlerdi.»

«Bu işi kendi ellerimle sonuçlandırmak istedim. Onun burada olabileceğini ne zamandır tahmin ediyorsun?»

Yanıt vermeye fırsat bulamadım. Terminalin solundaki kapının dışında, havaalanının kırmızı itfaiye arabası, hızla köşeyi döndü. Lowden direksiyona

geçmiş, yarım düzine kadar Zamco güvenlik görevlisi ve iki Frelimo askeri yan yana su tankının yanındaki parmaklıklara tutunmuşlardı. Önümüzde kayarak durdu. Lowden pencereden eliyle arabaya atlamamızı işaret etti.

Sousa arabadan yana bakıp, «Hickey eğer benden bir şeyler gizliyorsan...» dedi. Sonra «Yanımdan ayrılma,» diye emir verip arabanın dibindeki kapıya doğru koştu. İtfaiye arabası tam harekete geçtiği sırada ben de iki güvenlik görevlisinin arasındaki boşluğa atlayıp, demir parmaklığı, tuttum. Lowden gaza basınca tekerlekler çamurlu yolda kayıp dönmeye başladılar. Sonra çalılıklar arasında kurulan yeşil çimenli, küçük kulübelere oluşan mahallede ilerlemeye başladık. Sıkı sıkı yapıştığım parmaklıklardan ileriye doğru bakarken bizden en az iki dakika önce hareket eden Land Rover'in tekerleklerinin izlerini çamurlu yolda görebiliyordum. Yağmur hâlâ bardaktan boşanırcasına yağıyordu. Bir saniye içinde sıırıslam ıslandım. Yağan yağmurdan silahlarını korumaya çabalayan nöbetçiler ve Frelimo askerleri basamakların üstünde eğilmiş, göğüsleriyle tüfeklerine siper oluyorlardı. İtfaiye arabasıyla hızla ilerliyerek küçük kenti geride bırakıp, birdenbire Cabora Bassa boğazına girdik. Tepeye ulaşmış, sonra keskin virajlarla aşağıya doğru inen yolda ilerlerken, Gil'in Land Rover'la deli gibi hızla virajları döndüğünü gördük. Bizim büyük ağır itfaiye arabasında ise Lowden'nin daha dikkatli olması gerekiyordu. Bir viraja biraz açıktan girecek olsak binlerce metre aşağıdaki yeşil durgun göle uçuverirdik.

İki granit yamacın arasına sıkışan baraja yukardan bakınca ufacık görünüyordu. Yaklaştıkça, Zambesi'nin sularının biriktiği, iki bin metre yükseklikteki beton yığını tüm görkemiyle karşımızda beliriyordu. En alt katta, Afrikanın yarısından fazlasına elektrik sağlayan ve kayaların içine oyulan büyük güç merkezlerini besleyen tribünlere su veren açıklıklar vardı. Duvarın arkasında yolu kesilen su delice <bir hızla aşağıya doğru akıyordu. Barajın karakol noktaları büyük sahalarla dağılmıştı. Ve Gil bunların her birini avucunun içi gibi biliyordu. En iyi gizlenecek yerlerin burada olduğunu bildiği için Gil bu tarafa gelmeyi yeğlemişti. Tahminen yarım saat sonra hava kararacaktı. Baraj sahasından dışarı çıkabilirse yarın sabaha dek güven içinde çalılıkların arasında gizlenebileceğim biliyordu. Orada sürekli kalamazdı, ama bir süre güvenlik içinde olacaktı ve çeşitli yöntemlere sahip bir adamdı.

Land Rover şimdi, barajın güney ucundaki alt kısımda gözden kaybolmuştu..Acaba duvarın tepesinden mi gidecekti? Hayır görüşe açıktı ve diğer uçta çıplak kayalardan başka çıkış yolu yoktu.

İtfaiye arabası da çılgın takibi sürdürüyordu. Tepeden aşağıya doğru indikçe önümüzdeki baraj çok daha görkemli gözüküyordu. Yağmurun yağdığını fark etmeyecek kadar ıslanmıştım. Tepenin altında yol düzleşti ve gölün kıyısına paralel uzanmaya başladı. Sonra güney duvarının dibine bitişik araba park yerine ulaşınca son buldu. Burada aşağıdaki santral merkezinde çalışan görevlilere ait yirmi otuz araba park etmişti aralarında Lowden'in Land Rover da duruyordu. İtfaiye arabası hızla kayıp, Land Rover'm yanında durunca, Lowden

ve Sousa kapıları açıp dışarı fırladılar. Ben de nöbetçilerle birlikte yere atlayıp koştum.

Nöbetçi, Sousa'ya «Buradan ancak iki yöne gidebilir,» diye açıklıyordu. Ve parmağıyla, barajın sağ tarafında, kayaların içine oyulan tünele uzanan dar yolu gösterdi. «Aşağıdaki tribünlere giden yola, veya...» bu uçtaki barajın tepesindeki siperliğin altındaki merdivenlere uzanan yolu işaret ediyordu

«Oradaki teftiş galerilerine girmişti. Oradan onu çıkarmak sizin için pek kolay olmayacak.»

Sousa «Yani baraj duvarının içinde mi demek istiyorsun?» diye sordu.

«Duvarın içinde ellişer metre arayla birbirlerine yatay usanan on galeri vardır. Mühendisler her gün buraları dolaşıp, duvarların ne kadar basınç altında kaldıklarını kontrol ederler...»

Onları birbirlerine bağlayan merdivenler nereden dışarı çıkıyor.

«Kuzey taraftaki duvarın dibinden.»

Sousa «Öyleyse o tarafa gitmiştir,» diye kararını açıkladı.

«Nehrin bu tarafında, kapana kısıılır. Ama öbür tarafta kaçma şansı daha fazla.»

Parmaklarını şaklatıp, merdivenlere doğru koşmaya başlayınca, Frelimo askerleri ve Zamco güvenlik görevlileri de peşine takıldılar. Lowden ve ben geride kaldık. Duvarın doğu tarafındaki iç kısmında aşağıya inen merdivenler dimdik, dar ve tepedeki lambalardan as ışık aldıklarından karanlıktılar. Duvarın kıvrımını takip eden belirli aralıklarda sağa doğru birkaç derece kaydığı için otuz kırk metreden ileri görmeye olanak yoktu. Aynı aralıklar üstünde sol taraftaki galerilere giden sahanlıklar vardı. Girişlerden akıp, kocaman dev tribünleri çalıştıran tonlarca ağırlıktaki suların etkisiyle barajın duvarlarının içinde sürekli titreşim vardı. Sıkışıp kaldığımız çıplak beton duvarlar arasında bir de klostorifobi korkusu başlamıştı. Havalandırma da çok kötüydü. Sousa'nın arkasında tek sıra halinde ilerleyen beyaz nöbetçiler ve zenci askerlerin gerisinde yorgunluktan nefes nefese zor yürüyordum. Yokuş aşağı koşmak yokuş yukarı koşmak kadar yorucuydu. Günlerdir çektiğim yorgunluğun acısının şimdi çıktığını anlıyordum. Ve doğru yolda ilerlediğimize inanmıyordum. Gil, birkaç adım geriden kendisini izlediğimizi bildiği halde, barajın etekleri dibindeki kuru nehir yatağından kaçmıyacak kadar kurnazdı. Merdivenlerin yarı yolunda, birdenbire başım dönüp, gözlerim kararınca, durup arkamdaki duvara yaslandım. Buradan düşecek olursam merdivenlerden tepe taklak aşağıya inecektim. Sırtımı duvara yaslayıp, bir an soluk almaya çabaladım. Yüzümden soğuk soğuk terler aktığını hissediyordum. Adamların merdivenlerden uzaklaşan ayak seslerini dinliyordum.

Düzgün adımlarla hızla merdivenleri çıkıyorlardı. Birisi teftiş galerilerinden çıkıp, merdivenlerden yukarıya çıkmaya başladı. Birisi? Bu tek kişi olabilirdi. Merdivenlerden aşağıya baktım. Sousa ve Lowden şimdi aşağı yukarı benden yüz metre aşağıdaydılar. Geri dönüp, uzaklaşan ayak seslerini izledim. Gil hakkında düşündüklerimde yanılmadığımı biliyordum. Sousa'nın neler

düşüneceğini tahmin etmişti. Ve barajın içini hepimizden iyi biliyordu. Üçüncü veya dördüncü galeride gizlenip bizim geçmemizi bekledikten sonra geldiği yoldan geri dönüyordu. Eğer gayesi nehri geçmekse buradan çok daha iyi bir yol bildiğine emindim. Bir dakika önce yorgunluktan adeta bayılmak üzereyken, şimdi yepyeni enerjiyle merdivenleri çıkıyordum. Benim onun ayak seslerini duyduğum gibi Gil de benimkileri duymuş olmalı ki merdivenleri daha hızlı çıkmaya başladı. Merdivenlerin yönlerinin devamlı değişmesinden birbirimizi görmüyorduk ama ayak seslerinden bulunduğumuz yeri anlıyorduk. Yavaş yavaş aradaki mesafeyi kapatıyordum. Fazla kilolu, formdan düşük ve kortisonun etkisiyle, şişmişti. Yorgunluğuma rağmen benim ondan daha fazla gücüm vardı. Her neyse benden bir dakika önce merdivenlerden çıktı. Arkasından birdenbire temiz havaya çıkıp, gözleri kör edencesine hızla yağın yağmurun altında ne tarafa gittiğini göremedim. Fakat Land Rover hâlâ aşağıdaki park yerinde durduğuna göre, aşağıdaki tribünlere inen tünelden başka yere gidemezdi. Birkaç saniye durup, soluk almaya çalıştım. Baraj duvarının kenarından aşağıya bakınca, nöbetçilerin ve Frelimo askerlerinin, merdivenlerin sona erdiği duvardaki delikten dışarı çıktıklarını gördüm. Alaca karanlıkta nehir yatağının soluk renkli kumlarının üstünde minik birer leke gibi duruyorlardı. Ordan nehrin kuzey tarafına uzanan tepeye ancak dar bir patikadan çıkılıyordu. Eğer Gil bu yolu seçmiş olsa aşağıdan atılacak kurşunlara açık hedef olacağını biliyordu. Onu ortalarda göremeyince, Sousa yanlış yolda araştırma yaptığını anladı. Tabii tekrar geri dönecekti. Gil'i yalnız yakalayabilecek sadece birkaç dakikam vardı. Tünelin ağzına koştum. Burdaki aydınlatma devamlı kullanıldığından merdivenlerden daha iyiydi. Onu hemen gördüm. Açık renk giysisi iki yana savrulmuş birkaç yüz metre önümde hızla yürüyordu. Arkasından koşmaya başlayınca ayak seslerim kayalarda yankılandı. Peşinden geldiğimi duyunca, omuzunun üstünden arkasına bakıp, deli gibi koşmaya başladı. Tünelin içinde iki yüz metre koştuktan sonra bir dönemecin ardında gözden kayboldu. Dönemece yaklaşırken, makinalardan çıkan sürekli uğultu gittikçe artıyordu. Köşeyi dönünce, gürültü ve keskin ışıkların içine daldım. Dağın granit duvarlarının arasında açılan kocaman oyuğun içine tribünler yerleştirilmişti. Her taraf beş dev tribün ve onların çalıştırdıkları jeneratörlerin gürültüsüyle titriyordu. Tünelin ucunda aşağıya merdivenler inen yirmi yirmi beş metre yükseklikteki bir sahanlığa çıktım. Gil yüz metre ilerde jeneratörlerin sağ tarafında kalan, açıklığın önündeki yanlara sürülerek açılan çelik kapılara doğru ilerliyordu. Hızla merdivenlerden inip onu izledim. Beyaz önlüklü birkaç teknisyen şaşkınlıkla bize bakıyorlardı. Gil kapıya yaklaşmış, yana kaydırıp açtı. Gözden kaybolmadan önce dönüp arkasını bir kez daha bana baktı. Teknisyenlerden birinin en yakın tribünlerden birinin yanında duran telefona uzandığını farkettim ve kapıya doğru koşmaya başladım. Yirmi saniyede kapıya ulaştım. Hızla koşup diğer tarafa geçince demir parmaklıklı çelik kirişlerin üstünden az kaldı yüz metre aşağıdaki koca beton tankın içinde dönen kara sulara gömülüyordum. Sendeliyerek parmaklıklara yapışıp, dengemi sağlamaya

çalışırken, istemiyerek başımı geriye atınca, elinde koca tabancayı tutan birisinin arkamda kımıldadığını gördüm. Silahı tutan elin tüm gücüyle bana vurmasına fırsat vermeden kolumu kaldırıp, vurdum. GiP in avucundan kayan Astra kırımların kenarından aşağıdaki sulara gömülürdü. Olanca gücümle ağzına bir yumruk patlattım. Dengesini kaybeden Gil sendeliyerek parmaklıklara yaslanıp, tutundu. Sol eliyle ceketinin sağ iç tarafından bir şey çıkarmaya çalıştı. Başka bir silah çıkartıyordu. Hızla yanma gidip, elini yakalayıp, kalçasına bastırdım ve kemerinin altına sakladığı kılıfının içindeki avcı bıçağının şeklini avucumun içinde hissettim. Diziyile kasıklarına vurmak istedi. Sol elimle, sol bacağının arkasından tutup havaya kaldırdım. Sırt üstü yere düşünce üstüne çıkıp oturdum. Yattığı yerden kalkmaya çabaladı. Omuzlarından yere iterek ata biner gibi üstüne oturdum. Homurdanarak altımda dönüp, beni üstünden atmaya çalıştı ama üstündeki yükü taşıyamıyacak kadar ağırdım. Uyluklarımla belini tutuyordum elini uzatıp bıçağı almak isteyince çekemiyecekti. Gözündeki gözlükler yere düşmüştü. Ümitsizlik içinde kıvrandığı anlaşılıyordu. Ellerini uzatıp gözlerime sokmak istedi. Hızla kollarından yakalayıp, yere bastırdım. Parmaklıklarla aramızda üç dört metre vardı. Onların yüz metre altında tribünleri çalıştıran sular, tekrar nehre dökülmeden önce, keskin ışıklandırılmış başka bir tünele akıyordu.

Gürültüyü bastırmaya çalışarak, «Beni dinle fazla zamanın kalmadı,» diye bağırdım.Çılgın gibi yüzüme bakarken bir yandan da kıvrılıp, bükülerek elimden kurtulmaya çabalıyordu.

«Tanrının belası beni dinle. Havaalnmda söylediklerimi yineliyorum. Sousa'yı buraya ben getirmedi rn. Filipe yakalanıp, konuşunca buraya geldiğini öğrenmiş. Hayır dinlef Goronga hakkında bildiklerini öğrenmek için buraya geldim. Çünkü orada gerçekten neler olduğunu şimdi biliyorum ve artık bunu senden başka bilen de kalmadı değil mi. Söyle Gil bundan böyle seni artık hiç bir şey kurtaramaz. Eğer seni ele geçirirlerse öldürecekler.

Altımda debelenmeyi bırakıp, kesik kesik solumaya başladı. Şişko yüzü terden sırılsıklamdı. Aşağıda gürüldüyükereken akan suyun gürültüsü altında boğuk sesle bağıarak konuştu.

«Evet hiç kuşkusuz beni öldürecekler.»

«Bana Goronga'yr anlat.»

«Bundan sana ne?»

«Hiçbir şey, bilmek istiyorum hepsi bu kadar.»

«Sonra seni de öldürürler.»

«Gerekmez.»

Onu tekrar dürtükleyinceye dek Gil bir kaç saniye susup düşündü.

«Ordamiydın yoksa değil miydin?»

Gözlerini kapatıp, usança başını salladı. Sanki birkaç kez aynı soruya yanıt vermekten bıkmış gibiydi.

«Söyle,» diye İsrar ettim.

«Orada değildim.»

«Peki kim vardı? Emmerich mi? Adamları mı?»

«Onlar da yoktu.»

«Öyleyse nasıl oldu?»

«Ben ne bilirim ki? Üssümüze dönmüştüm. Ancak ertesi gün akşam üstü olayı haber aldım. Tabi buna hiç kimse inanmıyacak.»

«Kaçtın? Yeraltına gizlendin. Neden?»

«Sen olsan ne yapardın?»

Anlayıp başımı salladım. «Kanıtlar seni gösteriyordu., DGS ajanları toplanırken nasıl olsa seni de tutukluyacaklardı. Adilen yargılanmaktan da ümitsizdin. Tabii sen de lekesiz kuzucukiardan değildin. Dün soğukkanlılıkla öldürdüğün kurbanlarından Slater ilki değildi? Goronga'daki elli kişiyi öldürebilecek yetenekte olduğunu biliyorum. Ve eğer şartlar gerekirse sen de onları öldürebilirdin. Cinayetleri senin işlememiş olman hiç bir şeyi değiştirmiyor. Ortadan yok olunca suçun kanıtlandı ve hiç kimse olay hakkında derinlemesine soruşturma yapmadı.»

Gil derin derin içini çekti. «İnsanların inanmak istedikleri önemlidir.»

«Dünya kamu oyunun düşüncesi» dedim. «Sen gerçeği biliyordun. Flecha birliğindeki adamların da biliyorlardı. Zaman zaman yardım istemeye gittiğin Emmerich de biliyordu. Fakat bunların hiç birinin sana yararı yoktu. Çaldığın günlüğün ve kendi yazdığın notların da anlamı yoktu. En iyisi ülkeden kaçmayı ümit edebilirdin. Emmerich bu konuda sana yardım edeceğine kaçmanı engelledi. Kendi malikanesini korumak amacıyla seni piyon gibi kullanıp, Barboza belgelerinin eline geçmesini engelleyip on sekiz ay seni çalılıkların arasındaki bir çadırın içinde yaşattı. Sen ve Nino adındaki çocuk, Sousa'nın başının üstünde Demokles'in kılıcı gibi sallanıyordunuz. Sen Goronga'da meydana gelen olayların gerçek yüzünü biliyordun. Nino da katilleri tanıyordu. Bu bilgilerle Emmerich'in damı altında yaşaması daha değerliyken neden onu Birleşmiş Milletler komitesinin önüne çıkartacaktı? Ve seni Brezilya'ya yollayıp da neden ebediyen gözden kaybedecekti?»

Gil tarafsızca, «Goronga'da meydana gelenleri benim de yapabileceğimi söyledin,» dedi. «Evet belki yaparım. Fakat o köyü ortadan yok etmek için yeterli bir sebep yoktu. Bana yardım etmişlerdi. Önceleri çok kuşkuluydular. Onları ikna etmem uzun sürdü, fakat sonunda muhtar istediğim bilgiyi vermeye yanaştı. Sousa'nın hücresinin hangi yönde ilerlediğini söyledi. Onlar da benim kadar Frelimo'dan hoşlanmıyorlardı. Ölümle tehdit edildikleri için onlara yardım etmek zorunda kalıyorlardı.»

«Daha sonra bu gerçek çarpıtıldı. Seni aldattıkları için cezalandırılan Frelimo yandaşları denildi.»

Kolunu bırakıp üstünden kalktım. Olduğu yerde kımıldamadan yatıp boş gözlerle yüzüme bakıyordu.

«Şimdi ne olacak?»

«Gerçekten bilmiyorum.»

Dar krişin üstünde iki tarafa baktım. Galerinin bir tarafında aşağıdaki tribünleri çalıştıran su havuzu vardı. İçeri girdiğimiz kapıdan başka çıkış noktası yoktu.

«Bu yoldan mı kaçmayı düşünüyordun?» diye sordum.

«Hayır. Senden başka peşimden kimsenin gelmediğini gördüm.»

«Ve beni öldürmek için buraya getirdin. Sonra ne yapacaktın?»

Oturup, umursamadan omuzlarını silkti. «Tribün odasının dibinde başka bir tünel var. Nehrin kıyısındaki su değirmenine açılır. Ordan ayrıca, baraj duvarından yamacın kuzeyine açılan bir yol var. Oraya ulaştığımda hava iyice kararmış olacaktı.»

«Şimdi yeterince karanlık.»

Kuşkuyla yüzüme baktı.

«Haydi hemen git,» dedim.

Gil ayağa kalktı. İnanmıyordu ama yine ümitlenmişti. Fakat canından bezmişcesine bıkkındı.

«Niçin?» dedi. «Bundan senin yararın ne?»

«Hiç bir şey. Seni neden kaçmaya teşvik ettiğimi bilmiyorum. Sadece Sousa'nın seni bulup öldürmesini istemiyorum hepsi bu. Kısa süre sonra buraya gelecektir. Haydi git.»

Kapıya doğru yürüyüp, geri dönüp baktı. «Hickey bunu hiç unutmayacağım,» dedi.

«Unutsan iyi olur. Hâlâ seni yakalayabilirler. Son bir soru: Eğer katliamı sen gerçekleştirmediysen kim yaptı?»

Sakin ve ciddi nazarlarla yüzüme baktı. «Bu sorunun yanıtını biliyorsun sanırım. Yoksa buraya kadar bunu sormak için gelmezdin.»

Geriye dönüp kapıya doğru yürüyünce arkasından baktım. Barboza olayında, bir taraf her ikimizi de aldatıp, kandırıp, kullanmıştı. Ve bunun bedelini Gil gibi fazlasıyla ödememem büyük şanstı. Eğer gerçekten kaçmak istiyorsa, Gil* in çok şansa gereksinmesi vardı.

Kapının içini dolduran cüssesiyle bir an durup tribün odasına baktı. Sonra garip bir homurtu çıkardı. Bir an sonra kağıt yırtılırmış gibi bir ses yüksek duvarlar boyunca yankıladı. Gil iki eliyle sol yanını tutarak kişişlerin üstünde geri döndü. İnanmaz nazarlarla yüzüme bakıyordu. Beni itikliyerek yanımdan geçti ve parmaklıklara çarpıp döndü. Sonra birkaç metre geride durdu. Böğründeki yaradan akan kanlar parmaklarından aşağıya sızıyordu.

Kapıdan yana döndüm. Kapıdan ilk kez ateş eden Frelimo askeri içeri girdi. Gil'in yanımda parmaklıkların üstüne eğildiğini görünce, hemen tüfeğini omuzuna kaldırıp nişan aldı. İki elimle tüfeğin namlusunu yakalayıp kenara kıvırdım ve adamı kapıdan dışarı ittim. Şimdi Zamco nöbetçileri Sousa ve Lowden odaya dolmuşlardı. Odayla kirişlerin arasında iki kolumu yana açıp, vücudumla Gil'e siper oldum. Lowden önümde durdu. Sousa tabancasını çekip ileri atılmak istedi.

«Sakin vurma elinde silahı yok,» dedim.

Sousa yolunun üstünden beni itikleyip zorla geçmek istedi. Kamuflaj üniformasının yakasına yapışıp onu geri ittim. Tabancanın namlusunu bana çevirdi.

«Hickey yine başına bela arıyorsun.»

«Onu öldürmen gerekmez. Fakat buraya kadar onu öldürmek için geldin değil mi? Onun ortadan kalktığına emin olmak istiyorsun.»

Omuzumun üstünden Portekizliye baktım. Dört beş metre arkamda durmuş nefes almaya çabalıyordu. Bir eliyle sıkı sıkı parmaklıklara yapışmış, diğeri ile hâlâ yarasını tutuyordu. Neler olduğunun farkına varmadan donuk gözlerle yüzüme bakıyordu.

Sousa'nın gözlerinde delicesine alevler yanıyordu. Yüzü de içindeki yanardağ infilak edercesine gerilmişti. «Hickey son kez sana yolumdan çekilmeni söylüyorum. Yoksa seni de vururum.»

Arkasında duran beyaz nöbetçileri ve Lowden'i işaret edip «Bunların önünde mi vuracaksın?» diye sordum. Tribün odasındaki teknisyenler de yanımıza gelmişlerdi.

«Sousa geçerli bir mazeret bulman gerek. Yanımızda bulunanlar bağımsız tanıklar senin sadık askerlerin değiller. Emmerich'i ortadan kaldırdığın aynı maksatla Gil'i de öldürmek istiyorsun. Nino'yu aynı sebepten vurdun. Çünkü onların hepsi senin için yüz karasıydılar. Gil gibi. Onu senin elinden kurtarmama olanak yok. Eğer aldığı kurşun yarısından ölmezse bile nasıl olsa günün birinde onu ortadan kaldıracığını biliyorum. Gil senin son yüz karan değil mi? Ve işte şimdi bu sebepten dolayı benim konuşmam gerek.»

Tanıklara rağmen büyük bir cesaretle korkunç bir tehlikeye atılıyordum. Tabancanın namlusu hâlâ bana dönüktü. Fakat kabzayı tutan elin hafifçe titrediğini fark ettim. Sousa'nın arkasında toplanan nöbetçiler ve Frelimo askerleri ne olduğunu anlamadıkları için huzursuzca kıpırdanmaya başladılar. Birkaç saniye kimse konuşmadı. Sessizliği altımızda akan suyun gürültüsü bozuyordu.

«Son bir kaç gündür oradan buradan bilgi kırıntıları topluyordum. Ve aklımdan Nbu davayı yargılayıp karara vardım. Tabu bu mahkemeye çıkartılacak bir dava değildi ama fakat eğer mahkeme huzuruna çıkacak olsa başarıya ulaşacağımdan da hiç kuşku yoktu. Sousa dava senin hakkında ve Goronga katliamını ilgilendiriyor.»

Yüzü yara izleriyle dolu bir maskeydi.

«İnce detaylarına girmeyeceğim. Dava üç noktaya dayanıyor. Birinci nokta: Katliamı Flechalarm gerçekleştirdiği. Olayın gece saat sekizden az önce meydana geldiğini gösteren kuvvetli kanıtlarım var. Bu saatte Gil ve birlikleri en azından bir buçuk saat önce üslerine dönmüşlerdi.»

«İkinci nokta: Genellikle Goronga'nın senin hücreni koruyup destekledikleri için yok edildiği inancı hakimse de, köy Frelimo yanlısı değildi. Sousa elimdeki kamtlar bundan ibaret değil. Gil ve askerleri köylüleri sorguya çekince, muhtar hücre hakkında istenilen bilgiyi onlara vermişti. Aslında Gil'e hangi yönde yol

aldığımızı ve tahminen nereye gideceğinizi söylemişti, işte Gil aldığı bu bilgilerden dolayı aynı gün sana yaklaştı. Eğer helikopterlerinin yere inmesini gerektiren o tatsız kaza başlarına gelmeseydi. Fleehalar çoğunuzu öldürecek veya ele geçireceklerdi. Gil buna inanıyordu ve sanırım sende inanıyorsun.» «Üçüncü nokta: Buradaki delilleri göstermek gerekir.» Elimi pantolonumun cebine sokup, iki kurşun kovanından birini çıkarıp, herkesin görebileceği kadar yükseğe kaldırdım. «Bu ve buna benzer birçok kurşun kovanları köydeki sebze tarlasına gömülmüşlerdi.»

Gil arkamdan boğulurcasına bir ses çıkarınca dönüp ona baktım. Bakışları camlaşmış, acı ve şoktan paralize hale geldiği halde, parmaklıklara sürünerek yanımıza yaklaşmayı başarmıştı. Ona bakarken, yavaşça yere kayıp, elleriyle yarasını tutarak yan yattı. Herkes anlattıklarımı büyülenmişcesine dinliyorlardı. Lowden kaşlarını çatmış, Sousa'nın ise yara izlerinin arasında ter damlacıkları belirmişti. İstemiyerek tabancayı tutan elini yana sarkıttı. Öne doğru bir adım atıp, Gil'i vuran Frelimo askerinin elindeki tüfeği çekip aldım. Jarjör mandalını açıp, içindeki kurşunları dışarı çıkardım. Sonra tüfeği tekrar askerin eline tutuşturup, boş kovanla parlak kurşunu yan yana tuttum.

«Kovanların her ikisi de aynı. Yüksek hızlı 76 milimetrelik kurşunlar için yapılmışlardır. Portekizlilerin standart silahları G3 tüfekleri de aynı kalibredeki silahlardır ama NATO kurşunları daha ince ve daha uzun boyludurlar. Aynı ayrı silahlar için imal edilen her iki tip de değişik silahlarda kullanılamaz.

Gorong'a'da ölüm kusan kurşunlar Frelimo'nun ateşlediği Rus kalışenkoflarından çıkmıştır.»

Şimdi Sousa'nın tüm vücudu titriyordu.

«Dolambaçlı olmayan bir gerçek daha vardı ki sonunda düşüncelerimin doğruluğunu bana kanıtladı. Bu sabah Emmerich'in evinde Nino seni görünce yüzünün aldığı şekil bçna her şeyi açıkça anlattı. Sousa çocuk seni tanıdı. Ve senden korkuyordu. Korktuğu için koşup kaçmak istedi ve sen de onu kaçtığı için vurdun.»

Mağranın içi yine aşağıda akan suyun uğultusuyla doldu. Gürültünün arasında arkamda güçlkle nefes almaya çabalayan Gil'm hırıltılarını duyuyordum. «Gorong'a'yi Gil ve Flechalar yok Sousa. Onu sen ve şimdi hepsi güven içinde kendi köylerine dağılmış gerillaların yok etti. Goronga sakinleri Gil'i aldattıkları için değil sana ihanet ettikleri için cinayete kurban gitiler. İhanetin bedelini ödemeleri gerekti değil mi? Herkes ancak Frelimo'ya sadakat gösterebilirdi.» «Belki düşündüğünden fazla ileri gittin. Belki sonra kendin de korktun. Her neyse, ortadaki tek kanıtı, boş kurşun kovanlarını da gömdükten sonra olay yerinden uzaklaştın.

«Gorong'a olayını örnek yapmak istiyordun ama planın hiç ummadığın şekilde geri tepti. Cinayet suçu Portekizliye yüklendi.»

«Geçmiş olayları göz önüne getirince, hiç bir Afrikalı milliyetçinin kendi insanlarını öldürebileceği düşünülüyor. Hem olay sırasında milliyetçilerin o bölgede dolaştıklarını gösteren deliller de ortada yok. Flechalar da

Afrikalıydılar. Kamufraj üniformaları içinde birbirinden ayırt edilmesi zor ve Portekizce konuşan zenciler, senin adamların da Portekizce konuşuyorlardı. Belki köylülerden bazıları kendilerini neden ve kimlerin öldürdüklerini bile bilmiyorlardı.

«Sousa şaşırmış olmalısın. Sonra olaya karşı gösterilen tepkiye tanık olunca, sen de koroya katıldın. Hiç pişmanlık duydun mu?»

Yanıt veremedi. Belki verecek durumda değildi. Yüzünden ter boşamyordu. Bakışları manyaklaşmıştı. Her an beni öldürebileceğini bildiğim halde böyle bir şeye cesaret edemeyeceğini de biliyordum. Üstüne garip bir yeteneksizlik çökmüştü.

«Ölümler gerçekleri öğrenemez,» dedim. «Sanırım sen de bu gerçeği göz önüne getirip olayları unutmaya çalıştın. Üç ay önce Emmerich'in topraklarını devletleştirmeye kalkıncaya dek ssn de olayın unutulduğunu sanıyordun. Emmerich bunu bekliyordu ve silahını hazırlamıştı. Şantaj yapacaktı. Beira'ya inip seni ziyaret edince, Goronga olayının gerçek yüzünü bildiğini söyleyip seni uyardı. Eğer topraklarına el atmaya devam edersen Gil'i ortaya çıkartıp gerçekleri açıklayacağım söyledi.»

«Sen de oturup üç ay endişe ettin. Ve sonra hiç beklemediğin bir anda benim otel odamda Barboza belgeleri bulunuverdi. Böylece Gil'in hâlâ ülkede olduğunu ve onu yok edince selamete kavuşacağını anladın. Gil'i ortaya çıkarmam için beni üstüne yolladın, böylece Emmerich'i de eline geçireceğini biliyordun. Ortalık fazlasıyla karıştığı halde istediklerini elde ettin. Emmerich'in avucunda Nino gibi küçük bir kartın daha bulunduğunu biliniyordun. Pek tatsız bir durumda onu da ortadan kaldırıp rahatladın. Ama Gil'i elinden kaçırmıştın onu kovalaman gerekiyordu. Ve istediğin de oldu. Al işte artık elinden kaçamaz..»

«Benim iddeanamem burada sona eriyor Sousa. İşte tüm kanıtları önüne serdim. Kimsenin de bunları arıyacağını sanmıyorum. Bunu araştırmakla eski yaraları tekrar deşmenin anlamı yok. Düşleri yıkıp, Goronga sembolünün değerini yitirir. Başka birinin de gerçekleri bildiğinden haberin elmasım istedim.»

Bir an yüzündeki dehşetin izleri kayboldu. Şimdi biraz rahatlamıştı. Elimde kanıtlar olmadığıma içine iyice sindirmişti. Tüm konuşmalara rağmen hiç bir şeyin değişmeyeceğinin de farkındaydı. Bir düzine kadar insanın da gerçekleri öğrenmesi söylentilerden öteye gidemezdi. Öyle olduğu halde ne benim ne de onların yüzüne bakamıyordu. Dönüp sıkıca parmaklıkları tutup, gözlerini aşağıda akan suya dikti. Yolun ortasından kenara çekilip, Gil'i işaret ederek Lowden'e «Kan kaybından ölmeden onu hastahaneye kaldırın,» dedim. Güney Afrikalı firmanın hastahanesine haber vermişti. Trübin odasında bir sedye duruyordu. Kirişlerin üstünden Gil'i kucaklayıp kaldırmak gerekti. Lowden ve bir nöbetçi öne doğru ilerlediler. Yerde yatan yaralı adamın 'koltuklarının altından kaldırıp oturur duruma soktular. Hâlâ kendini kaybetmemişti. Hareket edince acıyla kıvrandı. Yüzünün rengi griye dönüşmüştü. Yuvalarından dışarı uğrayan gözleri bir tek şey Sousa'ya

takılmıştı. Adamlar iki yanına eğilip kollarını omuzlarına dolamak istediler. Fakat yüzünü acıyla buruşturup, kan lekeli ceketinin altında iki eliyle yarasını tutuyordu. Koltuklarının altından tutup beceriksizce ayağa kaldırdılar. Adamın bütün ağırlığını omuzlarında taşıyarak bükülen dizlerinin üstünde kapıya doğru çevirdiler. Nöbetçilerin hepsi geri çekildiler. Sousa hâlâ karanlık sulara bakıyordu. Yaralı adamı yanından geçirirlerken kenara çekildi. Benden yana dönüp bir an boş boş kara gözleriyle yüzüme baktı.

«Senin huzur içinde uyuman haksızlıktı,» dedim.

Beni duyup duymadığını hiç bir zaman anlamaya fırsat bulamadım. Gil saldırgan bir yılan gibi atıldı.

Onu kapıya doğru taşırlarken, birkaç adım ötede duruyordum. İlk önce sendeleyip düştüğünü zannettim. Birdenbire Lowden'i yana itip, Sousa'ya saldırdı. Sonra bu davranışın hesaplı ve bilerek yapıldığını anladım. Yarası bizim sandığımız kadar ağır değildi. Ucunda kalan tüm gücünü bu saldırıya saklamıştı. Ceketinin altındaki elinin birinde kınından çekilmiş avcı bıçağı vardı. Bıçağın varlığını tamamen unutmuştum. Yirmi santimlik bıçak kendi kanıyla lekelenmişti. Bir saniye içinde kolunu ileri uzatıp bıçağı saplayı verdi. Hiç kimsenin hatta hâlâ elinde tabancasını tutan Sousa bile onu durdurmaya vakit bulamadı. Darbe öylesine kuvvetliydi ki zenci adam yerinden sıçradı. Kabzasına kadar göbeğine sapladığı bıçağı bir çekişte göğüs kemiğine dek çıkardı. Sonra Sousa'mn ince vücudu zıpkına saplanmış balık gibi havada kalıverdi. Açılan yaradan oluk gibi kan akıyordu. Birkaç kez havaya sıçradıktan sonra Gil onu bırakınca, yere kayıp omuzlarıyla parmaklıklara dayandı. Şaşkın gözlerle göğsüne saplanmış bıçağın kabzasına ve aşağıda yaradan dışarıya fişkirtan pembe barsaklarına bakıyordu. Geçirdiğimiz şoku atlatınca hepimiz Gil'den yana koştuk. Herkesten önce Lowden ceketinin yakasının arkasından onu yakaladı. Şimdi Gil Sousa'yı koltuklarının altından yakalamış parmaklıkların üstünden aşırıya çabalıyordu. Adamı sadece öldürmekle kalmayıp, delice onu yok etme isteğine de kapılmıştı. Parmaklıkların üstündeki Sousa iç organları dışarı dökülürken bile canını kurtarma dürtüsüyle Gil'in boynuna sarıldı. Bir an her ikisi de kan içinde birbirlerine sarılmış iki aşık gibi dengelerini yitirip, garip şekilde sallandılar. Aşağıya düşerlerken Lowden'in elindeki Gil'in ceketinin yakası yırtıldı. Ayakkabısından tutmaya çabaladım ama papuç elimde kaldı. Şimdi tam parmaklıkların üstünde bulunan Sousa, Gil'i de beraberinde aşağıya çekiyordu. Birbirlerini kucaklarcasına parmaklıkların üstünden aşırıp, yüz metre aşağıdaki karanlık sulara gömüldüler. Suya çarpan vücutların çıkardığı gürültü bir anda akıntının içinde kaybolup gitti. Sekiz on saniye sonra her ikisi de sulara gömüldüler. Suyun yüzüne çıktıkları zaman iki minnacık şekil birbirlerinden ayrılmışlar, kendilerini değirmenin ağzına doğru çeken güçlü akıntıya karşı koymaya çabalıyorlardı. Carbossa Barajının akıntısında hızla gözden yok olmadan önce bir saniye daha onları görebildik. Tünelden içeri ilk önce suların üstünde açık renk giysileri yayılan Gil ilk kez tünelden içeri girdi. Sonra sırt üstü yatmış, ince kara yüzünde ağzı korkunç bir yara gibi açılmış, gözlerinin akları

dışarıya uğramış Sousa akıntıya kapılıp giderken yüzümüze bakıyordu.
Gözlerinde gördüğüm ifade korku mıydı yoksa ölümmüydü anlayamadım.

SON

Peter Driscoll - Barboza Belgeleri